

Załącznik nr 2
do Uchwały nr XXX/130/17
Rady Gminy Hajnówka
z dnia 10 kwietnia 2017r.

RADA GMINY HAJNÓWKA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY HAJNÓWKA

CZĘŚĆ II -

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

HAJNÓWKA, kwiecień 2017 r.

Spis treści

Spis treści	- 2
1. POLITYKA PRZESTRZENNA GMINY HAJNÓWKA.	- 8
1.1. Wizja i misja Gminy Hajnówka określona w „Strategii Rozwoju Gminy Hajnówka na lata 2015-2020”.	- 8
1.1.1. Wizja i misja.	- 8
1.1.2. Cele strategiczne i cele szczegółowe - określone w „Strategii Rozwoju Gminy Hajnówka na lata 2015-2020”.	- 9
1.2. Cele i kierunki polityki przestrzennej państwa i województwa na terenie Gminy Hajnówka.	- 11
1.2.1. Cele i kierunki polityki przestrzennej państwa i województwa – cele ogólne.	- 11
1.2.2. Zadania dla realizacji celów publicznych o znaczeniu ponadlokalnym.	- 13
1.3. Cele rozwoju przestrzennego Gminy Hajnówka.	- 14
1.3.1. Główne cele rozwoju.	- 14
1.3.2. Cele ekologiczne rozwoju.	- 14
1.3.3. Cele społeczne w zagospodarowaniu przestrzennym.	- 15
1.3.4. Cele rozwoju gospodarczego.	- 15
1.3.5. Cele rozwoju komunikacji .	- 15
1.3.6. Cele rozwoju infrastruktury technicznej.	- 15
2. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW GMINY HAJNÓWKA.	- 16
2.1. Kierunki działań i zadania władz samorządowych w celu realizacji polityki przestrzennej Gminy Hajnówka.	- 16
2.2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów – założenia ogólne.	- 17
2.2.1. Kierunki rozwoju funkcji oraz jednostek osadniczych Gminy Hajnówka.	- 18
2.2.2. Kierunki zagospodarowania Gminy Hajnówka – obszary stref funkcjonalno-przestrzennych.	- 20
3. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.	- 26
3.1. Polityka Gminy wobec istniejących zasobów budowlanych.	- 26
3.2. Ogólne zasady zabudowy i zagospodarowania terenów Gminy Hajnówka.	- 27
3.3. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów.	- 29
3.4. Tereny wyłączone spod zabudowy.	- 30
3.5. Zasady zalesiania.	- 31

4.	OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY ORAZ KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.	- 31
4.1.	Główne obszary systemu przyrodniczego.	- 31
4.2.	Sieć dolin rzecznych.	- 33
4.3.	Lasy.	- 34
4.4.	Zieleń urządzona.	- 35
4.5.	Obiekty i obszary prawnie chronione - szczególne formy ochrony przyrody.	- 35
4.5.1.	Rezerwat Biosfery Obszaru Puszczy Białowieskiej.	- 38
4.5.2.	Rejestr obszarów Chronionego Krajobrazu na terenie Gminy Hajnówka.	- 39
4.5.3.	Rejestr rezerwatów przyrody na terenie Gminy Hajnówka – wg zestawienia Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku.	- 43
4.5.4.	Rejestr użytków ekologicznych na terenie Gminy Hajnówka.	- 45
4.5.5.	Rejestr pomników przyrody na terenie Gminy Hajnówka.	- 55
4.5.6.	Obszary Natura 2000 na terenie Gminy Hajnówka.	- 55
4.5.7.	Korytarze ekologiczne.	- 60
4.5.7.1.	Formy ochrony przyrody w obrębie poszczególnych elementów sieci ekologicznej.	- 65
4.5.7.2.	Projektowana sieć ekologiczna na obszarze Gminy Hajnówka.	- 67
4.6.	Kierunki i zadania w zakresie ochrony obszarów i obiektów objętych szczególną formą ochrony przyrody.	- 70
4.7.	Kierunki i zadania w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych.	- 70
4.8.	Kierunki ochrony sanitarnej powietrza atmosferycznego.	- 71
4.9.	Kierunek ochrony ludzi i środowiska przed hałasem i wibracjami.	- 71
4.10.	Kierunki i zadania w zakresie ochrony ludzi i środowiska przed szkodliwym elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym.	- 75
4.11.	Kierunki i zadania w zakresie ochrony powierzchni ziemi.	- 76
4.12.	Zasady ochrony krajobrazu kulturowego.	- 76
5.	OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.	- 77
5.1.	Ogólne zasady ochrony konserwatorskiej zabytków wpisanych i nie wpisanych do rejestru zabytków.	- 77
5.1.1.	Ogólne kierunki działań.	- 77
5.2.	Zasady ochrony konserwatorskiej zabytków wpisanych do rejestru zabytków.	- 78
5.3.	Zasady ochrony konserwatorskiej zabytków nie wpisanych do rejestru zabytków.	- 79
5.4.	Wykaz obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej na terenie Gminy Hajnówka.	- 79
5.4.1..	Obiekty zabytkowe na terenie Gminy Hajnówka - wpisane do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.	- 79

5.4.2.	Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków wg kategorii obiektu i Gminnej Ewidencji Zabytków.	- 82
5.4.3.	Obiekty zabytkowe nie wpisane do rejestru zabytków wg kategorii obiektu i Gminnej Ewidencji Zabytków.	- 84
5.5.	Stanowiska archeologiczne.	- 86
5.5.1.	Zasady ochrony stanowisk archeologicznych.	- 86
5.5.2.	Wykaz stanowisk archeologicznych z terenu Gminy Hajnówka.	- 87
5.6.	Cmentarze.	- 89
5.6.1.	Zasady ochrony cmentarzy i mogił historycznych.	- 89
5.6.2.	Zasady ochrony konserwatorskiej zabytków ruchomych:	- 90
5.6.3.	Ewidencja grobów i cmentarzy wojennych.	- 90
5.6.4.	Ewidencja cmentarzy.	- 93
5.6.5.	Ewidencja pomników nagrobnych.	- 95
5.7.	Problematyka kulturowa Gminy Hajnówka w kierunkach jej rozwoju przestrzennego.	- 97
6.	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.	- 97
6.1.	Sieć drogowa.	- 98
6.1.1.	Drogi wojewódzkie.	- 98
6.1.2.	Drogi powiatowe.	- 101
6.1.3.	Drogi gminne.	- 103
6.2.	Komunikacja autobusowa.	- 104
6.3.	Linie kolejowe. Transport kolejowy.	- 106
6.3.1.	Infrastruktura transportu kolejowego na terenie Powiatu Hajnowskiego i Gminy Hajnówka.	- 107
6.3.2.	Linie kolejowe - kierunki rozwoju:	- 109
6.4.	Linie kolejki turystycznej.	- 111
6.5.	Szlaki turystyczne.	- 111
6.5.1.	Szlaki piesze.	- 111
6.5.2.	Szlaki rowerowe.	- 113
6.5.3.	Szlak Samochodowy.	- 116
6.5.4.	Trasy Nordic Walking Park „Kraina Puszczy i Żubra”.	- 116
6.6.	Wnioski do Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego - Gminy Hajnówka.	- 119
6.6.1.	Wskaźniki motoryzacji.	- 119
6.6.2.	Ścieżki rowerowe.	- 119
6.6.3.	Sieć drogowa.	- 120

6.6.4.	Wykaz dróg gminnych do przebudowy na terenie Gminy Hajnówka (w najbliższych latach).	- 121
6.6.5..	Sieć kolejowa.	- 121
7.	KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.	- 122
7.1.	Kierunki i zasady rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę.	- 122
7.1.1.	Istniejące ujęcia wody i wodociągi.	- 122
7.1.2.	Kierunki i zasady rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę.	- 124
7.1.3.	Wykaz planowanych inwestycji gminnych dotyczących zaopatrzenia w wodę.	- 124
7.2.	Kierunki i zasady rozwoju systemu odprowadzenia i oczyszczania ścieków sanitarnych i wód opadowych	- 125
7.2.1.	Istniejący system gospodarki ściekami.	- 125
7.2.2.	Kierunki i zasady rozwoju systemu odprowadzenia i oczyszczania ścieków sanitarnych i wód opadowych.	- 129
7.2.3.	Planowane przedsięwzięcia do realizacji na terenie Gminy Hajnówka w latach 2015-2020.	- 130
7.3.	Kierunki rozwoju systemu usuwania i unieszkodliwiania odpadów stałych.	- 131
7.3.1.	Istniejący system gospodarki odpadami w oparciu o Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2012 – 2017.	- 131
7.3.2.	Istniejący system gospodarki odpadami w Gminie Hajnówka.	- 138
7.3.3.	Kierunki rozwoju systemu usuwania i unieszkodliwiania odpadów stałych.	- 141
7.4.	Kierunki rozwoju systemu elektroenergetycznego.	- 141
7.4.1.	Elektroenergetyka - Stan obecny zaopatrzenia gminy w energię elektryczną.	- 141
7.4.2.	System zasilania gminy Hajnówka - charakterystyka sieci WN, SN i nN.	- 142
7.4.3.	Plany rozwojowe przedsiębiorstwa energetycznego.	- 145
7.4.4.	Prognoza zapotrzebowania na energię elektryczną.	- 146
7.4.5.	Kierunki rozwoju systemu elektroenergetycznego.	- 147
7.5.	Kierunki rozwoju ciepłownictwa.	- 149
7.5.1.	Stan zaopatrzenia Gminy w ciepło - stan obecny.	- 149
7.5.2.	Prognoza zapotrzebowania na ciepło.	- 153
7.5.3.	Plany rozwojowe przedsiębiorstw ciepłowniczych.	- 157
7.5.4.	Kierunki rozwoju Gminy Hajnówka w zakresie zaopatrzenia w ciepło.	- 157
7.6.	Kierunki rozwoju systemu gazowniczego.	- 158
7.6.1.	Stan obecny zaopatrzenia Gminy Hajnówka w gaz.	- 158
7.6.2.	Plany rozwojowe dla systemu gazowniczego na terenie Gminy Hajnówka.	- 159
7.6.3.	Kierunki rozwoju systemu gazowniczego dla Gminy Hajnówka w zakresie realizacji infrastruktury gazowniczej.	- 163

7.7.	Kierunki rozwoju telekomunikacji.	- 163
7.8..	Obszary, na których planowana jest lokalizacja instalacji odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW – farm fotowoltaicznych.	- 163
8.	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.	- 164
8.1.	Zadania dla realizacji lokalnych celów publicznych.	- 164
8.2.	Zadania dla realizacji lokalnych celów publicznych – obszar (teren) z przeznaczeniem pod budowę lotniska sportowego (inwestycja celu publicznego).	- 167
9.	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 48 UST.1.	- 171
9.1.	Zadania dla realizacji celów publicznych o znaczeniu ponadlokalnym.	- 171
9.2.	Inne zadania dla realizacji celów publicznych o znaczeniu ponadlokalnym.	- 172
10.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ.	- 173
10.1.	Sytuacje w których występuje obowiązek sporządzania planu miejscowego.	- 173
10.2.	Obszary, dla których przewiduje się sporządzenie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego.	- 174
11.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE.	- 174
11.1.	Obszary, dla których obowiązują na dzień dzisiejszy (czerwiec 2016r.) Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego w Gminie Hajnówka.	- 175
11.2.	Obszary, dla których podjęte są uchwały intencyjne o przystąpieniu do sporządzenia MPZP.	- 177
11.3.	Obszary, dla których przewiduje się sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	- 177
12.	OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.	- 178

13.	OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.	- 179
14.	OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, Poz. 412 oraz z 2002r. NR 113, Poz.984 i Nr 153, Poz. 1271).	- 179
15.	OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.	- 179
16.	GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.	- 180
16.1.	Tereny kolejowe.	- 180
16.2.	Tereny wojskowe.	- 181
17.	ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z OBRONĄ CYWILNĄ.	- 182
18.	ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z OCHRONĄ PRZECIWPOŻAROWĄ.	- 183
	Spis tabel i rysunków	- 185

1. POLITYKA PRZESTRZENNA GMINY HAJNÓWKA.

Gmina Hajnówka należy do Powiatu Hajnowskiego, Województwo Podlaskie. Graniczy z następującymi gminami: od północnego zachodu i od północy z Gminą Narew, od zachodu z Gminą Czyże, w części południowo-wschodniej z Gminą Dubicze Cerkiewne, dalej od południa granica Gminy Hajnówka pokrywa się z granicą państwową Polski z Białorusią, od wschodu z Gminą Białowieża, a od północnego wschodu z Gminą Narewka.

Gmina Hajnówka swoim terytorium otacza miasto Hajnówka, stanowiące oddzielną jednostkę administracyjną - Gminę Miejską Hajnówka, w którym znajduje się siedziba Urzędu Gminy Hajnówka. Gmina Hajnówka zajmuje powierzchnię 292,93 km² i jest zamieszkiwana przez ok. 4036 osób (wg danych UG na stan 31 grudnia 2014r.). Gęstość zaludnienia wynosi ok. 14,5 osoby / km² i jest ona bardzo niska przy średniej gęstości zaludnienia 31 osób / km² powiatu hajnowskiego wliczając miasto Hajnówka i 60 osobach / km² w województwie podlaskim. Gmina Hajnówka ma charakter leśno - rolniczy. Wschodnią część gminy zajmują tereny leśne należące do Puszczy Białowieskiej, która stanowi wieloprzestrzenny element ekosystemu przyrodniczego wchodzącego w skład Krajowego Systemu Obszarów Chronionych o znaczeniu europejskim. Użytkowanie gruntów na terenie Gminy Hajnówka zmienia się w ostatnim okresie. Z roku na rok zmniejsza się powierzchnia użytków rolnych, a zwiększa się powierzchnia lasów i gruntów leśnych oraz pozostałych. Świadczy to o odchodzeniu mieszkańców od produkcji rolniczej do produkcji leśnej i wzrastającej urbanizacji terenów gminy.

Polityka przestrzenna Gminy Hajnówka powinna być podporządkowana głównym, perspektywicznym jej funkcjom.

1.1. Wizja i misja Gminy Hajnówka określona w „Strategii Rozwoju Gminy Hajnówka na lata 2015-2020”.

Misja i wizja Gminy Hajnówka została określona w „Strategii Rozwoju Gminy Hajnówka na lata 2015-2020”, przyjęta Uchwałą Nr XVIII/71/2016 Rady Gminy Hajnówka z dnia 23 lutego 2016r.

W w/w strategii zostały określone kierunki rozwoju gminy, oraz jej cele strategiczne do realizacji w najbliższych latach 2015-2020 - zgodnie z zapisami. j.n.:

1.1.1. WIZJA I MISJA.

Wizja rozwoju Gminy Hajnówka stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości lokalnej w perspektywie 2020 roku. Określa stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota gminy, tj. władze samorządowe gminy oraz ich partnerzy (lokalni oraz ponadlokalni), wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierza Gmina. Wskazuje ona zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

Misja jest nadrzędnym celem rozwoju gminy Hajnówka. Określa ona również rolę władz samorządowych w procesie rozwoju wspólnoty lokalnej. Zgodnie z misją, władze samorządowe pełnią rolę inicjatora dla realizacji przedsięwzięć zgodnych ze Strategią Rozwoju Gminy Hajnówka, a podejmowanych przez różnych aktorów życia społecznego i gospodarczego – liderów lokalnych, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, rolników, przedsiębiorców, grupy nieformalne mieszkańców. Ponadto władze samorządowe są także realizatorem własnych projektów (leżących w zadaniach własnych oraz we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego), zmierzających do rozwoju gminy Hajnówka, upowszechniania jej walorów, ułatwiania współpracy partnerów lokalnych i wdrażania innowacyjnych rozwiązań.

WIZJA „GMINA HAJNÓWKA 2020”.

W 2020 roku gmina Hajnówka w pełni korzysta ze swojego położenia względem Puszczy Białowieskiej oraz wschodnich rubieży kraju. Główne szlaki komunikacyjne są rozwinięte, a drogi gminne stale się rozwijają. Walory przyrodniczo - kulturowe przyciągają turystów z całej Polski i zagranicy, a uruchomienie małego ruchu granicznego z Białorusią umożliwia liczne kontakty, również handlowe mieszkańców. W gminie rozwija się również stale obecne rolnictwo. Rozwinęły się konkurencyjne sektory gospodarki, ośrodki turystyczne oraz handlowe generując nowe miejsca pracy. Walory turystyczne, historyczne i kulturowe gminy w szerszym zakresie włączane są w obieg gospodarczy. Dbłość o ochronę obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo zapewnia równowagę przestrzenną. Gmina Hajnówka rozwija się wieloaspektowo stawiając na turystykę, rolnictwo ale również rozwój usług i przedsiębiorstw nieuciążliwych dla środowiska. Integracja społeczna oraz rozwój społeczności lokalnych wokół kulturowych ośrodków rozwijanych przez gminę przynosi korzyści w postaci polepszenia jakości usług komercyjnych i publicznych oraz standardów życia.

MISJA ROZWOJU GMINY HAJNÓWKA.

Naszą misją jest inicjowanie zrównoważonego i wieloaspektowego rozwoju gminy Hajnówka w partnerstwie z sektorem turystycznym, produkcyjnym, usługowym, rolniczym oraz pozarządowym. Chcemy wspólnie kreować wizerunek gminy Hajnówka jako miejsca pięknego przyrodniczo, bogatego nie tylko w unikatową na skalę światową Puszcę Białowską, ale również atrakcyjnego kulturowo i inwestycyjnie. Miejsca wartego odwiedzenia ale również przyjaznego do życia i osiedlenia, prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej, produkcyjnej i realizacji własnych aspiracji.

1.1.2. CELE STRATEGICZNE I CELE SZCZEGÓŁOWE - określone w „Strategii Rozwoju Gminy Hajnówka na lata 2015-2020”.

Tabela 1. Cele gminy Hajnówka.

	CELE STRATEGICZNE		CELE SZCZEGÓŁOWE
A	Stworzenie spójnego systemu wsparcia sprzyjającego włączeniu społecznemu.	A1	Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin w integracji i w funkcjonowaniu w środowisku lokalnym.
		A2	Zwiększenie świadomości społecznej odnośnie skali problemów związanych z niepełnosprawnością poprzez prowadzenie działań profilaktyczno – edukacyjnych.
		A3	Opracowanie i realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
		A4	Wdrożenie systematycznego programu poradnictwa zawodowego skierowanego przede wszystkim do uczniów gimnazjum.
		A5	Poprawa polityki informacyjnej szkół prowadzonych przez gminę w zakresie informowania o udziale w projektach,

			programach i konkursach, mających wpływ na jakość kształcenia, bezpieczeństwo uczniów.
		A6	Poprawa zaangażowania obywateli gminy w działalność publiczną i pobudzenie aktywności w zakresie inicjatyw lokalnych.
		A7	Współpraca międzyinstytucjonalna prowadząca do zapobiegania i powstrzymywania zjawiska przemocy w rodzinie.
		A8	Zwiększenie świadomości społecznej odnośnie skali problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie poprzez przeprowadzenie działań profilaktyczno – edukacyjnych.
		A9	Realizacja projektów z organizacjami pozarządowymi na zasadzie partnerstwa, z wykorzystaniem zewnętrznych środków finansowych
		A10	Opracowanie i realizacja Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
		A11	Rozwój współpracy transgranicznej w zakresie bezpieczeństwa
B	Poprawa walorów funkcji usługowych dziedzictwa historyczno - kulturowego i infrastruktury sportowo – rekreacyjnej.	B1	Wzbogacenie oferty kulturalnej i sportowo- rekreacyjnej opartej na współpracy międzynarodowej wykorzystującej potencjał związany z położeniem przygranicznym gminy Hajnówka.
		B2	Intensyfikacja współpracy z organizacjami pozarządowymi, których działalność jest ukierunkowana przede wszystkim na wspieranie kultury, tradycji i rozwoju gminy Hajnówka.
		B3	Rozbudowa infrastruktury agroturystycznej.
		B4	Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie promocji gminy w zakresie jej walorów kulturowo- rekreacyjnych
C	Poprawa walorów funkcji usługowych infrastruktury technicznej z uwzględnieniem wartości środowiska przyrodniczego, oparta na dążeniu do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego.	C1	Zachowanie wysokiej jakości walorów przyrodniczych gminy
		C2	Poprawa dostępności komunikacyjnej na obszarze gminy
		C3	Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnym bilansie energetycznym gminy
		C4	Zmniejszenie emisji niskiej do powietrza
		C5	Oszczędne gospodarowanie energią poprzez termomodernizację
		C6	Poprawa środowiska wodnego poprzez lepszą gospodarkę ściekową
		C7	Edukacja ekologiczna w tym w szczególności w zakresie gospodarki odpadami, ochrony wód oraz powietrza i klimatu.

D	Wzmacnianie potencjału gospodarczego gminy w warunkach zrównoważonego rozwoju.	D1	Podejmowanie działań poprawiających warunki funkcjonowania przedsiębiorstw, prowadzących do poprawy konkurencyjności inwestycyjnej gminy i zwiększenia poziomu zatrudnienia,
		D2	Wspieranie rozwoju rolnictwa, w tym ekologicznego oraz rolnictwa opartego na regionalnych produktach wysokiej jakości oraz powiązanie tej produkcji z rozbudową branży turystycznej,
		D3	Wspieranie rozwoju branży turystycznej wykorzystującej walory środowiskowe gminy, w tym rozwój turystyki kwalifikowanej (ekoturystyki i agroturystyki).
		D4	Wsparcie dla tworzenia terenów inwestycyjnych i ich wykorzystanie dla zwiększenia potencjału gospodarczego gminy.
		D5	Podejmowanie działań z wykorzystaniem programów i projektów finansowanych ze środków krajowych i zagranicznych ukierunkowanych na zmniejszenie poziomu bezrobocia.
		D6	Podejmowanie przedsięwzięć sprzyjających poprawie warunków życia mieszkańców, w tym związanych z rozbudową i modernizacją infrastruktury społecznej

Strategia Gminy Hajnówka uwzględnia przede wszystkim wymienione poniżej dokumenty:
 Europa 2020, Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela, 3.3.2010, KOM(2010) 2020 wersja ostateczna,
 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, OJ L 347, 20.12.2013, s. 320. (zwane Rozporządzeniem dla funduszy Wspólnych Ram Strategicznych 2014 – 2020),
 Uchwała Rady Ministrów Nr 157 z dnia z dnia 25 września 2012 r., w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kraju 2020, Monitor Prawniczy, 22.11.2012 r., poz. 882;
 Uchwała Sejmiku Województwa Nr XXXI/374/13 Podlaskiego z dnia 9 września 2013r. w sprawie przyjęcia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020,
 Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Hajnowskiego na lata 2015 – 2020 .

1.2. Cele oraz kierunki polityki przestrzennej państwa i województwa na terenie Gminy Hajnówka.

1.2.1. Cele i kierunki polityki przestrzennej państwa i województwa – cele ogólne:

- a) Ochrona i kształtowanie środowiska poprzez:
- Zachowanie podstawowych elementów systemu przyrodniczego województwa.
  - Zachowanie obszarów i obiektów prawnie chronionych.
  - Ochrona środowiska oraz warunków życia i zdrowia ludzi.
  - Objęcie ochroną prawną wybranych elementów system przyrodniczego województwa.
- b) Ochrona i kształtowanie środowiska kulturowego poprzez:
- Przekształcenie i sukcesywne uzupełnianie zabudowy w strefie ochrony konserwatorskiej zgodnie z wymogami konserwatorskimi.
  - Zapewnienie sposobów użytkowania obiektów zabytkowych gwarantujących ich utrzymanie w dobrym stanie technicznym.
- c) Rozwój turystyki i wypoczynku poprzez zagospodarowanie terenów o predyspozycji turystycznej położonych w rejonie Puszczy Białowieskiej oraz prowadzenie akcji na rzecz organizacji wypoczynku na terenach wiejskich, jako zabudowa turystyczna, letniskowa oraz w zagrodach rolniczych tj. agroturystyki, a także realizacji ścieżek rowerowych.
- d) Polityka rozwoju rolnictwa.
- Gmina Hajnówka - należy do rejonu wschodniego mającego w województwie najniższą jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej i najniższą intensywność produkcji rolnej oraz niekorzystną strukturę obszarową gospodarstw rolnych.
- Rejon charakteryzuje się najwyższym udziałem lasów oraz dużym udziałem obszarów prawnie chronionych. W rejonie tym dominują uprawa zbóż podstawowych oraz ziemniaków dla potrzeb chowu bydła i trzody chlewnej.
- e) Doskonalenie funkcjonowania i poprawa warunków komunikacyjnych poprzez:
1. budowę ważnych ciągów komunikacyjnych,
  2. dostosowanie stanu technicznego dróg do zmieniających się potrzeb komunikacyjnych,
  3. zapewnienie w pierwszej kolejności połączeń komunikacyjnych między sąsiednimi gminami drogami o nawierzchni twardej ulepszonej.
- f) W zakresie energetyki i telekomunikacji:
- w celu dostosowania systemu elektroenergetycznego do potrzeb wynikających z długofalowego rozwoju zagospodarowania województwa, stworzenia warunków sprawnego i niezawodnego funkcjonowania systemu, zapewnienia zaspokojenia potrzeb odbiorców w sposób ciągły,
  - w celu zapewnienia zaopatrzenia w gaz mieszkańców gminy zakłada się budowę gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Wyszki – Bielsk Podlaski – Hajnówka wraz ze stacją redukcyjno-pomiarową I^o w Hajnówce, oraz budowę gazociągów średniego ciśnienia wyprowadzonych ze stacji redukcyjno-pomiarowej I^o w Hajnówce na całym obszarze gminy, w tym – budowa gazociągu średniego ciśnienia relacji Hajnówka – Trywieża (Zakład Ceramiki Budowlanej),
- g) Polityka przestrzenna województwa w zakresie gospodarki wodnej, ściekowej i odpadami zakłada:
- ochronę zasobów wód podziemnych stanowiących źródło zaopatrzenia w wodę mieszkańców,
  - utrzymanie w należyтым stanie infrastruktury technicznej wodociągów i kanalizacji,
  - rozwiązywanie problemu gospodarki odpadami stałymi na terenach wiejskich.

1.2.2. Zadania dla realizacji celów publicznych o znaczeniu ponadlokalnym.

Należy uwzględnić następujące elementy zagospodarowania przestrzennego w późniejszych opracowaniach planistycznych (planach miejscowych):

1. Zgodnie z otrzymanymi Uchwałami Zarządu Województwa Podlaskiego wniesionymi jako wnioski do opracowywanego projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Hajnówka do zadań o znaczeniu ponadlokalnym istotnych dla Gminy Hajnówka należy zaliczyć:

a) zgodnie z Uchwałą Nr 21/2719/06 Zarządu Województwa Podlaskiego z 24 sierpnia 2006r.:

Na obszarach objętych zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Hajnówka należy uwzględnić ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zatwierdzonego uchwałą Nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003 r. (Dz. Urz. W.P. nr 108, poz. 2026), a w szczególności:

- wdrożenie europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 - Dyrektywa Ptasia i Siedliskowa Puszczy Białowieskiej,
- ustalenia dotyczące Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszczy Białowieskiej, Transgranicznego Obszaru Chronionego Puszczy Białowieskiej oraz ustalenia planu ochrony Puszczy Białowieskiej,
- dostosowanie drogi wojewódzkiej Nr 685 na odcinku Zabłudów - Narew - Nowosady - Hajnówka do parametrów klasy G, oraz na odcinku Hajnówka - Kleszczele do parametrów klasy Z,
- dostosowanie drogi wojewódzkiej Nr 689 na odcinku Bielsk Podlaski - Hajnówka do parametrów klasy G oraz na odcinku Hajnówka - Białowieża do parametrów klasy Z,
- docelową obwodnicę Nowosad, Dubin i Hajnówki po stronie zachodniej,
- ochronę budowli inżynierskich - wąskotorowych kolejek leśnych i przystosować ich do przewozów turystycznych,
- dostosowanie linii kolejowej Siedlce - Czeremcha - Hajnówka - Siemianówka granica państwa do kursowania pociągów z prędkością 100 km/h na odcinku Siedlce - Czeremcha, oraz na pozostałym odcinku poniżej 100 km/h,
- dostosowanie linii kolejowej Hajnówka - Białowieża do kursowania pociągów z prędkością poniżej 100 km/h,
- elementy istniejącej i projektowanej ponadlokalnej infrastruktury technicznej w zakresie elektroenergetyki, gazownictwa i telekomunikacji,
- utrzymanie istniejących na terenie gminy Hajnówka zasobów nieruchomości Skarbu Państwa będących w zarządzie MON lub Lasów Państwowych i znajdujących się w najmie wojska.

b). zgodnie z Uchwałą Nr 53/678/07 Zarządu Województwa Podlaskiego z 4 grudnia 2007r.:

Na obszarze objętym przedmiotowym opracowaniem należy uwzględnić ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, zatwierdzonego uchwałą Nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 108, poz. 2026), a w szczególności:

1) w zakresie komunikacji:

a) drogi wojewódzkie:

- Nr 689 Bielsk Podlaski - Hajnówka klasy G i Hajnówka - Białowieża klasy Z,
- Nr 685 Zabłudów - Hajnówka klasy G i Hajnówka - Kleszczele klasy Z,

b) linie kolejowe:

- nr 31 Siedlce - Hajnówka o znaczeniu państwowym,
- nr 31 Hajnówka - Siemianówka nie zaliczona do państwowych,
- nr 52 Lewki - Hajnówka - Białowieża nie zaliczona do państwowych,

a) w zakresie środowiska przyrodniczego uwzględnić Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza Białowieska, istniejące rezerваты przyrody oraz obszar NATURA 2000 - "Puszcza Białowieska" - Dyrektywa Ptasia,

3) w zakresie energetyki i telekomunikacji

- istniejącą linię WN 110 kV Bielsk Podlaski - Hajnówka i Hajnówka Lewkowo gm. Narewka,
- projektowaną linię WN 110 kV Milejczyce - Hajnówka,
- projektowane gazociągi wysokiego ciśnienia Hajnówka - Narew i Hajnówka Dubicze,
- linie kablowe światłowodowe Dubicze Cerkiewne - Hajnówka, Hajnówka Czyże, Hajnówka - Narewka - Hajnówka - Białowieża,
- istniejące stacje bazowe telefonii komórkowej.

1.3. Cele rozwoju przestrzennego Gminy Hajnówka.

1.3.1. Główne cele rozwoju.

- Generalnie celem rozwoju gminy pierwszego rzędu jest zapewnienie mieszkańcom pracy i dochodów pozwalających na godziwy, w odczuciu społecznym, poziom życia. W rozwoju gminy należy dążyć do zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej i zabezpieczenia powiązań społeczno – ekonomicznych terenów wiejskich z gminami sąsiednimi w sferach: społecznej, ekologicznej oraz infrastruktury technicznej.
- Należy wykorzystać dla rozwoju gminy istniejące położenie gminy, istniejące walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej, majątek trwały oraz sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości mieszkańców,
- Społecznym efektem rozwoju gminy będzie poprawa szeroko rozumianych warunków życia mieszkańców.

1.3.2. Cele ekologiczne rozwoju.

- Ochrona i zachowanie podstawowych elementów systemu przyrodniczego zapewniającego ciągłość przestrzenną systemu przyrodniczego województwa.
- Wzbogacenie i racjonalne wykorzystanie walorów systemu przyrodniczego dla rekreacji i rolnictwa.
- Zachowanie obszarów i obiektów prawnie chronionych.
- Zapewnienie normatywnych warunków sanitarnych zamieszkiwania ludności w zakresie: jakości powietrza atmosferycznego, poziomu hałasu i wibracji oraz elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego.

1.3.3. Cele społeczne w zagospodarowaniu przestrzennym

- a) Wykreowanie Gminy Hajnówka jako gminy o dominującej funkcji rolniczej uzupełnionej funkcją usługową i produkcyjną, oraz funkcją turystyczno-wypoczynkową - mając na uwadze zrównoważony harmonijny rozwój jego struktury funkcjonalno-przestrzennej.
- b) Należy tworzyć warunki do wzrostu ilości miejsc pracy na terenie gminy.
- c) W polityce rozwoju mieszkalnictwa należy dążyć do stworzenia warunków do podniesienia standardu zamieszkiwania tj. wzrostu jakości budowanych mieszkań, ich wyposażenia oraz remontu mieszkań opuszczonych.
- d) Ważnym zagadnieniem jest likwidacja barier komunikacyjnych, przestrzennych i technicznych dla osób niepełnosprawnych.
- e) Należy sprzyjać podnoszeniu poziomu wykształcenia ludności, rozwoju kultury, sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej.
- f) Należy uwzględniać związki funkcjonalno-społeczne mieszkańców gminy z miastem Hajnówka.

1.3.4. Cele rozwoju gospodarczego.

- a) Stworzenie warunków do rozwoju nieuciążliwego przemysłu (małe i średnie zakłady) i rzemiosła produkcyjnego a także usług poprzez wyposażenie w urządzenia infrastruktury technicznej terenów do tego celu przydatnych.
- b) Efektywne wykorzystywanie niezagospodarowanego majątku produkcyjnego surowców lokalnych, zasobów pracy i tradycji produkcyjnych.
- c) Poprawy struktury obszarowej gospodarstw rolnych.
- d) Rozwój urządzeń obsługi rolnictwa, ludności i ruchu turystycznego.
- e) Właściwe wykorzystanie możliwości produkcyjnych rolnictwa zgodnie z uwarunkowaniami wynikającymi z jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (m. in. rozwój sadownictwa, warzywnictwa).
- f) Należy uwzględniać związki funkcjonalno-gospodarcze mieszkańców gminy z miastem Hajnówka.

1.3.5. Cele rozwoju komunikacji.

- a) Należy dążyć do stworzenia właściwych warunków do zaspokojenia potrzeb społecznych w zakresie przemieszczania się ludzi i towarów na terenie gminy, jak też przemieszczeń zewnętrznych, w tym tranzytu ludzi i towarów przez teren gminy.
- b) Zapewnienie funkcjonowania w odpowiednim standardzie prędkości i swobody ruchu tranzytowego, szczególnie na drogach krajowych i wojewódzkich.
- c) Minimalizacja kolizji między ruchem komunikacyjnym, a zabudową i środowiskiem przyrodniczym.
- d) Utrzymanie w należyтым stanie ulic i dróg.
- e) Podnoszenie standardu wyposażenia dróg w urządzenia obsługi komunikacji.
- f) Należy usprawnić system komunikacyjny funkcjonujący między Gminą Hajnówka a miastem Hajnówka.

1.3.6. Cele rozwoju infrastruktury technicznej.

Celem zasadniczym jest zapewnienie sprawnego i niezawodnego funkcjonowania wszystkich systemów infrastruktury technicznej, zapewniając zaspokojenie wszystkich potrzeb w sposób ciągły i efektywnie ekonomiczny, w tym:

a) w zakresie gospodarki wodnej, ściekowej i odpadami stałymi:

- ochrona zasobów wód podziemnych stanowiących źródło zaopatrzenia mieszkańców w wodę,
- uporządkowanie gospodarki wodnej, w której zakłada się pełne zaopatrzenie w wodę podmiotów gospodarczych i społecznych – przy zachowaniu odpowiednich standardów (ilość i jakość wody),
- dalszy rozwój gospodarki ściekowej,
- rozwiązanie problemu gospodarki odpadami,
- zmniejszenie uciążliwości urządzeń gospodarki wodno-ściekowej i eliminacja kolizji z zabudową,

b) w zakresie energetyki i telekomunikacji:

- utrzymanie przebiegów istniejących urządzeń przez gminę, służących realizacji celów ponadlokalnych,
- dostosowanie systemu elektroenergetycznego do potrzeb wynikających z długookresowego funkcjonowania systemu poprzez modernizację i rozbudowę sieci SN 15 kV oraz NN,
- zapewnienie zaopatrzenia w gaz sieciowy poprzez budowę i rozwój sieci gazowej na terenie gminy,
- dalszy rozwój nowoczesnych systemów ogrzewania w celu poprawy efektywności ich funkcjonowania i zmniejszania uciążliwości dla środowiska – poprzez stosowanie ekologicznych paliw,
- rozbudowa pojemności centrali i sieci telefonicznych,
- utrzymanie istniejących urządzeń radiokomunikacji i teletransmisji oraz pasa ochronnego pod te urządzenia,
- zmniejszenie uciążliwości i kolizji między sieciami energetycznymi, a zabudową we wsiach i elementami systemu przyrodniczego gminy.

Należy ponadto uwzględnić związki funkcjonalne Gminy Hajnówka z miastem Hajnówka - w zakresie infrastruktury technicznej.

2. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW GMINY HAJNÓWKA.

2.1. Kierunki działań i zadania władz samorządowych w celu realizacji polityki przestrzennej Gminy Hajnówka.

Rozwój lokalny powinien być rozumiany jako kompleks pozytywnych przeobrażeń jakościowych dotyczących obszaru gminy w zakresie obsługi ludności tu zamieszkałej. Szeroko pojęty rozwój gminy jest procesem złożonym, ukierunkowanym na wykorzystanie zasobów ludzkich, potencjału produkcyjnego i usługowego oraz struktur instytucjonalnych.

W celu realizacji założonej polityki przestrzennej gminy władze samorządowe powinny:

1. być rzeczywistym gospodarzem obszaru gminy i zajmować się wszystkimi składnikami gospodarki gminy, niezależnie od charakteru własności i rozwiązań instytucjonalnych,
2. odpowiadać za rozwój gminy, nie ograniczając się jedynie do działań doraźnych, lecz zajmować się również tworzeniem i realizacją strategii rozwoju,
3. realizować zadania, do których jest powołana (zaspokojenie potrzeb wspólnoty gminnej), nie tylko swoimi bezpośrednimi przedsięwzięciami, lecz także za

pośrednictwem działań podmiotów innych, a więc ogółu podmiotów gospodarujących na terenie gminy. Władza gminna ma za zadanie kształtować zachowania podmiotów gospodarczych pod kątem osiągania założonych celów strategii rozwoju gminy.

4. Zadaniem gminy służącym osiągnięciu celu jest przede wszystkim ożywienie (poprawa) gospodarki i tworzenie klimatu do lokalizacji i dobrego funkcjonowania podmiotów gospodarczych w gminie.

Realizacja zadań władz lokalnych może się odbywać poprzez:

1. działania własne zmierzające do lokalizacji przedsięwzięć inwestycyjnych kapitału zewnętrznego na terenie gminy (w tych działaniach niezbędne są Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, by móc oferować tereny lub obiekty pod zainwestowanie),
2. stwarzanie ułatwień dla istniejących i nowo powstających firm – zwłaszcza w początkowym okresie działania podmiotów gospodarczych.

Narzędziami w realizacji polityki przestrzennej gminy są:

1. polityka finansowa realizowana w budżecie gminy (świadome stwarzanie ulg w podatkach, zróżnicowane opłaty za korzystanie ze środowiska),
2. współpraca z władzami regionalnymi,
3. skuteczne funkcjonowanie instytucji wspierających biznes,
4. programy rozwoju, w tym miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

2.2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów – założenia ogólne.

Perspektywiczne kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy wynikające z istniejących uwarunkowań przestrzenno – gospodarczych i innych – znanych obecnie zamierzeń inwestycyjnych instytucji gospodarczych, stwarzają przesłanki do wyróżnienia obszarów na terenie gminy, które ulegną zasadniczym przekształceniom przestrzennym.

Także nawet niewielkie zmiany wynikające z zamierzonych działań gminy w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego w okresie perspektywicznym, spowodują pewne punktowe, lub liniowe przekształcenia przestrzenne w miejscowościach, gdzie wystąpi jakikolwiek ruch budowlany, czy powstanie nowa działalność gospodarcza.

Przekształcenia te wynikają z zakładanego w „Studium” rozwoju poszczególnych dziedzin życia społeczno – gospodarczego.

Szczególnym przekształceniom ulegną następujące obszary:

- a) tereny przewidziane pod zabudowę przemysłowo-usługową,
- b) tereny przewidziane pod zabudowę zagrodową i mieszkaniową,
- c) tereny wyznaczone pod urządzenia i obiekty rekreacyjno-wypoczynkowe,
- d) obszary projektowanych inwestycji drogowych i infrastruktury technicznej,
- e) tereny powierzchniowej eksploatacji surowców, które po ich wyeksploatowaniu powinny być zrekultywowane w kierunku rolnym lub leśnym,
- f) tereny obiektów archeologicznych, które mogą być przedmiotem badań,
- g) tereny położone przy ciągu dróg wojewódzkich i powiatowych, gdzie dopuszcza się rozwój urządzeń obsługi turystów i komunikacji,
- h) obszary rolne, które w wyniku przekształcenia rolnictwa mogą ulec przeobrażeniom co do wielkości gospodarstw rolnych, jak też struktury upraw,
- i) obszary leśne, które w wyniku ulepszania drzewostanu i dolesień spowodować mogą przeobrażenia przestrzenne i krajobrazowe,

- j) tereny przewidziane pod zabudowę mieszkaniową i usługową w plombach między zabudową istniejącą.

2.2.1. Kierunki rozwoju funkcji oraz jednostek osadniczych Gminy Hajnówka.

Podstawowe funkcje Gminy:

- a) funkcje rolnicze ukierunkowane na produkcję zbóż i hodowlę zwierząt,
- b) funkcje obsługi rolnictwa,
- c) funkcje mieszkaniowe,
- d) funkcje leśne,
- e) funkcje obsługi komunikacji,
- f) funkcje turystyczno-wypoczynkowe,
- g) funkcje ochrony środowiska.

Funkcje jednostek osadniczych.

- a) Jednostki osadnicze o podstawowym programie usług (szkoła, handel, mieszkalnictwo, usługi, urządzenia obsługi rolnictwa).
- b) Jednostki osadnicze z usługami elementarnymi (sklep, świetlica, zlewnia mleka, itp.).
- c) Pozostałe jednostki osadnicze o funkcjach produkcji rolnej i mieszkaniowej z możliwością lokalizacji pojedynczych usług, a także z uzupełniającą funkcją turystyczną.

Na całym obszarze Gminy możliwe jest funkcjonowanie gospodarstw agroturystycznych.

Kierunki rozwoju Gminy Hajnówka zostały określone przy uwzględnieniu uwarunkowań zewnętrznych (położenie części gminy w Obszarze Chronionego Krajobrazu Puszczy Białowieskiej, oraz obszaru Natura 2000, konieczność dostosowania rolnictwa do wymogów Unii Europejskiej oraz wymagań rynku) oraz uwarunkowań wewnętrznych (struktura demografia, struktura użytkowania gruntów, gospodarka).

Na terenie Gminy założono utrzymanie następujących funkcji podstawowych:

- 1). produkcji rolnej dostosowanej do uwarunkowań naturalnych,
- 2). gospodarki leśnej w dostosowaniu do wymogów ochrony środowiska wynikających ze statusu ochrony prawnej kompleksu Puszczy Białowieskiej i terenów na przedpolu puszczy,
- 3). wielokierunkowej działalności gospodarczej, w tym: usługowej i produkcyjnej, jako funkcji uzupełniającej.

Funkcjami towarzyszącymi funkcjom podstawowym są: mieszkalnictwo i obsługa w zakresie rozwoju usług, komunikacji i infrastruktury technicznej. Z syntezy uwarunkowań naturalnych determinujących w głównej mierze strukturę funkcjonalną gminy wynikają predyspozycje do rozwoju funkcji turystycznej, jako jednej z funkcji podstawowych. W niniejszym studium zostały wyznaczone obszary, na terenie których realizowane będą w/w. funkcje.

Funkcja rolnicza.

Uznanie funkcji rolniczej za jedną z podstawowych funkcji zagospodarowania przestrzennego gminy Hajnówka wynika zarówno z uwarunkowań przyrodniczych (wysoki udział gleb żyznych w klasach bonitacyjnych III i IV, udział użytków rolnych w powierzchni gruntów ogółem na poziomie 30,4%) jak i ekonomiczno- społecznych (ok.30% udział indywidualnych gospodarstw rolnych o powierzchni ponad 10 ha; zatrudnienie w rolnictwie na poziomie 80% ogółu pracujących).

Funkcje turystyczne.

Turystykę uważa się za jeden z głównych obok rolnictwa kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Hajnówka. Na terenie gminy może się rozwijać turystyka wędrowna kwalifikowana oraz turystyka pobytowa o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym. Kompleksy leśne Puszczy Białowieskiej znajdujące się na terenie gminy stanowią główny walor turystyczny. Na podstawie oceny przyrodniczej terenu gminy wytypowano obszary o predyspozycjach do zagospodarowania turystycznego.

Tereny położone na przedpolu Puszczy Białowieskiej i obejmują rejony wsi: Orzeszkowo, Pasieczniki Duże, Dubiny, Lipiny, Nowosady, Borysówka, Topiło, Skryplewo, Sorocza Nózka, Przechody, Smolany Sadek.

Dla tych terenów zaleca się następujące zasady ogólne zagospodarowania turystycznego:

- a) W lasach gminy odznaczających się wybitnymi walorami turystycznymi, ruch turystyczny powinien być skierowany głównie na wyznaczone ścieżki dydaktyczne i szlaki turystyczne (piesze, rowerowe, konne).
- b) Swobodną penetrację lasów należy ograniczyć do terenów najbardziej odpornych na antropopresję tj. do drzewostanów starszych klas na siedliskach boru mieszanego świeżego i lasu świeżego.
- c) Preferowany jest rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na terenach położonych na przedpolu Puszczy Białowieskiej, o korzystnych warunkach fizjograficznych do rozwoju turystyki pobytowej.
- d) Preferuje się dostosowanie skali i formy architektonicznej zabudowy rekreacyjno - turystycznej do regionalnej formy zabudowy, zwłaszcza lokalizowanej na terenie istniejących struktur osadniczych bądź w powiązaniu z nimi.
- e) Dopuszcza się lokalizację zabudowy turystyczno - rekreacyjnej poza strukturami układów osadniczych pod warunkiem wyposażenia w media infrastruktury technicznej oraz stosowania odpowiednich standardach zabudowy.
- f) Zakłada się konieczność budowy zaplecza usługowego i rekreacyjnego (sportowego) w miejscowościach o dominującej funkcji turystycznej.
- g) Na terenie miejscowości Topiło dopuszcza się rozwój funkcji rekreacyjnej w umiarkowanym stopniu, w dostosowaniu do istniejących parametrów zagospodarowania terenu (dostosowanie do istniejących wielkości działek oraz parametrów zabudowy i regionalnego charakteru; ponadto zakłada się poprawę wyposażenia w infrastrukturę techniczną.

Funkcje wielokierunkowej działalności gospodarczej, w tym usługowej i produkcyjnej.

Obecna struktura działalności produkcyjnej jest mało zróżnicowana, oparta głównie na małych zakładach przetwórstwa drzewnego i kamieniarskiego zlokalizowanych w głównym paśmie rozwoju osadnictwa (Dubiny, Nowosady, Lipiny).

Założono utrzymanie i rozwój występujących funkcji produkcyjnych i usługowych. oraz możliwość wykorzystania istniejącego nie zagospodarowanego majątku trwałego do celów produkcyjno - usługowo - składowych.

Aby pobudzić gospodarczo teren Gminy i zróżnicować działalność gospodarczą planuje się budowę zakładu ceramiki budowlanej w Trywieży, którego produkcja będzie oparta na udokumentowanych złożach surowców ilastych znajdujących się w okolicach tej miejscowości.

Na terenach o dominacji funkcji rolniczej i turystycznej dopuszczono lokalizację drobnej produkcji w istniejącej strukturze osadniczej, pod warunkiem zabezpieczenia pełnego

wyposażenia infrastrukturę techniczną oraz odpowiednich standardów zabudowy. Preferowany jest rozwój zabudowy usługowej w obrębie istniejących miejscowości zgodnie z zasadami określonymi dla tych terenów.

Na terenach wielofunkcyjnego rozwoju osadnictwa założono lokalizację zabudowy usługowej i usługowo - produkcyjnej w obrębie istniejących struktur osadniczych bądź w powiązaniu z nimi. Dopuszczono także lokalizację zabudowy usługowo - produkcyjnej poza istniejącymi strukturami osadniczymi. W obydwu przypadkach warunkiem koniecznym jest wyposażenie w pełną infrastrukturę techniczną i zapewnienie odpowiednich standardów zabudowy.

2.2.2. Kierunki zagospodarowania Gminy Hajnówka – obszary stref funkcjonalno-przestrzennych.

Obszary stref funkcjonalno-przestrzennych.

Podstawą perspektywicznych kierunków dalszego rozwoju przestrzennego gminy i przekształceń jej istniejącej struktury są aktualne uwarunkowania przestrzenne, przyrodnicze, gospodarcze, zamierzenia inwestycyjne gminy, jak też programy rządowe i innych instytucji działających na obszarze województwa, a także przewidywane zamierzenia ludności, której należy umożliwić realizację swoich zamierzeń na terenie gminy.

W wyniku analizy uwarunkowań rozwoju przestrzennego, obszar gminy można podzielić na kilka stref różniących się między sobą wiodącymi funkcjami, stąd też sposobem zagospodarowania.

W oparciu o uwarunkowania przyrodnicze oraz trendy przekształceń strukturalnych w rolnictwie na terenie gminy można wyodrębnić następujące obszary funkcjonalne o różnorodnych zasadach zagospodarowania:

- **Strefa A** – obszar o dominującej funkcji rolniczej,
- **Strefa B** – obszary preferowane do rozwoju agroturystyki i turystyki z funkcją rolniczą jako uzupełniającą,
- **Strefa C** – obszary wielofunkcyjnego rozwoju wsi,
- **Strefa D** – obszar kompleksu leśnego Puszczy Białowieskiej.

- Strefa A – obszar o dominującej funkcji rolniczej:

Obszar o dominacji funkcji rolniczej.

Obejmuje zachodnią i północno-zachodnią część gminy.

Jest to obszar terenu położony - na zachód od istniejących torów kolejowych - Hajnówka-Siemianówka-Cisówka-granica państwa, oraz na zachód od drogi Nr 685 Zabłudów - Narew - Nowosady - Hajnówka a od strony południowej ograniczony drogą Nr 685 Hajnówka – Kleszczele. Jest on znacznie oddalony od Puszczy Białowieskiej. Charakteryzuje się występowaniem zwartych dużych kompleksów gleb III i IV klasy bonitacyjnej oraz dominacją gospodarstw średnich i dużych obszarowo.

Z uwagi na walory krajobrazowe i charakterystyczną dla XVI wieku zabudowę drewnianą tzw. ulicówkę jest bardzo atrakcyjny.

Są to tereny wsi: Wasilkowo, Kotówka, Bielszczyzna, Trywieża, Nowokornino, Nowoberezowo, Puciska, Czyżyki, Wygoda, Progale, Chytra, Dubicze Osoczne, Stare Berezowo, Borek, Pasieczniki Duże, Mochmate, Rzepiska.

Uznanie funkcji rolniczej za jedną z podstawowych funkcji zagospodarowania przestrzennego Gminy Hajnówka wynika zarówno z uwarunkowań przyrodniczych (wysoki udział gleb

żywnych w klasach bonitacyjnych III i IV, udział użytków rolnych w powierzchni gruntów ogółem na poziomie 30,4%) jak i ekonomiczno- społecznych (ok.30% udział indywidualnych gospodarstw rolnych o powierzchni ponad 10 ha; zatrudnienie w rolnictwie na poziomie 80% ogółu pracujących).

W odniesieniu do rolnictwa, leśnictwa i ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego – wspieranie rozwoju rolnictwa intensywnego na obszarach najbardziej przydatnych rolniczo, dostosowanie zmian struktury obszarowej gospodarstw rolnych do wymogów Unii Europejskiej, ukierunkowanie rolnictwa na gospodarkę hodowlaną. Mogą być również rozwijane gospodarstwa agroturystyczne.

Dla tego obszaru zostały określone następujące zasady zagospodarowania przestrzennego:

- a) Wiodącą funkcją strefy jest produkcja rolna ściśle zintegrowana z wartością gleb i istniejącą strukturą gospodarstw rolnych. W strefie tej grunty rolne III i IV klas bonitacyjnych zachowuje się głównie dla potrzeb produkcji rolnej. Utrzymanie rolniczego użytkowania terenu, z zastosowaniem tzw. ekologicznych (przyjaznych dla środowiska) technologii. Stosowane środki do produkcji rolnej i ewentualny rozwój przemysłu rolno-spożywczego, jak też osadnictwa, nie mogą powodować degradacji środowiska przyrodniczego.
- b) Koncentracja zabudowy w obrębie obecnych granic miejscowości, dążenie do zwiększenia zwartości układów osadniczych.
- c) Oprócz istniejącej sieci osadniczej możliwy jest dalszy jej rozwój, jak też rozwój urządzeń obsługi rolnictwa i innych urządzeń usługowych oraz rozwój agroturystyki. Dopuszczenie nowej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej oraz zabudowy związanej z obsługą rolnictwa i jego funkcjonowaniem (mieszalnie pasz, przechowalnie, magazyny) w granicach miejscowości i w jej bezpośrednim sąsiedztwie, a także zabudowy usługowej na rzecz obsługi ludności.
- d) W strefie tej spod zainwestowania wyklucza się występujące tu niewielkie kompleksy leśne, jak i cały system drobnych dolin i cieków wodnych, ponieważ są to obszary, które dzięki swym walorom i wartościom stanowią elementy systemu przyrodniczego gminy.
- e) W odniesieniu do komunikacji i infrastruktury technicznej – adaptację i modernizację istniejących i budowę nowych układów komunikacyjnych, a w przypadku infrastruktury technicznej dążenie do pełnego wyposażenia terenu (wodociąg, kanalizacja, elektroenergetyka, systemy grzewcze, telekomunikacja, gospodarka odpadami).
- f) Dla zapewnienia pożądanego poziomu wód gruntowych oraz zwiększenia atrakcyjności turystycznej tych obszarów zaplanowano budowę zbiornika retencyjnego w Chytrej.

- Strefa B – obszary preferowane do rozwoju agroturystyki i turystyki z funkcją rolniczą jako uzupełniającą.

Obszary te występują na przedpolu Puszczy Białowieskiej - rejonu wsi: Orzeszkowo, Łozice. Jest to obszar terenu położony - na zachód od Puszczy Białowieskiej, a od strony północnej ograniczony drogą Nr 685 Hajnówka – Kleszczele.

Są to tereny wsi: Łozice, Orzeszkowo oraz przyległych przysiółków: Bokówka, Mostek, Olszyna, Podtrostyniec, Sosnówka, Wierzchowskie, Wygon, Zatrostyniec.

Charakteryzują się one zróżnicowanym mozaikowatym krajobrazem łąkowo - polno - leśnym. Położone są one w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszczy Białowieskiej. Z uwagi na położenie oraz krajobraz stanowią dużą atrakcję turystyczną.

Dla tych obszarów również określono zasady zagospodarowania przestrzennego:

- a) Zachowanie dotychczasowego użytkowania rolniczego terenów ze szczególnym uwzględnieniem utrzymania mozaikowatej struktury użytkowania gruntów.
- b) Dopuszcza się zmiany użytkowania rolniczego gruntów dla potrzeb rozwoju leśnictwa na obszarach wytyczonych granicą polno - leśną oraz turystyki. W granicach miejscowości dopuszcza się nową zabudowę zagrodową mieszkaniową, inwestycje związane z obsługą rolnictwa, a także rozwój usług, w tym obsługi turystycznej.
- c) Zachowanie zwartości układów osadniczych, harmonijnie wkomponowanych w mozaikowaty krajobraz przedpola Puszczy.
- d) Jako uzupełnienie istniejącego zagospodarowania terenu planuje się w przyszłości budowę zbiornika wodnego w rejonie wsi Orzeszkowo.

- Strefa C – obszary wielofunkcyjnego rozwoju wsi.

Obejmują one rejony miejscowości m.in.: Dubiny, Nowosady i Lipiny.

Są to tereny położone w sąsiedztwie miasta Hajnówka, przewidziane do rozwoju osadnictwa w powiązaniu z funkcją usługowo-produkcyjną oraz turystyki. Tereny te położone są na przedpolu Puszczy Białowieskiej i charakteryzują się mozaikowatością krajobrazu rolniczego.

Sposób perspektywicznego zagospodarowania tych terenów zmierzać będzie to intensyfikacji zabudowy w kierunku typowej zabudowy występującej na obrzeżach aglomeracji miejskich, tj.: rozluźnionej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, skupiskach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej, nieuciążliwych usług, rzemiosła i produkcji, przy czym zabudowa inna niż mieszkaniowa może występować zarówno w formie rozproszonej wśród zabudowy mieszkaniowej, jak też w formie skoncentrowanej.

Tereny te powinny być wyposażone we wszystkie urządzenia komunalne: wodociągi, kanalizację, energię elektryczną oraz rozwiniętą sieć drogową.

Ustalono tu następujące zasady zagospodarowania przestrzennego:

- a) Optymalne utrzymanie obecnej struktury użytkowania gruntów na terenie przedpola Puszczy Białowieskiej, z dopuszczeniem zmiany użytkowania rolniczego dla potrzeb leśnictwa na obszarach wytyczonych granicą rolno -leśną oraz usług i urządzeń turystyki.
- b) Preferowany jest tu rozwój zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i letniskowej oraz na potrzeby działalności usługowej, produkcyjnej, obsługi turystyki i rolnictwa w powiązaniu z istniejącymi układami osadniczymi.
- c) Dopuszcza się rozwój zespołów zabudowy rekreacyjno - turystycznej oraz usługowo-produkcyjnej poza zwartymi układami osadniczymi pod warunkiem zapewnienia odpowiednich standardów zabudowy i użytkowania terenu oraz wyposażenie w infrastrukturę techniczną.
- d) pozostałe wsie położone na obrzeżach Puszczy Białowieskiej powinny pełnić obsługi w zakresie rolnictwa i leśnictwa, funkcje mieszkaniowe i w ograniczonym zakresie funkcje usługowe i turystyczno-wypoczynkowe,
- e) miasto Hajnówka jako ośrodek powiatowy powinien pełnić funkcje usługowe o zasięgu ponadregionalnym w zakresie administracji powiatowej, miejskiej i gminnej, funkcje szkolnictwa, lecznictwa, kultury i sportu, handlu, transportu i komunikacji, funkcje przemysłową i usługową bazującą na lokalnych surowcach leśnych i rolnych, funkcje obsługi turystyki krajowej i zagranicznej oraz funkcje mieszkalnictwa.

- Strefa D – obszar kompleksu leśnego - Puszcza Białowieska.

Obszar obejmuje lasy położone we wschodniej części Gminy Hajnówka.

Są to tereny obszaru Puszczy Białowieskiej, objętej różnymi formami ochrony, stanowiącej wielkoprzestrzenny element systemu przyrodniczego o znaczeniu europejskim i funkcjach: ekologicznej, bioklimatycznej, naukowo-dydaktycznej, turystyczno-rekreacyjnej i gospodarczej.

Są to lasy wchodzące w skład obszaru chronionego krajobrazu „Puszcza Białowieska”, która włączona została do europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 jako obszar specjalnej ochrony OSO z Dyrektywy ptasiej i specjalny obszar ochrony SOO z Dyrektywy siedliskowej.

Są to obszary prawnie chronione, objęte szczególnymi formami ochrony przyrody.

Podstawowy kierunek zagospodarowania w/w terenów to:

- zachowanie dotychczasowego użytkowania i ochrona przed degradacją sanitarną,
- zapewnienie właściwego funkcjonowania i ciągłości układów ekologicznych.

Realizacja w/w kierunków zagospodarowania wymagać będzie:

- uwzględnienia w planach miejscowych i decyzjach o warunkach zabudowy zasad zagospodarowania określonych w powołujących je aktach prawnych,
- w przypadku tworzenia rezerwatów przyrody, pomników przyrody systemu NATURA 2000 oraz innych form ochrony przewidzianych ustawą o ochronie przyrody należy wprowadzić je do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie obszaru Puszczy Białowieskiej nie zakłada się rozwoju funkcji przemysłowej, a grunty rolne, osadnicze i leśne będące w gospodarczym użytkowaniu traktować należy jako elementy czynnej ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Istotne obszary położone w strefie D - zainwestowane oznaczone w części graficznej studium:

1). Obszar wsi Topiło – przeznaczony głównie jako teren do rozwoju turystyki, ze względu na walory przyrodnicze, oraz atrakcyjne położenie na zbiornikiem wodnym utworzonym na rzece Perebel,

Na terenie wsi Topiło dopuszcza się rozwój funkcji rekreacyjnej w umiarkowanym stopniu, w dostosowaniu do istniejących parametrów zagospodarowania terenu (dostosowanie do istniejących wielkości działek oraz parametrów zabudowy i regionalnego charakteru); ponadto zakłada się poprawę wyposażenia w infrastrukturę techniczną.

Wprowadzone symbole oznaczające stan zainwestowania we wsi Topiło to:

- RM – tereny zabudowy zagrodowej – istniejąca i projektowana zabudowa o charakterze zabudowy zagrodowej,
- UT – tereny zabudowy usługowej (usługi turystyczne) – istniejąca i projektowana zabudowa
- istniejący niewielki pensjonat, istniejące pole campingowe, istniejący teren przystanku kolejki wąskotorowej,
- UH - tereny zabudowy usługowej (sklepy, usługi) – istniejący sklep, oraz inne projektowane usługi,

- oraz RM/L – jako tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach leśnych (leśniczówki) – istniejąca siedziba nadleśnictwa.

2). Tereny oznaczone symbolem RM/L – jako tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach leśnych (leśniczówki oraz zabudowa związana z obsługą terenów leśnych). Obszary to osady m.in.: Budy Leśne, Czerlonka Leśna, Sacharewo, Majdan, Czternasty oraz inne istniejące leśniczówki.

3). Obszary terenów zamkniętych, o których mowa w art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U.2016.1629 j.t., z późn. zmianami), należy zaliczyć:

- a). tereny kolejowe (na podstawie Decyzji Nr 3 MINISTRA INFRASTRUKTURY I ROZWOJU z dnia 24 marca 2014r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz.Urz.MiR.2014.25),
- b) Kompleks wojskowy nr 741 ustalony terenem zamkniętym MON decyzją Nr 42/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 marca 2016r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz.Urz. MON z 2016r., poz.25 z późn.zm.).

4). Teren oznaczony symbolem MWU - tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej połączone z zabudową usługową.

Działki o nr geod.547/3 i 547/4 Obręb Nr 9 Lipiny (osiedle mieszkaniowe Nieznany Bór) – teren po byłym osiedlu mieszkaniowym zbudowanym dla istniejącej Jednostki Wojskowej. Teren ten będzie przeznaczony pod zabudowę usługową: działalność hotelarską i gastronomiczną, działalność związaną z turystyką, ochroną zdrowia i pomocą społeczną, działalność rekreacyjną, oraz zabudowę mieszkaniową wielorodzinną. W chwili obecnej teren ten objęty jest obowiązującym Miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, uchwalonym Uchwałą nr XXXII/188/01 RG Hajnówka z dnia 27.12.2001r. (Dz.Urz.WB Nr 3, poz. 55 z 2002r.).

5). Teren oznaczony symbolem U - tereny zabudowy usługowej, przeznaczonej zgodnie ze złożonym wnioskiem do studium przez Zarząd Województwa Podlaskiego o wydzielenie z części pasa drogowego drogi wojewódzkiej nr 689 – na odcinku Hajnówka-Białowieża (działka o nr geod. 578, w chwili obecnej działka o nr 578/2) terenu będącego parkingiem leśnym i przeznaczeniu w/w terenu jako miejsce obsługi podróżnych z możliwością wzniesienia obiektów gastronomicznych. W chwili obecnej w/w nieruchomość przyjął Powiat Hajnowski.

Do studium zostało wprowadzone projektowane przeznaczenie terenu – jako zabudowa usługowa – związana z usługami o charakterze usług gastronomicznych, turystycznych, związanych z obsługą podróżnych.

W kształtowaniu i rozwoju przestrzennym Puszczy Białowieskiej dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenów należy przestrzegać następujących zasad:

W odniesieniu do jednostek osadniczych położonych w strefie D (teren Puszczy Białowieskiej) należy przyjąć następujące założenia:

- a) zachowania istniejącej sieci osadniczej i jej struktur funkcjonalno-przestrzennych,

- b) rozwoju innych jednostek osadniczych głównie poprzez wypełnianie ich struktur przestrzennych w granicach zwartej zabudowy, określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- c) kształtowania nowej zabudowy i zagospodarowania z poszanowaniem struktury wewnętrznej jednostek osadniczych i ich związków z przestrzenią otaczającą,
- d) możliwości rozwoju podstawowych jednostek osadniczych na terenie Puszczy i jej bezpośrednim sąsiedztwie pod warunkiem zachowania wymogów określonych ochroną przyrody, środowiska kulturowego i krajobrazu przy jednoczesnym wykluczeniu obiektów uciążliwych dla środowiska i otoczenia,
- e) dopuszczenia możliwości dokonywania różnego rodzaju przekształceń funkcji terenów oraz uzupełniania ich tam gdzie nie stwarza to uciążliwości dla otaczającej zabudowy mieszkaniowej i środowiska,
- f) w przypadku dokonywania zmiany funkcji terenów na produkcyjne należy każdorazowo dokonać oceny oddziaływania inwestycji na środowisko przyrodnicze,
- g) nawiązywania form nowych domów i budynków gospodarczych do sposobu zabudowy i form architektonicznych oraz materiałów budowlanych związanych z terenami Puszczy Białowieskiej.

Założenia w zakresie rekreacji i turystyki:

Dla tych terenów przyjęto następujące zasady ogólne zagospodarowania turystycznego:

- a) W lasach gminy odznaczających się wybitnymi walorami turystycznymi, ruch turystyczny powinien być skierowany głównie na wyznaczone ścieżki dydaktyczne i szlaki turystyczne (piesze, rowerowe, konne).
- b) Preferuje się dostosowanie skali i formy architektonicznej zabudowy rekreacyjno - turystycznej do regionalnej formy zabudowy, zwłaszcza lokalizowanej na terenie istniejących struktur osadniczych bądź w powiązaniu z nimi.
- c) Dopuszcza się lokalizację zabudowy turystyczno - rekreacyjnej poza strukturami układów osadniczych pod warunkiem wyposażenia w media infrastruktury technicznej oraz stosowania odpowiednich standardach zabudowy.
- d) Na terenie miejscowości Topiło dopuszcza się rozwój funkcji rekreacyjnej w umiarkowanym stopniu, w dostosowaniu do istniejących parametrów zagospodarowania terenu (dostosowanie do istniejących wielkości działek oraz parametrów zabudowy i regionalnego charakteru); ponadto zakłada się poprawę wyposażenia w infrastrukturę techniczną.
- e) przy planowaniu turystycznym należy preferować nieduże obiekty i urządzenia turystyczne, dostosowane formą do otoczenia przyrodniczego i kulturowego, nawiązujące do architektury regionalnej.

Należy dążyć do podniesienia atrakcyjności turystycznej Puszczy Białowieskiej poprzez poszerzenie wachlarza dozwolonych na jej terenie form wypoczynku czynnego (przy zachowaniu obowiązujących reżimów ochronnych), jak również ułatwienie dostępu do informacji turystycznej o walorach przyrodniczych i historyczno-kulturowych omawianego obszaru. „Podstawy strategii zarządzania Puszcą Białowieską” (Antczak A., 2001) przewidują w tym celu podjęcie następujących działań:

- dopuszczenie poruszania się pojazdami samochodowymi po drogach prowadzących do zamieszkałych osad puszczańskich (np. Czerlonka, Sacharewo, Podcerkwa, Topiło itp.) i utworzenie w nich miejsc parkingowych, jako potencjalnych miejsc wejścia na szlaki turystyczne,

- zapewnienie dojazdu pojazdami samochodowymi do miejsc odległych np. Przewłoka, z prawem do czasowego zamykania lub ograniczania przejazdu ze względu na potrzeby ochrony przyrody lub stan dróg,
- udostępnienie rzek puszczańskich na wybranych odcinkach dla turystyki wodnej opartej na jednostkach wodnych bezsilnikowych,
- przeznaczenie niektórych miejsc w Puszczy na miejsca biwakowe,
- czytelne, dyskretne, estetyczne i jednolite oznakowanie szlaków turystycznych i miejsc chronionych w całej Puszczy Białowieskiej,
- umieszczenie informacji turystycznej o Puszczy Białowieskiej na głównych drogach dojazdowych.

Ochrona środowiska kulturowego i krajobrazu:

W zakresie ochrony środowiska kulturowego i krajobrazu należy dążyć do:

- a) ochrony i utrzymania w należytym stanie technicznym obiektów kultury materialnej wpisanych do rejestru zabytków, miejsc pamięci narodowej itp.
- b) zachowania w należytym stanie stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków i proponowanych do objęcia ochroną prawną z obowiązkiem przestrzegania zakazu ich rozkopywania i zabudowy,
- c) przestrzegania ustaleń dotyczących ochrony zabytków i wartości kulturowych,
- d) zachowania i ochrony przed zmianami przyrodniczego krajobrazu Puszczy ukształtowanego w procesie historycznym, wraz z tradycyjnymi formami zabudowy i zagospodarowania.

3. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.

3.1. Polityka Gminy wobec istniejących zasobów budowlanych:

- 1) Do obowiązku właścicieli obiektów budowlanych należy utrzymanie tych obiektów we właściwym stanie technicznym, do obowiązków gminy należy zapewnienie właściwego nadzoru nad przestrzeganiem tych obowiązków i udzielanie pomocy w ich realizacji, zwłaszcza w dziedzinie fachowego doradztwa oraz organizacji działalności budowlanej.
- 2) Władze gminy zobowiązane są do podejmowania działań prowadzących do podnoszenia estetyki zabudowy, zapewnienia ładu przestrzennego w dziedzinie zagospodarowania terenów wsi, siedlisk i innych obiektów oraz do tworzenia odpowiedniej infrastruktury komunalnej, podnoszącej poziom cywilizacyjny na terenie gminy oraz warunki ochrony środowiska przyrodniczego.
- 3) Podejmowanie działalności inspirującej rolników do rozwijania agroturystyki i odpowiednich urządzeń i usług w tej dziedzinie w tym zwłaszcza właściwie wyposażonej bazy lokalowej.
- 4) Prowadzenie w sposób systematyczny, pod kierunkiem fachowych służb (konserwatorskich, nadzoru budowlanego) prac konserwacyjnych niezbędnych dla utrzymania we właściwym stanie technicznym obiektów zabytkowych, a także zapewnienie odpowiedniej ochrony obiektom posiadającym wartość kulturową. Obiekty te są cennym dorobkiem minionych pokoleń i mogą być wzorcem inspirującym do tworzenia nowej architektury regionalnej, a także są wartościowym elementem atrakcyjności terenu gminy.

- 5) Sprzyjanie adaptacji niewykorzystanych obiektów budowlanych na cele użytkowe, zwłaszcza na cele mieszkalnictwa rekreacyjnego i innych usług turystycznych, na zasadach przestrzegania przepisów dotyczących ochrony środowiska naturalnego, ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz ochrony dóbr kultury, a także pod warunkiem zachowania tradycyjnych form adaptowanych obiektów.
- 6) Uzupełnianie wolnych przestrzeni w zabudowie wsi obiektami służącymi funkcji turystycznej, rekreacyjnej, usługowej oraz mieszkaniowej. Mogą to być obiekty w formie tradycyjnych zagród, a także rezydencje na wzór dworków i dworów oraz domy letniskowe i jednorodzinne czerpiące wzory z zabudowy zagrodowej.
- 7) Przyjmuje się, że istniejące zagrody oraz nowe budownictwo zagrodowe może być uzupełniane zabudową o funkcji turystycznej, letniskowej, rekreacyjnej i usługowej (w tym także drobne nieuciążliwe rzemiosło) i mieszkaniowej, pod warunkiem zapewnienia ładu przestrzennego i harmonii z otoczeniem, a także przestrzegania przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ochronie środowiska.

3.2. Ogólne zasady zabudowy i zagospodarowania terenów Gminy Hajnówka.

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.2016 j.t., z późn.zm.):

„Art.1 ust.4 w przypadku sytuowania nowej zabudowy, uwzględnienie wymagań ładu przestrzennego, efektywnego gospodarowania przestrzenią oraz walorów ekonomicznych przestrzeni następuje poprzez:

- 1) kształtowanie struktur przestrzennych przy uwzględnieniu dążenia do minimalizowania transportochłonności układu przestrzennego;
- 2) lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej w sposób umożliwiający mieszkańcom maksymalne wykorzystanie publicznego transportu zbiorowego jako podstawowego środka transportu;
- 3) zapewnianie rozwiązań przestrzennych, ułatwiających przemieszczanie się pieszych i rowerzystów;
- 4) dążenie do planowania i lokalizowania nowej zabudowy:
  - a) na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych (Dz. U. poz. 1612 oraz z 2005 r. poz. 141), w szczególności poprzez uzupełnianie istniejącej zabudowy,
  - b) na terenach położonych na obszarach innych niż wymienione w lit. a, wyłącznie w sytuacji braku dostatecznej ilości terenów przeznaczonych pod dany rodzaj zabudowy położonych na obszarach, o których mowa w lit. a; przy czym w pierwszej kolejności na obszarach w najwyższym stopniu przygotowanych do zabudowy, przez co rozumie się obszary charakteryzujące się najlepszym dostępem do sieci komunikacyjnej oraz najlepszym stopniem wyposażenia w sieci wodociągowe, kanalizacyjne, elektroenergetyczne, gazowe, ciepłownicze oraz sieci i urządzenia telekomunikacyjne, adekwatnych dla nowej, planowanej zabudowy.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Hajnówka przyjmuje się:

- 1) terenami zwartej zabudowy są tereny w granicach istniejącej i projektowanej zabudowy, które powinny być ustalone w miejscowych planach zagospodarowania

- przestrzennego, z wyjątkiem skupisk zabudowy rozproszonej, składającej się z mniej niż 3 zagród i siedlisk mieszkalnych.
- 2) Budownictwo mieszkaniowe, zagrodowe oraz budownictwo przemysłowe, usługowe, letniskowe i pensjonatowe powinno być realizowane na terenach zwartej zabudowy, lub do tej zabudowy bezpośrednio przylegających z zachowaniem procedur i przepisów obowiązujących przy zmianie przeznaczenia terenu, a także w zgodności z przepisami o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
  - 3) Poza terenami zwartej zabudowy dopuszcza się realizację budownictwa związanego z komunikacją, infrastrukturą techniczną, zabudową letniskową, pensjonatową, obsługi turystyki oraz budownictwo rolnicze, w tym agroturystyka – o ile przepisy szczególne na to pozwalają.
  - 4) W szczególnie uzasadnionych przypadkach dużym zapotrzebowaniem na budownictwo mieszkaniowe lub letniskowe i rekreacyjne (w tym w wyniku potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej, można je także realizować na terenach specjalnie na ten cel wyznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w postaci zgrupowań zabudowy z zapewnieniem uzbrojenia terenu. Do czasu budowy systemów uzbrojenia technicznego dopuszcza się rozwiązania lokalne.
  - 5) Na terenie zwartej zabudowy zaleca się lokalizowanie nowopowstających obiektów budowlanych, z wyjątkiem ferm hodowlanych.
  - 6) Budownictwo przemysłowe powinno być realizowane na terenach wyznaczonych na ten cel w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, pod warunkiem zapewnienia zgodnych z przepisami szczególnymi wymagań w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków, a także ochrony powietrza atmosferycznego i ochrony przed hałasem, przy jednoczesnym przyjęciu zasady, że strefa uciążliwości zakładu mieści się w granicach jego własnej działki.
  - 7) Na terenach zwartej zabudowy, lub na jej obrzeżach oraz w granicach siedlisk zabudowy kolonijnej, nowa zabudowa, lub uzupełnienie zabudowy może nastąpić pod warunkiem przestrzegania następujących zasad:
    - a) dla zabudowy jednorodzinnej wysokość do 2 kondygnacji nadziemnych plus użytkowe poddasze,
    - b) utrzymanie nowej zabudowy odpowiednio do skali i charakteru miejscowości,
    - c) charakter i gabaryty zabudowy oraz rodzaj pokryć dachowych powinny nawiązywać do tradycji regionalnych (z dopuszczeniem materiałów dachowych uwspółcześnionych pod względem technologicznym).
  - 8). Zaleca się stosowanie następujących zasad zabudowy:
    - a) dla zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej wysokość do 2 kondygnacji nadziemnych plus użytkowe poddasze,
    - b) dla zabudowy mieszkaniowo-usługowej, usługowej i produkcyjnej do 3 kondygnacji plus użytkowe poddasze,
    - c) w wyjątkowych sytuacjach można zezwolić dla budynków użyteczności publicznej wysokość 12 m od poziomu terenu do okapu (3 kondygnacje użytkowe), lub wyższych w zależności od rodzaju obiektu,
    - d) dachy symetryczne dwu- lub wielospadowe o nachyleniu połaci 15 – 50°, z poszerzonym okapem,
    - e) do prac wykończeniowych i elewacyjnych zaleca się stosowanie materiałów pochodzenia miejscowego: kamień, drewno itp.
    - f) zakaz lub zminimalizowanie stosowania obiektów z dachami pulpitowymi, kopertowymi, uskokowymi, asymetrycznymi oraz stosowania w budynkach schodkowych zwieńczeń ścian szczytowych.

9). Ustala się minimalne odległości dla lokalizowania inwestycji j.n.:

- Budownictwo rolnicze w postaci ferm hodowlanych - powinno być lokalizowane w odległości co najmniej 200 m od obszaru zwartej zabudowy;
- ферmy fotowoltaiczne - powinny być lokalizowane w odległości co najmniej 200 m od obszaru zwartej zabudowy;
- inwestycje o charakterze uciążliwym – na podstawie obowiązujących przepisów odrębnych.

10). Władze Gminy sporządzają Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego terenów znajdujących się poza terenami zwartej zabudowy i bezpośrednio do nich przylegających, zgodnie z przyjętą przez siebie polityką i zasadami określonymi w niniejszym Studium zasadami,

11). Inwestycje celu publicznego, jak też inne, mogą być lokalizowane na obszarze całej gminy (z wyłączeniem terenów wyłączonych spod zabudowy z dopuszczonymi wyjątkami), na podstawie Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub, w przypadku braku planu, na warunkach określonych w Rozdziale 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.2016.778 j.t., z późn.zm.): „Lokalizacja inwestycji celu publicznego i ustalanie warunków zabudowy w odniesieniu do innych inwestycji”.

3.3. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

Przyjmuje się w zagospodarowaniu terenów następujące wskaźniki zabudowy (dla nowej zabudowy):

Tabela 2. Wskaźniki zabudowy (dla nowej zabudowy) w zagospodarowaniu terenów.

Lp.	Rodzaj zabudowy	Minimalna wielkość działki budowlanej	Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej	Maksymalny udział powierzchni zabudowy do powierzchni działki budowlanej
1.	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna (MN) - wolnostojąca - bliźniacza	800m ² 2 x 600m ²	50 % 50 %	25 % 25 %
2.	Zabudowa zagrodowa (RM)	1500m ²	60,00%	30,00%
3.	Rekreacji indywidualnej (US)	1000m ²	60,00%	20,00%
4.	Zabudowa RU – tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych	-	10,00%	70,00%
5.	Zabudowa usługowa (U)	-	10,00%	70,00%
6.	Zabudowa usługowo-produkcyjna (PU)	-	10,00%	70,00%
7.	Zabudowa produkcyjna (P)	-	10,00%	70,00%

Maksymalna wysokość zabudowy dla budynków mieszkalnych jednorodzinnych – 3 kondygnacje z trzecią kondygnacją w poddaszu użytkowym, przykrytą dachem dwuspadowym lub wielopołaciowym, o kątach nachylenia połaci dachowych do przekroju poziomego budynku w przedziale 15° - 50°.

3.4. Tereny wyłączone spod zabudowy.

1). Na terenie Gminy wyłącza się spod zabudowy tereny:

- obszarów rezerwatów - występujących na terenie gminy,
- lasów - z wyjątkiem lasów przeznaczanych w Miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na inne cele, oraz obszarów na terenach leśnych przeznaczonych do zainwestowania,
- trwałych użytków zielonych, w tym zmeliorowanych,
- gruntów rolnych klas chronionych – I-II (z wyjątkiem lasów przeznaczanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na inne cele),
- głównych dolin rzecznych (uwzględniając istniejącą już zabudowę i stan zainwestowania),
- zieleni urządzonej,
- udokumentowanych złóż surowców oraz perspektywicznych obszarów eksploatacji surowców mineralnych (do czasu podjęcia ich eksploatacji).

- ustala się zakaz zabudowy od osi linii elektroenergetycznych WN 110 kV w odległości:
  - a) 20 m dla budynków mieszkalnych,
  - b) 10 m dla budynków niemieszkalnych.
- ustala się zakaz zabudowy od osi linii elektroenergetycznych SN 15 kV w odległości:
  - a) 7 m przy przewodach nieizolowanych,
  - b) 5 m przy przewodach izolowanych.

- ustala się zakaz zabudowy od strony linii kolejowej:
  - a) w odległości mniejszej niż 10m od granicy obszaru kolejowego i mniejszej niż 20m od osi skrajnego toru od budowli i budynków,
  - b) odległości, o których mowa w lit.a) dla budynków mieszkalnych, szpitali, domów opieki społecznej, obiektów rekreacyjno-sportowych, budynków związanych z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży powinny być zwiększone, w zależności od przeznaczenia budynku, w celu zachowania norm dopuszczalnego hałasu w środowisku, określonych w przepisach odrębnych.

2). Na terenach wyłączonych spod zabudowy dopuszcza się lokalizację:

- istniejącej zabudowy zagrodowej, jak też innej, oraz ich modernizację, przebudowę i rozbudowę,
- inwestycji służących obsłudze tych terenów, np. leśniczówka, gajówka, urządzenia hydrograficzne, itp.,
- inwestycji niekubaturowych, które dopuszcza ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- inwestycji liniowych urządzeń infrastruktury technicznej (napowietrznej i podziemnej),
- inwestycji drogowych polegających na modernizacji i poszerzeniu istniejących dróg, a także budowie nowych dróg,
- inwestycji turystycznych w lasach, których istnienie dopuszcza ustawa o lasach.

3.5. Zasady zalesiania.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Hajnówka przyjmuje się:

- 1) przyjmuje się możliwość dokonania zalesienia gruntów rolnych dla gruntów objętych wnioskami złożonymi do niniejszego studium i pozytywnie rozpatrzonymi przez Wójta Gminy Hajnówka – zgodnie z zestawieniem wniosków,
- 2) dopuszcza się możliwość wykonania zalesień dla innych obszarów:
  - dla zalesień prowadzonych przez Nadleśnictwo na obszarach związanych z gospodarką leśną – zgodnie z planem zalesień;
  - jako uzupełnienie istniejących terenów leśnych, na działkach położonych w bliskim lub w bezpośrednim sąsiedztwie terenów leśnych,
  - do zalesienia mogą być przeznaczone nieużytki, grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej i grunty rolne nieużytkowane rolniczo o niskich klasach bonitacyjnych (V-VI klasa) oraz inne grunty nadające się do zalesienia – pod warunkiem, że spełnione będą obowiązujące przepisy odrębne.
- 3) Na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004 – przy planowaniu i realizowaniu zalesień należy respektować zapisy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 6 listopada 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004 (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego z 2015r., poz.3600).

Zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U.2015.2100, z późn.zm): „Art. 14.”:

1. Powiększanie zasobów leśnych następuje w wyniku zalesienia gruntów oraz podwyższania produktywności lasu w sposób określony w planie urządzenia lasu.
2. Do zalesienia mogą być przeznaczone nieużytki, grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej i grunty rolne nieużytkowane rolniczo oraz inne grunty nadające się do zalesienia, a w szczególności:

- 1) grunty położone przy źródłiskach rzek lub potoków, na wododziałach, wzdłuż brzegów rzek oraz na obrzeżach jezior i zbiorników wodnych;

- 2) lotne piaszki i wydmy piaszczyste;

- 3) strome stoki, zbocza, urwiska i zapadliska;

- 4) hałdy i tereny po wyeksploatowanym piasku, żwirze, torfie i glinie.

2a. Wielkość zalesień, ich rozmieszczenie oraz sposób realizacji określa krajowy program zwiększania lesistości opracowany przez ministra właściwego do spraw środowiska, zatwierdzony przez Radę Ministrów.

3. Grunty przeznaczone do zalesienia określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

4. Obowiązek zalesiania gruntów ciąży na nadleśniczych w odniesieniu do gruntów w zarządzie Lasów Państwowych oraz na właścicielach lub użytkownikach wieczystych pozostałych gruntów.

4. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY ORAZ KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

4.1. Główne obszary systemu przyrodniczego.

System przyrodniczy Gminy Hajnówka ma ściśle powiązania z systemem przyrodniczym Powiatu Hajnowskiego i Województwa Podlaskiego. Ekosystem przyrodniczy o znaczeniu lokalnym doliny rzeki Leśnej ma powiązania z ekosystemem przyrodniczym o znaczeniu ponadregionalnym rzeki Bug. Istniejące lasy położone na terenie Gminy w większości położone są na terenie Puszczy Białowieskiej, stanowiącej ekosystem przyrodniczy o znaczeniu ponadregionalnym i podobnie jak dolina rzeki Bug jest objęta europejską siecią ekologiczną NATURA 2000. System przyrodniczy Gminy Hajnówka poprzez lasy Puszczy Białowieskiej jest również powiązany z ekosystemem przyrodniczym o znaczeniu ponadregionalnym rzeki Narwi i zbiornika wodnego Siemianówka.

Istniejące ciągi ekologiczne łączą trzy elementy systemu przyrodniczego województwa o znaczeniu ponadregionalnym tj.: Puszcę Białowieską, Dolinę Narwi i Dolinę Bugu oraz stanowią korytarze migracyjne pozwalające na przemieszczanie się drobnej zwierzyny, ptaków, płazów itp.

W strukturze Gminy Hajnówka - istotną rolę odgrywają przyrodnicze struktury funkcjonalno-przestrzenne rozumiane jako obszary o wspólnych cechach przyrodniczych i podobnym funkcjonowaniu. Obszary te tworzą tzw. system przyrodniczy gminy.

Do głównych obszarów (struktur) systemu przyrodniczego Gminy Hajnówka należą:

1) Doliny rzek, a w tym :

- dolina rzeki Leśnej Prawej (prawobrzeżny dopływ Bugu) i jej dopływ Perebel i Chwiszczey spływającą w kierunku SE - jako element przestrzenny tworzący układ powiązań przyrodniczych o znaczeniu lokalnym oraz funkcjach : ekologicznej, krajobrazowej i gospodarczej,
- doliny mniejszych cieków wodnych jako elementy drobno-przestrzenne systemu przyrodniczego gminy o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznej, krajobrazowej i gospodarczej.

Zasoby wodne gminy:

Obszar Gminy Hajnówka odwadniany jest głównie przez rzekę Leśną Prawą (prawobrzeżny dopływ Bugu) i jej dopływ Perebel i Chwiszczey spływającą w kierunku SE.

Północno-wschodnią część gminy odwadnia rzeka Łutownia – dopływ Narewki, zaś ciek wodny południowo-zachodniej części gminy (rejon Orzeszkowa, Pasiecznik Dużych i Dubicz Osocznych) należą do dorzecza Orlanki – dopływu Narwi.

Rzeki płyną wąskimi, ale bogato rozczłonkowanymi dolinami wypełnionymi namułami lub torfami. W części kompleksów leśnych rzeki płyną naturalnymi korytami, a ich odlesione doliny stanowią tereny silnie zabagnione, miejscami nawet podtopione (są to miejsca występowania mokrych łąk, szuwarzysk i torfowisk niskich. W zachodniej (rolniczej części gminy) rzeki zostały wciągnięte w system melioracji odwadniających. W ich osuszonych dolinach występują wysoko produktywne użytki zielone i rolne.

Naturalne zbiorniki wodne na terenie gminy Hajnówka nie występują. Największym sztucznym akwenem jest utworzony na rzece Perebel zbiornik wodny o powierzchni 16,7 ha – służący kiedyś do magazynowania i konserwowania drewna. Zbiornik ten po oczyszczeniu – docelowo może być wykorzystywany do celów rekreacyjnych.

2) Kompleksy leśne:

Lasy położone we wschodniej części Gminy Hajnówka - obszary Puszczy Białowieskiej, stanowiącej wieloprzestrzenny element systemu przyrodniczego o znaczeniu europejskim i funkcjach: ekologicznej, bioklimatycznej, naukowo-dydaktycznej, turystyczno-rekreacyjnej i

gospodarczej. Są to lasy wchodzące w skład obszaru chronionego krajobrazu „Puszcza Białowieska”, która włączona została do europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 jako obszar specjalnej ochrony OSO z Dyrektywy ptasiej i specjalny obszar ochrony SOO z Dyrektywy siedliskowej.

3) Tereny upraw rolnych - obszary o podstawowych wartościach rolniczej przestrzeni produkcyjnej stwarzające odpowiednie warunki do rozwoju określonych form gospodarki żywnościowej.

4) Zieleń urządzona - skwery, zieleń uliczna, ogrodów przydomowych, zieleń na cmentarzach i tereny urządzeń z zielenią towarzyszącą są elementami uzupełniającymi system przyrodniczy o znaczeniu lokalnym.

Zakłada się zachowanie podstawowych elementów systemu przyrodniczego Gminy Hajnówka - ochronę i wzbogacanie walorów ekologicznych i wartości użytkowych oraz ich racjonalne wykorzystanie w rozwoju przestrzennym przy zapewnieniu sprawnego funkcjonowania całego systemu przyrodniczego w powiązaniu z systemem przyrodniczym Powiatu Hajnowskiego i Województwa Podlaskiego.

4.2. Sieć dolin rzecznych.

Dolina rzeki Leśnej Prawej i innych dolin mniejszych cieków wodnych oraz obniżen terenowych - elementy drobno-przestrzenne systemu przyrodniczego stanowiące ciągi powiązań przyrodniczych o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznych, krajobrazowych i gospodarczych.

Podstawowe kierunki zagospodarowania tych obszarów to:

- 1). zachowanie funkcji i walorów środowiska ekologicznego na terenie gminy w powiązaniu z całością doliny rz. Leśnej jako ważnego elementu południowej części Puszczy Białowieskiej, objętej w znacznej swej części leśnego przebiegu formą użytku ekologicznego,
- 2) ochrona przed zainwestowaniem i degradacją sanitarną.

Realizacja w/w kierunków wymagać będzie uwzględniania w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w szczególności :

1. pozostawienia dolin jako korytarzy ekologicznych w formie terenów otwartych z zachowaniem trwałych użytków zielonych bez możliwości przekształcania ich w grunty orne z dopuszczeniem w zależności od potrzeb realizacji zieleni urządzonej oraz zbiorników małej retencji wodnej z możliwością rekreacyjnego ich wykorzystania,
2. ustalenia zakazów:
  - odprowadzania ścieków sanitarnych (nie oczyszczonych i oczyszczonych) w ilości, która nie pozwala na utrzymanie odpowiedniej (planowanej) klasy czystości wód poszczególnych odbiorników, a w szczególności rz. Leśnej, co głównie wpływa na degradację jej wód (i nie tylko) na terenie Puszczy Białowieskiej,
  - realizacji obiektów kubaturowych oraz zbiorników i rurociągów do magazynowania i transportu olejów i smarów,
  - zakładania i budowy stacji paliw oraz lokalizacji wysypisk odpadów stałych w w/w obszarach.

4.3. Lasy.

Kompleksy leśne koncentrują się głównie na obrzeżach wschodniej i południowej części Gminy Hajnówka i są to:

1). Lasy położone we wschodniej części Gminy Hajnówka - obszary Puszczy Białowieskiej, stanowiącej wielkoprzestrzenny element systemu przyrodniczego o znaczeniu europejskim i funkcjach: ekologicznej, bioklimatycznej, naukowo-dydaktycznej, turystyczno-rekreacyjnej i gospodarczej. Są to lasy wchodzące w skład obszaru chronionego krajobrazu „Puszcza Białowieska”, która włączona została do europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 jako obszar specjalnej ochrony OSO z Dyrektywy ptasiej i specjalny obszar ochrony SOO z Dyrektywy siedliskowej.

Lasy Puszczy Białowieskiej ponadto posiadają status ochronny obszaru chronionego krajobrazu oraz podlegają ochronie i zagospodarowaniu leśnemu w sposób specjalny jako wzorcowy Leśny Kompleks Promocyjny (L.K.P.).

2). pozostałe kompleksy leśne (głównie prywatne) występujące na obszarze gminy to elementy drobno przestrzenne systemu przyrodniczego gminy o znaczeniu lokalnym, które w powiązaniu z ciągami (korytarzami ekologicznymi ekosystemu dolin rzecznych zachowują ciągłość układu przestrzennego pełniąc funkcje ekologiczne, krajobrazowe i gospodarcze.

Lasy stanowią potencjalne obszary rozwoju związanego z w/w funkcjami.

Podstawowe kierunki zagospodarowania obszarów leśnych to:

- ochrona walorów przyrodniczych i użytkowych,
- utrzymanie trwałości i ciągłości przestrzennej funkcjonowania w ramach systemu ekologicznego gminy, powiatu i województwa oraz racjonalne wykorzystanie dla potrzeb gospodarczych i rekreacyjno-wypoczynkowych,
- gospodarka leśna.

Realizacja w/w kierunków wymagać będzie, w szczególności:

- zachowania lasów jako elementów krajobrazu naturalnego;
- respektowania ustaleń dotyczących zasad ochrony i zagospodarowania zawartych w dokumentach ustalających zasady ochrony Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) „Natura 2000” Puszcza Białowieska (PLC200004), wyznaczonego rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. nr 25, poz. 133, z późn.zm.), oraz projektowanego Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk (SOO) „Natura 2000”, zatwierdzonym Decyzją Wykonawczą Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26 listopada 2015r. w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny Dz. U. EU. L. z 2015r. Nr 338, str. 34 (notyfikowana jako dokument nr C(2015) 8191) (Dz.U.UE L z dnia 23 grudnia 2015r.);
- respektowania ustaleń dotyczących zasad ochrony i zagospodarowania Obszaru Chronionego Krajobrazu "Puszcza Białowieska" – zgodnie z Uchwałą Nr XXIII/203/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 marca 2016r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016r., poz.1504) w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Puszcza Białowieska".
- Na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004 – przy planowaniu i realizowaniu zalesień należy respektować zapisy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 6 listopada 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004 (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego z 2015r., poz.3600).
- uwzględniania w planach urządzania lasu oraz w planach miejscowych zagospodarowania

przestrzennego zasad postępowania ochronnego i hodowlanego określonych w załączniku do decyzji Nr 23 Ministra OSZNiL z dnia 8 listopada 1994r. w sprawie uznania lasów Puszczy Białowieskiej za wzorcowy Leśny Kompleks Promocyjny (L.K.P.);

- prowadzenia gospodarki leśnej zgodnie z ustaleniami planów urządzania lasów uwzględniających zasadę powszechnej ochrony trwałości utrzymania całości użytkowania oraz dostosowania do ustalonych w planie funkcji i form użytkowania niezależnie od struktury własnościowej lasów;
- udostępniania i przystosowywania kompleksów leśnych dla potrzeb rekreacyjno-wypoczynkowych;
- wprowadzania w szczególnych przypadkach do zapisów Miejsowych planów zagospodarowania przestrzennego - zakazów i ograniczeń dotyczących głównie:
  - zmniejszania powierzchni lasów i ich niszczenia,
  - zabudowy z wyjątkiem urządzeń integralnie związanych z ich funkcją,
  - lokalizacji składowisk odpadów przemysłowych i komunalnych.

4.4. Zieleń urządzona.

Zieleń urządzona - skwery, zieleń uliczna, ogrodów działkowych i przydomowych, zieleń na cmentarzach i tereny urządzeń z zielenią towarzyszącą itp. są elementami uzupełniającymi system przyrodniczy o znaczeniu lokalnym.

Podstawowy kierunek zagospodarowania zieleni urządzonej to ochrona jej powierzchni i form zagospodarowania przed likwidacją z wyjątkiem szczególnych przypadków realizacji bardzo ważnych elementów komunikacyjnych lub infrastrukturalnych.

Realizacja ochrony zieleni urządzonej wymagać będzie w szczególności:

- zakazu przeznaczania tych terenów na inne cele w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów,
- przestrzegania wymogów konserwatorskich w użytkowaniu i zagospodarowywaniu obiektów stanowiących przedmiot ochrony konserwatorskiej.

4.5. Obiekty i obszary prawnie chronione - szczególne formy ochrony przyrody

Na terenie Gminy Hajnówka obszarami i obiektami prawnie chronionymi są:

Obszary i obiekty podlegające szczególnej ochronie.

Z uwagi na swoje położenie 60,3 % powierzchni Gminy Hajnówka należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszczy Białowieskiej o powierzchni 76303,14 ha, z czego 19517,65 ha znajduje się na terenie Gminy Hajnówka. Obszar ten obejmuje całą Puszcę Białowieską oraz teren położony na południe i południowo-zachód od puszczy z fragmentami lasów naturalnego pochodzenia i dużymi powierzchniami młodników sosnowych występujących na glebach porolnych. Na terenie Gminy Hajnówka obszar chroniony zajmuje całą wschodnią i południową (puszczańską) część gminy wraz z terenami rolniczymi położonymi na południe od szosy Hajnówka - Siemiatycze (okolice wsi Orzeszkowo). Panuje tu krajobraz mozaikowy łąkowo - polno - leśny. Puszcza Białowieska jest jednym z największych i najcenniejszych pod względem przyrodniczym kompleksów leśnych Europy. O wartości lasów białowieskich świadczy wysoki stopień naturalności, znaczne zróżnicowanie zbiorowisk roślinnych (przy względnie wyrównanych warunkach klimatycznych i geologicznych) oraz bogactwo flory i fauny. Roślinność Puszczy składa się z

około 106 zespołów roślinnych, na bogactwo flory składa się około 990 gatunków roślin naczyniowych, 254 gatunki mszaków, ponad 1000 gatunków grzybów i porostów; fauna reprezentowana jest przez 62 gatunki ssaków, 159 gatunków ptaków, 7 gatunków płazów 12 gatunków gadów, 24 gatunki ryb (Faliński 1977).

Wszystkie obiekty chronione Gminy Hajnówka zgrupowane są na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszczy Białowieskiej. Istnieje tu 13 rezerwatów przyrody, 524,90ha użytków ekologicznych, 525 pomników przyrody (drzewa i grupy drzew), 14 stref ochronnych gniazd ptaków (orlik krzykliwy, granicznik płucnik, bocian czarny), ostoją żubra o powierzchni 168,80 ha (oddziały 391 A,B,C,D, 419A,B), siedliska mokre i wilgotne - lasy wodochronne 3528,13 ha. Część Puszczy Białowieskiej administracyjnie należąca do Gminy Hajnówka została wyznaczona jako II i III strefa buforowa Rezerwatu Biosfery Białowieskiego Parku Narodowego. Od 01.01.1995 r na mocy zarządzenia nr 30 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dn. 19.12.1994r. powołano Leśny Kompleks Promocyjny Puszczy Białowieskiej.

Na terenie gminy istnieje obecnie 13 rezerwatów przyrody (9 leśnych, 3 faunistyczne i jeden krajobrazowy) o łącznej powierzchni 11.117,60 ha (łączna powierzchnia rezerwatów – nie tylko na terenie Gminy Hajnówka). Wszystkie zlokalizowane są we wschodniej i południowo-wschodniej części Gminy na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszczy Białowieskiej.

Na terenie Gminy Hajnówka obszarami i obiektami prawnie chronionymi są:

Tabela 3. Obszary i obiekty prawnie chronione na terenie Gminy Hajnówka.

Forma ochrony	Powierzchnia w ha
Rezerwaty przyrody	
	Rezerwat Lipiny - powierzchnia rezerwatu wynosi 24,51 ha. Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych jedyne go na terenie Puszczy Białowieskiej stanowiska dębu bezszypułkowego, występującego w drzewostanie mieszanym obok dębu szypułkowego.
	Rezerwat krajobrazowy „Władysława Szafera” - zajmuje powierzchnię 1343,91 ha. (w Gminie Hajnówka) zajmuje powierzchnię 686,77 ha. Cel ochrony: zachowanie ze względów krajobrazowych naturalnych zespołów leśnych Puszczy Białowieskiej położonych wzdłuż szosy Hajnówka – Białowieża
	Rezerwat Nieznanowo - jego powierzchnia wynosi 27,73 ha. Cel ochrony: zachowanie fragmentu Puszczy Białowieskiej z kilkoma dobrze wykształconymi zbiorowiskami leśnymi
	Rezerwat Głęboki Kąt - zajmuje powierzchnię 40,30 ha. Cel ochrony: zachowanie fragmentu Puszczy Białowieskiej obejmującego bór świerkowy torfowcowy o charakterze borealnym oraz olsy z licznymi gatunkami roślin chronionych i rzadkich w runie.
	Rezerwat Michnówka - powierzchnia rezerwatu wynosi 85,34 ha. Cel ochrony: zachowanie torfowiska wysokiego oraz otaczających go drzewostanów reprezentujących szereg typowo wykształconych zbiorowisk leśnych występujących w Puszczy Białowieskiej
	Rezerwat Sitki - powierzchnia rezerwatu wynosi 35,24 ha. Cel ochrony: zachowanie fragmentu Puszczy Białowieskiej obejmującego rzadko

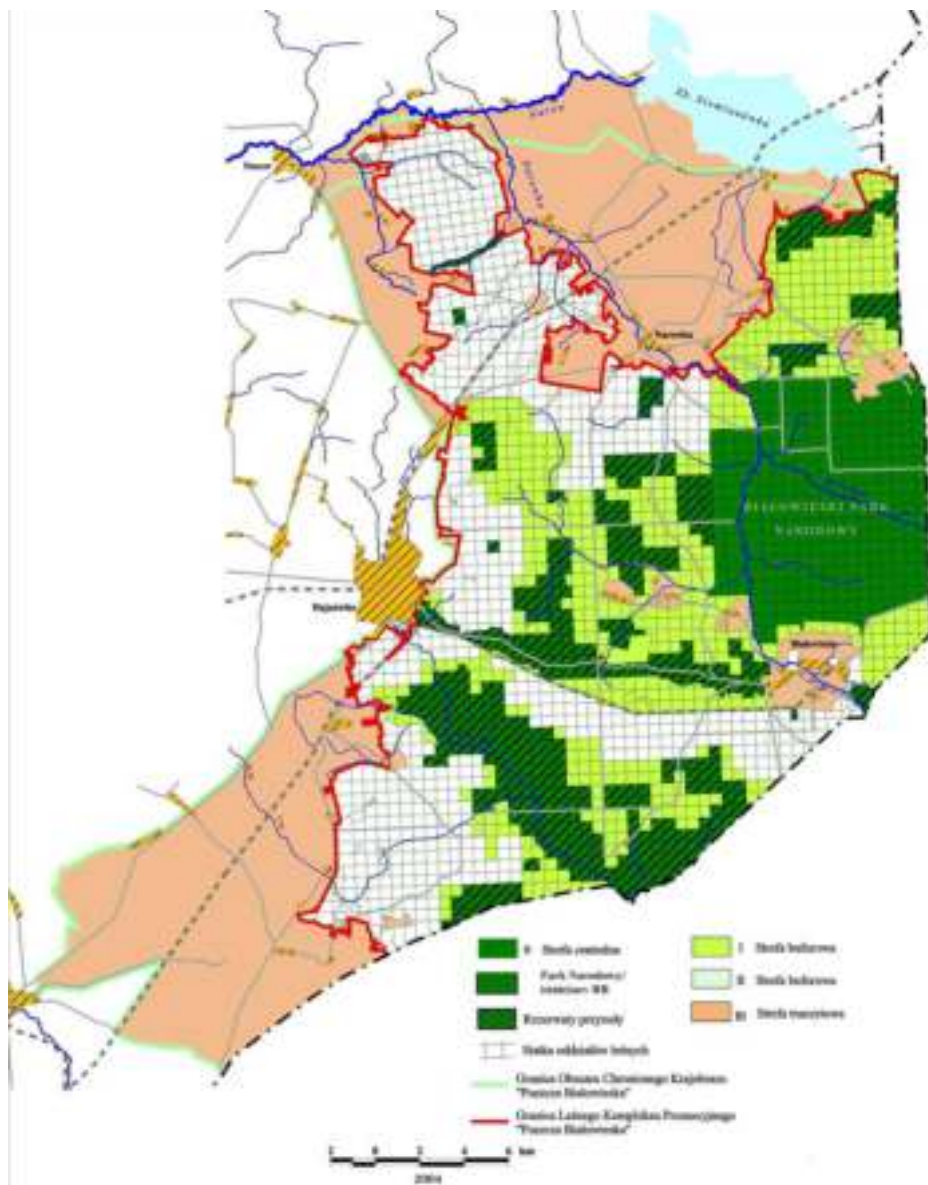
	tu spotykane zbiorowiska borowe na wyniosłościach wydmych, z rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin w runie.
	Rezerwat Starzyna - powierzchnia rezerwatu wynosi 370,08 ha. Cel ochrony: Zachowanie kilku charakterystycznych dla Puszczy Białowieskiej zbiorowisk występujących w całej skali ich zmienności z licznymi stanowiskami roślin chronionych.
	Rezerwat Szczekotowo - jego powierzchnia wynosi 36,44 ha. Cel ochrony: zachowanie fragmentu Puszczy Białowieskiej obejmującego zbiorowiska grądowe z licznymi drzewami pomnikowymi oraz największe na tym terenie skupienia kurhanów z okresu wczesnego średniowiecza, jak również pozostałości po smolarni z XVIII w.
	Rezerwat Dębowy Grąd - powierzchnia rezerwatu wynosi 100,47 ha. Cel ochrony: zachowanie drzewostanów naturalnego pochodzenia w Puszczy Białowieskiej, reprezentujących grądy: wilgotny i typowy oraz łęg olszowo-jesionowy
	Rezerwat Olszanka Myśliszcze - powierzchnia rezerwatu 278,32 ha. Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych miejsc występowania rzadkich gatunków motyli.
	Rezerwat Berezowo - powierzchnia rezerwatu 115,26 ha. Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych miejsc występowania rzadkich gatunków motyli dziennych.
	Rezerwa Przewłoka - powierzchnia rezerwatu 78,38 ha. Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych miejsc występowania rzadkich gatunków motyli dziennych.
	Rezerwat Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej - powierzchnia rezerwatu 8581,62 ha. (dla całości w gminach Białowieża, Hajnówka, Narewka). Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych lasów naturalnych i zbliżonych do naturalnych, typowych dla Puszczy Białowieskiej łęgów i olsów oraz siedlisk leśnych z dominacją starych drzewostanów z dużym udziałem olszy, dębu, jesionu, a także licznych gatunków rzadkich i chronionych roślin zielnych, grzybów i zwierząt oraz utrzymaniem procesów ekologicznych i zachowaniem różnorodności biologicznej.
	Łączna powierzchnia rezerwatów w całości: 11.117,60 ha Uwaga: nie jest to powierzchnia w całości należąca tylko do Gminy Hajnówka, (są to powierzchnie a także należące do Gmin: Narewka, Białowieża, Hajnówka).
Użytki ekologiczne	Na terenie gminy występuje 524,90 ha użytków ekologicznych
Strefy ochronne	14 stref ochronnych gniazd ptaków (orlik krzykliwy, granicznik płucnik, bocian czarny)
Ostoje	Ostoja żubra o powierzchni 168,80 ha.
Siedliska	Siedliska mokre i wilgotne - lasy wodochronne 3528,13 ha.
Pomniki przyrody	Na terenie Gminy Hajnówka istnieje 525 pomników przyrody (drzewa i grupy drzew), z czego: - 523 – to pojedyncze drzewa, - 1 – grupa drzew, - 1 – głąz narzutowy.

4.5.1. Rezerwat Biosfery Obszaru Puszczy Białowieskiej.

Obszar Puszczy Białowieskiej stanowi Rezerwat Biosfery UNESCO w ramach programu Man and Biosphere (MAB) – Człowiek i Biosfera. Rezerwat biosfery to wyznaczony obszar chroniony zawierający cenne zasoby przyrodnicze i kulturowe. W ramach tych obiektów znajdują się ekosystemy reprezentatywne dla głównych biomów danego kraju. Celem powstania tych rezerwatów jest stworzenie miejsc ochrony, obserwacji i badań. W ramach każdego rezerwatu tego typu wyróżnia się strefę centralną (core zone), buforową (buffer zone), czyli zabezpieczającą oraz przejściową (transition zone).

Początkowo, w 1977 roku za Rezerwat Biosfery (RB) uznano obszar Białowieskiego Parku Narodowego. W roku 2004 złożona została aplikacja o rozszerzenie obszaru RB na cały obszar polskiej części Puszczy Białowieskiej. Aplikacja została zaakceptowana na posiedzeniu Biura Międzynarodowej Rady Koordynacyjnej UNESCO-MAB w czerwcu 2005 roku. Obecnie powierzchnia RB to 59.726 ha, oraz strefa przejściowa – 32.763 ha.

Rysunek 1. Rezerwat Biosfery Obszaru Puszczy Białowieskiej.

4.5.2. REJESTR OBSZARÓW CHRONIONEGO KRAJOBRAZU NA TERENIE GMINY HAJNÓWKA.

Na terenie Gminy Hajnówka występuje Obszar Chronionego Krajobrazu "Puszcza Białowieska" utworzony uchwałą nr XII/84/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 1986 r. (Dz. Urz. Woj. Biał.Nr 12, poz. 128), a następnie określony w rozporządzeniach: Rozporządzeniu Nr 7/05 Wojewody Podlaskiego z dnia 25 lutego 2005 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Puszcza Białowieska" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2005r. Nr 54, poz.720), zmienionego Rozporządzeniem Nr 8/09 Wojewody Podlaskiego z dnia 30 lipca 2009r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2009r. Nr 154, poz.1683), zmienionego Uchwałą Nr XII/120/11 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 24 października 2011r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2011r. Nr 274, poz.3309) .

W/w rozporządzenia i uchwałą - zostały zastąpione w 2016r. Uchwałą Nr XXIII/203/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 marca 2016r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016r., poz.1504) w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Puszcza Białowieska".

Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza Białowieska” (zwany dalej Obszarem), utworzony uchwałą nr XII/84/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 1986 r. (Dz. Urz. Woj. Biał.Nr 12, poz. 128), o powierzchni 76 303, 14 ha, położony jest w województwie podlaskim, w powiecie hajnowskim na terenie gmin: Białowieża (14 202,56 ha), Czeremcha (403,01 ha), Dubicze Cerkiewne (10 384,59 ha), Hajnówka (19 517,65 ha), Kleszczele (3 042,42 ha), Narew (3 954,96 ha) i Narewka (24 797,95 ha).

Zgodnie z zapisami w/w rozporządzenia:

„ § 3. Czynna ochrona ekosystemów Obszaru polega na zachowaniu różnorodności biologicznej Puszczy Białowieskiej stanowiącej ostatnie ostoje naturalnych puszczy nizinnych w Europie oraz wyróżniającej się wysokimi walorami krajobrazowymi, kulturowymi i wypoczynkowymi.

§ 4. 1. Na Obszarze zakazuje się:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarłisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 3) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwośuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
  - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,

*b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
– z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.*

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1 pkt 3 i pkt 4 nie dotyczą części obszaru, na których położone są złoża skał:

- 1) udokumentowane do dnia 31 grudnia 2004 r., których dokumentacje zostały zatwierdzone przez właściwy organ administracji geologicznej;*
- 2) udokumentowane na podstawie koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie, udzielonych do dnia 31 grudnia 2004 r.;*
- 3) udokumentowane na podstawie informacji geologicznych zawartych w dokumentacjach sporządzonych i zatwierdzonych przez właściwy organ administracji geologicznej do dnia 31 grudnia 2004 r.;*
- 4) wykorzystywanych do celów leczniczych w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 651 z późn. zm.);*
- 5) zamierzonej działalności nieprzekraczającej 2 ha przy przewidywanym wydobywaniu kopalin w roku kalendarzowym nieprzekraczającym 20 000 m³ i bez użycia materiałów wybuchowych zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2015 r. poz. 196 z późn. zm.), na działkach o numerach ewidencyjnych: 369, 368, 367, 393, 395, 398 obręb Olchówka, gmina Narewka;*
- 6) położone na działce o numerze ewidencyjnym 167, obręb Krzywiec, gm. Narew.*

3. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 7 nie dotyczy:

- 1) części Obszaru, dla których w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub ich zmiany w zakresie terenów przeznaczonych w tych planach pod zabudowę;*
- 2) obszarów zwartej zabudowy miejscowości w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, gdzie dopuszcza się uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej, usługowej i letniskowej pod warunkiem wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy od brzegu wód, określonej poprzez połączenie istniejących budynków na przylegających działkach w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r. poz. 199 z późn. zm.);*
- 3) siedlisk rolniczych – w zakresie uzupełniania istniejącej zabudowy o obiekty do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegów wód;*
- 4) terenów ogólnodostępnych kąpielisk, plaż i przystani wodnych;*
- 5) istniejących obiektów letniskowych, mieszkalnych, usługowych oraz o funkcji mieszanej nie kolidującej z podstawowym i uzupełniającym przeznaczeniem terenu, zrealizowanych na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które utraciły moc przed dniem 1 stycznia 2004 r., gdzie dopuszcza się ich odbudowę, rozbudowę lub nadbudowę w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. 2013 r. poz. 1409 ze zm.) w celu poprawy standardów ochrony środowiska oraz walorów estetyczno-krajobrazowych, pod warunkiem nie przybliżania zabudowy do brzegów wód, a także zwiększania istniejącej powierzchni zabudowy;*

- a) o nie więcej niż 10 m² w przypadku budynków o powierzchni mniejszej lub równej 100 m²,
b) o nie więcej niż 10% w przypadku budynków o powierzchni powyżej 100 m²;
6) zbiorników wodnych pochodzenia antropogenicznego o powierzchni nie większej niż 0,5 ha i o głębokości nie większej niż 3 m.”

W części graficznej na mapach w skali 1:25.000 – w południowej części terenu Gminy wrysowano pasy o szerokości 100m - z zakazem budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:

- a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
– z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Są to obszary znajdujące się w rejonie miejscowości: Orzeszkowo, Łozice, Sosnówka, Wygon, Zatrościniec, Podtrościniec, oraz Topiło.

W stanie faktycznym w części obszaru wyznaczonego zakazem zabudowy (w pasie 100m od linii brzegowej) – tereny są zabudowane istniejącą zabudową. Jest to stan istniejący, gdzie powstawały zabudowania podczas obowiązywania innych przepisów i dopuszczona była taka zabudowa.

Jednakże przy lokalizacji nowych obiektów budowlanych należy te zakazy przestrzegać – zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem, wraz z wyjątkami od w/w zakazów.

Zakazy zabudowy w pasie 100m od linii brzegowej zgodnie z rozporządzeniem należy uwzględniać przy opracowaniach planistycznych t.j. w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz do czasu opracowania MPZP – w decyzjach o warunkach zabudowy.

Z uwagi na mało szczegółową skalę opracowania studium (1:25000) oraz brak możliwości dokładnego wyznaczenia linii pasa o szerokości 100m – należy na etapie decyzji o warunkach zabudowy oraz sporządzenia MPZP (gdzie wykonuje się opracowania na mapach o znacznie większej dokładności w skali 1:500 i 1:1000) – doprecyzować i uwzględnić w/w linię ustanawiającą zakaz zabudowy.

Tabela 4. Rejestr obszarów chronionego krajobrazu na terenie Gminy Hajnówka.

Lp.	Nazwa obszaru chronionego krajobrazu	Data utworzenia	Pow. [ha]	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Gmina	Opis przebiegu granicy	Sprawujący nadzór nad obszarem	Opis	Ochrona w zakresie prawa międzynarod.
1	Puszcza Białowieska	1986-04-29	76303,14	Uchwała XXIII/2013/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Puszcza Białowieska"	Narewka, Narew, Białowieża, Hajnówka-w, Dubicze Cerkiewne, Kleszczele, Czeremcha	Zasięg obszaru wyznaczają współrzędne geograficzne punktów załamania granic w układzie współrzędnych płaskich prostokątnych "PL-1992", których wykaz stanowi załącznik nr 1 do uchwały	Zarząd Województwa Podlaskiego	ochrona i zachowanie Puszczy Białowieskiej stanowiącej ostatnie ostoje naturalnych puszczy nizinnych w Europie oraz wyróżniającej się wysokimi walorami krajobrazowymi, kulturowymi i wypoczynkowymi.	nie

Źródło: <http://bip.bialystok.rdos.gov.pl/rejestr-form-ochrony-przyrody>

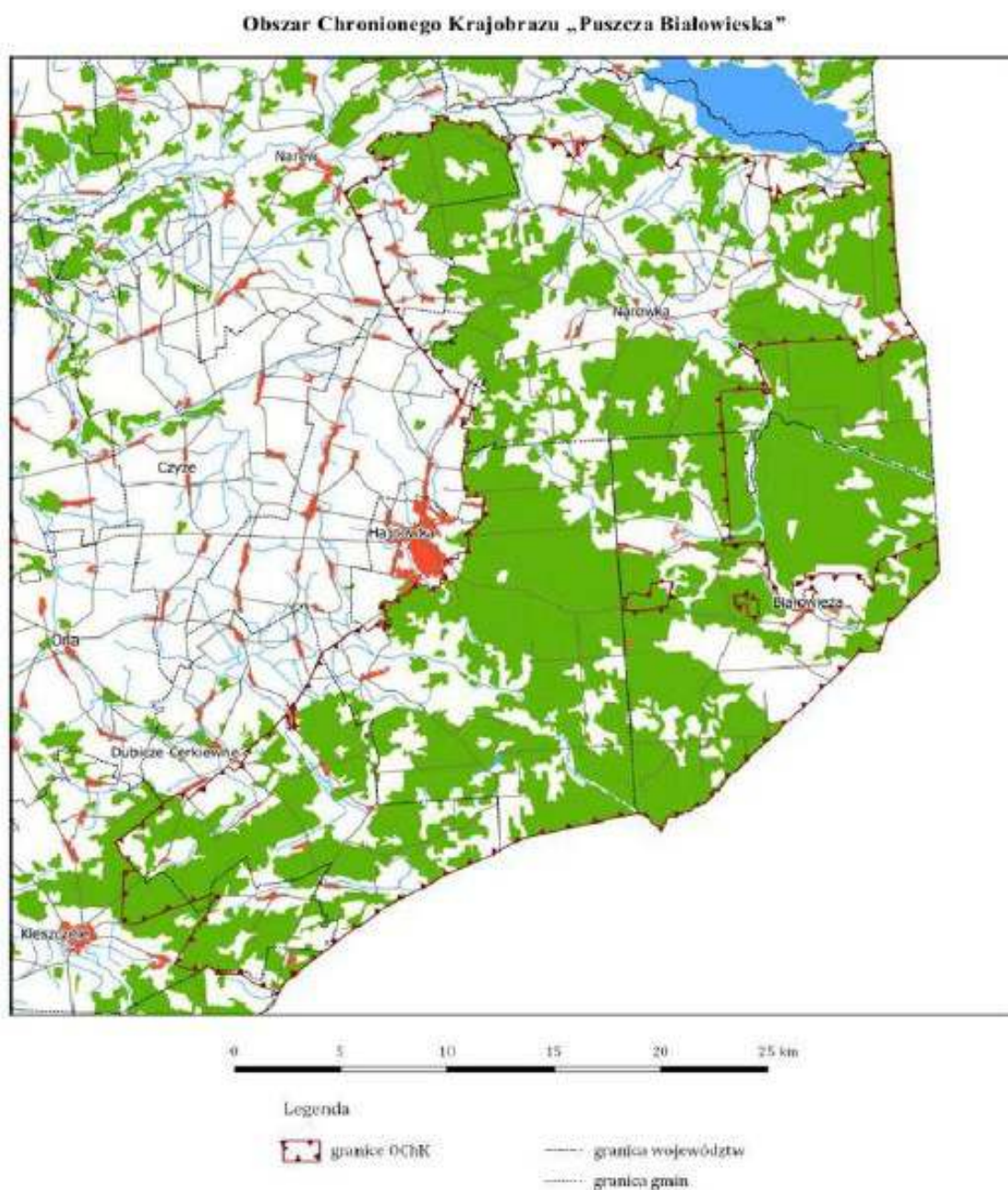
Z uwagi na to, iż załączniki graficzne do studium opracowywane są zgodnie z obowiązującymi przepisami w skali 1:25000 – co stanowi zbyt małą szczegółowość w zakresie graficznym – w przypadku konieczności obejrzenia granic konturów obszarów chronionych należy się posilkować dostępnymi zasobami danych znajdujących się na stronie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Rysunek 2. Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza Białowieska” - zgodnie Uchwałą Nr XXIII/203/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 marca 2016r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016r., poz.1504) w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Puszcza Białowieska"

Załącznik nr 2 do uchwały nr XXIII/203/16

Sejmiku Województwa Podlaskiego

z dnia 21 marca 2016 r.

4.5.3. Rejestr rezerwatów przyrody na terenie Gminy Hajnówka – wg zestawienia Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku.

Lp	Nazwa rezerwatu przyrody	Data utworzenia (rok)				Pow. [ha]	Forma własności (właściciel/za rządca)	Rodzaj gruntów	Akt prawny powołujący rezerwat	Plan ochrony / zadania ochronne
			Obręb ewidencyjny	Powiat	Gmina					
1	Lipiny w Puszczy Białowieskiej	1962	Lipiny	Hajnówka	Hajnówka	24,51	Nadleśnictwo Hajnówka	las	Zarządzenie MLiPD z 12.12.1961 (M.P. Z 1962 r. Nr 13, poz. 54)	Zarządzenie Nr 51/2015 z dnia 23 października 2015 r.
2	Rezerwat Krajobrazowy Władysława Szafera	1969	Lipiny, Budy	Hajnówka	Białowieża	1343,91	Nadleśnictwo Białowieża	las	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 9 września 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 poz. 2909)	Zarządzenie Nr 48/2015 z dnia 16 października 2015 r.
					Hajnówka		Nadleśnictwo Hajnówka			
3	Nieznanowo	1974	Wierzchoskie	Hajnówka	Hajnówka	27,73	Nadleśnictwo Hajnówka	las	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 19 grudnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 poz. 4838)	nie określone
4	Głęboki Kąt	1979	Wierzchoskie	Hajnówka	Hajnówka	40,3	Nadleśnictwo Hajnówka	las	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 19 grudnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 poz. 4836)	nie określone
5	Michnówka	1979	Wierzchoskie	Hajnówka	Hajnówka	85,34	Nadleśnictwo Hajnówka	las	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 19 grudnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 poz. 4837)	nie określone

6	Sitki	1979	Wierzcho wskie	Hajnówka	Hajnówka	35,24	Nadleśnictwo Hajnówka	lasy	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 19 grudnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 poz. 4840)	nie określone
7	Starzyna	1979	Wierzcho wskie, Krugle	Hajnówka	Hajnówka Dubicze Cerkiewne	370,08	Nadleśnictwo Hajnówka	lasy ,uż. rolne	Zarządzenie MLiPD z 16.10.1979 r. (M.P. Nr 26, poz. 141)	Zarządzenie Nr 50/2015 z dnia 23 października 2015 r.
8	Szczekotowo	1979	Lipiny	Hajnówka	Hajnówka	36,44	Nadleśnictwo Hajnówka WZMiUW w Białymstoku	lasy, wody płynące, łąki	Zarządzenie MLiPD z 16.10.1979 r. (M.P. Nr 26, poz. 141)	nie określone
9	Dębowy Grąd	1985	Lipiny	Hajnówka	Hajnówka	100,47	Nadleśnictwo Hajnówka	lasy	Zarządzenie MLiPD z 11.04.1985 r. (M.P. Nr 7, poz. 60)	Zarządzenie Nr 52/2015 z dnia 23 października 2015
10	Olszanka Myśliszcze	1995	Wierzcho wskie	Hajnówka	Hajnówka	278,32	Nadleśnictwo Hajnówka	las	Zarządzenie MOŚZNiL z 27.06.1995 r. (M.P. Nr 33, poz. 398)	Rozporządzenie Nr 7/08 Wojewody Podlaskiego z dnia 14 sierpnia 2008 r. (Dz. U. Nr 204 z dnia 22.08.2008)
11	Berezowo	1995	Wierzcho wskie	Hajnówka	Hajnówka	115,26	Nadleśnictwo Hajnówka	las	Zarządzenie MOŚZNiL z 27.06.1995 r. (M.P. Nr 33, poz. 389)	Rozporządzenie Nr 23/07 Wojewody Podlaskiego z dnia 10 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 282 z dnia 21.12.2007)
12	Przewłoka	1995	Wierzcho wskie	Hajnówka	Hajnówka	78,38	Nadleśnictwo Hajnówka	las	Zarządzenie MOŚZNiL z 27.06.1995 r. (M.P. Nr 33, poz. 403)	Rozporządzenie Nr 21/07 Wojewody Podlaskiego z dnia 10 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 282 z dnia 21.12.2007)

13	Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej	2003		Hajnówka	Białowieża, Hajnówka, Narewka,	8581,62	Nadleśnictwo Białowieża, Hajnówka, Browsk	las	Rozporządzenie Ministra Środowiska z 25.06.2003 r. (Dz. U. Nr 132, poz. 1236)	Zarządzenie Nr 29/2015 z dnia 2 lipca 2015 r.
----	--------------------------------------	------	--	----------	--------------------------------	---------	---	-----	---	---

Uwaga:

Rejestr Rezerwatów Przyrody na terenie Gminy Hajnówka – wg zestawienia Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku (sporządzony na podstawie danych z rejestru RDOŚ w Białymstoku (<http://bip.bialystok.rdos.gov.pl/rejestr-form-ochrony-przyrody>) załączono jako osobny załącznik do Studium.

4.5.4. Rejestr użytków ekologicznych na terenie Gminy Hajnówka.

Na terenie Gminy Hajnówka istnieją 62 grupy użytków ekologicznych (o powierzchni 524,90 ha). Wykaz użytków ekologicznych sporządzony jest na podstawie danych z gminy wg arkuszy.

Lp. Nr arkusza ewid.	Rodzaj użytku ekologicznego (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia	Pow. [ha]	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Gmina	Obręb ewid.	Nr Działek ewidencyjnych	Opis lokalizacji	Forma własności, rodzaj gruntów
25	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	2,61	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Lipiny	249, 256	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 211 Aj, 211 Cb	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
26	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,39	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Lipiny	256	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 211 Dg	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
27	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,22	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Lipiny	348/1	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 246 Dn	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
28	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,06	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Lipiny	501	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 305 Ca	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
29	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,36	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Lipiny	501	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 306 Ch	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
30	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	3,84	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Lipiny	511/2	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 356 Al.	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka

31	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,46	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Lipiny	573	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 361 Cd	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
32	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,36	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Lipiny	596	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 389 Bj	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnów
33	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	22,6	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Lipiny	610, 611	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 418 Aa, 418 Bd	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
34	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,4	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Lipiny	609/1	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 417 Bi	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
35	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	5,46	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	574, 582/1, 582/2	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 412 Aa, 412 Bc, 412 Bd	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
36	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,6	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	474	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 412 Ak	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
37	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,23	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	583/2	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 413 Aw	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
38	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,28	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	584	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 413 Bh	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
39	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	92,2 4	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	588/1, 668/2, 668/1, 680, 702/1, 702/2, 608/3, 701/1, 701/2, 708/2, 708/1, 700, 707/1, 707/2, 699, 706/2, 705	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 412 Dd, 413 Ck, 413 Cd, 437 Ba, 437 Bh, 438 Af, 438 Ab, 438 Ad, 438 Ac, 438 Cb, 438 Cc, 438 Df, 438 Dg, 462 Aa, 462 Ac, 462 Bd, 462 Ca, 462 Db, 462 Df, 485 Bb	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
40	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,17	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	709	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 438 Bb	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka

41	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	2,06	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	726, 725, 721	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 440 Af, 440 Ac, 439 Df	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
42	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,3	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	721	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 439 Dh	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
43	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,93	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	721, 715	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 439 Di, 439 Cg	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
44	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,52	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	675	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 435 Bc	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
45	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	3,81	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	561, 676	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 410 Fi, 435 Cc, 435 Cj	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
46	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,74	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	676	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 435 Ck	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
47	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	2,24	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	684	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 435 Eb	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
48	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,28	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	690/1	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 459 Bf	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
49	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	124, 22	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	690/1, 691/1, 692/1, 695/2, 698, 687, 704, 705, 706,71 7, 758, 761	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 459 Bg, 460 Af, 460 Ag, 460 Bd, 461 Cb, 461 Cf, 461 Di, 461 Dk, 485 Af, 485 Ca, 485 Df, 485 Bl, 486 Ck, 486 Df, 515 Ad, 515 Cd	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
50	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,27	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	698	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 485 Ag	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
51	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,37	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj..	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	759	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 487 Cd	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka

				Biał. Nr 16, poz.64)					
52	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,73	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	765	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 540 Cg	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
53	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	28,6 5	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	765, 771, 770, 806	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 510 Ci, 540 Dh, 540 Hc, 541 Co	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
54	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	2,05	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	800	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 541 Ah	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
55	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,54	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	800	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 541 Ak	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
56	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,01	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	824/2	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 602 Ak	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
57	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	6,66	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	835	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 636 Ap	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
58	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,33	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	835	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 636 Ao	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
59	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,69	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	835, 839	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 636 Am, 636 Cf	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
60	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	8,7	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	835, 839	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 636 As, 636 Cm	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
61	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	5,48	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	26/5	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 459 l, 459 m	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
62	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	107, 69	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	1269, 845, 854/1, 856/1, 856/2, 859, 860, 862/1, 862, 1050	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 460 Ca, 460 Cc, 483 Ba, 484 Aa, 484 Ab, 484 Ac, 484 Ad, 484 Ca, 513 Aa, 513 Ba, 514 Aa, 514 Ba, 514 Ea	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka

63	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	3,05	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	1046	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 540 Ba	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
64	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,73	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	1046	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 540 Bh	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
65	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	7,09	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	1043	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 540 Ea, 540 Ef	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
66	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,68	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	870	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 534 Bc	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
67	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,33	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	869	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 534 Ac	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
68	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,29	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	864, 870	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 534 Aj, 534 BI	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
69	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	2,61	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	869	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 534 Ar	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
70	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,96	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	875	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 534 Cb	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
71	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,8	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	883	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 567 Ag	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
72	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,4	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	936	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 539 Cd	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
73	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,48	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	943	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 539 Dj, 571 Ba	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
74	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,55	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	1044	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 573 Ah	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka

75	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,32	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	949	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 571 Dd	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
76	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,77	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	949	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 571 Df	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
77	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	4,99	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Leśna)	1148, 1149	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 599 Aa, 599 Bd	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
78	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,85	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	1185/1, 1185/2	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 634 Ea, 634 Fm	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
79	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,07	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	1186/2	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 634 Fb	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
80	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	22,6 2	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	1186/3, 1228, 1229/1, 1229/2, 1232/1, 1232/2, 1235	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 634 Fd, 669 Aa, 669 Ba, 669 Ea, 703 Aa	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
81	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	6,73	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	1094	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 627 Ch	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
82	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,98	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	1090, 1096	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 628 Ad, 628 Cb	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
83	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	0,62	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	1096	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 628 Ci	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
84	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	31,7 3	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka, Dubicze Cerkiewne	Wierchow skie i Krugłe (Starzyna)	1091, 1141/2, 1092, 71	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 628 Bg, 628 Db, 629 Ai, 661 Bb	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
85	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	1,58	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj.. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka	Wierchow skie (Starzyna)	1141/1	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 629 Cf	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka

86	ekosystem bagienny	07.08.1997 r.	2,21	Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 6/97 (Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz.64)	Hajnówka, Dubicze Cerkiewne	Wierzchowskie i Krugłe (Starzyna)	1094, 90, 94	Puszcza Białowieska, Oddział leśny 627 Cp, 659 Aa, 660 Af	Skarb Państwa, Nadleśnictwo Hajnówka
----	--------------------	---------------	------	--	-----------------------------	-----------------------------------	--------------	---	--------------------------------------

Rejestr użytków ekologicznych na terenie Gminy Hajnówka - 2016r.

(sporządzony na podstawie danych z rejestru RDOŚ w Białymstoku

<http://bip.bialystok.rdos.gov.pl/rejestr-form-ochrony-przyrody>)

Lp.	Nazwa użytku ekologicznego / nr ewidencyjny (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Rodzaj użytku ekologicznego (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia	Pow. (ha)	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	gmina	obręb geodezyjny	nr działek ewidencyjnych	Forma własności, rodzaj gruntów	Opis	Ochrona w zakresie prawa międzyrodowego
1	25	ekosystem bagienny	1997	2,61	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Lipiny	249 / 211 Aj, 256 / 211 Cb	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie polany z naturalną roślinnością nieleśną	n.d.
2	26	ekosystem bagienny	1997	0,39	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Lipiny	256 / 211 Dg	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie polany z roślinnością nieleśną	n.d.
3	27	ekosystem bagienny	1997	0,22	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Lipiny	348/1 / 246 Dn	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie roślinności nieleśnej	n.d.
4	30	ekosystem bagienny	1997	3,84	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Lipiny	512/2 / 356 Al.	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie naturalnego charakteru roślinności na śródleśnym torfowisku	n.d.
5	32	ekosystem bagienny	1997	0,36	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Lipiny	596/389 Bj	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie w naturalnym stanie śródleśnej polany z naturalną roślinnością	n.d.
6	35	ekosystem bagienny	1997	5,46	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzchowskie	574 / 412 Aa 582/1 / 412 Bc 582/2 / 412 Bd	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie naturalnej roślinności nieleśnej w dolinie rzeki Leśnej	n.d.
7	36	ekosystem bagienny	1997	0,6	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzchowskie	474 / 412 Ak	Nadleśnictwo Hajnówka	Ochrona podmokłej polany z roślinnością nieleśną	n.d.

8	37	ekosystem bagienny	1997	1,23	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	583/2 / 413 Aw	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie nieleśnych zbiorowisk roślinności torfowiskowej w dolinie rzeki Leśnej	n.d.
9	38	ekosystem bagienny	1997	0,28	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	584 / 413 Bh	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanieśró dleśnego bagienka z roślinnością szuwarową	n.d.
10	39	ekosystem bagienny	1997	15,6	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	588/1 / 412 Dd, 668/2 / 413 Ck, 668/1 / 413 Cd, 680 / 437 Ba, 680 / 437 Bh,	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie naturalnej roślinności nieleśnej w dolinie rzeki Leśnej	n.d.
11	41	ekosystem bagienny	1997	1,36	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	726 / 440 Af 725 721 / 439 Df	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie polny z naturalną roślinnością torfowiskową	n.d.
12	42	ekosystem bagienny	1997	1,3	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	721 / 439 Dh	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie śró dleśnego torfowiska z naturalnymi zbiorowiskami roślinności nieleśnej	n.d.
13	43	ekosystem bagienny	1997	0,72	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	721 / 439 Di,	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie śró dleśnego torfowiska z naturalnymi zbiorowiskami roślinności nieleśnej	n.d.
14	44	ekosystem bagienny	1997	0,52	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	675 / 435 Bc	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie śró dleśnego Torfowiska niskiego z naturalną roślinnością nieleśną	n.d.
15	45	ekosystem bagienny	1997	3,81	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	561 / 410 Fi, 676 / 435 Cc, 676 / 435 Cj	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie śró dleśnego torfowiska z naturalną roślinnością nieleśną	n.d.
16	46	ekosystem bagienny	1997	0,74	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	676 / 435 Ck	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie śró dleśnego torfowiska z naturalną roślinnością nieleśną	n.d.
17	47	ekosystem bagienny	1997	2,24	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	684 / 435 Eb	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie śró dleśnego torfowiska z naturalną roślinnością nieleśną	n.d.

18	48	ekosystem bagienny	1997	0,28	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	690/1 / 459 Bf	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachochowanie torfowiska z naturalną roślinnością nieleśną	n.d.
19	49	ekosystem bagienny	1997	11,11	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	690/1 / 459 Bg, 691/1 / 460 Af, 691/1 / 460 Ag,	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie naturalnej i półnaturalnej roślinności nieleśnej w dolinach rzek Chwiszcznej i Leśna	n.d.
20	61	ekosystem bagienny	1997	5,48	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	26/5 / 459 l 26/5 / 459 m	Nadleśnictwo Hajnówka	Ochrona torfowiska z naturalną roślinnością szuwarową	n.d.
21	62	ekosystem bagienny	1997	71,8	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	1269/5 / 460 Ca, 1269/5 / 460 Cc, 845 / 483 Ba, 584/1 / 484 Aa, 854/1 / 484 Ab, 854/1 / 484 Ac, 854/1 / 484 Ad, 856/1 / 484 Ca, 856/2 / 484 Ca,	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie naturalnej roślinności torfowiskowej w dolinach rzek Chwiszcznej i Leśna	n.d.
22	65	ekosystem bagienny	1997	7,09	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	1043 / 540 Ea 1043 / 540 Ef	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie naturalnej nieleśnej roślinności torfowiskowej w dolinie rzeki Leśnej	n.d.
23	66	ekosystem bagienny	1997	0,68	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	870 / 534 Bc	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinności nieleśnej	n.d.
24	67	ekosystem bagienny	1997	0,33	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	869 / 534 Ac	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie śródleśnej polanki z naturalnymi zbiorowiskami roślinności nieleśnej	n.d.
25	68	ekosystem bagienny	1997	1,29	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	864 / 534 Aj, 870 / 534 Bl	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie polany z naturalną roślinnością torfowiskową	n.d.
26	69	ekosystem bagienny	1997	2,61	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	869 / 534 Ar	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie naturalnego śródleśnego torfowiska ze zbiorowiskami roślinności	n.d.

										nieleśnej	
27	70	ekosystem bagienny	1997	0,96	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	875 / 534 Cb	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie śródleśnego torfowiska z naturalnymi zbiorowiskami roślinności nieleśnej	n.d.
28	71	ekosystem bagienny	1997	0,8	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	883 / 567 Ag	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie śródleśnego okresowo podtapianego obniżenia z roślinnością nieleśną	n.d.
29	72	ekosystem bagienny	1997	0,4	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	936 / 539 Cd	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie polany z naturalną roślinnością nieleśną	n.d.
30	77	ekosystem bagienny	1997	4,99	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	1148 / 599 Aa, 1149 / 599Bd	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie śródleśnej polany z naturalną roślinnością bagienną i z półnaturalnymi zbiorowiskami łąkowymi	n.d.
31	78	ekosystem bagienny	1997	0,77	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	1185/2 / 634 Ea,	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie naturalnej roślinności fragmentu doliny rzeki Leśnej	n.d.
32	80	ekosystem bagienny	1997	4,3	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	1235 / 703 Aa	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie naturalnej roślinności torfowiskowej w dolinie rzeki Leśnej	n.d.
33	81	ekosystem bagienny	1997	6,73	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	1094 / 627 Ch	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie polany z naturalną roślinnością bagienną i półnaturalną roślinnością łąkową	n.d.
34	82	ekosystem bagienny	1997	1,98	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	1090 / 628 Ad, 1096 / 628 Cb	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie polany z naturalną roślinnością bagienną i półnaturalną roślinnością łąkową	n.d.
35	83	ekosystem bagienny	1997	0,62	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	1096 / 628 Ci	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie śródleśnej polany z naturalną roślinnością	n.d.
36	84	ekosystem bagienny	1997	25,58	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr	Hajnówka	Wierzcho wskie i Krugłe	1091 / 628 Bg, 1141/2 / 628 Db,	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie śródleśnej polany z naturalną	n.d.

					24, poz. 391			1092 / 629 Ai,		roślinnością bagienną i półnaturalną roślinnością łąkową	
				6,15		Dubicze Cerkiewne		71 / 661 Bb,			n.d.
37	85	ekosystem bagienny	1997	1,58	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie	1141/1 / 629 Cf	Nadleśnictwo Hajnówka	Ochrona śródleśnego torfowiska z naturalnymi zbiorowiskami roślinnymi	n.d.
38	86	ekosystem bagienny	1997	0,58	Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 16, poz. 64; Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 24, poz. 391	Hajnówka	Wierzcho wskie i Krugłe	1094 / 627 Cp, 90 / 659 Aa, 94 / 660 Af	Nadleśnictwo Hajnówka	Zachowanie rozległej śródleśnej polany z naturalną roślinnością bągienną i półnaturalną roślinnością łąkową	n.d.
				1,63		Dubicze Cerkiewne		1094 / 627 Cp, 90 / 659 Aa, 94 / 660 Af			n.d.

4.5.5. Rejestr pomników przyrody na terenie Gminy Hajnówka.

Na terenie Gminy Hajnówka istnieje 525 pomników przyrody (drzewa i grupy drzew). Wykaz pomników przyrody sporządzony jest w formie rejestru – jako załącznik.

Uwaga:

załączono jako osobny załącznik do studium.

4.5.6. Obszary Natura 2000 na terenie Gminy Hajnówka.

Część obszaru Gminy Hajnówka znajduje się w granicach Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) „Natura 2000” Puszcza Białowieska (PLC200004), wyznaczonego Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011 nr 25, poz. 133, z późn.zm.), oraz w projektowanym Specjalnym Obszarze Ochrony Siedlisk (SOO) „Natura 2000”, zatwierdzonym Decyzją Wykonawczą Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26 listopada 2015r. w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny Dz. U. EU. L. z 2015r. Nr 338, str. 34 (notyfikowana jako dokument nr C(2015) 8191) (Dz.U.EU L z dnia 23 grudnia 2015r.).

Należy wspomnieć, iż planowane zamierzenia inwestycyjne na terenie Gminy Hajnówka, które znajdują się na obszarach objętych ochroną Natura 2000 – lokalizowane są właściwie na terenach już zainwestowanych, gdzie istnieje w części zabudowa, która obecnie funkcjonuje, ewentualnie ma być uzupełniana j.n.:

Istotne obszary położone w strefie D - zainwestowane oznaczone w części graficznej studium:

1). Obszar wsi Topiło – przeznaczony głównie jako teren do rozwoju turystyki, ze względu na walory przyrodnicze, oraz atrakcyjne położenie na zbiornikiem wodnym utworzonym na rzece Perebel,

Na terenie wsi Topiło dopuszcza się rozwój funkcji rekreacyjnej w umiarkowanym stopniu, w dostosowaniu do istniejących parametrów zagospodarowania terenu (dostosowanie do istniejących wielkości działek oraz parametrów zabudowy i regionalnego charakteru); ponadto zakłada się poprawę wyposażenia w infrastrukturę techniczną.

Wprowadzone symbole oznaczające stan zainwestowania we wsi Topiło to:

- RM – tereny zabudowy zagrodowej – istniejąca i projektowana zabudowa o charakterze zabudowy zagrodowej,
- UT – tereny zabudowy usługowej (usługi turystyczne) – istniejąca i projektowana zabudowa
- istniejący niewielki pensjonat, istniejące pole campingowe, istniejący teren przystanku kolejki wąskotorowej,
- UH - tereny zabudowy usługowej (sklepy, usługi) – istniejący sklep, oraz inne projektowane usługi,
- oraz RM/L – jako tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach leśnych (leśniczówki) – istniejąca siedziba nadleśnictwa.

2). Tereny oznaczone symbolem RM/L – jako tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach leśnych (leśniczówki oraz zabudowa związana z obsługą terenów leśnych).

Obszary to osady m.in.: Budy Leśne, Czerlonka Leśna, Sacharewo, Majdan, Czternasty oraz inne istniejące leśniczówki.

3). Obszary terenów zamkniętych, o których mowa w art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U.2016.1629 j.t., z późn. zmianami), należy zaliczyć:

- a). tereny kolejowe (na podstawie Decyzji Nr 3 MINISTRA INFRASTRUKTURY I ROZWOJU z dnia 24 marca 2014r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz.Urz.MiR.2014.25),
- b) Kompleks wojskowy nr 741 ustalony terenem zamkniętym MON decyzją Nr 42/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 marca 2016r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz.Urz. MON z 2016r., poz.25 z późn.zm.).

4). Teren oznaczony symbolem MWU - tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej połączone z zabudową usługową.

Działki o nr geod.547/3 i 547/4 Obręb Nr 9 Lipiny (osiedle mieszkaniowe Nieznany Bór) – teren po byłym osiedlu mieszkaniowym zbudowanym dla istniejącej Jednostki Wojskowej. Teren ten będzie przeznaczony pod zabudowę usługową: działalność hotelarską i gastronomiczną, działalność związaną z turystyką, ochroną zdrowia i pomocą społeczną, działalność rekreacyjną, oraz zabudowę mieszkaniową wielorodzinną.

W chwili obecnej teren ten objęty jest obowiązującym Miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, uchwalonym Uchwałą nr XXXII/188/01 RG Hajnówka z dnia 27.12.2001r. (Dz.Urz.WB Nr 3, poz. 55 z 2002r.).

5). Teren oznaczony symbolem U - tereny zabudowy usługowej, przeznaczonej zgodnie ze złożonym wnioskiem do studium przez Zarząd Województwa Podlaskiego o wydzielenie z części pasa drogowego drogi wojewódzkiej nr 689 – na odcinku Hajnówka-Białowieża (działka o nr geod. 578, w chwili obecnej działka o nr 578/2) terenu będącego parkingiem leśnym i przeznaczeniu w/w terenu jako miejsce obsługi podróżnych z możliwością wzniesienia obiektów gastronomicznych. W chwili obecnej w/w nieruchomości przyjął Powiat Hajnowski. Do studium zostało wprowadzone projektowane przeznaczenie terenu – jako

zabudowa usługowa – związana z usługami o charakterze usług gastronomicznych, turystycznych, związanych z obsługą podróży.

Pozostałe obszary to istniejące osady leśne: Budy Leśne, Czerlonka Leśna, tereny kompleksów istniejących leśniczówek.

Planowane zadania inwestycyjne – w swoim zakresie nie będą miały znaczącego oddziaływania na obszary Natura 2000. Planowane zamierzenia inwestycyjne nie kolidują z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 6 listopada 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004.

Szczegółowy zakres inwestycji będzie każdorazowo określany na etapie sporządzenia projektów budowlanych, oraz procedur związanych z uzyskiwaniem odpowiednich decyzji z zakresu ochrony środowiska, oraz pozwoleń budowlanych. Studium stanowi jedynie kierunek działań, a nie decyduje w szczegółach o zakresie planowanej inwestycji.

Na w/w obszarze ustanowiono plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004 - Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 6 listopada 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004.

Plan zadań ochronnych obejmuje obszar Natura 2000 z wyłączeniem powierzchni Białowieskiego Parku Narodowego, dla którego ustanowiono plan ochrony w drodze rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 7 listopada 2014 r. (Dz. U. poz. 1735), uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – o treści j.n.:

**ZARZĄDZENIE REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W
BIAŁYMSTOKU z dnia 6 listopada 2015 r.**

**w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska
PLC200004**

Na podstawie art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Ustanawia się plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004, zwanego dalej „obszarem Natura 2000”.

2. Plan zadań ochronnych obejmuje obszar Natura 2000 z wyłączeniem powierzchni Białowieskiego Parku Narodowego, dla którego ustanowiono plan ochrony w drodze rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 7 listopada 2014 r. (Dz. U. poz. 1735), uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

§ 2. Opis granic obszaru Natura 2000 w układzie współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992 określa załącznik nr 1 do zarządzenia.

§ 3. Mapę obszaru Natura 2000 stanowi załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 4. Identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony określa załącznik nr 3 do zarządzenia.

§ 5. Cele działań ochronnych określa załącznik nr 4 do zarządzenia.

§ 6. 1. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania określa załącznik nr 5 do zarządzenia.

2. Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony określa załącznik nr 6 do zarządzenia.

3. Mapę lokalizacji działań ochronnych nr 26 i 27 dla orlika krzykliwego w obszarze Natura 2000 stanowi załącznik nr 7 do zarządzenia.

4.5.7. KORYTARZE EKOLOGICZNE:

PROJEKTOWANA REGIONALNA SIECI EKOLOGICZNEJ - „PROJEKT KORYTARZY EKOLOGICZNYCH ŁĄCZĄCYCH EUROPEJSKĄ SIEĆ NATURA 2000 W POLSCE”

W latach 2006 - 2010 powstał projekt pod nazwą: „KRAINA ŻUBRA - OCHRONA ŻUBRA W PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ” realizowany przez konsorcjum kierowane przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży, przy współudziale Fundacji Zielone Płuca Polski, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku i Białowieskiego Parku Narodowego. Głównym celem projektu jest poprawa warunków bytowania populacji żubra w województwie podlaskim, szczególnie w jego południowo-wschodniej części oraz zapewnienie temu gatunkowi długoterminowej ochrony.

Przebieg korytarzy ekologicznych umożliwiających kontakty międzypopulacyjne żubra oparty został na krajowej i regionalnej sieci ekologicznej zaproponowanej w opracowaniu „Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce”, opracowanym przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży dla Ministerstwa Środowiska. Zaprojektowana w tym opracowaniu sieć ekologiczna, uszczegółowiona dla obszaru województwa podlaskiego, również przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży, została poddana analizie w części dotyczącej obszaru całego województwa podlaskiego, ze szczególnym uwzględnieniem obecności żubra w południowo-wschodnim rejonie województwa. W trakcie prac analizujących przebieg proponowanej w/w opracowaniu sieci ekologicznej na obszarze województwa podlaskiego, ściśle współpracowano z zespołem kierowanym przez prof. Włodzimierza Jędrzejewskiego z Zakładem Badania Ssaków, konsultując na bieżąco wszystkie zmiany w przebiegu korytarzy wynikające z analizy i uszczegóławiania ich przebiegu, w konfrontacji z istniejącym i planowanym zagospodarowaniem przestrzennym wynikającym z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

W wyniku przeprowadzonych analiz opracowany został projekt sieci ekologicznej dla całego obszaru województwa zawierający w sobie: obszary węzłowe i korytarze główne – elementy sieci o znaczeniu kontynentalnym oraz korytarze uzupełniające – elementy sieci o znaczeniu krajowym. Projekt sieci ekologicznej był przedmiotem posiedzenia Zarządu Województwa Podlaskiego w grudniu 2009 roku i uzyskał pozytywną opinię.

Opracowanie dotyczące obszaru jedenastu gmin przyjmuje zaprojektowaną regionalną (wojewódzką) sieć ekologiczną w części odnoszącej się do ich obszarów, uszczegółowiając je o elementy sieci lokalnej i ponadlokalnej oraz korytarze migracyjne żubra, wyznaczone przez Zakład Badania Ssaków na podstawie własnych badań. Ostateczny przebieg tych korytarzy również został skonsultowany Zakładem Badania Ssaków w Białowieży

Należy zaznaczyć iż, Rada Gminy Hajnówka wyraziła negatywną opinię w sprawie projektowanych korytarzy ekologicznych i podjęła Uchwałę Nr XLV/199/10 z dnia 11 listopada 20110r. w sprawie negatywnej opinii sieci korytarzy migracyjnych żubra.

Rysunek 6. Fragment projektowanej sieci ekologicznej na obszarze Województwa Podlaskiego.

Rysunek 7. Fragment projektowanej sieci ekologicznej na obszarze Województwa Podlaskiego.

Jak już wspomniano, analiza proponowanej krajowej i regionalnej sieci ekologicznej na obszarze opracowania, przeprowadzona została w ramach analizy wykonanej dla obszaru całego Województwa Podlaskiego.

Proponowany przebieg korytarzy skonfrontowany został z istniejącym i planowanym zagospodarowaniem przestrzennym wynikającym z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego oraz istniejącymi i projektowanymi formami ochrony przyrody - z wykorzystaniem mapy topograficznej w skali 1 : 50 000.

Poza elementami infrastruktury liniowej (głównie transportowej), przedmiotem analizy była jakość gleb (możliwość dolesień) oraz możliwość poprowadzenia czytelnych granic korytarzy, w nawiązaniu do istniejącego zagospodarowania oraz uwarunkowań fizjograficznych. W analizie wykorzystano również Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, których dotyczy obszar objęty opracowaniem.

W wyniku dokonanej analizy, wyodrębnione w opracowaniu „Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce”, korytarze główne w zasadzie utrzymały swój przebieg. Niewielkie zmiany granic ograniczyły się w zasadzie do uczynienia ich przebiegu w terenie i praktycznie są nie zauważalne w tej skali opracowania (1 : 50 000). Natomiast znacząca zmiana nastąpiła w przebiegu korytarza uzupełniającego Dolina Narwi - Puszcza Mielnicka Wschodni (KPn-23B) na obszarze Gminy Orla, a to z uwagi na przeznaczenie części terenu gminy pod zainwestowanie przemysłowe oraz realizację farm wiatrowych.

Korytarze główne nazwane w/w opracowaniu jako Puszcza Białowieska (GKPn-2), Puszcza Knyszyńska (GKPn-3) oraz część korytarza Puszcza Białowieska – Puszcza Biała (GKPnC-1A) nazwane zostały obszarami węzłowymi. W przypadku Puszczy Białowieskiej i Puszczy Knyszyńskiej zachowały one swoje nazwy i kody. Natomiast obszar węzłowy wyodrębniony z korytarza głównego GKPnC-1A został nazwany Obszarem Węzłowym Puszcza Mielnicka i nadano mu kod GKPnC-2.

Korytarze główne nazwane w/w opracowaniu jako Puszcza Białowieska - Puszcza Knyszyńska Zachodni (GKPn-2A) oraz Puszcza Białowieska - Puszcza Knyszyńska Wschodni (GKPn-2B), zachowały swoje nazwy i kody. Natomiast część korytarza Dolina Narwi Środkowy (GKPn-23) otrzymał nazwę: Dolina Narwi Górnej i kod GKPn-24, zachowując swoje granice.

Z podziału wspomnianego wyżej korytarza Puszcza Białowieska – Puszcza Biała (GKPnC-1A) powstał korytarz główny o nazwie Puszcza Białowieska – Puszcza Mielnicka o kodzie GKPnC-2B, którego część znajduje się w granicach opracowania.

Z korytarzy uzupełniających wyszczególnionych w opracowaniu „Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce”, tylko część dwóch korytarzy znalazła się w obszarze opracowania i są to: Dolina Narwi - Puszcza Mielnicka Zachodni (KPn-23E) oraz Dolina Narwi - Puszcza Mielnicka Wschodni (KPn-23B). Część korytarza KPn-23E włączona została do wspomnianego wyżej Korytarza Głównego Puszcza Białowieska – Puszcza Mielnicka GKPnC-2B. Natomiast korytarz KPn-23B pozostał korytarzem uzupełniającym ale w zmienionych granicach oraz zmienionej nazwie i kodzie na: Korytarz Uzupełniający Dolina Orlanki (KPN-24A).

W wyniku powyższych zmian, zaprojektowana na obszarze opracowania sieć ekologiczna składa się z następujących elementów:

- Obszaru Węzłowego Puszcza Białowieska (GKPn-2) pokrywającego się z granicami OSO i SOO Natura 2000 Puszcza Białowieska (PLC200004);

- części Obszaru Węzłowego Puszcza Knyszyńska (GKPn-2) pokrywającego się granicami OSO Natura 2000 Puszcza Knyszyńska (PLB200007);
- części Obszaru Węzłowego Puszcza Mielnicka (GKPnc-2);
- części Korytarza Głównego Dolina Narwi Górnej (GKPN-24);
- Korytarza Głównego Puszcza Białowieśka - Puszcza Knyszyńska Zachodni (GKPn-2A);
- Korytarza Głównego Puszcza Białowieśka - Puszcza Knyszyńska Wschodni (GKPn-2B);
- części Korytarza Głównego Puszcza Białowieśka – Puszcza Mielnicka (GKPnC-2B);
- części Korytarza Uzupełniającego Dolina Orlanki (KPN-24);
- oraz korytarzy ponadlokalnych i lokalnych uzupełniających sieć Korytarzy Głównych i Uzupełniających (bez nazw i kodów).

Wyszczególnione wyżej elementy ekologicznej sieci krajowej i regionalnej na obszarze 11 gmin zajmują łącznie 186 055,6 ha, a ich udział powierzchniowy w poszczególnych gminach obrazuje poniższa tabela:

Tabela 5. Elementy ekologicznej sieci krajowej i regionalnej.

Nazwa elementu sieci	Kod	Powierzchnia [ha]	
		ogólna	na obszarze gminy
Obszary węzłowe			
Obszar Węzłowy Puszcza Białowieńska	GKPN-2	63 147,6	Narew – 2 132,0
			Narewka – 20 759,0
			Białowieża – 20 320,0
			Hajnówka – 17 910,0
			Dubicze Cerk. – 2 026,6
Obszar Węzłowy Puszcza Knyszyńska	GKPN-3	50 610,0	Gródek – 38 880,0
			Michałow – 11 730,0
Obszary Węzłowy Puszcza Mielnicka	GKPN-C-2	3 073,0	Czeremcha – 2 988,0
			Kleszczele – 85,0
Obszary węzłowe razem		116 830,6	
Korytarze główne			
Korytarz Główny Dolina Górnej Narwi	GKPN-24	13 540,0	Narew – 12 087,0
			Michałow – 708,0
			Czyże – 745,0
Korytarz Główny Puszcza Białowieńska - Puszcza Knyszyńska Zachodni	GKPN-2A	16 710,0	Michałow- 6 490,0
			Narew – 4 350,0
			Narewka – 5 870,0
Korytarz Główny Puszcza Białowieńska - Puszcza Knyszyńska Wschodni	GKPN-2B	14 490,0	Gródek – 3 723,0
			Michałow – 10 180,0
			Narewka – 587,0
Korytarz Główny Puszcza Białowieńska – Puszcza Mielnicka	GKPN-C-2B	21541,0	Orla – 1 924,0
			Hajnówka – 511,0
			Dubicze Cerk. – 8 095,0
			Kleszczele – 7987,0
			Czeremcha – 3 024,0
Korytarze główne razem		64 507,0	
Korytarze uzupełniające			
Korytarz Uzupełniający Dolina Orlanki	KPN-24A	4 718,0	Orla – 3 524,0
			Dubicze Cerk. – 642,0
			Kleszczele – 552,0
Elementy sieci krajowej i regionalnej ogółem		186 055,6	

Krajową i regionalną sieć uzupełniają korytarze ponadlokalne i lokalne. Wyodrębnione na obszarze tych gmin korytarze ponadlokalne i lokalne zajmują łącznie powierzchnię 14 040 ha, w tym: korytarze ponadlokalne 7 460 ha i korytarze lokalne 6 580 ha.

Tabela 6. Korytarze ekologiczne ponadlokalne i lokalne.

L.p.	Gmina	Korytarze ponadlokalne	Korytarze lokalne	Korytarze ponadlokalne i lokalne razem
1	Gródek	-	-	-
2	Michałow	-	564,0	564,0
3	Narew	60,0	644,0	704,0
4	Narewka	-	505,0	505,0
5	Czyże	2 626,0	1 142,0	3 768,0
6	Orla	289,0	1 444,0	1 733,0
7	Hajnówka	1 212,0	1 304,0	2 516,0
8	Białowieża	-	-	-
9	Dubicze Cerkiewne	1 270,0	415,0	1 685,0
10	Kleszczele	1 388,0	425,0	1 811,0
11	Czeremcha	720,0	258,0	978,0
	Gminy razem	7 565,0	6 701,0	14 266,0

Poniższa tabela obrazuje zbiorcze zestawienie wszystkich elementów sieci ekologicznej, to jest: obszarów węzłowych, korytarzy głównych, korytarzy uzupełniających, korytarzy ponadlokalnych i korytarzy lokalnych, w odniesieniu do każdej gminy oraz sumaryczne dla całego obszaru stanowiącego przedmiot opracowania. Godnym jest zauważyć, jak niewielkie powierzchnie w konstrukcji tej sieci zajmują korytarze lokalne i ponadlokalne.

Tabela 7. Zestawienie poszczególnych elementów sieci ekologicznej na obszarze opracowania (dla regionu Puszczy Białowieskiej).

Zestawienie poszczególnych elementów sieci ekologicznej na obszarze opracowania

L.p.	Gmina	Elementy sieci ekologicznej								Cała sieć łącznie		
		Krajowej i regionalnej				Ponadlokalnej i lokalnej				[ha]	% pow. gminy	
		Obszary węzłowe	Korytarze główne	Korytarze uzupeł.	Razem		Korytarze ponadlok.	Korytarze lokalne	Razem			
		[ha]			[ha]	% pow. gminy	[ha]		[ha]			% pow. gminy
1	Gródek	38 880,0	3 723,0	-	42 603,0	98,9	-	-	-	42 603,0	98,9	
2	Michałow	11 730,0	17 378,0	-	29 108,0	70,9	-	564,0	564,0	1,0	29 672,0	71,9
3	Narew	2 132,0	16 437,0	-	18 569,0	75,2	60,0	644,0	704,0	2,9	19 273,0	78,1
4	Narewka	20 759,0	6 457,0	-	27 216,0	80,4	-	505,0	505,0	1,5	27 721,0	81,9
5	Czyże	-	745,0	-	745,0	5,6	2 626,0	1 142,0	3 768,0	28,1	4 521,0	33,7
6	Orla	-	1 924,0	3 524,0	5 448,0	33,0	289,0	1 444,0	1 733,0	10,9	7 181,0	43,9
7	Hajnówka	17 910,0	511,0	-	18 421,0	62,8	1 212,0	1 304,0	2 516,0	8,6	20 937,0	71,4
8	Białowieża	20 320,0	-	-	20 320,0	100,0	-	-	-	-	20 320,0	100,0
9	Dubicze Cerk.	2 026,6	7 095,0	642,0	9 763,6	69,6	1 270,0	425,0	1 685,0	10,6	11 448,6	80,2
10	Kleszczele	85,0	7 987,0	552,0	8 624,0	53,7	1 388,0	425,0	1 811,0	12,7	10 435,0	66,4
11	Czeremcha	2 988,0	3 024,0	-	6 012,0	62,1	720,0	258,0	978,0	10,1	6 990,0	72,2
Gminy razem		116 830,6	66 281,0	4 718,0	187 829,6	71,5	7 565,0	6 701,0	14 266,0	8,4	202 095,6	76,9

Jak wynika z powyższej tabeli, projektowana sieć ekologiczna na obszarze będącym przedmiotem opracowania zajmuje powierzchnię 202 095,6 ha, co stanowi aż 76,9% tego obszaru, w tym sieć krajowa i regionalna zajmuje 71,5%

Wyznaczone przez Zakład Badania Ssaków korytarze ekologiczne żubrów, wpisują się

w projektowaną sieć ekologiczną poza jednym wyjątkiem. Dotyczy to korytarza migracyjnego żubra przebiegającego przez Korytarz Uzupełniający Dolina Orlanki (KPN-24), którego ciągłość została przerwana poprzez zlokalizowanie na jego przebiegu terenów przemysłowych oraz farm wiatrowych na obszarze gminy Orla. Korytarz ten uległ likwidacji. Z tych powodów został również ograniczony terytorialny zasięg wspomnianego korytarza KPN-24A).

4.5.7.1. FORMY OCHRONY PRZYRODY W OBRĘBIE POSZCZEGÓLNYCH ELEMENTÓW SIECI EKOLOGICZNEJ.

1) Obszary węzłowe

Obszar węzłowy Puszcza Białowieska (GKPN-2) – powierzchnia obszaru 63 147,6 ha, w całości usytuowana jest na obszarze opracowania i jest chroniona jako OSO Natura 2000 Puszcza Białowieska oraz innymi następującymi formami ochrony przyrody:

Tabela 8. Zestawienie form ochrony przyrody w Obszarze węzłowym Puszcza Białowieska (GKPN-2).

Forma ochrony	Nazwa	Powierzchnia [ha]
Parki Narodowe	Białowiecki Park Narodowy	10 501,95
Rezerваты przyrody	Siemianówka	224,54
	Dolina Waliczówki	44,75
	Gnilec	37,21
	Szczekotowo	36,44
	Pogorzelce	6,15
	Lipiny	24,51
	Dębowy Grąd	100,47
	Krajobrazowy im. prof. Wł. Szafera	1 356,91
	Podolany	15,1
	Wysokie Bagno	78,54
	Głęboki Kąt	40,46
	Nieznanowo	27,49
	Michnówka	85,86
	Olszanka Myśliszcze	278,32
	Berezowo	115,26
	Podcerkwa	228,12
	Siłki	34,09
	Przewłoka	78,38
	Kozłowe Borki	246,97
	Starzyna	307,08
Rezerваты razem		3 366,65
Obszary chronionego krajobrazu (OCK)	Puszcza Białowieska	63 147,6
SOO NATURA 2000	Puszcza Białowieska	63 147,6
OSO Natura 2000 razem	Puszcza Białowieska	63 147,6

2). Korytarze ekologiczne główne.

Puszcza Białowieska – Puszcza Mielnicka (GKPnC-2B) – zasadnicza część korytarza o powierzchni 21 541,0 ha usytuowana jest na obszarze opracowania, w obrębie którego występują obszary objęte następującymi formami przyrody:

Tabela 9. Korytarze ekologiczne główne.

Forma ochrony	Nazwa	Powierzchnia [ha]
Rezerваты przyrody	Czechy Orlańskie	77,95
	Jelonka	227,00
Rezerваты razem		304,95
Obszary chronionego krajobrazu (OCK)	Puszcza Białowieska	11 730,0
SOO NATURA 2000	Ostoja w Dolinie Górnego Nurca	2 584,0
	Jelonka	2 480,0
SOO Natura 2000 razem		5 064,0
OSO NATURA 2000	Dolina Górnego Nurca	3 110,0

Powierzchnia obszarów nie objętych żadną formą ochrony – 6 629,0 ha, w tym powierzchnia lasów 3 113,0 ha chronionych ustawą o lasach. Użytki zielone zajmują powierzchnię 807,0ha.

Tabela 10. Powierzchniowe zestawienia form ochrony przyrody w poszczególnych elementach sieci ekologicznej na obszarze opracowania (region południowo-wschodni).

Powierzchniowe zestawienie form ochrony przyrody w poszczególnych elementach sieci ekologicznej na obszarze opracowania

L.p.	Elementy sieci ekologicznej	Kod elementu sieci ekol.	Pow. elementu sieci ekol.	Obszary w obrębie korytarzy objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody						Obszary nie objęte żadną z form ochrony przyrody			
				Parki narodowe	Rez. przyrody	Parki krajoobr.	OCK	NATURA 2000			w tym		
								OSO	SOO		lasy	użytk. ziel.	
[ha]													
Obszary węglowe													
1.	Puszcza Kayszyńska	GKPn-3	50 610,0	-	619,75	17 125,0	240,0	50 610,0	47 740,0	-	-	-	
2.	Puszcza Białowieska	GKPn-2	63 147,6	10 501,95	3 366,65	-	52 645,65	63 147,6	63 147,6	-	-	-	
3.	Puszcza Mielnicka	GKPnC-2	3 073,0	-	-	-	-	-	-	3 073,0	2 203,0	301,0	
	Razem obszary węglowe		116 830,6	10 501,95	4 085,38	17 125,0	52 885,65	113 757,6	110 887,6	3 073,0	2 203,0	301,0	
Korytarze główne													
4.	Dolina Górnej Narwi	GKPn-24	13 540,0	-	-	-	5 160,0	4 745,0	4 745,0	6 482,0	2 494,0	2 076,0	
5.	Puszcza Białowieska - Puszcza Kayszyńska Zachodni	GKPn-2A	16 710,0	-	-	-	10 745,0	3 913,0	5 825,0	5 937,0	2 869,0	1 343,0	
6.	Puszcza Białowieska - Puszcza Kayszyńska Wschodni	GKPn-2B	14 490,0	-	-	-	4 937,0	-	-	8 967,0	3 025,0	1 951,0	
7.	Puszcza Białowieska - Puszcza Mielnicka	GKPnC-2B	21 541,0	-	304,95	-	11 734,0	3 110,0	4 980,0	6 138,0	3 313,0	807,0	
	Razem korytarze główne		66 281,0	-	-	-	32 276,0	11 768,0	15 634,0	27 524,0	11 538	6 177	
Korytarze uzupełniające													
8.	Dolina Orłanki	KPn-24A	4 718,0	-	-	-	-	-	-	4 718,0	981,0	1 767,0	
Korytarze ponadlokalne i lokalne													
9.	Korytarze ponadlokalne	-	7 565,0	-	-	-	107,0	-	-	7 460,0	906,0	3 130,0	
10.	Korytarze lokalne	-	6 701,0	-	-	-	633,0	-	-	6 068,0	547,0	2 215,0	
11.	Koryt. ponadlok. i lok. razem	-	14 266,0	-	-	-	740,0	-	-	13 528,0	1 453,0	5 345,0	
Ogółem wszystkie elementy sieci				202 095,6	10 501,95	4 291,38	17 125,0	86 201,65	125 525,6	126 521,6	48 841,0	16 167	13 598

4.5.7.2. PROJEKTOWANA SIEĆ EKOLOGICZNA NA OBSZARZE GMINY HAJNÓWKA.

Na obszarze Gminy Hajnówka występują następujące elementy projektowanej krajowej i regionalnej sieci ekologicznej:

- część Obszaru Węzłowego Puszcza Białowieska (GKPn-2);
- część Korytarza Głównego Puszcza Białowieska – Puszcza Mielnicka (GKPnC-2B);

Krajową i regionalną sieć ekologiczną uzupełniają projektowane korytarze ponadlokalne oraz projektowane korytarze lokalne.

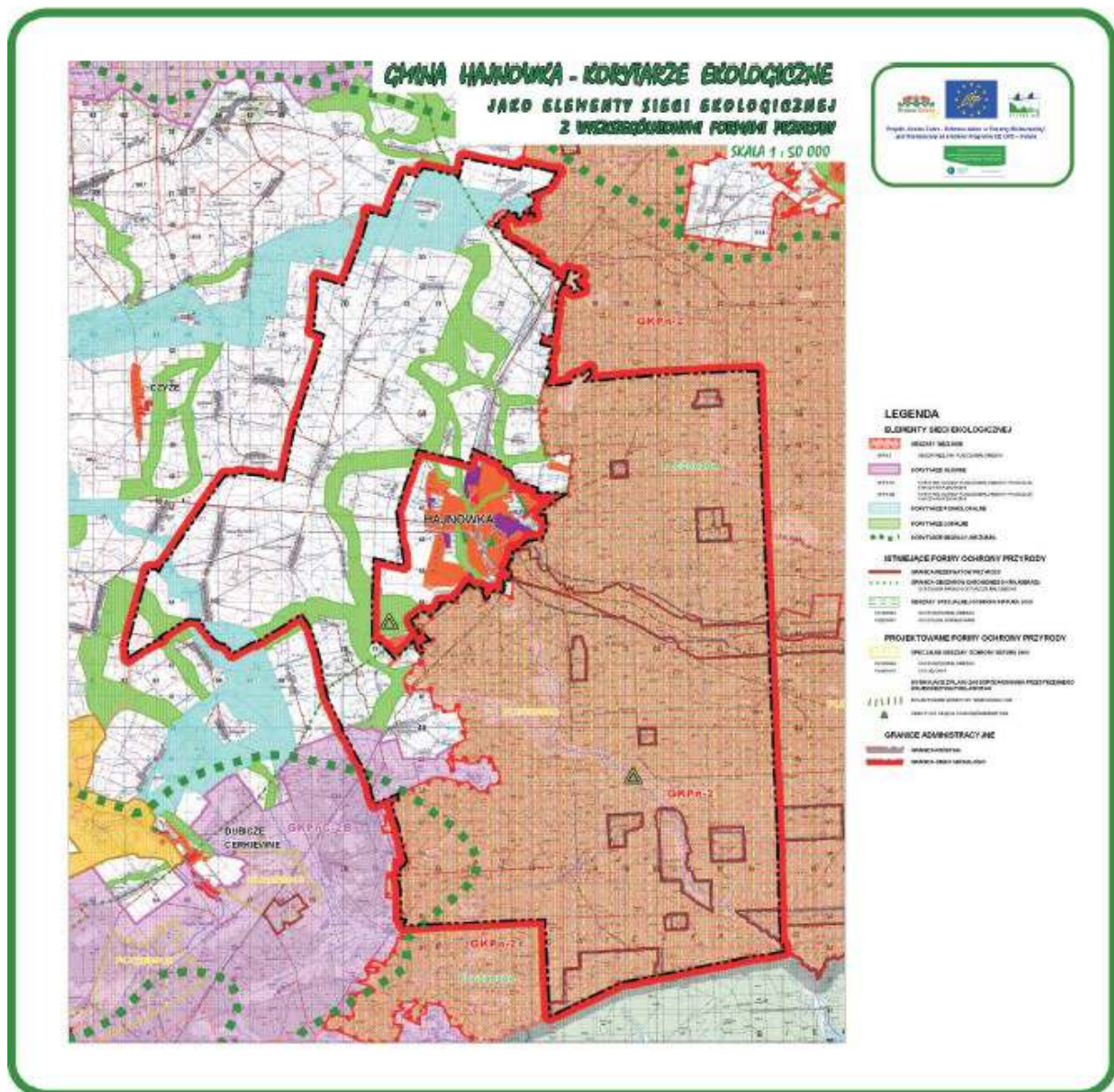
Część obszaru węzłowego i korytarza głównego znajdujących się na obszarze gminy jest elementem wspólnotowej sieci ekologicznej.

Tabela 11. Formy ochrony przyrody w obrębie projektowanej sieci ekologicznej na obszarze gminy Hajnówka.

Formy ochrony przyrody w obrębie projektowanej sieci ekologicznej na obszarze gminy Hajnówka

Elementy sieci ekologicznej	Kod elementu sieci ekol.	% pow. obszaru gminy	Pow. elementu sieci ekol.	Obszary w obrębie korytarzy objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody					Obszary nie objęte żadną z form ochrony przyrody		
				Rez. przyrody	Parki kraj.	OCK	NATURA 2000			w tym	
							OSO	SOO		lasy	ukłyt. ziel.
[ha]											
Obszary węzłowe											
Puszcza Białowieska	GKPn-2	61,1	17 910,0	1847,27	-	17910,0	17910,0	17910,0	-	-	-
Korytarze główne											
Puszcza Białowieska – Puszcza Mielnicka	GKPnC-2B	1,7	511,0	-	-	511,0	-	-	-	-	-
Korytarze ponadlokalne i lokalne											
Korytarze ponadlokalne		4,1	1 212,0	-	-	107,0	-	-	1105,0	29,0	586,0
Korytarze lokalne		4,5	1 304,0	-	-	140,0	-	-	1164,0	12,0	523,0
Koryt. ponadlok. i lok. razem		8,6	2 516,0	-	-	247,0	-	-	2 269,0	41,0	1 109,0
Ogółem wszystkie elem. sieci		71,4	20 937,0	1847,27	-	18 668,0	17 910,0	17 910,0	2 269,0	41,0	1 109,0

Rysunek 8. Fragment projektowanej sieci ekologicznej na obszarze Gminy Hajnówka.

4.6. Kierunki i zadania w zakresie ochrony obszarów i obiektów objętych szczególną formą ochrony przyrody:

Podstawowy kierunek zagospodarowania w/w obiektów i obszarów to :

- ochrona przed likwidacją i degradacją z jednoczesnym dopuszczeniem możliwości kształtowania zarówno pod względem jakościowym jak i przestrzennym,
- zachowanie dotychczasowego użytkowania i ochrona przed degradacją sanitarną,
- zapewnienie właściwego funkcjonowania i ciągłości układów ekologicznych.

Realizacja w/w kierunków zagospodarowania wymagać będzie:

- uwzględnienia w planach miejscowych i decyzjach o warunkach zabudowy zasad zagospodarowania określonych w powołujących je aktach prawnych,
- w przypadku tworzenia rezerwatów przyrody, pomników przyrody systemu NATURA 2000 oraz innych form ochrony przewidzianych ustawą o ochronie przyrody należy wprowadzić je do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- zakaz likwidacji pomników przyrody stanowiących elementy ochrony indywidualnej w systemie przyrodniczym gminy,
- na terenach użytków ekologicznych bezwzględne przestrzeganie zakazu:
  - zanieczyszczania różnego rodzaju odpadami,
  - zmiany stosunków wodnych,
  - niszczenia roślinności.

4.7. Kierunki i zadania w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych.

Kierunki ochrony wód powierzchniowych i podziemnych to :

- ochrona wód gruntowych przed zanieczyszczeniami sanitarnymi i przemysłowymi,
- uzyskanie i utrzymanie odpowiednich klas czystości wód powierzchniowych określonych w stosownych rozporządzeniach,
- ochrona wód gruntowych przed zanieczyszczeniami sanitarnymi, przemysłowymi i wodami opadowymi,
- utrzymanie nienaruszalnego przepływu biologicznego rzek.
- uzyskanie i utrzymanie II klasy czystości wód rzeki Leśnej Prawej.
- zachowanie nienaruszalnego przepływu biologicznego (Q_n) rzeki Leśnej Prawej (w przekroju granica Państwa Q_n rzeki Leśnej wynosi $0,26 \text{ m}^3/\text{sek.}$),
- podjęcie działań zmierzających do poprawy niekorzystnego bilansu wodnego obszaru gminy – m.in. poprzez planowaną budowę zbiornika retencyjnego m.in. w Chytrej, Dubinach i Orzeszkowie.

Realizacja w/w kierunków wymagać będzie, w szczególności :

- a) zakazu odprowadzania do wód powierzchniowych i gruntu ścieków sanitarnych i przemysłowych zarówno oczyszczonych jak i nie oczyszczonych w wielkościach, które nie zapewniają utrzymania obowiązującej klasy czystości tych wód i nie spełniających wymogów określonych w ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne,
- b) ochrony sanitarnej ujęć wód dla celów komunalnych i przemysłowych zgodnie z ustaleniami obowiązujących stref ochronnych - bezpośredniej oraz pośredniej wewnętrznej i zewnętrznej, zgodnie z ustaleniami pozwoleń wodno-prawnych,
- c) budowy lokalnych oczyszczalni ścieków lub stacji kontenerowych wspólnych dla zespołu wsi zwodociągowanych z późniejszym wywozem tych nieczystości lub do punktu zlewnego oczyszczalni ścieków w Mochnatem, modernizacji istniejącej

oczyszczalni w Mochnatem oraz budowie nowej o oczyszczalni w Trywieży wraz z całym systemem sieci kanalizacyjnych,

- d) prawidłowej gospodarki zasobami wód powierzchniowych poprzez realizację programu małej retencji, polegającego m.in. na budowie lub modernizacji zbiorników wodnych m.in.: w Chytrej, Dubinach i Orzeszkowie.

Dodatkowa funkcja tych zbiorników to funkcja rekreacyjna, gospodarcza, turystyczna i ekologiczna.

4.8. Kierunki ochrony sanitarnej powietrza atmosferycznego

a) Kierunki ochrony powietrza atmosferycznego to:

- przeciwdziałanie wzrostowi zanieczyszczeń powietrza głównie produktami pochodzącymi z procesów energetycznych, przemysłowych oraz komunikacji (zwłaszcza pyłów zawieszonych, dwutlenku siarki, azotu oraz ołowiu),
- poprawa warunków życia zamieszkałych na terenach będących w zasięgu oddziaływania zanieczyszczeń lub w jednostkach osadniczych o dużej koncentracji lokalnych źródeł ciepła.

b) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności :

- obowiązku stałego monitoringu atmosfery jako podstawy ustalenia lokalnych, jednostkowych norm emisji zanieczyszczeń lub ich likwidacji w formie wydawanych decyzji organów kompetentnych ds. ochrony środowiska,
- wydawania nakazów instalowania urządzeń do redukcji zanieczyszczeń oraz zmian profilu i technologii produkcji w obiektach stanowiących główne źródła zanieczyszczeń (które nie rokuje zmniejszenia emisji pyłów i gazów),
- stosowania w ciepłownictwie paliw o mniejszej uciążliwości dla środowiska (np. gazu ziemnego i oleju opałowego), o mniejszej uciążliwości dla środowiska,
- utrzymania zasady, że ponadnormatywna uciążliwość sanitarna zakładów powinna mieścić się w granicach własnych działek,
- utrzymania dobrego stanu ulic i dróg kołowych łącznie z zachowaniem płynności ruchu na tych drogach, szczególnie w obrębie zainwestowania,
- przestrzegania dopuszczalnych wartości stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu określonych w obowiązujących przepisach.

4.9. Kierunek ochrony ludzi i środowiska przed hałasem i wibracjami.

Kierunek ochrony w w/w zakresie to:

- minimalizacja poziomu hałasu i wibracji głównie w obszarach stałego pobytu ludzi i rekreacji.

Realizacja w/w kierunku wymagać będzie w szczególności :

- a) eliminacji z obszarów zamieszkania i rekreacji źródeł hałasu o ponadnormatywnym natężeniu poprzez zabezpieczenia techniczne lub zmianę technologii i urządzeń,
- b) przestrzegania w planach miejscowych i decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania zasady, iż hałas i wibracje przekraczające dopuszczalne natężenia nie mogą, sięgać poza obręb działki, na której są wytwarzane,
- c) określania zasad i warunków sytuowania nowej zabudowy mieszkaniowej w stosunku do dróg i ulic o znacznej uciążliwości akustycznej, a w szczególności do dróg o numerach 689 i 685 oraz w stosunku do linii kolejowej Cisówka - Hajnówka - Siedlce, stanowiącej szlak kolejowy przewozu TSP zaliczony przez WiOS do potencjalnych źródeł nadzwyczajnego zagrożenia środowiska (NZŚ),
- d) przestrzegania zasady, iż hałas i wibracje przekraczające dopuszczalne poziomy nie mogą

- wychodzić poza obręb działki, na której są wytwarzane,
- e) określania zasad i warunków sytuowania nowej zabudowy w stosunku do dróg o znacznej uciążliwości akustycznej,
  - f) przestrzegania i uwzględniania w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o warunkach zabudowy wartości progowych poziomu hałasu określonych w przepisach szczególnych, aktualnie w załączniku do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U.2014.112 j.t.).
  - g) na terenach sąsiadujących z linią kolejową wzmocnienia działań mających na celu ograniczenie uciążliwości transportu kolejowego, poprzez racjonalne planowanie przestrzenne, minimalizujące wpływ uciążliwości hałasu komunikacyjnego pochodzącego od linii kolejowych,
  - h) określania zasad i warunków sytuowania nowej zabudowy z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 28 marca 2003r. o transporcie kolejowym (Dz.U.2016.1727 j.t., ze zm.), oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U.2015.1422 j.t.),
  - i) konieczności zastosowania przez Inwestora rozwiązań gwarantujących zachowanie dopuszczalnych norm poziomu dźwięku wewnątrz pomieszczeń w budynkach zgodnie z Polską Normą dotyczącą ochrony przed hałasem pomieszczeń w budynkach, oraz eliminujących negatywny wpływ drgań generowanych przejazdami pociągów, zarówno na konstrukcję budynków, jak i na ludzi przebywających w pomieszczeniach usytuowanych w tych budynkach, dla których wartości dopuszczalne oraz ocena wpływu zostały określone w Polskich Normach.

ZAŁĄCZNIK

DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU W ŚRODOWISKU Wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U.2014.112,j.t.).

DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU W ŚRODOWISKU

Tabela 12. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby.

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1	a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i	61	56	50	40

	młodzieży ²⁾ c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach				
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ²⁾ d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	68	60	55	45

Objaśnienia:

- 1) Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
- 2) W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.
- 3) Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Tabela 13. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby.

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w dB			
		Starty, lądowania i przeloty statków powietrznych		Linie elektroenergetyczne	
		$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom
1	a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska b) Tereny szpitali, domów opieki społecznej c) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ¹⁾	55	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej oraz zabudowy zagrodowej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ¹⁾ c) Tereny mieszkaniowo-usługowe d) Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ²⁾	60	50	50	45

Objaśnienia:

- 1) W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.
- 2) Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Tabela 14. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami L_{DWN} i L_N , które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem.

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom dźwięku A w dB			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
1	a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	64	59	50	40
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	68	59	55	45
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ²⁾	70	65	55	45

Objaśnienia:

- 1) Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
- 2) Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Tabela 15. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami L_{DWN} i L_N , które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem.

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długotrwały średni poziom dźwięku A w dB			
		Starty, lądowania i przeloty statków powietrznych		Linie elektroenergetyczne	
		L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
1	a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska b) Tereny szpitali, domów opieki społecznej	55	45	45	40

	c) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży				
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej oraz zabudowy zagrodowej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe c) Tereny mieszkaniowo-usługowe d) Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ¹⁾	60	50	50	45

Objaśnienie:

- ¹⁾ Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

4.10. Kierunki i zadania w zakresie ochrony ludzi i środowiska przed szkodliwym elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym.

1) Kierunek ochrony w/w zakresie to:

- zmniejszanie do minimum oddziaływania szkodliwego promieniowania niejonizującego na ludzi i środowisko przyrodnicze,
- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

2) Realizacja w/w kierunku wymagać będzie w szczególności :

- zapobiegania zagrożeniom poprzez zachowanie w planach miejscowych odpowiednich stref ochronnych od linii napowietrznych WN w stosunku do zabudowy ze stałym pobytem ludzi,
- dla linii WN 110 kV - min. 14,5 m od skrajnego przewodu linii, a zalecana odległość od osi linii - 40 m,
- ustalenia w planach miejscowych zakazu realizacji wszelkich stałych obiektów kubaturowych w obrębie strefy ochronnej od linii napowietrznej WN 110 kV.
- ustalania przebiegu nowych napowietrznych linii elektroenergetycznych WN z zachowaniem wymogów ochrony ludzi i walorów środowiska - na obszarach zabudowy mieszkaniowej oraz na obszarach występowania przedszkoli, żłobków, internatów i innych podobnych, składowa elektryczna elektromagnetycznego promieniowania nie jonizującego o częstotliwości 50 Hz nie może przekraczać wartości 1 kV/m,
- utrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku określonych w przepisach szczególnych, aktualnie w załączniku Nr 1 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883).

4.11. Kierunki i zadania w zakresie ochrony powierzchni ziemi.

Kierunki ochrony powierzchni ziemi i racjonalnego wykorzystania jej walorów użytkowych w rozwoju gminy to:

- a) ochrona powierzchni ziemi przed zanieczyszczeniami (odpadami) stałymi i płynnymi,
- b) racjonalne przeznaczanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na cele nierolnicze,
- c) ochrona powierzchni ziemi przed powierzchnią eksploatacją surowców mineralnych.

Realizacja w/w kierunków wymagać będzie, w szczególności :

- zakończenia eksploatacji dotychczasowego komunalnego wysypiska śmieci zlokalizowanego na gruntach wsi Stare Berezowo oraz przyspieszenie jego rekultywacji,
- unieszkodliwiania nieczystości płynnych (ścieków) z obszarów części gminy nie posiadających i nie przewidzianych do objęcia scentralizowanym systemem kanalizacji poprzez ich gromadzenie w lokalnych szczelnych zbiornikach, a następnie wywożenie do punktu zlewnego na oczyszczalni komunalnej w Mochnatym, modernizacji istniejącej oczyszczalni w Mochnatym oraz budowie nowej o oczyszczalni w Trywieży wraz z całym systemem sieci kanalizacyjnych,
- rozwiązania problemu oczyszczania ścieków wspólnych dla zespołów wsi zwodociągowanych lub zespołów kolonijnych poprzez budowę „małych” oczyszczalni ścieków w formie stacji kontenerowych – w przypadku gdy nie jest możliwe podłączenie do kanalizacji sanitarnej,
- zachowania generalnego układu dotychczasowej struktury przestrzennej gruntów rolnych i leśnych z możliwością ekologicznego jej wzbogacania (zadrzewienia, zalesienia, użytki ekologiczne itp.),
- utrzymania wartościowych intensywnie użytkowanych gruntów rolnych jako rolniczej przestrzeni produkcyjnej z ew. zachowaniem dotychczasowych form użytkowania i kierunków produkcji przy jednoczesnym prowadzeniu działań inspirujących na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz sadownictwa i ogrodnictwa,
- na etapie sporządzania planów miejscowych zwarte kompleksy gleb chronionych należy przyjmować za ogranicznik przestrzennego rozwoju budownictwa pozarolniczego, z zastosowaniem ustawowych przepisów,
- rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych głównie o kierunku rolnym lub leśnym,
- inwentaryzacji oraz sukcesywnej rekultywacji lokalnych nielegalnych wyrobisk w kierunku rolnym lub leśnym.
- racjonalnej eksploatacji surowców mineralnych z zachowaniem wymogów określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U.2016.1131 j.t., z późn.zm.).

4.12. Zasady ochrony krajobrazu kulturowego.

W aktualnych warunkach rozwojowych i działań w zakresie zaspokojenia potrzeb człowieka, ochrona krajobrazu kulturowego wiąże się z gospodarczą ochroną przyrody, która poprzez metody gospodarowania związane z problemami urbanistycznymi.

Dąży jednocześnie do zachowania naturalnych walorów krajobrazu, a zatem utrzymania bogactwa świata roślinnego i zwierzęcego w środowisku leśnym, polowym, łąkowym i wodnym oraz utrzymania sprawności gleb, czystości wód, powietrza i estetyki krajobrazu.

Należy mieć także na uwadze konieczność rekultywacji terenów zdewastowanych, np. poeksploatacyjnych.

Ochronie i pielęgnacji podlegają także istniejące na terenie gminy pomniki przyrody.

Jednymi z cenniejszych wartości krajobrazowo-kulturowych na terenie Gminy są dominanty w postaci wież cerkwi prawosławnych, jak też panoramy wsi, a także masywy leśne, które to elementy winny być zachowane.

Dla zachowania i ochrony istniejących walorów krajobrazowych należy:

1. Podstawowy kierunek zagospodarowania w/w obiektów i obszarów to ochrona przed likwidacją i degradacją z jednoczesnym dopuszczeniem możliwości kształtowania zarówno pod względem jakościowym jak i przestrzennym,
2. zachować obecny stan zagospodarowania dolin rzek i zapobiegać ich zabudowie, zachować tożsamość krajobrazową poprzez zachowanie tradycyjnych układów osadniczych, z zachowaniem charakterystycznej dla XVI wieku zabudową drewnianą tzw. „ulicówką”.

5. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

5.1. Ogólne zasady ochrony konserwatorskiej zabytków wpisanych i nie wpisanych do rejestru zabytków.

Wszystkie obiekty uznane za zabytkowe (wpisane i nie wpisane do rejestru zabytków) oraz posiadające wartości historyczno – kulturowe wymienione w niniejszym opracowaniu podlegają ochronie.

a) Zabytki wymienione w opracowaniu podlegają ochronie prawnej na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.2014.1446 j.t., z późn.zm.) i wszelkie działania podejmowane przy zabytku wpisanym do rejestru oraz w jego otoczeniu wymagają pozwolenia Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku.

b) Zabytki nie wpisane do rejestru zabytków, znajdujące się w Gminnej Ewidencji Zabytków, są przedmiotem ochrony. Zakres ochrony tych zabytków należy określić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uwzględniając przepisy odrębne.

Ochrona i utrzymanie w należyтым stanie technicznym obiektów zabytkowych i kulturowych, w miarę upływu lat będzie coraz trudniejsze i to gmina będzie musiała przejmować te obiekty oraz dbać o ich należyte utrzymanie.

Jednocześnie, istniejące na terenie gminy dobra kultury w postaci zabytków i obszarów zabytkowych, zabytków nie wpisanych do rejestru zabytków, zabytków archeologicznych, będą nabrały z biegiem lat wartości historycznych (niektóre z nich będą wpisane do rejestru zabytków), ale także ulegały dalszej degradacji technicznej, jeżeli nie podejmie się odpowiednich działań w celu utrzymania ich należytego stanu.

Rozwiązanie tego trudnego problemu będzie wymagało skoordynowania działań administracji na poszczególnych poziomach.

5.1.1. Ogólne kierunki działań:

- 1) ściśle współpracować z Podlaskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,

- 2) ustalać w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego i w decyzjach o warunkach zabudowy odpowiednie zalecenia w celu ochrony zabytków i wartości kulturowych,
- 3) kontrolować stan techniczny obiektów oraz udzielać pomocy ich właścicielom w celu należytego utrzymania obiektów,
- 4) dbać o właściwe wykorzystanie funkcji obiektów,
- 5) dążyć w szczególnych przypadkach do wykupienia obiektów przez gminę,
- 6) wszelkie prace dotyczące obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków oraz prace przy zabytkach archeologicznych (wpisanych i nie wpisanych do rejestru zabytków) wymagają uzyskania zezwolenia Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- 7) na terenach cmentarzy i parków należy przeprowadzać systematyczne prace porządkowe i pielęgnacyjne zieleni oraz prace remontowo – konserwatorskie dawnych nagrobków i krzyży.

5.2. Zasady ochrony konserwatorskiej zabytków wpisanych do rejestru zabytków.

Zabytki wpisane do rejestru zabytków objęte są ścisłą ochroną konserwatorską, która polega na ich zachowaniu i konserwacji.

1. Pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:

- 1) prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru;
- 2) wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- 3) prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
- 4) prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
- 5) prowadzenie badań archeologicznych;
- 6) przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 7) trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje;
- 8) dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 9) zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
- 10) umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru: urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778, z późn.zm.) oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 11) podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru;
- 12) poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.

Zaleca się szczegółowe określenie zasad ochrony zabytków i ich otoczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, we współpracy z PWKZ.

5.3. Zasady ochrony konserwatorskiej zabytków nie wpisanych do rejestru zabytków

Pozostałe zabytki, nie wpisane do rejestru zabytków, ujęte w wojewódzkiej/gminnej ewidencji zabytków, podlegają zachowaniu i ochronie.

Zaleca się szczegółowe określenie zasad ochrony tych zabytków w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uwzględniając przepisy odrębne.

5.4. Wykaz obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej na terenie Gminy Hajnówka.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków.

Na terenie gminy Hajnówka znajdują się następujące zabytki wpisane do rejestru zabytków:

5.4.1. Obiekty zabytkowe na terenie Gminy Hajnówka - wpisane do WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW.

Tabela 16. Obiekty zabytkowe wpisane do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr	Nr ewiden. działki	Nr rejestru zabytków	Nr ewidencji wojewódzkiej
Obiekty wpisane do rejestru zabytków						
1	Nowoberezowo	Cerkiew prawosławna parafialna p.w. św. Jana Teologa, dawniej unicka		154	Nr rej. A-9 z dn. 3.11.1951r.	3372, 00163 (zielona)
2	Nowoberezowo	Cerkiew prawosławna parafialna p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego		160	Nr rej. A-12 z dn. 17.08.2000r.	2447, 00164 (zielona)
3	Nowoberezowo	Ogrodzenie z bramą wokół cerkwi p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego		160	Nr rej. A-12 z dn. 17.08.2000r.	3557
4	Nowoberezowo	Cmentarz prawosławny parafialny tzw. „stary”		419/1, 420/1	Nr rej. A-96 z dn. 19.11.1990r.	374
5	Nowoberezowo	Cmentarz przycerkiewny parafii p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego		160	Nr rej. A-12 z dn. 17.08.2000r.	535
6	Puciska	Kapliczka słupowa			Nr rej. B-370 z dn. 13.10.1992r.	5504
7	Puciska	Krzyże			Nr rej. B-370 z dn. 13.10.1992r.	5504
8	Dubiny	Cerkiew prawosławna parafialna p.w. Zaśnięcia NMP, mur.1867-1872, wraz z ogrodzeniem z 1900r.		677/1	Nr rej.: A-369 z dn. 9.12.2011r.	3558. Zespołu Cerkwi: 3559

		(bez współczesnej bramy głównej z furtką)				
	Obiekty archeologiczne wpisane do rejestru zabytków					
9	Puszcza Białowieska	Kurhan			Nr rej. 238/A z dn. 27.12.1978r. Nr decyzji 670-1/30/78	
10	Puszcza Białowieska	Cmentarzysko kurhanowe			Nr rej. 239/A z dn. 27.12.1978r. Nr decyzji 670-1/30/78	
11	Puszcza Białowieska	Cmentarzysko kurhanowe			Nr rej. 240 z dn. 27.12.1978r. Nr decyzji 670-1/31/78	
12	Puszcza Białowieska	Cmentarzysko kurhanowe			Nr rej. 241 z dn. 27.12.1978r. Nr decyzji 670-1/32/78	
13	Puszcza Białowieska	Cmentarzysko kurhanowe			Nr rej. 242/A z dn. 27.12.1978r. Nr decyzji 670-1/33/78	
	Pozostałe obiekty wpisane do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków (a nie wpisane do rejestru zabytków)					
14	Dubiny	Kaplica prawosławna cmentarna w zespole z ogrodzeniem		707		2012
15	Dubiny	Cmentarz prawosławny		341		71
16	Dubiny	Cmentarz prawosławny		740/1		70
17	Dubiny	Cmentarz przycerkiewny		677/1		529
18	Dubiny	Cmentarz dworski		707		72
19	Czyżyki	Kapliczka prawosławna p.w. św. Jerzego		213		00166 (zielona)
20	Czyżyki	Dom z częścią gospodarczą typu bielsko-hajnowskiego w zespole zagrody	93	170		2203
21	Czyżyki	Stodoła w zespole z domem	93	170		2204
22	Czyżyki	Cmentarz parafialny parafii w Nowoberezowie		212		52
23	Łozice	Cmentarz wojenny – mogila z II wojny światowej		874		595
24	Nowoberezowo	Kaplica cmentarna prawosławna p.w.		396/1		00165 (zielona)

		Przemienienia Pańskiego				
25	Nowoberezowo	Kapliczka prawosławna p.w. św. Aleksandra Newskiego		520, 68		2497, 00167 (karta zielona)
26	Nowoberezowo	Szkoła powszechna		170/3		
27	Nowoberezowo	Dom w zespole z szopą – poprzednio kuźnią	1	24/3		2499
28	Nowoberezowo	Kuźnia, obecnie szopa	1	24/3		2500
29	Nowoberezowo	Dom w zespole ze spichlerzem	6	42/1		2256
30	Nowoberezowo	Spichlerz w zespole z domem	6	42/1		2257
31	Nowoberezowo	Dom	17	181		2260
32	Nowoberezowo	Dom	21	183		2501
33	Nowoberezowo	Stodoła w zespole z domem i spichlerzem	22	172/3		2505
34	Nowoberezowo	Spichlerz w zespole z domem i stodołą	22	172/3		2506
35	Nowoberezowo	Dom	26	142		2262
36	Nowoberezowo	Dom	30	145		2264
37	Nowoberezowo	Dom	35	189		2502
38	Nowoberezowo	Dom	36	148/2	wyłączony z gminnej ewidencji	2266
39	Nowoberezowo	Dom z częścią gospodarczą typu bielsko	37	190		2503
40	Nowoberezowo	Dom	55	198		2267
41	Nowoberezowo	Dom	79	211		2268
42	Nowoberezowo	Dom	80	169		2269
43	Nowoberezowo	Dom	87	216/1		2270
44	Nowoberezowo	Dom w zespole ze stodołą i spichlerzem	88	172/3		2504
45	Nowoberezowo	Dom z częścią gospodarczą typu bielsko	90	173/2		2271
46	Nowoberezowo	Dom z częścią gospodarczą typu bielsko	91	218/1		2272
47	Nowoberezowo	Dom	92	174/2		2273
48	Nowoberezowo	Dom	93	219/1		2274
49	Nowoberezowo	Dom	93a	219/1		2275
50	Nowoberezowo	Dom	96	176		2510
51	Nowoberezowo	Dom w zespole z oborą i spichlerzem	97	222		2511
52	Nowoberezowo	Spichlerz w zespole z domem	97	222		2512
53	Nowoberezowo	Dom	99	223		2276
54	Nowoberezowo	Dom w zespole ze stodołą i spichlerzem	102	276/2		2507
55	Nowoberezowo	Stodoła w zespole z domem i spichlerzem	102	276/2		2508
56	Nowoberezowo	Spichlerz w zespole z domem i stodołą	102	276/2		2509

57	Nowoberezowo	Dom w zespole ze spichlerzem	103	225		2513
58	Nowoberezowo	Spichlerz w zespole z domem	103	225		2514
59	Nowoberezowo	Dom w zespole z oborą i spichlerzem	104	277/3		2515
60	Nowoberezowo	Spichlerz w zespole z domem i oborą	104	277/3		2516
61	Nowoberezowo	Obora w zespole z domem i spichlerzem	104	277/3		2517
62	Nowoberezowo	Dom	105	524		2277
63	Nowoberezowo	Dom	107	295/1		2518
64	Nowoberezowo	Dom	113	297		2519
65	Nowoberezowo	Spichlerz		153		2498
66	Nowoberezowo	Cmentarz prawosławny parafialny p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego		396/1		207
67	Nowoberezowo	Cmentarz prawosławny przycerkiewny przy cerkwi p.w. św. Jana Teologa		154		208
68	Orzeszkowo	Cmentarz prawosławny p.w. św. Mikołaja w Hajnówce		234, 235/2		219
69	Orzeszkowo	Mogiła powstańcza		233		626
70	Pasieczniki	Cmentarz prawosławny p.w. Św. Trójcy w Hajnówce		36		225
71	Stare Berezowo	Cmentarz prawosławny parafii w Nowoberezowie		366		587
72	Topiło	Cmentarz wojenny – mogiła z 1943 r.		1147		622
73	Topiło – Czternasty	Cmentarz wojenny – mogiła z 1945 r.		1207		612
74	Trywieża	Dom z częścią gospodarczą typu bielsko	17	73/2		2164
75	Trywieża	Dom z częścią gospodarczą typu bielsko	18	172		2233

5.4.2. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków wg kategorii obiektu i GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW.

Tabela 17. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków na terenie Gminy Hajnówka – wg kategorii obiektu i GEZ.

Symbol	Kategoria obiektu	Miejscowość	Nr rejestru	Nr karty woj. ewidencji zabytków	Nr karty w GEZ
II	SAKRALNE				
1	Cerkwie				
a	Drewniane				
	Cerkiew prawosławna parafialna p.w. św. Jana Teologa, dawniej unicka	Nowoberezowo	9	3372 00163 (zielona)	1
b	Murowane				
	Cerkiew prawosławna parafialna p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego	Nowoberezowo	A-12	2447 00164 (zielona)	2
	Cerkiew prawosławna parafialna p.w. Zaśnięcia NMP Cerkiew prawosławna parafialna p.w. Zaśnięcia NMP, mur. 1867-1872, wraz z ogrodzeniem z 1900r. (bez współczesnej bramy głównej z furtką)	Dubiny	A-369	3558	13
6	Inne budowle sakralne (dzwonnice, kostnice, plebanie, ogrodzenia z bramami)				
	Ogrodzenie z bramą wokół cerkwi p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego	Nowoberezowo	A-12	3557	3
7	Kapliczki słupowe				
	Kapliczka słupowa	Puciska	B-370	5504	6
8	Skupiska krzyży				
	Krzyże	Puciska	B-370	5504	7
X	CMENTARZE				
1	wyznaniowe				
a	prawosławne				
	Cmentarz parafii prawosławnej tzw. „stary”	Nowoberezowo	A-96	0374	4
2	Przy świątyniach				
a	przycerkiewne				
	Cmentarz parafialny p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego	Nowoberezowo	A-12	0535	5
XIII	OBIEKTY ARCHEOLOGICZNE				
2	Kurhany i cmentarzyska				
	Kurhan	Puszcza Białowieska Uroczysko „Szczekotowo”	238/A		8
	Cmentarzysko kurhanowe	Puszcza Białowieska Uroczysko „Szczekotowo”	239/A		9
	Cmentarzysko kurhanowe	Puszcza Białowieska	240/A		10

		Uroczysko „Szczekotowo”			
	Cmentarzysko kurhanowe	Puszcza Białowieska Uroczysko „Szczekotowo”	241/A		11
	Cmentarzysko kurhanowe	Puszcza Białowieska Uroczysko „Szczekotowo”	242/A		12

5.4.3. Obiekty zabytkowe nie wpisane do rejestru zabytków wg kategorii obiektu i GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW.

Tabela 18. Obiekty zabytkowe nie wpisane do rejestru zabytków na terenie Gminy Hajnówka – wg kategorii obiektu i GEZ.

Symbol	Kategoria obiektu	Miejscowość	Nr karty woj. ewidencji zabytków	Nr karty w GEZ
II	SAKRALNE			
3	Kaplice			
a	Prawosławne			
	Kaplica prawosławna cmentarna p.w. Przemienienia Pańskiego, dawniej unicka	Nowoberezowo	00165 (zielona)	14
	Kaplica prawosławna cmentarna	Dubiny	2012	15
4	Kapliczki			
a	Prawosławne			
	Kapliczka prawosławna p.w. św. Jerzego	Czyżyki	00166 (zielona)	16
	Kapliczka prawosławna p.w. św. Aleksandra Newskiego	Nowoberezowo	2497 00167 (zielona)	17
6	Inne budowle sakralne (dzwonnice, kostnice, plebanie, ogrodzenia z bramami)			
	Ogrodzenie cerkwi parafialnej prawosławnej p.w. Zaśnięcia NMP	Dubiny	3558	18
	Ogrodzenie kaplicy cmentarnej i cmentarza	Dubiny	2012	19
III	BUDYNKI UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ			
4	Budynki służące nauce i szkolnictwu (szkoły, siedziby towarzystw naukowych, dom bractwa)			
	Szkoła powszechna	Nowoberezowo	Jeszcze nie nadano numeru	20
VI	DOMY MIESZKALNE			
1	Drewniane			
	Dom nr 1	Nowoberezowo	2499	21

	Dom nr 6	Nowoberezowo	2256	22
	Dom nr 17	Nowoberezowo	2260	23
	Dom nr 21	Nowoberezowo	2501	24
	Dom nr 26	Nowoberezowo	2262	25
	Dom nr 30	Nowoberezowo	2264	26
	Dom nr 35	Nowoberezowo	2502	27
	Dom nr 36 - wyłączony z gminnej ewidencji	Nowoberezowo	2266	28
	Dom nr 55	Nowoberezowo	2267	29
	Dom nr 79	Nowoberezowo	2268	30
	Dom nr 80	Nowoberezowo	2269	31
	Dom nr 87	Nowoberezowo	2270	32
obiekt nie istnieje	Dom nr 88	Nowoberezowo	2504	33
	Dom nr 92	Nowoberezowo	2273	34
	Dom nr 93	Nowoberezowo	2274	35
	Dom nr 93a	Nowoberezowo	2275	36
	Dom nr 96	Nowoberezowo	2510	37
	Dom nr 97	Nowoberezowo	2511	38
	Dom nr 99	Nowoberezowo	2276	39
	Dom nr 102	Nowoberezowo	2507	40
	Dom nr 103	Nowoberezowo	2513	41
	Dom nr 104	Nowoberezowo	2515	42
obiekt nie istnieje	Dom nr 105	Nowoberezowo	2277	43
	Dom nr 107	Nowoberezowo	2518	44
	Dom nr 113	Nowoberezowo	2519	45
3	Drewniane z częścią gospodarczą – typu bielsko-hajnowskiego			
	Dom z częścią gospodarczą w zespole zagrody 93	Czyżyki	2203	46
	Dom nr 17	Trywieża	2164	47
	Dom nr 18	Trywieża	2233	48
	Dom nr 37	Nowoberezowo	2503	49
	Dom nr 90	Nowoberezowo	2271	50
	Dom nr 91	Nowoberezowo	2272	51
VII	BUDYNKI PRZEMYSŁOWE – ZABYTKI TECHNIKI			
4	Kuźnie			
	Kuźnia – obecnie szopa w zagrodzie nr 1	Nowoberezowo	2500	52
VIII	BUDYNKI GOSPODARCZE			
1	Inwentarskie (stajnia, obora, chlewnia, owczarnia)			
	Obora w zagrodzie nr 104	Nowoberezowo	2517	53
2	Magazynowe (stodoła, spichlerz, lamus, wozownia, piwnice, garaże, drewnutnie, magazyny)			
	Stodoła w zespole zagrody nr 93	Czyżyki	2204	54
	Spichlerz w zagrodzie nr 6	Nowoberezowo	2257	55
	Spichlerz w zagrodzie nr 88	Nowoberezowo	2505	56
obiekt nie istnieje	Spichlerz w zagrodzie nr 88	Nowoberezowo	2506	57
	Spichlerz w zagrodzie nr 97	Nowoberezowo	2512	58
	Spichlerz w zagrodzie nr 102	Nowoberezowo	2508	59

	Spichlerz w zagrodzie nr 102	Nowoberezowo	2509	60
	Spichlerz w zagrodzie nr 103	Nowoberezowo	2514	61
	Spichlerz w zagrodzie nr 104	Nowoberezowo	2516	62
	Spichlerz przy domu duchowieństwa prawosławnego	Nowoberezowo	2498	63
X	CMENTARZE			
1	Wyznaniowe			
a	Prawosławne			
	Cmentarz parafii prawosławnej	Nowoberezowo	0207	64
	Cmentarz parafii prawosławnej w Nowoberezowie	Czyżyki	0052	65
	Cmentarz parafii prawosławnej nieczynny	Dubiny	0071	66
	Cmentarz parafii prawosławnej	Dubiny	0070	67
	Cmentarz parafii prawosławnej	Orzeszkowo	0219	68
	Cmentarz parafii prawosławnej w Hajnówce	Pasieczniki	0225	69
	Cmentarz parafii prawosławnej w Nowoberezowie	Stare Beretowo	0587	70
2	Przy świątyniach			
a	przycerkiewne			
	Cmentarz przycerkiewny p.w. św. Jana Teologa	Nowoberezowo	0208	71
	Cmentarz przycerkiewny	Dubiny	0529	72
4	Wojenne			
	Cmentarz wojenny – mogiła z 1941 r.	Łozice	0595	73
	Cmentarz wojenny – mogiła z 1943 r.	Topiło	0622	74
	Cmentarz wojenny – mogiła z 1945 r.	Topiło – Czternasty	0612	75
6	Rodowe, grobowce			
	Cmentarz dworski	Dubiny	0072	76
7	Mogiły			
	Mogiła powstańcza z 1863 r.	Orzeszkowo	0626	77

5.5. Stanowiska archeologiczne:

5.5.1. Zasady ochrony stanowisk archeologicznych.

Zabytki archeologiczne objęte są ochroną konserwatorską. Lokalizacja ujawnionych dotychczas zabytków (stanowisk) archeologicznych należy zaznaczyć w planach zagospodarowania przestrzennego.

Zasady gospodarowania na obszarze występowania stanowisk archeologicznych:

Ogólne kierunki działań:

- w przypadku zabytków (stanowisk) archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków obowiązuje zakaz wszelkiej działalności inwestycyjnej związanej z pracami ziemnymi, które mogłyby doprowadzić do zniszczenia takiego zabytku,
- w przypadku zabytków (stanowisk) archeologicznych niewpisanych do rejestru zabytków, ujętych w wojewódzkiej/gminnej ewidencji zabytków: inwestycje na obszarach występowania takich zabytków (stanowisk) archeologicznych należy uzgadniać z Podlaskim WKZ, który w wydanym pozwoleniu określi sposób postępowania z zabytkiem (stanowiskiem) archeologicznym.

5.5.2. Wykaz stanowisk archeologicznych z terenu Gminy Hajnówka.

Tabela 19. Wykaz stanowisk archeologicznych z terenu Gminy Hajnówka.

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obsz. AZP/ Nr stan. na obsz.
1.	BOREK	1	46-90/11
2.	BOREK	2	46-90/12
3.	BOREK	3	46-90/13
4.	BOREK	4	46-90/14
5.	BORYSÓWKA	1	43-90/16
6.	BORYSÓWKA	2	43-90/17
7.	CHYTRA	1	45-90/3
8.	CHYTRA	2	45-90/4
9.	CHYTRA	3	46-90/7
10.	CHYTRA	4	46-90/8
11.	CZYŻYKI	1	44-90/43
12.	CZYŻYKI	2	44-90/41
13.	DUBICZE OSOCZNE	1	45-90/10
14.	DUBICZE OSOCZNE	2	46-90/9
15.	DUBICZE OSOCZNE	3	46-90/10
16.	DUBICZE OSOCZNE	4	46-90/18
17.	DUBICZE OSOCZNE	5	46-90/20
18.	DUBINY	1	45-91/1
19.	DUBINY	2	45-91/2
20.	DUBINY	3	45-91/3
21.	DUBINY	4	45-91/4
22.	DUBINY	5	45-91/5
23.	DUBINY	6	45-90/13
24.	DUBINY	7	44-90/9
25.	DUBINY	8	44-90/8
26.	DUBINY	9	44-90/5
27.	DUBINY	10	44-90/4
28.	KOTÓWKA	1	44-90/52
29.	KOTÓWKA	2	44-90/29
30.	KOTÓWKA	3	44-90/28
31.	KOTÓWKA	4	44-90/13
32.	KOTÓWKA	5	44-90/1
33.	KOTÓWKA	6	44-90/3
34.	KOTÓWKA	7	44-90/2
35.	KOTÓWKA	8	44-90/10
36.	LIPINY	1	45-91/6
37.	LIPINY	2	45-91/7
38.	LIPINY	3	45-91/8
39.	LIPINY	4	45-91/9
40.	MOCHNATE	1	46-89/30
41.	MOCHNATE	2	46-89/31
42.	MOCHNATE	3	46-89/32

43.	MOCHNATE	4	46-89/33
44.	MOCHNATE	5	46-89/34
45.	MOCHNATE	6	46-89/35
46.	MOCHNATE	7	46-89/36
47.	MOCHNATE	8	46-89/37
48.	MOCHNATE	9	46-89/38
49.	MOCHNATE	10	46-89/39
50.	MOCHNATE	11	46-89/40
51.	MOCHNATE	12	46-89/41
52.	MOCHNATE	13	46-89/42
53.	MOCHNATE	14	46-89/43
54.	MOCHNATE	15	46-89/44
55.	MOCHNATE	16	46-90/19
56.	MOCHNATE	17	46-90/21
57.	MOCHNATE	18	46-90/22
58.	NOWOBEREZOWO	1	45-90/5
59.	NOWOBEREZOWO	2	45-90/6
60.	NOWOBEREZOWO	3	45-90/7
61.	NOWOBEREZOWO	4	45-90/9
62.	NOWOKORNINO	1	45-90/12
63.	NOWOKORNINO	2	44-90/42
64.	NOWOKORNINO	3	44-90/40
65.	NOWOKORNINO	4	44-90/39
66.	NOWOKORNINO	5	44-90/28
67.	NOWOKORNINO	6	44-90/37
68.	NOWOKORNINO	7	44-90/36
69.	NOWOKORNINO	8	44-90/35
70.	NOWOKORNINO	9	44-90/34
71.	NOWOKORNINO	10	44-90/26
72.	NOWOKORNINO	11	44-90/33
73.	NOWOSADY	1	44-90/6
74.	NOWOSADY	2	44-90/7
75.	ORZESZKOWO	1	46-90/25
76.	ORZESZKOWO	2	46-90/26
77.	ORZESZKOWO	3	46-90/27
78.	ORZESZKOWO	4	46-90/28
79.	ORZESZKOWO	5	46-90/29
80.	ORZESZKOWO	6	46-90/30
81.	PASIECZNIKI	1	46-90/15
82.	PROGALE	1	45-90/8
83.	PUSZCZA BIAŁOWIESKA Uroczysko Szczekotowo	1	45-91/15
84.	PUSZCZA BIAŁOWIESKA Uroczysko Szczekotowo	2	45-91/16
85.	PUSZCZA BIAŁOWIESKA Uroczysko Szczekotowo	3	45-92/1
86.	PUSZCZA BIAŁOWIESKA Uroczysko Szczekotowo	4	45-92/2
87.	PUSZCZA BIAŁOWIESKA	5	45-92/3

	Uroczysko Szczekotowo		
88.	PUSZCZA BIAŁOWIESKA oddz. 304 C		45-91/10
89.	PUSZCZA BIAŁOWIESKA oddz. 273 B		45-91/11
90.	PUSZCZA BIAŁOWIESKA oddz. 245 C		45-91/12
91.	PUSZCZA BIAŁOWIESKA oddz. 245 B		45-91/13
92.	PUSZCZA BIAŁOWIESKA oddz. 333 D		45-91/14
93.	PUSZCZA BIAŁOWIESKA oddz. 213 D	21	45-91/17
94.	RZEPISKA	1	43-90/19
95.	RZEPISKA	2	43-90/20
96.	RZEPISKA	3	43-90/21
97.	RZEPISKA	4	43-90/22
98.	RZEPISKA	5	43-90/53
99.	RZEPISKA	6	43-90/54
100.	STARE BEREZOWO	1	45-89/29
101.	STARE BEREZOWO	2	45-89/1
102.	STARE BEREZOWO	3	45-89/2
103.	TRYWIEŻA	1	44-90/32
104.	TRYWIEŻA	2	44-90/31
105.	TRYWIEŻA	3	44-90/30
106.	TRYWIEŻA	4	44-90/14
107.	TRYWIEŻA	5	44-90/27
108.	TRYWIEŻA	6	44-90/16
109.	WASILKOWO	1	43-90/18
110.	WASILKOWO	2	44-90/12
111.	WASILKOWO	3	44-90/11

5.6. Cmentarze.

5.6.1. Zasady ochrony cmentarzy i mogił historycznych.

Ochrona cmentarzy i mogił historycznych polega na:

1. wyłączeniu ich spod wszelkiej działalności inwestycyjnej nie związanej z ich rewaloryzacją,
2. prowadzić systematyczne prace porządkowe i pielęgnacyjne zieleni oraz prace remontowo-konserwatorskie zabytkowych nagrobków i krzyży oraz innych elementów małej architektury (ogrodzenia, bramy), przy zachowaniu i konserwacji historycznych elementów ukształtowania terenu cmentarzy (nasypy, wały, układ alejowy, układ kwater i mogił),
3. zachowaniu i konserwacji starodrzewu,
4. zachowaniu i konserwacji zabytkowych nagrobków, krzyży oraz innych elementów małej architektury (ogrodzenia i bramy),

5. usuwaniu elementów zniekształcających (np. samosiewy, wysypiska śmieci, wyrobiska),
6. zakazie lokalizowania w ich bezpośrednim sąsiedztwie działalności o uciążliwym charakterze oraz obiektów zasłaniających widok na cmentarz, czy też dysharmonizujących przestrzennie i kompozycyjnie z jego elementami.

5.6.2. Zasady ochrony konserwatorskiej zabytków ruchomych:

1. zachowanie i ochrona wszystkich kapliczek i krzyży przydrożnych zarówno zabytkowych jak i współczesnych;
2. opracowanie dokumentacji Miejsc Pamięci Narodowej,
3. opracowanie kart ewidencyjnych oraz wykonanie inwentaryzacji pomiarowej dla wszystkich obiektów tradycyjnych.

5.6.3. EWIDENCJA GROBÓW I CMENTARZY WOJENNYCH.

Tabela 20. Ewidencja grobów i cmentarzy wojennych.

Lp.	Nazwa, adres, rok i okres utworzenia, przynależność narodowościowa	Rodzaj obiektu, ilość mogił, pow. w ha	Akcent centralny, sposób oznaczenia pochowanych
1.	Cmentarz prawosławny; Hajnówka; 1945, okres II wojny światowej; ofiary terroru hitlerowskiego	cmentarz wyznaniowy – prawosławny; 14; 0,0068ha	Krzyż metalowy do którego przytwierdzona jest tablica pamiątkowa ofiar nieznanym oraz groby imienne z płyt betonowo-grysowych. Miejsce spoczynku ofiar ogrodzone jest fundamentem betonowym. Miejsce obiektu znajduje się na wyznaniowym cmentarzu prawosławnym w Hajnówce, po prawej stronie drogi Hajnówka-Białowieża.; Ludność cywilna zamordowana przez bandy hitlerowskie w latach 1942-1943 /osoby niezidentyfikowane/ oraz tablice imienne
2.	Cmentarz; Puszcza Białowieska; 1943, okres II wojny światowej; ofiary terroru hitlerowskiego	mogiła zbiorowa; 1; 10m x 10m	Mogiła zbiorowa składa się z trzech części: 1. Trzy drewniane obeliski z wyrzeźbioną płaskorzeźbą 2. Krzyż żelazny u podnóża którego znajduje się głaz z przytwierdzoną tablicą pamiątkową. 3. Pomnik w formie ułożonych głazów i przytwierdzoną tablicą z napisem „Kamienie krzyczeć będą”. Zbiorowa mogiła usytuowana jest w lesie około 200 m po prawej stronie drogi Hajnówka – Białowieża, około 300 m za cmentarzem prawosławnym.;

			Miejsce straceń 142 mieszkańców Hajnówki i okolic zamordowanych przez hitlerowskich barbarzyńców w dniach 12 V 1942 i 17 IX 1943.
3.	Miejsce straceń; Puszcza Białowieska; 1942, okres II wojny światowej; ofiary terroru hitlerowskiego	miejsce straceń; 1; 3,5m x 3,5m	<p>W środkowej części znajduje się obelisk do którego przytwierdzona została tablica pamiątkowa. Mogiła znajduje się w lesie, około 100m od drogi Hajnówka – Białowieża naprzeciwko cmentarza prawosławnego.;</p> <p>Miejsce uświęcone krwią jeńców radzieckich i 22 osób cywilnych zamordowanych przez hitlerowców w styczniu 1942r..</p>
4.	Miejsce pamięci; Łozice; 1941, okres II wojny światowej; ofiary terroru hitlerowskiego	miejsce pamięci 1; 3,7m x 2,8m	<p>W środkowej części znajduje się obelisk z przytwierdzoną tablicą pamiątkową. położony po wschodniej stronie drogi Topiło – Łozice, na południowy wschód od zabudowań wsi Łozice.;</p> <p>Zginęli za wolność naszą i waszą Chwiesko Michał i Kojło Walentyna 1941-1944 CZEŚĆ ICH PAMIĘCI</p>
5.	Cmentarz; Orzeszkowo; 1863, okres powstania styczniowego; mogiła poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego	Mogiła Powstańcza 1863; 1; 5m x 9,1m	<p>W środkowej części widoczny jest głaz, za głazem ustawiony jest obelisk na którym umiejscowiona jest tablica informacyjna. Za obeliskiem ustawiony jest krzyż metalowy. Mogiła powstańcza, zlokalizowana na zachodnim skraju wsi w pobliżu Szkoły Podstawowej, po wschodniej stronie linii kolejowej.;</p> <p>1863 Tu spoczywają powstańcy polegli w walce o wyzwolenie ojczyzny</p>
6.	Miejsce pamięci; Postołowo; 3 VII 1960, okres II wojny światowej; Partyzanci Polsko – Radzieccy	3,5m x 3,5m	<p>W środkowej części usytuowany jest obelisk na którym przytwierdzona została tablica pamiątkowa. Obiekt znajduje się w Puszczy Białowieskiej w oddziale leśnym nr 211 C Nadleśnictwa Hajnówka (grunta wsi Postołowo).;</p> <p>W RAMACH OBCHODU TYSIĄCLECIA PAŃSTWA POLSKIEGO UPAMIĘTNIAMY POLE WALKI PARTYZANTKI POLSKO-RADZIECKIEJ W LATACH 1941-1944 ODSŁONIĘCIEM TABLICY PAMIĄTKOWEJ I POBRANIEM SYMBOLICZNEJ GARSTKI ZIEMI NA POMNIK GRUNWALDZKI</p>
7.	Cmentarz; Stare Berezowo; 1941, okres II wojny	Mogiła zbiorowa; 3; 7m x 7m	W środkowej części znajduje się krzyż kamienny z wyrytymi nazwiskami osób

	światowej; ofiary terroru hitlerowskiego		<p>pomordowanych oraz dwa oddzielne groby: Grzegorza Gacuta który zginął od granatu oraz Heleny Grygoruk zamężonej przez hitlerowców. Mogiła zbiorowa znajduje się w miejscowości Stare Berezowo po prawej stronie drogi Stare Berezowo-Mochnate.;</p> <p>Gorodziej Szpilko Mikołaj Janowski Szymon Kubajczuk Grzegorz Treszczotko Grzegorz Jakoniuk Izak Jakoniuk Włodzimierz Kołybko Artem Kubajczuk Grzegorz Gacuta Helena Grygoruk</p>
8.	Cmentarz; Topiło; 1943, okres II wojny światowej; ofiary terroru hitlerowskiego	Mogiła indywidualna; 1; 1,2m x 2m	<p>W środkowej części umiejscowiony jest nagrobek jednej osoby z drewnianym krzyżem. Osoba pochowana to Dymitr Fiodorowicz zamordowany w 1943 roku przez Niemców za pomoc partyzantom radzieckim. Mogiła w Puszczy Białowieskiej, zlokalizowana na zachód od zabudowań wsi Topiło, po północnej stronie drogi leśnej.;</p> <p>Dymitr Fiodorowicz</p>
9.	Cmentarz; Topiło - Majdan; 1945, okres II wojny światowej; Wojsko Polskie	Mogiła zbiorowa; 1; 3m x 3m	<p>W środkowej części widoczny jest nagrobek, obok ustawiony krzyż drewniany z drewna brzoźowego. Mogiła zbiorowa położona jest na południowy wschód od osady leśnej.;</p> <p>Tu spoczywają żołnierze V-tej Brygady Wileńskiej Armii Krajowej mjr. Zygmunta Szendzielarza P.S. „Łupaszko” Kpr. „Julek” Sierż. „Jarzab” N.N. kresowianie polegli 27 V 1945 r.</p>
10.	Cmentarz; Zwierzyniec; 1944, okres II wojny światowej; Armia Radziecka	Mogiła indywidualna; 1; 3m x 3m	<p>W środkowej części znajduje się nagrobek w postaci głazu do którego przytwierdzona jest tablica pamiątkowa. Mogiła znajduje się po zachodniej stronie drogi Budy-Zwierzyniec, około 100 m od drogi Hajnówka-Białowieża.;</p> <p>Paweł Wysiagin żołnierz Armii Radzieckiej poległ w 1944r..</p>

5.6.4. EWIDENCJA CMENTARZY.

Tabela 21. Ewidencja cmentarzy.

Lp.	Nazwa, adres, rok powstania, rodzaj cmentarza; czynny/nieczynny (plus ewentualna podstawa zamknięcia)	Położenie cmentarza, powierzchnia, najstarszy nagrobek	Przynależność wyznaniowa		Groby o znaczeniu historycznym lub osób szczególnie zasłużonych
			dawna	obecna	
1.	Cmentarz prawosławny; Dubiny; początek XX w., ostatecznie 1933 rok; cmentarz dawny; czynny	Położony po wschodniej stronie szosy Białystok – Hajnówka; 2,50ha; 1916	prawosławny	prawosławny	-
2.	Cmentarz parafialny p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego; Nowoberezowo; 1925; cmentarz dawny; czynny	Cmentarz usytuowany na polach, za wsią, na pld.-wsch., w odległości ok. 1,5km; 1,2ha; 1922	prawosławny	prawosławny	-
3.	Cmentarz dworski; Dubiny; data założenia nieznana; cmentarz dawny; nieczynny	Położony po zachodniej stronie drogi Hajnówka – Białystok, z dala od zabudowań, po wschodniej linii kolejowej; 0,027ha; 1876	prawosławny	prawosławny	„Zdies pokoitsia prach nadwornogo sowiatnika Parwenija Parwiniewicza Bazylewskiego umier 18 apriela 1910 goda”
4.	Cmentarz prawosławny; Dubiny; I poł. XX wieku; cmentarz dawny; nieczynny (po 1933 r. po całkowitym urządzeniu nowego cmentarza)	Położony w północnej części miejscowości, po zachodniej stronie drogi Białystok – Hajnówka, z dala od zabudowań; 1,50ha; 1859	prawosławny	prawosławny	1. Najstarszy nagrobek zachowany: „Hier/ ruht in Gott/ mit ihren Kindern/ Aleksandra und Constatinin/ Pauline und Henriette/ Eichwald/ geb v. Hartmann geb.: 13t October 1835/ ges.:

					d.22-t December 1859” 2. Groby powstańców ukraińskich z pomnikiem: “Borcom/ z Ukrainu/ 1931.24 in.”
5.	Cmentarz przycerkiewny; Dubiny, wieś; XVIII w.; cmentarz dawny; nieczynny	Cmentarz położony przy cerkwi p.w. Zaśnięcia NMP we wsi na północnym skraju, po zachodniej stronie drogi Hajnówka – Białystok w terenie płaskim; 0,47ha; -	unicki	prawosławny	-
6.	Cmentarz przy cerkwi p.w. Św. Jana Teologa; Nowoberezowo; 1771; cmentarz dawny; nieczynny	Cmentarz usytuowany w centrum wsi, po zachodniej stronie drogi biegnącej przez wieś; 0,84ha; 1876	unicki	prawosławny	-
7.	Cmentarz przycerkiewny; Nowoberezowo; XVII w.; cmentarz dawny; nieczynny	Cmentarz położony przy cerkwi p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego w środkowej części wsi, po zachodniej stronie wiejskiej drogi; 0,3ha; -	unicki	prawosławny	-
8.	Cmentarz prawosławny, oraz Baptystów (obsługujący również mieszkańców miasta Hajnówka)	cmentarz położony po południowej stronie drogi Hajnówka – Białowieża obręb geod.Lipiny pow.1,44ha	prawosławny, oraz Baptystów	prawosławny, oraz Baptystów	
9.	Cmentarz	Orzeszkowo	prawosławny	prawosławny	

	parafialny w Orzeszkowie				
10.	Cmentarz w Pasiecznikach Dużych	Pasieczniki Duże	prawosławny	prawosławny	
11.	Cmentarz w Starym Berezowie	Stare Berezowo	prawosławny	prawosławny	

5.6.5. Ewidencja pomników nagrobnych.

POMNIKI NAGROBNE

Tabela 22. Pomniki nagrobne.

Lp.	Nazwa, adres, miejsce przechowywania, czas powstania, właściciel, udostępnienie	Materiał i technika, wymiary (wys. x szer. x dług.), ilość	Historia, opis przedmiotu, sygn. napisy
1.	Pomnik nagrobny Stefana Sołowianiuka; Dubiny; Cmentarz Prawosławny w Dubinach; - ; Parafia Prawosławna w Dubinach; stałe	Pomnik: lastryko, tablica: szklana; 121x102x210; 1	<p>Stefan Sołowianiuk funkcjonariusz PUBP w Bielsku Podlaskim, członek PPR, poległ 03.05.1945 r. we wsi Piliki pow. Bielsk Podlaski z rąk nieustalonej bojówki reakcyjnego podziemia.;</p> <p>Mogiła ziemna otoczona niskim betonowym murkiem, na nim posadowiony pomnik: prostopadłościenna podstawa, na której ustawiono prostopadłościenny obelisk z umocowaną stalowymi nitami (malowane białą farbą olejną) w górnej części ściany frontowej, szklaną tablicę z naniesionym rysunkiem krzyża „Walecznych”.</p> <p>Po prawej stronie obelisku prostopadłościenna płyta, do niej mocowana stalowymi nitami, malowanymi białą farbą olejną, szklana tablica inskrypcyjna. Napis na tablicy piaskowany: „Funkcj. PUBP/ Stefan/ Sołowianiuk/ poległ na polu chwały/ 3.V.1945 r./ CZEŚĆ JEGO PAMIĘCI”</p> <p>Opiekun: Rejonowy Urząd Spraw Wewnętrznych w Hajnówce</p>
2.	Pomnik nagrobny Michała Radziwoniuka; Dubiny; Cmentarz Prawosławny w Dubinach; - ; Parafia Prawosławna w Dubinach; stałe	Pomnik: lastryko, tablica: szklana; 114x100x201; 1	<p>Funkcjonariusz PUBP szer. Michał Radziwoniuk, członek PPR, został zamordowany przez reakcyjną bandę dnia 04.08.1946 r. we wsi Bokiny, dawny powiat Łapy.;</p> <p>Mogiła ziemna otoczona niskim murkiem betonowym, na nim posadowiona bryła pomnika: prostopadłościenna podstawa, na niej ustawiony prostopadłościenny obelisk, z umocowaną zaprawą betonową, w górnej części ściany frontowej, szklana tablica z naniesionym rysunkiem krzyża „Walecznych”. Po prawej stronie obelisku</p>

			<p>prostopadłościenna płyta, do niej mocowana zaprawą betonową szklana tablica inskrypcyjna. Napis na tablicy piaskowany: „Funkcj. PUBP/ szer. Michał/ Radziwoniuk/ poległ na polu chwały/ dn. 4.VIII.1946 r./ CZEŚĆ JEGO PAMIĘCI”</p> <p>Opiekun: Rejonowy Urząd Spraw Wewnętrznych w Hajnówce</p>
3.	<p>Pomnik nagrobny Mikołaja Filimoniuka; Dubiny; Cmentarz Prawosławny w Dubinach; po 1956r.; Parafia Prawosławna w Dubinach; stałe</p>	<p>Pomnik: lastryko, tablica: szklana, płyta pozioma: lastryko; 9x70x150 wymiar płyty lastryko; 1</p>	<p>Mikołaj Filimoniuk, funkcjonariusz KPMO w Wysoko-Mazowieckim, członek PPR, a następnie PZPR, poległ 09.06.1949 r. w Łapach podczas pełnienia obowiązków służbowych.;</p> <p>Całość założenia na rzucie prostokąta. Mogiła ziemna otoczona murkiem betonowym i przykrytą betonową płytą z lastryko z napisem inskrypcyjnym rytym w betonie i podkreślonym czarną farbą: „St. Sierż. Mikołaj/ Filimoniuk/ ur. 4.IV.1929r./ dn. 9.VI.1949 r./ zginął w szeregach MO/ w walce o Polskę/ socjalistyczną/ CZEŚĆ JEGO PAMIĘCI”.</p> <p>Na murku otaczającym mogiłę posadowiona bryła pomnika: prostopadłościenna podstawa, na niej ustawiony prostopadłościenny obelisk z umocowaną zaprawą betonową, w górnej części ściany frontowej szklana tablica z naniesionym rysunkiem krzyża „Walecznych”.</p> <p>Po prawej stronie obelisku prostopadłościenna płyta, ustawiona prostopadle do podstawy pomnika, do niej mocowana zaprawą betonową druga szklana tablica inskrypcyjna. Napis na tablicy piaskowany.</p> <p>Za pomnikiem wyżej opisanym stoi starszy betonowy pomnik. Całość otoczona niskim betonowym murkiem, na nim elementy niskiego betonowego ogrodzenia: osiem prostopadłościennych słupków, między nimi pionowo ustawione prostopadłościenne płyty o ukosowanych górnych powierzchniach od zewnątrz ku środkowi. Wymiary ogrodzenia: 271x375.</p> <p>Opiekun: Rejonowy Urząd Spraw Wewnętrznych w Hajnówce</p>
4.	<p>Pomnik na symbolicznym grobie Simeona Urbana; Dubiny; Cmentarz Prawosławny w Dubinach; - ; Parafia Prawosławna w Dubinach; stałe</p>	<p>Pomnik: lastryko, tablica: szklana; 190x75x35; 1</p>	<p>Szymon Urban funkcjonariusz KPMO lub PUBP w Sokółce. Prawdopodobnie zginął nad rzeką Biebrza dnia 7.11.1950r. w momencie wykonywania obowiązków służbowych; miał rozpracować bandę działającą na tym terenie. Ciała nie znaleziono.;</p> <p>Pomnik: betonowa prostopadłościenna podstawa, na niej dwie prostopadłościenne płyty ustawione jedna na drugiej, górna płyta posiada zmniejszone wymiary, szerokość i grubość względem dolnej. Na płycie górnej, na trapezowej podstawie, symetrycznie ustawiony krzyż zdobiony</p>

			<p>szklanymi paskami ułożonymi w kształcie krzyża, do niego umocowana figurka ukrzyżowanego Chrystusa ze stopu cynowo-ołowiowego.</p> <p>Do górnej płyty pomnika mocowana stalowymi nitami, malowanymi białą farbą olejną, tablica inskrypcyjna. Napis piaskowany: „Z.P./ SIMEON/ URBAN/ ROD. 10.XII.1910 G./ POG. SMER. TRAG. ZA ROD./ 7.XI 1950 G./ D. SKRYPLEWO”.</p> <p>Do dolnej płyty pomnika mocowana stalowymi nitami, malowanymi białą farbą olejną, tablica szklana z napisem piaskowym: „RAZBOJNIK NIE POŻALEŁ/ MALEN’KICH SEROT I ŻENY/ ROZŁUCZYŁ NA WIEKI P. OT ŻENY”.</p> <p>Pomnik znajduje się we wspólnym ogrodzeniu wykonanym na betonowej podmurówce: słupki z kątownika stalowego, łączone górą i dołem kątowniki stalowym. Wypełnienie przestrzeni pomiędzy kątownikami: pręty stalowe proste i w postaci koła. Wymiary ogrodzenia: 300x562.</p>
--	--	--	---

5.7. Problematyka kulturowa Gminy Hajnówka w kierunkach jej rozwoju przestrzennego.

Kierunki i zasady tworzenia nowych wartości kulturowych:

1. należy kultywować regionalne formy architektoniczne oraz tradycje materiałowe i konstrukcyjne,
2. należy stosować materiały, wystrój i kolorystykę obiektów budowlanych oraz zagospodarowanie i otoczenie terenów w nawiązaniu do tradycji lokalnych,
3. należy wykorzystywać istniejące warunki przestrzenne do tworzenia akcentów i dominant w przestrzeni,
4. należy dążyć do harmonizowania gabarytów zabudowy plombowej z gabarytami otaczającej zabudowy,
5. należy dążyć do indywidualizowania przestrzennych form zabudowy i zagospodarowania przestrzeni publicznych w dostosowaniu do otaczającej zabudowy i krajobrazu historyczno-kulturowo-przyrodniczego,
6. zaleca się wyżej wymienione działania wpisywać do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

6. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.

System komunikacyjny

System komunikacyjny Gminy Hajnówka stanowi: sieć drogową, linie kolejowe i komunikacja autobusowa.

System komunikacji stanowi jeden z podstawowych elementów zagospodarowania układu przestrzennego gminy. Dostępność komunikacyjna gminy jest jednym z kluczowych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Planowanie działań związanych z rozwojem obszaru powinno opierać się w dużej mierze o upowszechnienie dostępu do dóbr i usług komunikacyjnych, które są podstawą egzystencji społeczności lokalnej.

6.1. Sieć drogowa

Sieć drogową na terenie gminy Hajnówka tworzą: drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne.

Zarządców dróg, do właściwości których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ich ochrony przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23. Zarządcy dróg na terenie Gminy Hajnówka.

Kategoria drogi	Zarządca drogi	Zarządca ruchu	Własność drogi
Gminna	Wójt Gminy Hajnówka	Starosta Powiatu Hajnowskiego	Gmina Hajnówka
Powiatowa	Zarząd Powiatu Hajnowskiego	Starosta Powiatu Hajnowskiego	Powiat Hajnowski
Wojewódzka	Zarząd Województwa Podlaskiego	Marszałek Województwa Podlaskiego	Województwo Podlaskie

Źródło: opracowano na podstawie ustawy o drogach publicznych (Dz.U. z 2015r. Poz. 460, ze zm.) oraz ustawy prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 2005r. Nr 108, poz.908 z późn. zm.)

6.1.1. Drogi wojewódzkie

Przez obszar Gminy Hajnówka przebiegają drogi wojewódzkie o znaczeniu ponadregionalnym:

- droga Nr 685 Zabłudów - Narew - Nowosady - Hajnówka (klasy G) i Hajnówka–Kleszczele (klasy Z);
- droga Nr 689 Bielsk Podlaski - Hajnówka (klasy G) i Hajnówka - Białowieża - gr. państwa (klasy Z);
- droga Nr 687 Juskowy Gród – Bondary – Narewka - Nowosady (klasy G);

Zarządcą tych dróg jest Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Białymstoku.

Rozporządzenie Ministrów z dnia 15 grudnia 1998r. ustaliło pierwotny wykaz dróg wojewódzkich (sieć ta się zmienia w drodze oddawania, względnie przejmowania dróg), ich numery nadało Zarządzenie Nr 10 Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych z dnia 22 sierpnia 2000r. (aktualnie obowiązuje wykaz stanowiący załącznik do Zarządzenia Nr 74 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 2 grudnia 2008r., do którego prawie corocznie wprowadzane są zmiany).

Przebieg dróg wojewódzkich na terenie województwa podlaskiego ustaliła Uchwała Nr XXXVI/293/01 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 maja 2001r. (następnie korekty dokonywane były w drodze kolejnych uchwał).

Klasy techniczne dróg wojewódzkich określa zarządzenie nr 10/2002 Dyrektora Podlaskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Białymstoku z dnia 10 kwietnia 2002 r. w sprawie podziału dróg wojewódzkich na klasy techniczne, przy czym drogi wojewódzkie przebiegające przez teren miasta Hajnówka, a mianowicie droga Nr 685 Zabłudów - Narew - Nowosady - Hajnówka – Kleszczele i droga Nr 689 Bielsk Podlaski - Hajnówka - Białowieża - gr. państwa posiadają następujące klasy techniczne:

a) klasa techniczna G (droga główna) - droga Nr 685 na odcinku od skrzyżowania z drogą krajową Nr 19 w Zabłudowie do skrzyżowania z drogą wojewódzką Nr 689 (ul. 3-go Maja) w Hajnówce oraz droga Nr 689 na odcinku od skrzyżowania z drogą krajową Nr 66 w m. Bielsk Podlaski do skrzyżowania z drogą wojewódzką Nr 685 (ul. Piłsudskiego) w Hajnówce;

b) klasa techniczna Z (droga zbiorcza) - droga Nr 685 na odcinku od skrzyżowania z drogą wojewódzką Nr 689 (ul. 3-go Maja) w Hajnówce do skrzyżowania z drogą krajową Nr 66 w m. Kleszczelach oraz droga Nr 689 na odcinku od skrzyżowania z drogą wojewódzką Nr 685 (ul. Piłsudskiego) w Hajnówce do granicy państwa.

Drogi wojewódzkie o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym

Łączna długość dróg wojewódzkich (DW) na terenie powiatu hajnowskiego wynosi 131 km, w tym:

- DW 685 (Zabłudów – Hajnówka – Kleszczelach). Jej łączna długość wynosi 69 km, z czego na terenie powiatu hajnowskiego położonych jest 61 km. W Nowosadach spotyka się z DW 687, w Hajnówce – z DW 689, a w Kleszczelach – z DK 66 i DW 693;
- DW 687 (Juszkowy Gród – Narewka – Nowosady). Jej łączna długość wynosi 29 km, z czego na terenie powiatu hajnowskiego położonych jest 25 km. W Nowosadach spotyka się z DW 685;
- DW 689 (Bielsk Podlaski – Hajnówka – Białowieża – granica państwa). Jej łączna długość wynosi 49 km, z czego na terenie powiatu hajnowskiego położonych jest 36 km. W Hajnówce spotyka się z DW 685. Zakończeniem DW 689 jest przejście graniczne Białowieża-Pierierow;
- DW 693 (Kleszczelach – Siemiatycze). Jej łączna długość wynosi 38 km, z czego na terenie powiatu hajnowskiego położonych jest 9 km. W Kleszczelach spotyka się z DK 66 i DW 685.

Łączna długość dróg wojewódzkich (DW) na terenie Gminy Hajnówka wynosi 21,9 km, w tym:

- DW 685 (Zabłudów – Hajnówka – Kleszczelach) - długość wynosi 5,4 km,
- DW 687 (Juszkowy Gród - Bondary- Narewka – Nowosady)- długość wynosi 1,1 km,
- DW 689 (Bielsk Podlaski – Hajnówka – Białowieża – granica państwa) - długość wynosi 15,3 km.

Największe inwestycje drogowe zrealizowane w ostatnich latach na drogach na terenie powiatu hajnowskiego to:

- Przebudowa DW 685 na odcinku Nowosady – Hajnówka oraz DW 687 na odcinku Zwodzieckie – Nowosady (6 km; termin realizacji 2010-12);
- Przebudowa DW 685 na odcinku Hajnówka – Jelonka, wraz z obwodnicą Jelonki (21 km; termin realizacji 2013-2014).

Planowane do realizacji (przebudowy) drogi wojewódzkie na terenie Gminy Hajnówka – zgodnie z „Regionalnym planem transportowym województwa podlaskiego na lata 2014-2020”, którego projekt został przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 20.04.2016r., a jego ostateczna uzgodniona z KE wersja, przyjęta była Uchwałą Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 20 września 2016r.

Zgodnie z zamieszczoną w nim „Listą inwestycji drogowych rozważanych do realizacji przez Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego w perspektywie finansowej 2014-2020” znajdują się n/w zadania:

- 1). przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 685 – Zabłudów-Nowosady,
- 2). przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 687 – Juskowy Gród – Zwodzieckie.
- 3). przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 689 – Bielsk Podlaski – Hajnówka.

Rysunek 10. Układ dróg krajowych i wojewódzkich w południowej części woj. podlaskiego.

Źródło: Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Białymstoku za: Analiza dostępności komunikacyjnej regionu Puszczy Białowieskiej, Warszawa – Białystok – Hajnówka, czerwiec 2014

Obciążenie dróg wojewódzkich ruchem

Niski wskaźnik motoryzacji odnotowywany jest równolegle ze słabo rozbudowaną ofertą publicznego transportu drogowego. Jeden i drugi czynnik może docelowo nakładać się na zjawisko wykluczenia społecznego, zwłaszcza w przypadku osób mieszkających w miejscowościach oddalonych od głównych szlaków komunikacyjnych. Łącznie i biorąc pod uwagę średnią dla kraju, przekłada się to na stosunkowo niewielkie obciążenie dróg na terenie powiatu hajnowskiego.

Tabela 24. Ruch na drogach krajowych i wojewódzkich w powiecie hajnowskim (2010 r.).

Droga	Pikietaż	Długość	Odcinek	Średni ruch dobowy
DW 685	0,0-36,1 km	36,1 km	Zabłudów – Nowosady	4 275

DW 685	36,1-41,2 km	5,1 km	Nowosady – Hajnówka	4 680
DW 685	41,2-49,0 km	7,7 km	Hajnówka (przejście)	3 900
DW 685	49,0-69,2 km	20,2 km	Hajnówka – Kleszczele	1 993
DW 687	0,0-29,2 km	29,2 km	Juszkowy Gród – Nowosady	2 232
DW 689	0,0-23,5 km	23,5 km	Bielsk Podlaski – Hajnówka	2 348
DW 689	23,5-28,0 km	4,5 km	Hajnówka (przejście)	7 809
DW 689	28,0-49,1 km	21,1 km	Hajnówka – granica państwa	1 736

Źródło: Analiza dostępności komunikacyjnej regionu Puszczy Białowieskiej, Warszawa – Białystok – Hajnówka, czerwiec 2014

Ostatni Generalny Pomiar Ruchu Drogowego miał miejsce w w 2015r., a wtedy SDR (średni dobowy ruch) na odcinkach, dotyczących gminy kształtował się następująco:

- DW 685 (Hajnówka/przejście) – 3971 pojazdów/dobę,
- DW 685 (Hajnówka- Kleszczele) – 2471 pojazdów/dobę,
- DW 687 (Juszkowy Gród – Nowosady) – 2760 pojazdów/dobę,
- DW 689 (Bielsk Podlaski – Hajnówka) – 2683 pojazdów/dobę,
- DW 689 (Hajnówka- granica Państwa) – 1625 pojazdów/dobę.

W skali regionu można uznać, iż występujące w Gminie Hajnówka obciążenia dróg wojewódzkich należą do wielkości ponadprzeciętnych, zbliżonych do średniej w województwie podlaskim wynoszącym 2565 pojazdów/dobę.

6.1.2. Drogi powiatowe.

Drugą kategorię dróg na terenie Gminy Hajnówka stanowią drogi powiatowe, będące własnością Powiatu Hajnowskiego.

Nadanie numerów dróg powiatowych na terenie województwa podlaskiego nastąpiło na podstawie Uchwały Nr 21/144/03 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 18 marca 2003r. w sprawie nadania numerów dla dróg powiatowych na terenie województwa podlaskiego.

Tabela 25. Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Hajnówka.

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi
1	1616 B	Krzywa – Rakowicze – Osówka - Szostakowo – Nowoberezowo
2	1619 B	Łosinka – Trywieża – Nowokornino – Nowoberezowo – Dubicze Osoczne – Jagodniki – dr. 685
3	1620 B	Dr.1618 B – Kamień – Kuraszewo - Kojły - Nowoberezowo
4	1621 B	Kuraszewo – Nowokornino
5	1622 B	Dubiny – Kotówka – Trywieża – Wólka – Kuraszewo

6	1623 B	Hajnówka (ul. Targowa, ul. Dolna) – Puciska – Czyżyki – Nowokornino
7	1624 B	Hajnówka – Bielszczyzna – Dubiny
8	1625 B	Dr. 685 – Przybudki – Grodzisko - Borysówka – Wasilkowo – Kotówka
9	1626 B	Kotłówka - Kowela – Rzepiska – droga 1625 B
10	1647 B	Dubiny – Postołowo
11	1648 B	Hajnówka (ul. Lipowa) – Lipiny
12	1652 B	Poryjewo – Orzeszkowo – Jakubowo – Piaski – Zabagonie – Długi Bród – Wiluki – Opaka Duża – Wólka Terechowska – Czeremcha Osada
13	1653 B	Orzeszkowo – Łozice
14	1655 B	Stare Berezowo – Mochnate – Stary Kornin – Dubicze Cerkiewne
15	1672 B	Dubicze Osoczne – Borek – Pasieczniki – dr. 685
16	1673 B	Dr. 689 – Chytra
17	1674 B	Dr. 689 – Progale

Tabela 26. Ruch na drogach powiatowych w powiecie hajnowskim (2013 r.).

Pomiary dokonywane były na przejazdach kolejowych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 26 lutego 1996 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać skrzyżowania linii kolejowych z drogami publicznymi i ich usytuowanie (Dz. U. 1996, nr 33, poz. 144).

Lokalizacja pomiaru	Nr drogi	Średni ruch dobowy
ul. Lipowa w Czeremsze	1779 B	2 152,8
Dobrowoda – Pohulanka	1777 B	94,8
Kleszczele – Kuraszewo	1775 B	266,4
Policzna – Dubicze Cerkiewne	1654 B	193,2
Wiluki – Pasieczniki	1667 B	150,6
Witowo – Istok	1666 B	92,4
Orzeszkowo – Hajnówka	1652 B	1 055,4
ul. Warszawska w Hajnówce	2330 B	4635
ul. ks. Dziwiatowskiego w Hajnówce	2329 B	2 583,6
Hajnówka – Bielszczyzna	1624 B	243,6
Dubiny – Trywieża	1622 B	456,6
dr. 687 – stacja kol. Gnilec	1641 B	42
Krzywiec – Narewka (Bernadzki Most)	1640 B	57
Narewka – Lewkowo	1636 B	108
Siemianówka – Bondary	1644 B	463,8
ul. Fabryczna w Czeremsze	1769 B	708,6
Siemianówka – Bondary	1644 B	463,8
Leśna – Planta	1776 B	128,4
Minkówka – Zabłotczyzna	1636 B	257,4
Krzywiec – Narewka (CPN)	1640 B	195,6

Źródło: Analiza dostępności komunikacyjnej regionu Puszczy Białowieskiej, Warszawa – Białystok – Hajnówka, czerwiec 2014

Z powyższego zestawienia wynika wyraźnie, że zdecydowanie najbardziej obciążone ruchem są odcinki dróg zlokalizowane w obrębie miasta Hajnówka. Należy zwrócić uwagę, że obciążenie dróg na terenie powiatu hajnowskiego jest niewielkie w porównaniu ze średnią dla kraju. Zgodnie z danymi GDDKiA z 2010 r., średni dobowy ruch pojazdów silnikowych (SDR) w 2010 roku na sieci dróg krajowych wynosił 9 888 pojazdów silnikowych na dobę.

6.1.3. Drogi gminne

Na mocy uchwał Nr 30/257/03 z dnia 7 maja 2003 r. i Nr 74/857/2004 z dnia 2 marca 2004 r. Zarządu Województwa Podlaskiego w sprawie nadania numerów dla dróg gminnych na terenie województwa podlaskiego na obszarze Gminy Hajnówka występują następujące ulice zaliczone do dróg gminnych:

Tabela 27. Wykaz dróg zaliczonych do kategorii dróg gminnych na terenie Gminy Hajnówka.

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość drogi (w km)
1.	108531B	Pasieczniki Duże - Orzeszkowo	3,588
2.	108532B	Orzeszkowo - Jagodniki	1,618
3.	108533B	Orzeszkowo - Sosnówka	1,990
4.	108534B	Olszyna – kol. Wygon	1,108
5.	108535B	Nowoberezowo - Hajnówka	2,860
6.	108536B	Orzeszkowo - Wierzchowskie	1,520
7.	108537B	Dubiny – Sawiny Gród	1,348
8.	108538B	Skryplewo – dr. woj. Hajnówka-Nowosady	1,225
9.	108539B	Nowosady – Dubińska Ferma	0,990
10.	108540B	Mochnate – Dubicze Osoczne	2,990
11.	108541B	Nowosady – Sorocza Nóżka	0,385
12.	108542B	Zwodzieckie – Przechody – Smolany Sadek	2,068
13.	108543B	Dubicze Osoczne – Chytra - Progale	2,880
14.	108544B	Grudówka - Dubiny	2,600
15.	108545B	Nowokornino - Grudówka	3,400
16.	108546B	Czyżyki - Kotówka	3,500
17.	108547B	Nowoberezowo - Czyżyki	2,187
18.	108548B	Sosnówka - Olszyna	0,475
19.	108549B	Zatrostyniec - dr.pow. Hajnówka - Orzeszkowo	1,630
20.	108550B	Podtrostyniec - dr. gm. Pasieczniki Duże - Orzeszkowo	2,310
21.	108551B	Bokówka - dr.pow. Hajnówka-Orzeszkowo	0,290
22.	108552B	Pasieczniki Duże - dr.woj. Hajnówka-Kleszczele	1,887
23.	108553B	Mochnate - Borek	3,465
24.	108554B	Mochnate - dr. pow. Orla - Stary Kornin	1,391
25.	108555B	Borek - Chytra	1,962
26.	108556B	Staroberezowo- Dubicze Osoczne	2,520
27.	108557B	Staroberezowo- Nowoberezowo	2,950
28.	108558B	dr.woj.Hajnówka-Bielsk Podl. - dr.gm. Nowoberezowo-Hajnówka (przy cmentarzu)	1,327

29.	108559B	Wygoda - dr.woj. Bielsk Podl. – Hajnówka	1,198
30.	108560B	Nowokornino - Kotówka	2,640
31.	108561B	Kotówka - Nowosady	3,540
32.	108562B	Wasilkowo - dr.pow. Rzepiska – Golakowa Szyja	0,430
33.	108563B	Borysówka - Olchowa Kładka	1,300
34.	108564B	Golakowa Szyja- dr.woj.Zabłudów – Hajnówka	0,23
35.	108565B	Smolany Sadek – dr.woj.Zabłudów – Hajnówka	0,857
36.	108566B	dr.woj.Nowosady - Zwodzieckie	0,373
37.	108567B	Dubiny- Lipiny	1,515
38.	108568B	dr. gm. Dubiny – Lipiny - osiedle mieszk. Lipiny	0,750
39.	108569B	Mochnate - Zbucz	2,200
40.	108570B	Dubiny: ul. Graniczna	0,294
41.	108571B	ulica Torowa	1,978
42.	108572B	ulica Nowa	0,395
43.	108573B	ulica Zajęcza	0,204
44.	108574B	ulica Łakowa	2,148
45.	108575B	ulica Cegielniana	0,311
46.	108576B	ulica Grzybowa	0,150
47.	108577B	ulica Wesoła	0,138
48.	108579B	ulica Krótka	0,155
49.	108580B	ulica w Lipinach (nowa)	0,731
	Razem:		78,001 km

Gmina również jest właścicielem i zarządcą dróg dojazdowych do pól. Są to drogi gruntowe o nawierzchni zwirowej. Ich stan techniczny nie odbiega od stanu dróg gminnych.

Długość dróg gminnych na obszarze gminy Hajnówka wynosi 78,001 km, z czego 38% (28,7 km) stanowią drogi utwardzone o nawierzchni bitumicznej. Pozostałą część stanowią drogi gruntowe wzmocnione żwirem 34,2 km oraz drogi naturalne z gruntu rodzimego 12,6 km.

Aktualny układ komunikacyjny gminy Hajnówka jest stosunkowo dobrze rozwinięty. Zastrzeżenia natomiast może budzić niedostosowanie sieci dróg (na wielu odcinkach) do obecnych standardów technicznych i wymogów ruchu (wąskie drogi, nieutwardzona nawierzchnia, zły stan techniczny nawierzchni itp.).

Na terenie gminy brak jest też dobrej organizacji ruchu pieszego i rowerowego (niewiele chodników i ścieżek rowerowych).

6.2. Komunikacja autobusowa

Komunikacja zbiorcza

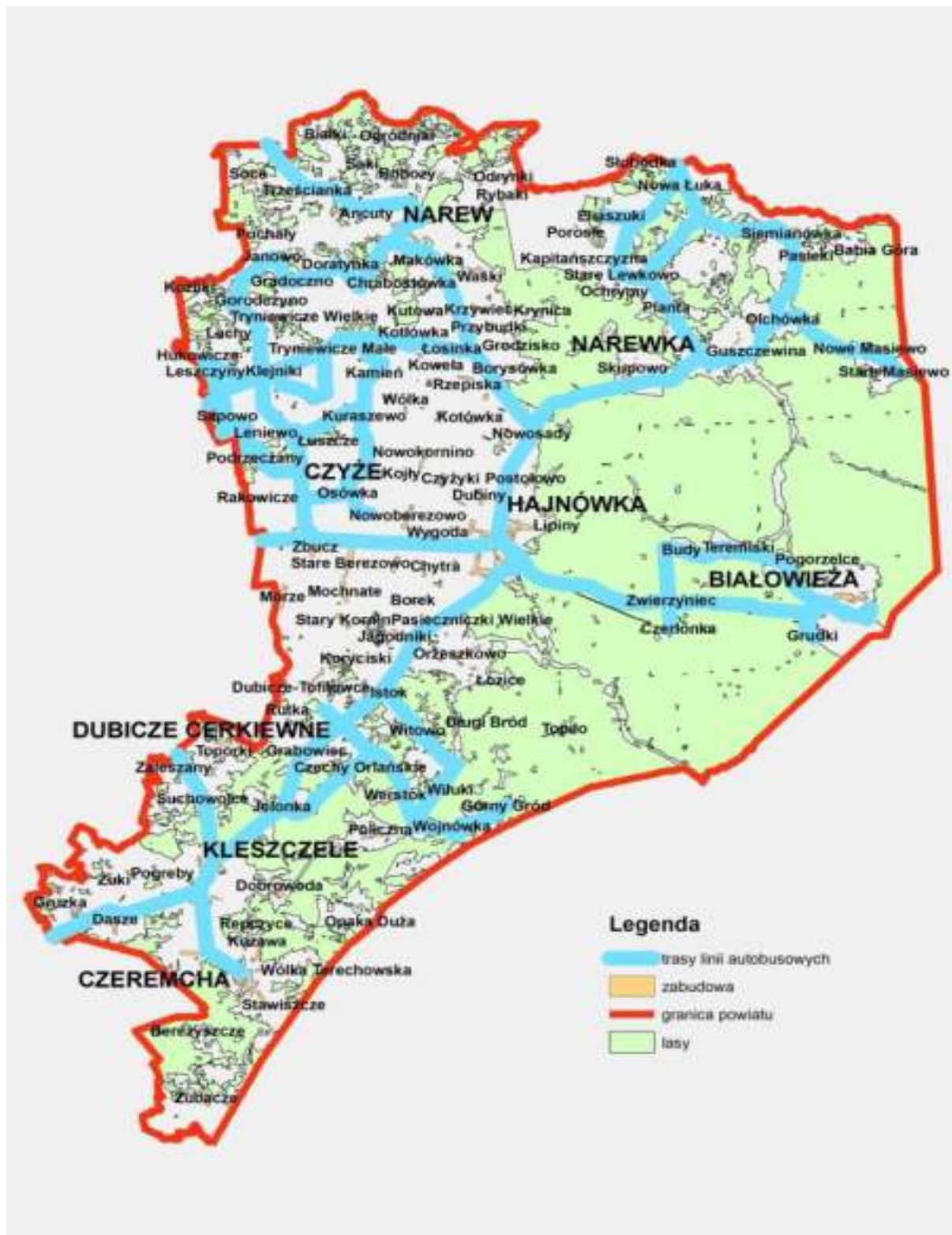
W obrębie gminy Hajnówka funkcjonuje linia komunikacji miejskiej miasta Hajnówka łącząca je z miejscowością Dubiny. W obrębie gminy funkcjonują również lokalne (wojewódzkie) linie zbiorowego transportu drogowego.

Przy przyjęciu standardu dostępności 2 km do przystanku należy podjąć działanie w celu zapewnienia obsługi komunikacją autobusową mieszkańców wsi. Zapewnienie właściwego standardu obsługi podróżnych wymagać będzie utrzymania we właściwym stanie technicznym dróg, po których kursują autobusy i inne środki transportu publicznego. Dostępność komunikacyjną powiatu hajnowskiego z punktu widzenia publicznego transportu drogowego należy pod wieloma względami ocenić jako niedostateczną. Uwaga ta

dotyczy zarówno samej siatki połączeń autobusowych (w tym: połączeń mikrobusowych), jak i zasad publikowania rozkładów jazdy.

Rysunek 11. Istniejąca komunikacja autobusowa.

Źródło: Analiza dostępności komunikacyjnej regionu Puszczy Białowieskiej, Warszawa – Białystok – Hajnówka, czerwiec 2014

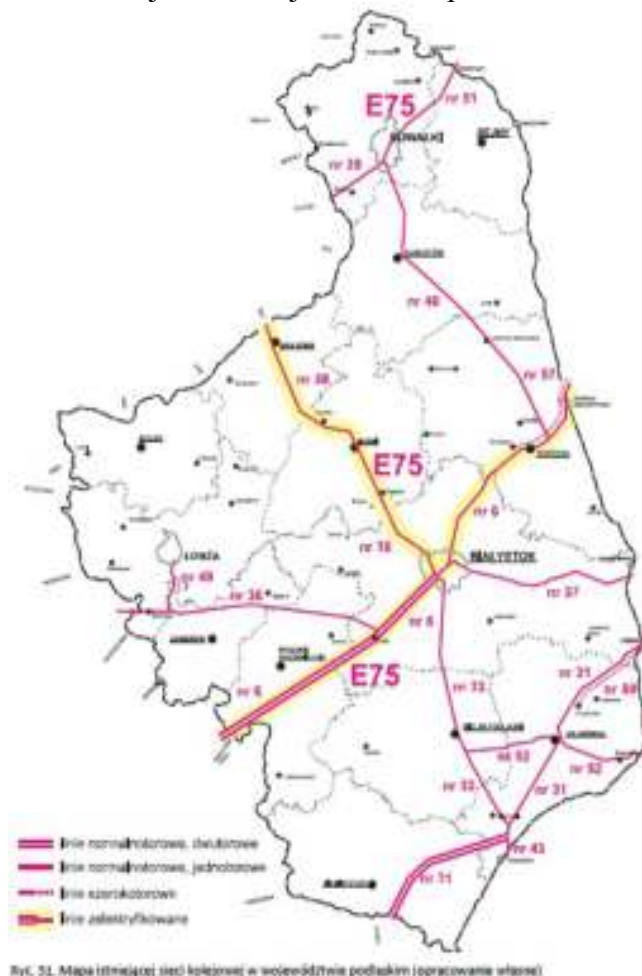
6.3. Linie kolejowe. Transport kolejowy

Na podstawie Decyzji Nr 3 MINISTRA INFRASTRUKTURY I ROZWOJU z dnia 24 marca 2014r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz.Urz.MiR.2014.25). Przez obszar gminy przebiega pierwszorzędna, jednotorowa linia kolejowa Siedlce - Mordy - Czeremcha - Hajnówka - Siemianówka - granica państwa- znaczenia lokalnego, jednotorowa linia kolejowa Hajnówka - Nieznany Bór zaliczone są do linii kolejowych o znaczeniu państwowym. Ponadto przebiega linia kolejowa Lewki – Hajnówka, na której zawieszono kursowanie pociągów. Stan techniczny torów linii Siedlce - Mordy - Czeremcha - Hajnówka - Siemianówka - granica państwa jest dobry, natomiast linii Hajnówka – Nieznany Bór - zły. Zawieszenie kursowania pociągów na linii (Lewki - Hajnówka – Białowieża nastąpiło z uwagi na zły stan torów oraz deficytowość przewozów. Obsługa podróżnych i towarów odbywa się na stacji kolejowej w mieście Hajnówka.

Przeznaczenie terenów pod linie kolejowe

- Tereny kolejowe – linie kolejowe:
- nr 31 - Siedlce-Czeremcha-Hajnówka- Nieznany Bór – o znaczeniu państwowym,
- nr 32 - Hajnówka-Siemianówka-Cisówka-granica państwa – nie zaliczone do państwowych,
- nr 52 - Lewki- Hajnówka- Białowieża – nie zaliczone do państwowych.

Rysunek 12. Istniejące linie kolejowe w województwie podlaskim.

Źródło: Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2014-2020 (projekt)
(zał. nr 1 do Uchwały Zarządu Woj.Podl. Z dn.02.02.2016r.)

6.3.1 Infrastruktura transportu kolejowego na terenie Powiatu Hajnowskiego i Gminy Hajnówka.

Informacje przedstawiono w oparciu o opracowanie:

„Analiza dostępności komunikacyjnej regionu Puszczy Białowieskiej”, Warszawa – Białystok – Hajnówka, czerwiec 2014

W regionie Puszczy Białowieskiej (w powiecie hajnowskim) znajduje się w większości XIX-to wieczna sieć linii kolei publicznych, która jeszcze do niedawna miała istotne znaczenie nie tylko w przewozach wojewódzkich (regionalnych), ale także międzywojewódzkich a nawet międzynarodowych.

Większością linii zarządza krajowy operator publicznej sieci kolejowej, PKP Polskie Linie Kolejowe (PKP PLK) S.A. Sieć jego linii w przedmiotowym regionie z zaznaczonymi numerami tych linii, stacjami i przejściami granicznymi (punkty czerwone i zielone) oraz przystankami osobowymi (punkty żółte) podany jest na rysunku poniżej:

Rysunek 13. Linie kolejowe PKP PLK w powiecie hajnowskim.

Źródło: www.plk-sa.pl (01.IV.2014)

Źródło: www.plk-sa.pl (01.IV.2014)

Źródło: Analiza dostępności komunikacyjnej regionu Puszczy Białowieskiej, Warszawa – Białystok – Hajnówka, czerwiec 2014

1). Linia kolejowa PKP PLK nr 31

Linia została wybudowana w okresie lat 1875 – 1914 jako kolej znaczenia głównie wojskowego, prowadząca z Połocka / Mołodeczna przez m.in. Hajnówkę i Czeremchę do Siedlec, dodatkowo z odgałęzieniami z Hajnówki do Białowieży i Lewek k. Bielska Podlaskiego. W okresie międzywojennym była to jedna z najważniejszych linii w ówczesnej Polsce centralnej i wschodniej (dwutorowa). Także po II wojnie światowej pozostała ona jedną z kluczowych tras kolejowych we wschodniej Polsce, tym razem formalnie ograniczoną do kolejowego przejścia granicznego Siemianówka – Świsłocz. Po raz kolejny linia została uznana też za ważną ze względów wojskowych (choć w zupełnie innym kontekście geopolitycznym). Związane z tym rozwiązania do dzisiaj określają w dużej mierze kształt techniczny linii nr 31. W początkowym punkcie, na stacji Siedlce, linia łączy się z Analizą dostępności komunikacyjnej regionu Puszczy Białowieskiej

W pobliżu granicy po stronie polskiej obie linie, normalnotorowa nr 31 i szerokotorowa nr 59, poprowadzone są na jednym z najbardziej widowiskowych obiektów inżynierskich kolei w kraju: pięciokilometrowej grobli przecinającej „Zbiornik Siemianówka”, sztuczny zalew na rzece Narwi.

2). Linie kolejowe PKP PLK nr: 32 i 43

Linie nr 32 (Czeremcha – Białystok, 77 km) i nr 43 (Czeremcha – kolejowe przejście graniczne Czeremcha – Wysokolitowsk, 6,15 km): jednotorowe, nie zelektryfikowane. Jest to odcinek ważnej niegdyś, międzynarodowej trasy kolejowej Elk – Białystok – Brześć Litewski – Kowel. Prędkość: na linii nr 32 – pociągi pasażerskie 60 km/godz., towarowe – 40 km/godz.; na linii nr 43 do granicy i dalej do Brześcia, wszystkie rodzaje pociągów – 50 km/godz.

Należy zwrócić uwagę, że podane prędkości pociągów – choć i tak umiarkowane – nie uwzględniają bardzo istotnego elementu pogarszającego dodatkowo atrakcyjność oferty handlowej kolei: dalszego zmniejszania prędkości handlowej, przede wszystkim w ruchu pasażerskim, na skutek wprowadzania czasowych ograniczeń prędkości głównie z uwagi na zły stan techniczny torów i brak zabezpieczenia ich skrzyżowań z drogami kołowymi. Praktycznie tylko dwutorowy odcinek Siedlce – Czeremcha linii nr 31 można uznać za dostateczny pod tym względem. W fatalnym stanie jest infrastruktura służąca pasażerom: dworce oraz perony z dojazdami do nich i dachy chroniące przed opadami.

3). Linia nr 52 Lewki – Białowieża

Jest to pierwsza w Polsce publiczna linia normalnotorowa – niegdyś z ruchem pasażerskim – o łącznej długości 48 km, jednotorowa, nie zelektryfikowana i posiadająca obecnie różnych właścicieli:

- Na odcinku: Lewki k. Bielska Podlaskiego – Hajnówka o długości 25,8 km jest to linia zarządzana przez PKP PLK, nieczynna;
- Na odcinku: Hajnówka – Nieznany Bór o długości 3,4 km jest to linia zarządzana przez PKP PLK i prowadząca tylko ruch towarowy.

Pozostała część linii nr 52, od bocznic szlakowej Nieznany Bór do stacji Białowieża Towarowa / Białowieża Pałac (ok. 20,3 km), została w roku 2007 przejęta na własność przez Powiat Hajnowski i jest to jedna z pierwszych w kraju, normalnotorowa linia kolejowa przejęta na własność przez samorząd powiatowy, a nie wojewódzki. Z uwagi na znaczny, pozytywny odzew społeczny (nie tylko środowisk lokalnych ale także odwiedzających region turystów) odnośnie powrotu regularnej, kolejowej komunikacji pasażerskiej na trasę Hajnówka – Białowieża samorząd powiatu hajnowskiego czyni starania o jej przywrócenie, w tym zapewnienie zarządzania ruchem i utrzymania urządzeń stałych przez okres 10 lat.

6.3.2. Linie kolejowe - kierunki rozwoju:

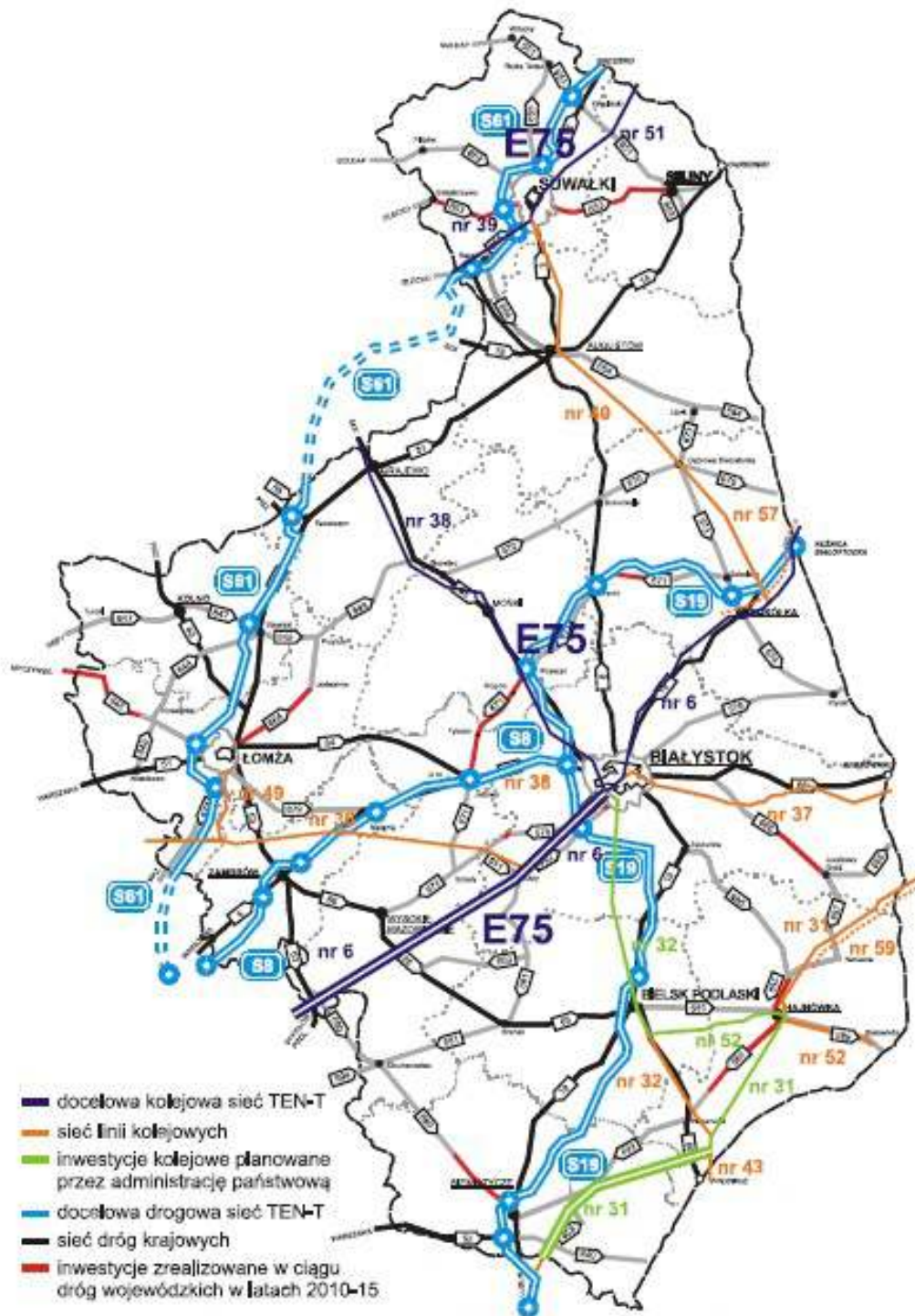
- 1) należy wykorzystać transport kolejowy w większym stopniu do transportu ładunków masowych.
- 2) dążyć do umożliwienia kursowania pociągów na linii Bielsk Podlaski - Hajnówka – Białowieża.
- 3) W zestawieniu inwestycji kolejowych przewidzianych do realizacji w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020 w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia – ujęte są prace na liniach kolejowych nr 52 Lewki –Hajnówka i nr 31 Czeremcha –Hajnówka. Decyzja dotycząca ostatecznego zakresu projektów do realizacji leży w gestii władz samorządowych i nastąpi po przyznaniu budżetu przez UE.

Planowane do realizacji inwestycje kolejowe na terenie Gminy Hajnówka - zgodnie z „Regionalnym planem transportowym województwa podlaskiego na lata 2014-2020”, którego projekt został przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 20.04.2016r., a jego ostateczna uzgodniona z KE wersja, przyjęta była Uchwałą Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 20 września 2016r. i zamieszczoną w nim:

- 1). „Listą inwestycji kolejowych planowanych do realizacji w ramach RPOWP 2014-2020”:
    - a) rewitalizacja linii kolejowej nr 52 Lewki-Białowieża (odcinek Hajnówka-Białowieża)
  - 2). „Listą inwestycji kolejowych komplementarnych do planowanych do realizacji w ramach RPOWP 2014-2020 (finansowanie z innych źródeł)”:
    - a). Prace na linii kolejowej nr 31 Siedlce-Siemianówka (odcinek granica województwa – Czeremcha-Hajnówka i Hajnówka-Siemianówka),
    - b). prace na linii kolejowej nr 52 Lewki-Hajnówka.
- 4) Ponadto na linii nr 31 na odcinku Siedlce- Hajnówka oraz na linii nr 52 na odcinku Hajnówka – Nieznany Bór w ramach projektu pn.:”Budowa infrastruktury systemu ERTMS/GSM-R na liniach kolejowych PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w ramach NPW ERTMS” ujętego w Krajowym Programie Kolejowym na 2014-2023 planowana jest zabudowa systemu GSM-R. W ramach projektu budowane będą Obiekty Radiokomunikacyjne wraz z wyposażeniem oraz łącza szkieletowe.

Rysunek 14. Planowane do realizacji inwestycje z zakresu transportu w Województwie Podlaskim.

Ryc. 51. Układ odniesienia do planowanych inwestycji z zakresu transportu w regionie (opracowanie własne)

Źródło: Regionalny plan transportowy Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 (projekt)
(zał. nr 1 do Uchwały Zarządu Województwa Podl. z dn.02.02.2016r.)

6.4. Linie kolejki turystycznej

Turystyczna Kolejka Wąskotorowa, Nadleśnictwo Hajnówka Kolejki Leśne

Na terenie Puszczy Białowieskiej rozmieszczona jest sieć kolejek wąskotorowych zbudowana przez Niemców eksploatujących puszcę w czasie I wojny światowej. Były one wykorzystywane do końca lat 80-tych XX wieku do wywozu drewna z puszczy.

Budowę kolejek wąskotorowych w Puszczy Białowieskiej rozpoczęto w 1916 roku, po zajęciu tych terenów przez armię niemiecką. Niemcy potrzebowali drewna, wybudowali nawet w Białowieży i kilku innych puszczańskich miejscowościach tartaki i stolarnie, a w Hajnówce fabrykę półproduktów chemicznych z drewna.

Po zakończeniu I wojny światowej państwo polskie rozbudowywało sieć leśnych kolejek. W 1939 roku ich łączna długość sięgnęła 360 km. Eksploatację puszczańskich wąskotorówek zakończono w 1992 roku.

Nadleśnictwo Hajnówka wykorzystuje teraz dwie linie, by zapewnić rozrywkę turystom. Dłuższa trasa wiedzie z Hajnówki do położonej 11 km na południe miejscowości Topiło.

W roku 1993 rozpoczęte zostały przewozy turystyczne na 11 km trasie Hajnówka – ośrodek rekreacyjny Topiło nad zalewem o tej samej nazwie. Przewozy te cieszą się znaczną popularnością i są kontynuowane także obecnie. W roku 1996 uruchomiona została kolejna, 6 km trasa turystyczna Hajnówka – Postołowo.

Obecnie wykorzystuje się około 17 km kolejek. Stanowią one jedną z najciekawszych atrakcji regionu - oryginalną formę poznania przyrody.

Trasy :

Hajnówka - Topiło - czas przejazdu ok. 4 godz. długość trasy - 11 km.

Hajnówka - Postołowo - czas przejazdu ok. 2 godz. długość trasy - 6 km.

Hajnówka - Dolina Leśnej - czas przejazdu ok. 0,5 godz. w jedną stronę długość trasy - 6 km (połowa trasy na Topiło)

Właścicielem i zarządcą linii kolei leśnych jest Nadleśnictwo Hajnówka.

6.5. SZLAKI TURYSTYCZNE

Na obszarze Puszczy Białowieskiej wyznaczono kilkanaście szlaków turystycznych. Służą one głównie turystom pieszym, ale równie doskonale zdają egzamin jako szlaki rowerowe. Trasy szlaków będą drogami zwirowymi lub asfaltowymi o małym natężeniu ruchu drogowego, głównie leśnymi drogami po Puszczy Białowieskiej i jej okolicy.

6.5.1. Szlaki piesze.

1). Hajnówka - Białowieża (zielony, 25 km)

Szlak biegnie przez Rezerwat Krajobrazowy im. Władysława Szafera, który chroni florę i faunę Puszczy Białowieskiej oraz kurhany z X - XIII wieku. W połowie trasy, szlak przecina szosę Hajnówka – Białowieża. Dalej szlak prowadzi do Rezerwatu Pokazowego Żubrów, w którym można zobaczyć zwierzęta żyjące w Puszczy. Szlak kończy się w Białowieży.

2). Hajnówka - Narewka „Szlak walk partyzanckich” (czerwony, 22 km)

Jest to doskonałe miejsce wypadowe na wycieczki po Puszczy Białowieskiej. Szlak rozpoczyna się w Hajnówce, biegnie przez rezerваты przyrody: „Lipiny” i „Szczeko-

towo”. Rezerwat „Lipiny” został utworzony w celu zachowania jedyne go na terenie Puszczy stanowiska dębu bezszypułkowego. Tajemniczy rezerwat „Szczekotowo” chroni starosłowińskie cmentarzyska kurhanowe X - XIII wieku.

Ciekawym obiektem znajdującym się na szlaku jest prawosławna kapliczka z cudownym źródłem, znana pod nazwą „Krynoczka”. W 1999 r. obchodzono 150-lecie istnienia świątyni. Podążając dalej Lipińskim Traktem dociera się do wsi Świnoroje, gdzie znajduje się pole namiotowe, a także ścieżka dydaktyczna „Pod Dębami” Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Puszczy Białowieskiej”. Szlak kończy się w Narewce.

3). Hajnówka - Orzeszkowo - Hajnówka „Szlak Śladami Powstania Styczniowego” (niebieski, 31 km)

Szlak ma charakter obwodnicy turystycznej. Biegnie obrzeżami Puszczy do wsi Orzeszkowo, gdzie znajduje się pomnik powstańców rozstrzelanych w 1863 r. oraz krzyż z czasów II wojny światowej postawiony przez mieszkańców w podziękowaniu za ocalenie wsi przed spalaniem. Dalej szlak zagłębia się w leśne ostępy, doprowadzając do pomnika przyrody „Car Dąb”. Jest on zaliczany do największych drzew w Puszczy i mimo tego, że od kilkunastu lat jest uschnięty to wciąż stoi, strzegąc lasu. Kierując się na wschód dotrzemy do trasy przejazdu kolejki wąskotorowej. Szlak biegnie przy rezerwacie „Głęboki Kąt”, który został utworzony w celu ochrony boru świerkowego o charakterze borealnym. Szlak kończy się w Hajnówce.

4). Białowieża - Topiło (żółty, 19 km)

Szlak biegnie głównymi drogami puszczańskimi przez rezerваты: „Podcerkwa”, „Berezowo”, „Olszanka Myśliszcze”, „Michnówka”. Chronią one przede wszystkim miejsca bytowania motyli dziennych i kraśników. Szlak kończy się w leśnej osadzie Topiło, gdzie znajduje się końcowy przystanek kolejki wąskotorowej, a także ciekawe miejsce na odpoczynek pod drewnianą wiatą. Wokół znajdujących się tam stawów poprowadzono ścieżkę edukacyjną „Leśne Osobliwości”.

5). „Szlak Prawosławnych Świątyń” (żółty, 164 km)

Trasa przebiegu szlaku:

Białystok – Dojlidy -Halickie –Zwierki – Pasynki – Zabłudów – Ostrówki – Pawły – Ryboły -most na rzece Narew – Płoski – Knorozy – Chraboły – Rajsk – Haćki - Hryniewiczze Duże - Bielsk Podlaski – Parcewo – Orla – Szczyty – Czyże – Nowoberezowo - Hajnówka - Dubiny - Wasilkowo – Łosinka - Chrabostówka – Narew - Iwanki Rohozy – Trześcianka - Folwarki Tylwickie – Topolany – Hieronimowo - Michałowo.

Szlak promuje kulturę prawosławia na Północnym Podlasiu-zabytkowe w znacznej części drewniane cerkwie i inne obiekty kultu: kapliczki, krzyże wotywnie. Szlak ten w swym przebiegu prezentuje m. in. różnorodne w stylu i wieku świątynie Bielska Podlaskiego, znany w całym kraju a także za granicą Sobór Świętej Trójcy w Hajnówce oraz ciekawe miejscowości takie jak:

Płoski - tu znajduje się zabytkowa kaplica słupowa z 1863r. zwana „latarnią zmarłych”;

Chraboły - tu godne odwiedzenia jest uroczysko Głórkowo, w którym wg. legendy objawiła się ikona Matki Bożej;

Haćki – tu zaś można obejrzeć dobrze zachowane wczesnośredniowieczne grodzisko, zwane przez miejscową ludność „zamkiem”;

Orla – we wsi znajduje się synagoga i cmentarz żydowski (kirkut) oraz drewniana cerkiew na kamiennej podmurówce 1797r.;

Szczyty Nowodwory – tu warto zobaczyć drewniany dwór A. Wiewiórskiego z poł. XIX w. oraz uroczysko „Hrabniak”, na którym znajduje się cmentarz z grobami w obstawach kamiennych z X i XII w.

6). „Carski Szlak” („Carski Hostinec”) – szlak liczy ok. 35 km

Przebieg szlaku:

Studziwody - Bielsk Podlaski – Widowo – Użyki – Łoknica – Podrzeczany – Czyże – Osówka – Kojły - Nowe Berezowo – Czyżyki - Hajnówka.

Warto również zboczyć z głównej trasy aby zobaczyć pobliskie ciekawe wsie takie jak Szczyty, Lady, Cmentarzysko Hrabniak (znajduje się ono w połowie drogi między Czyżami a Zbuczem), Grodzisko Okopy (dobrze widoczny z szosy Bielsk Podlaski-Hajnówka).

Carski Hostinec - dawniej była to droga, prowadząca przez Bielsk do Białowieży, którą podróżowali rosyjscy carowie, książęta, arystokraci.

7). Podlaski Szlak Kulturowy "Drzewo i Sacrum" - Szlak został stworzony z myślą o ukazaniu piękna drewnianej architektury oraz najciekawszych i atrakcyjnych turystycznie miejsc znajdujących się w powiatach bielskim i hajnowskim. Podlaski Szlak Kulturowy „Drzewo i Sacrum” przebiega przez gminy: Bielsk Podlaski, Orla, Dubicze Cerkiewne, Hajnówka, Czyże, Narew, Zabłudów. Na trasie mamy okazję zobaczyć drewniane budownictwo o unikatowej ornamentyce – zachwyca bogactwo form zdobniczych oraz bogate wnętrza prawosławnych świątyń. Szlak polecamy dla wszystkich, którzy dogłębnie chcą poznać kulturę regionu. Więcej informacji można uzyskać na stronie <http://drzewoisacrum.eu/pl/trasa>.

6.5.2. Szlaki rowerowe.

– Hajnówka - Orzeszkowo – Hajnówka (niebieski, 42 km)

Szlak został wyznakowany jako pętla. Prowadzi przez różne siedliska leśne oraz malownicze doliny rzek Chwiszczej i Leśnej. Biegnie do miejscowości Topiło, gdzie znajduje się końcowy przystanek kolejki wąskotorowej oraz ścieżka edukacyjna wokół stawów utworzonych na rzece Perebel.

– Dubicze Cerkiewne – Topiło – Białowieża (zielony, 41 km)

Szlak rozpoczyna się w Dubiczach Cerkiewnych -siedzibie gminy i urokliwej miejscowości turystycznej. Biegnie tuż przy Ośrodku Wypoczynkowym ”Bachmaty”, gdzie można wynająć domek campingowy i wypożyczyć sprzęt sportowy. Dalej szlak biegnie do Werstoku (gdzie znajduje się drewniana cerkiew z 1769 roku), a następnie do położonej w środku lasu osady Topiło i dalej leśnymi drogami przez rezerваты przyrody do Białowieży.

Hajnówka – Dubicze Cerkiewne – Czeremcha – Piaski (czerwony, 85 km)

Szlak znajduje się na terenie 5 gmin. Rozpoczyna się w Hajnówce i przebiega następującą trasą: Czyże – Zbucz – Stary Kornin – Dubicze Cerkiewne – Grabowiec – Kleszczele – Czeremcha – Wólka Terechowska - Biała Straż – Wiluki – Piaski (tu łączy się z dwoma innymi szlakami rowerowymi). Szlak prowadzi zarówno przez tereny leśne, jak i przez tereny rolnicze gdzie można obserwować sposób gospodarowania człowieka. Na szlaku znajdują się również urokliwe cerkwie i wioski z zachowaną architekturą wsi podlaskiej.

Łącznikowy: Leniewo – Czyże – Szostakowo – Nowe Berezowo (czarny, 23,5 km)

Szlak łączy dwa szlaki: niebieski i czerwony. Ze wsi Lady wędrujemy do Leniewa, gdzie na rzece Łoknica został utworzony niewielki zbiornik wodny. Niedaleko zbiornika znajduje się miejsce ogniskowo - wypoczynkowe. Czyże – to miejscowość gminna, której historia jest również związana z Puszcą Białowieską, choć obecnie jest od niej w znacznej odległości. Jest to dawna osada strzelców Puszczy Białowieskiej, zachował się tu zabytkowy, XV - wieczny układ urbanistyczny tzw. „szeregówka”. Znajduje się tu nowoczesna cerkiew murowana p. w. Zaśnięcia Najświętszej Bogurodzicy a także cmentarz z kamiennymi nagrobkami z kapliczka p. w. św. Kosmy i Damiana z 1812 r. Dalej wędrujemy przez wsie: Osówkę, Szostakowo do Nowego Berezowa. Tu zobaczymy dwie prawosławne cerkwie, dwie prawosławne kapliczki, żeliwny krzyż ustawiony za czasów carskich, skansen „Zagroda Stefana” nieco dalej od wsi - zabytkowy cmentarz ze starymi krzyżami nagrobkowymi. Z Nowego Berezowa możemy udać się szlakiem czerwonym lub żółtym w kierunku Hajnówki.

– Białowieski Szlak Transgraniczny (żółty, 58 km w części polskiej)

Przebieg szlaku:

Narew – Tyniewiczze Duże – Kamień – Kuraszewo – Nowokornino – Noweberezowo (Nowoberezowo) – Hajnówka – Budy – Teremiski – Stara Białowieża – Białowieża – Grudki – granica państwowa między Polską a Białorusią – Białą Lasek – Szereszewo – Prużany – Różany – Łyskowo – Nowy Dwór

Białowieski Szlak Transgraniczny, łączy w sobie zabytki architektoniczne z pięknem puszczańskiej przyrody. Szlak ten, po stronie polskiej, przebiega przez powiat hajnowski. Do głównych atrakcji szlaku należą wsie założone w XVI – XVIII wieku o zachowanym pierwotnym układzie przestrzennym, licznymi świątyniami głównie prawosławnymi, a także charakterystycznych dla regionu bogatych zdobieniach budynków drewnianych. Trasa po stronie białoruskiej prowadzi przez fragment dawniej tzw. „drogi królewskiej” otwartej przez Mikołaja II w 1903 roku. Przy drodze można podziwiać oryginalne mostki i balustrady z czasów carskich. W miejscowościach, przez które przebiega szlak warto obejrzeć zabytki architektoniczne z XVII – XIX wieku, które mają znaczenie historyczne. Białowieski Szlak Transgraniczny prowadzi turystów przez dobrze oznakowaną drogowskazami i tablicami informacyjnymi sieć dróg leśnych, zwirowych i asfaltowych. Stylizowane drewniane drogowskazy i tablice, a także wiaty i miejsca przystankowe (wraz ze stojakami na rowery) posiadają zdobienia, które nawiązują do tradycyjnej architektury regionu – ma to na celu kreowanie pozytywnego wizerunku regionu. Na tablicach stojących przy szlaku umieszczone są mapy oraz informacje o danych atrakcjach w języku polskim i angielskim, wraz z grafikami i rycinami. Przy trasie zlokalizowane są kioski multimedialne pełniące funkcję informacji turystycznej, gdyż podłączone są do Internetowego Systemu Informacji Turystycznej. W samej Hajnówce, będącej stolicą powiatu, działa Centrum Turystyki Regionu Puszczy Białowieskiej. Główną atrakcją na trasie Białowieskiego Szlaku Transgranicznego jest przede wszystkim wielka różnorodność walorów przyrodniczych i kulturowych. Trasa przeplata się wśród zabytków architektonicznych i pięknej puszczańskiej przyrody. Po obu stronach granicy leży Puszcza Białowieska – prastary las o unikatowej w skali kraju i świata wartości, będąca matecznikiem żubra i wielu innych rzadkich gatunków zwierząt i roślin. Jest to jeden z nielicznych tego typu transgranicznych obszarów chronionych: po stronie polskiej – Białowieski Park Narodowy, a po stronie białoruskiej – Park Narodowy „Belovezhskaya puscha”. Jest to obszar uznany przez UNESCO jako polsko-białoruski transgraniczny obiekt Światowego Dziedzictwa Ludzkości. Na terenie tych dwóch

krajów, dwóch parków i jednej puszczy – został wytyczony Białowiecki Szlak Transgraniczny. Szlak, oprócz trasy podstawowej (oznakowanej kolorem żółtym), ma dwie trasy alternatywne (obie oznaczone kolorem niebieskim), jedno odgałęzienie (zielony szlak) i dwa odcinki łącznikowe (oba oznaczone kolorem czarnym).

Nowe trasy rowerowe - „Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo”.

Na terenie Gminy Hajnówka pojawiły nowe szlaki rowerowe w ramach projektowanej ogólnopolskiej „Trasy rowerowej w Polsce Wschodniej” WOJEWÓDZTWO PODLASKIE, Działanie V.2. „Trasy rowerowe” w ramach: „Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007 – 2013” oś priorytetowa V: „Zrównoważony rozwój potencjału turystycznego opartego o warunki naturalne”.

Przez gminę Hajnówka przebiega największy w Polsce szlak rowerowy „Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo”, mający blisko 2 000 km długości i rozciągający się na obszarze pięciu województw wschodniej części kraju. Jego lokalizację w północno-wschodniej części Polski przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 15. Przebieg Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo – fragment w powiecie hajnowskim.

Źródło: <http://greenvelo.pl/portal/pl/o-szlaku/przebieg-szlaku-0>

Przebieg Trasy rowerowej przechodzącej przez Powiat Hajnowski obejmuje gminy :

– Gmina Narewka	- 35,5 km
– Gmina Białowieża	- 24,3 km
– Gmina Hajnówka	- 20,5 km
– Miasto Hajnówka	- 3,0 km
– Gmina Dubicze Cerkiewne	- 10,9 km
– Gmina Kleszczele	- 17,7 km
– Gmina Czeremcha	- 7,3 km

6.5.3. Szlak Samochodowy (długość ok. 90 km)

Przebieg szlaku:

Hajnówka, Orzeszkowo, Topiło, Długi Bród, Werstok, Wojnówka, Starzyna, Jodłówka, Opaka Duża, Dobrowoda, Kleszczele, Jelonka, Dubicze Cerkiewne, Stary Kornin, Stare Berezowo, Szostakowo, Nowoberezowo, Hajnówka

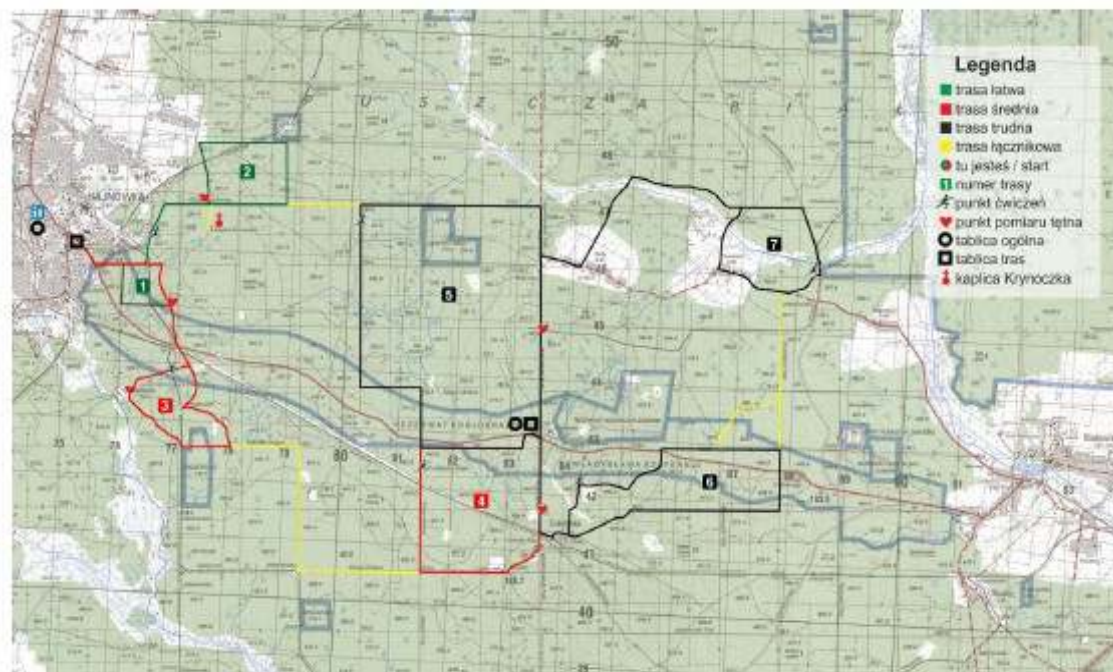
Trasa przebiega przez ciekawe miejscowości i leśne osady Regionu Puszczy Białowieskiej. Wśród malowniczych krajobrazów łąk, pól i lasów znajdują się bogate w symbolikę prawosławne cerkwie. Na trasie głównymi atrakcjami są dwa: miniskansen „Chata Stefana”, której właściciel prowadzi również hodowlę strusi, ostoja ciszy wokół stawów w Topile wraz ze ścieżką edukacyjną „Puszczańskie drzewa”, kąpielisko „Bachmaty”. Dodatkową atrakcją są spotkania z mieszkańcami tego regionu, poznanie ich korzeni kulturowych, religijnych i historycznych oraz oryginalna, drewniana architektura zabudowań.

Szlak nie jest oznakowany – do dyspozycji jest folder opisujący szlak.

6.5.4. TRASY NORDIC WALKING PARK „KRAINA PUSZCZY I ŻUBRA”:

NORDIC WALKING PARK „KRAINA PUSZCZY I ŻUBRA” Nordic Walking Park (N.W.P.) „Kraina Puszczy i Żubra” stanowi sieć 7. szlaków, gdzie trasy poprowadzone są w postaci różnej wielkości pętli posiadają punkty wspólne, a w niektórych miejscach pokrywają się i krzyżują. Szlaki są czytelnie oznakowane, opatrzone w szczegółowe mapy, zgodnie z ogólnoeuropejskimi standardami rekreacji. Punkty wyjścia na trasy zlokalizowane zostały w 2 miejscach: przy Parku Wodnym w Hajnówce oraz na parkingu „Zwierzyniec” – przy drodze nr 689 Hajnówka – Białowieża.

Rysunek 16. Trasy NORDIC WALKING PARK „KRAINA PUSZCZY I ŻUBRA”:

RYSUNEK NR 4   Mapa trasy NORDIC WALKING
Źródło: http://www.powiat.hajnówka.pl/ctrpb/nordic_walking

• **TRASA 1 - Leśna przechadzka (zielona) 3 km ok. 30 min.**

Łagodna i niewymagająca dużego wysiłku trasa zlokalizowana w okolicy Hajnówki. Szlak ten dwukrotnie przecina tory kolejki wąskotorowej, biegnie na terenie Rezerwatu Krajobrazowego Władysława Szafera. Następnie trasa dochodzi do zielonego szlaku pieszego Hajnówka – Białowieża. Rezerwat Krajobrazowy Władysława Szafera, położony jest po obu stronach szosy Hajnówka – Białowieża i obejmuje pas lasu szerokości od 700 do 1000 m. Rezerwat prezentuje najważniejsze zbiorowiska Puszczy Białowieskiej, przede wszystkim grądów i borów mieszanych. Podziwiać można tu drzewa osiągające znaczne rozmiary – dąb szypułkowy, świerk pospolity, sosnę zwyczajną, grab zwyczajny. Rezerwat nosi imię znanego polskiego działacza ochrony przyrody i botanika – Władysława Szafera (1896 – 1970).

• **TRASA 2 - W pobliżu Krynocki (zielona) 9 km ok. 90 min.**

Interesująca trasa, rekomendowana szczególnie jako jednostka regularnego treningu Nordic Walking. Początkowo trasa pokrywa się z czerwonym, pieszym "Szlakiem Walk Partyzanckich", a następnie biegnie leśną drogą żwirową tzw. Drogą Hajnowską. W okolicy znajduje się miejsce zwane "Krynocką", gdzie zobaczyć można cerkiew p.w. Św. Siedmiu Braci Machabeuszy z 1848 r. oraz kapliczkę z uznanym za cudowne źródłem. Miejsce to położone jest w uroczysku "Miednoje" (kwartał 330) nad rzeczką Miedną. Dla wyznawców prawosławia jest to miejsce święte z uwagi na cudowne uzdrowienia. Jest ono celem dorocznych pielgrzymek na Święto Św. Trójcy obchodzone według kalendarza juliańskiego. Żółty szlak łącznikowy, stanowi połączenie trasy 2 z trasą 5 i biegnie dalej tzw. Drogą Hajnowską. Szlak prowadzi dalej leśną trybą przy rezerwacie "Lipiny" i tworzy pętlę, przecinając dwukrotnie tory kolejki wąskotorowej. Przedmiotem ochrony rezerwatu "Lipiny" jest zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Białowieskiej ze zbiorowiskiem grądu miodownikowego. Rosnące tu dęby bezszypułkowe osiągają wiek ponad 100 lat.

• **TRASA 3 - Wokół Sacharewa (czerwona) 11 km ok. 2 godz.**

Znakomita trasa przeznaczona zarówno dla początkujących Nordic Walkerów, jak również osób szukających mocniejszych wyzwań treningowych. Początkowo jej przebieg pokrywa się z zieloną trasą 1, przecina drogę Hajnówka – Białowieża. Malowniczą trybą o nazwie Szadzka Droga, dochodzimy do rezerwatu "Głęboki Kąt", a następnie do śródleśnej osady Sacharewo. Trasa ta pokrywa się częściowo z rowerowym szlakiem niebieskim oraz pieszym szlakiem niebieskim "Szlakiem Powstania Styczniowego". "Głęboki kąt" to rezerwat leśny, który chroni m.in. bór świerkowy, torfowcowy o charakterze borealnym. Występuje tu wiele gatunków rzadkich i podlegających ochronie gatunkowej roślin. Żółty szlak łącznikowy stanowi połączenie trasy 3 z trasą 4 i biegnie dalej tzw. Szadzą Drogą i Drogą Graniczną.

• **TRASA 4 - Krajobrazy Czerlonki (czerwona) 9 km ok. 90 min.**

Interesująca trasa, rekomendowana szczególnie jako jednostka regularnego treningu Nordic Walking. Trasa wyznakowana jest w postaci pętli, przecina drogę wojewódzką Hajnówka - Białowieża, biegnie drogą asfaltową do śródleśnej osady Czerlonka, a następnie piaszczystą drogą mija zabudowania osady Czerlonki Leśnej. Dalej trasa prowadzi trybem zwanym Zieloną Drogą, następnie pokrywa się z pieszym szlakiem zielonym, biegnącym przez Rezerwat Krajobrazowy Władysława Szafera i wraca na parking. Rezerwat Krajobrazowy Władysława Szafera to rezerwat położony po obu stronach szosy Hajnówka – Białowieża i obejmuje pas lasu szerokości od 700 do 1000 m. Rezerwat prezentuje najważniejsze zbiorowiska Puszczy Białowieskiej, przede wszystkim grądów i borów mieszanych.

Podziwiać można tu drzewa osiągające znaczne rozmiary – dąb szypułkowy, świerk pospolity, sosnę zwyczajną, grab zwyczajny. Rezerwat nosi imię znanego polskiego działacza ochrony przyrody i botanika – Władysława Szafera (1896 – 1970). Szlak łącznikowy biegnie tzw. Droga Graniczną i trybem do tzw. Szadzkiej Drogi i stanowi połączenie trasy 4 z trasą 3.

• **TRASA 5 - Trybami Puszczy Białowieskiej (czarna) 15 km ok. 3 godz.**

Trasa składa się z 4 odcinków tworzących pętlę. Początkowo szlak biegnie drogą asfaltową zwaną Zwierzynieckim Trybem, tuż obok miejscowości Budy, a następnie leśną 'autostradą', zwaną Droga Hajnowską, wzdłuż trasy żółtej rowerowego Białowieskiego Szlaku Transgranicznego. Dalej trybami leśnymi przy rezerwacie Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej i rezerwacie Dębowy Grąd. Rezerwat Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej to największy z rezerwatów w Puszczy Białowieskiej, złożony z kilku obszarów, chroni ekosystemy leśne Puszczy Białowieskiej i zachodzące w nich procesy przyrodnicze. Występują tu ponad 100-letnie drzewostany. Natomiast Rezerwat Dębowy Grąd został założony w celu ochrony naturalnego fragmentu Puszczy Białowieskiej z bogactwem gatunkowym drzew (z przewagą dębu i jesionu), krzewów i roślin naczyniowych. W rezerwacie tym rośnie ponad 30 drzew będących pomnikami przyrody. Trasa wraca leśnymi trybami, krzyżując się z drogą Hajnówka – Białowieża i dociera do zielonego szlaku pieszego. Trasa 5 jest połączona szlakiem łącznikowym z trasą 2, który prowadzi tzw. Droga Hajnowską.

• **TRASA 6 - Pętla Żubra (czarna) 15 km ok. 3 godz.**

Trasa biegnie asfaltową drogą do miejscowości Czerlonka, niezbędne więc będą gumowe "buciki" na kije. Przed torami kolejowymi szlak skręca w lewo, mija zabudowania Czerlonki i biegnie tzw. Trybem Miłkowskiego, tuż obok rezerwatu Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej. Następnie trasą zielonego szlaku pieszego Hajnówka – Białowieża wraca do Czerlonki. W okolicy znajduje się jedno z najwyższych wzniesień w polskiej części Puszczy Białowieskiej zwane "Górą Batorego" – 183 m n.p.m. Nazwane zostało tak na cześć króla Stefana Batorego, który polował w Puszczy Białowieskiej. Według legendy to tu było rozbite obozowisko myśliwskie króla. Na stoku ustawione są dwa krzyże – jeden upamiętniający miejsce walk w 1920 r., a drugi z tablicą upamiętniającą generałów: braci Stanisława i Józefa Bułak- Bałachowiczów. Trasa 6 jest połączona szlakiem łącznikowym z trasą 7, który prowadzi tzw. Grubolipnym Trybem.

• **TRASA 7 - Do Starej Białowieży (czarna) 21 km ok. 4 godz.**

Długa i wymagająca trasa, przeznaczona dla osób o dobrej kondycji fizycznej. Trasa biegnąca zarówno po asfalcie jak i leśnymi trybami. Początkowo pokrywa się z Trasą 5, ale potem skręcamy w stronę śródleśnej osady Budy. Jest to dawna śródleśna osada Budników, którzy zajmowali się dawniej wyrębem lasu i przerobem drewna na popiół, potaż, smołę i węgiel drzewny. W Budach znajduje się Zajazd Myśliwski, a także pensjonat, karczma i skansen "Sioło Budy". Obiekt ten został zbudowany w konwencji starej wiejskiej zagrody. Są tu drewniane podlaskie domy, w tym oryginalna chata chłopska z 1836 r., okolona wierzbowym płotem, a także spichlerz, stodoła, studnia z żurawiem i bróg na siano. Dalej trasa prowadzi przez przepiękne łąki i lasy Puszczy Białowieskiej. Następnie drogą zwaną Wilczym Trybem, który łączy się z Droga Narewską i biegnie przy Starej Białowieży. Stara Białowieża to uroczysko uznawane za załączek dzisiejszej Białowieży. Znajduje się tu ścieżka edukacyjna "Szlak Dębów Królewskich i Wielkich Książąt Litewskich". Dalej trasa biegnie przez kolejną polanę, na której zlokalizowana jest dawna osada budników - Teremiski. Mieści się tu

Uniwersytet Powszechny im. J. J. Lipskiego założony przez Jacka Kuronia. Trasa wyznakowana jest w postaci pętli. Trasa 7 jest połączona szlakiem łącznikowym z trasą 6, który prowadzi tzw. Grubolipnym Trybem.

6.6. Wnioski do Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego - Gminy Hajnówka.

6.6.1. Wskaźniki motoryzacji

1) Dla poszczególnych programów zagospodarowania zaleca się przyjmować wskaźniki miejsc postojowych przedstawionych w poniższej tabeli:

Tabela 28. Wskaźniki miejsc postojowych.

lp.	Wyszczególnienie	Jednostka odniesienia	Ilość miejsc postojowych	Strefa pośrednia
1	2	3	4	5
1	Budownictwo wielorodzinne	1000 MK	220-260	280-330
2.	Administracja	1000 m ² p.u.	8-24	15-30
3.	Handel	1000 m ² p.u.	7-20	10-36
4.	Zakłady pracy	100 zatrudnionych	8-14	10-32
5.	Restauracje	100 miejsc konsumpcyjnych	12-20	15-36
6.	Kościół, cerkiew	100 uczestników mszy	10	10

2) stacje paliw zaleca się przyjmować wg zasady, że 1 stacja o 4-6 dystrybutorach może obsłużyć 5000 - 6000 samochodów osobowych.

3) miejsca obsługi samochodów zaleca się programować wg następujących wskaźników:

1 st./ 300 - 400 samochodów

1 st./ 300 - 400 m² powierzchni stacji

6.6.2. Ścieżki rowerowe

Tabela 29 . Istniejące ścieżki rowerowe.

	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
Długość ścieżek rowerowych						
ścieżki rowerowe ogółem	km	-	0,0	6,5	5,7	12,5
będących pod zarządem urzędu marszałkowskiego	km	-	-	-	5,7	12,5
ścieżki rowerowe na 10 tys. km ²	km	-	0,0	221,8	194,5	426,6
ścieżki rowerowe na 10 tys. ludności	km	-	0,0	16,3	14,4	31,9

źródło : <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kierunki:

1). Na etapie wykonywania projektów budowlanych poszczególnych dróg należy w miarę

możliwości technicznych uwzględniać nowe ścieżki rowerowe – jako element poprawiający bezpieczeństwo ruchu oraz komfort użytkowania drogi.

6.6.3. Sieć drogowa

1. Postuluje się uwzględnić tereny kolejowe i podstawowy układ dróg zaliczonych do dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych jak pokazano na rysunku „kierunków studium”. Dopuszcza się zmianę klasy technicznej i szerokości ulic w liniach rozgraniczających na etapie planów miejscowych i projektów budowlanych, w oparciu o warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.
2. Wewnętrzne potrzeby transportowe gminy realizowane będą poza drogami wojewódzkimi i powiatowymi - drogami gminnymi.
3. Parametry techniczne i użytkowe dróg gminnych należy przyjmować zgodnie z obowiązującymi przepisami. Obecnie obowiązuje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 marca 1999r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43, poz.430, z późn.zm.).
4. Zgodnie z art. 43 ust.1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz.U.2015.460. j.t., z późn.zm.) , obiekty budowlane przy drogach publicznych powinny być usytuowane w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni co najmniej:

Tabela 30. Usytuowanie obiektów budowlanych przy drogach publicznych.

Lp.	Rodzaj drogi	W terenie zabudowy	Poza terenem zabudowy
1.	Droga ogólnodostępna:		
	a) krajowa	10 m	25 m
	b) wojewódzka, powiatowa	8 m	20 m
	c) gminna	6 m	15 m

5. Na etapie przebudowy drogi należy uwzględnić aktualne przepisy, obecne min. wymagania ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2016.672 j.t., z późn. zm.), dotyczące opracowania raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, z uwzględnieniem właściwej prognozy ruchu, z równoczesnym ustaleniem zasad i warunków realizacji zabudowy wymagającej ochrony w jej otoczeniu oraz ochrony istniejącej zwartej zabudowy przed uciążliwościami ruchu.
6. Uwzględnić właściwe parametry drogi w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego łącznie z warunkami zagospodarowania ich obrzeży, wynikających z raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.
7. Wykonać zabezpieczenia istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej przed uciążliwościami ruchu samochodowego np. poprzez montaż okien o podwyższonej izolacyjności akustycznej, w miejscach wskazanych w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.
8. Bieżące remonty i przebudowę dróg należy wykonywać z uwzględnieniem priorytetów dla:
  - a) odcinków dróg obsługujących największą liczbę mieszkańców i obszary o najwyższej w skali gminy aktywności gospodarczej,
  - b) odcinków o największych zagrożeniach funkcjonowania ruchu, mogących wywołać paraliż życia społeczno-gospodarczego części gminy.
9. Zapewnienie sprawnych powiązań gminy z obszarem powiatu wymagać będzie:
  - a) na bieżąco utrzymania dobrego stanu nawierzchni dróg w gminie oraz wykonania nawierzchni twardych ulepszonych na pozostałych drogach nie posiadających takich nawierzchni

ni,

b) wykonania chodników w miarę możliwości na całej długości zabudowy ulic celem wyeliminowania ruchu pieszego z jezdnii,

c) likwidacji kolizji na skrzyżowaniach ulic przez zastosowanie odpowiedniej organizacji ruchu, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej oraz dostosowania przejść dla ludzi niepełnosprawnych,

d) wprowadzić urządzenia zabezpieczające w miejscach największych możliwości powstania kolizji na drodze z ruchem lokalnym i pieszym.

6.6.4. Wykaz dróg gminnych do przebudowy na terenie Gminy Hajnówka (w najbliższych latach).

Tabela 31. Wykaz dróg gminnych do przebudowy na terenie Gminy Hajnówka.

Lp.	Nr drogi do realizacji
1.	Droga Nr 108571B - od ul.Krótkiej do ul.Szkolnej (ul.Torowa).
2.	Droga Nr 108557B - ul.Łąkowa (odcinek od Hajnówki do końca drogi)
3.	Droga Nr 108557B - odcinek ul.Łąkowej równoległy do ul.Grzybowej
4.	Droga Nr 108532B - Orzeszkowo – Jagodniki
5.	Droga Nr 108567B - Dubiny – Lipiny
6.	Droga Nr 108533B - Orzeszkowo – Sosnówka
7.	Droga Nr 108548B - Sosnówka – Olszyna
8.	Droga Nr 108534B - Olszyna – Wygon
9.	Droga Nr 108551B - droga powiatowa Nr 1652B - Bokówka
10.	Droga Nr 108549B - droga powiatowa Nr 1652B – Podtrostyniec
11.	Droga Nr 108550B - Zatrostyniec – Pasieczniki Duże
12.	Droga Nr 108555B - Chytra – Borek
13.	Droga Nr 108546B - Czyżyki – Kotówka
14.	Droga Nr 108560B - Nowokornino - Kotówka
15.	Droga Nr 108559B - droga wojewódzka 689 – Wygoda
16.	Droga Nr 108564B - droga wojewódzka 685 – Golakowa Szyja
17.	Droga Nr 108553B - Mochnate - Borek
18.	Drogi w Dubiczach Osocznych – łączące drogę powiatową 1619B we wsi Dubicze z drogą gminną 108543B (Dubicze os.-Chytra)
19.	Odcinek drogi na terenie Gm.Hajnówka – Stare Berezowo-Szostakowo

6.6.5. Sieć kolejowa.

W sąsiedztwie istniejących obszarów kolejowych zaleca się następujące działania:

- 1) na terenach sąsiadujących z linią kolejową należy wzmocnić działania mające na celu ograniczenie uciążliwości transportu kolejowego, poprzez racjonalne planowanie przestrzenne, minimalizujące wpływ uciążliwości hałasu komunikacyjnego pochodzącego od linii kolejowych,
- 2) dla linii kolejowej należy zachować odległość planowanych inwestycji, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, a w szczególności z przepisami ustawy z dnia 28 marca 2003r. o transporcie kolejowym (Dz.U.2016.1727 j.t., ze zm.), oraz

Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U.2015.1422 j.t.), oraz określonych w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 7 sierpnia 2008r. w sprawie wymagań w zakresie odległości i warunków dopuszczających usytuowanie drzew i krzewów, elementów ochrony akustycznej i wykonywanie robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowej, a także sposobu urządzania i utrzymywania zasłon odśnieżnych oraz pasów przeciwpożarowych (Dz.U.2014.1227 j.t.).

- 3) przestrzegania i uwzględniania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wartości progowych poziomu hałasu określonych w przepisach szczególnych, aktualnie w załączniku do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U.2014.112 j.t.),
- 4) zakazuje się odprowadzenia wód opadowych na tereny kolejowe i korzystanie z kolejowych urządzeń odwadniających oraz wprowadzania nieoczyszczonych i oczyszczonych ścieków bytowych na tereny kolejowe,
- 5) Zakazuje się lokalizowania w terenie obiektów i urządzeń mogących w jakikolwiek sposób uniemożliwić, ograniczyć lub zagrażać bezpieczeństwu ruchu kolejowego.

7. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

Proponowane rozwiązania oparto na aktualnym rozeznaniu bieżących i przyszłych potrzeb. Dopuszcza się wprowadzenie nowych elementów i rozwiązań bez konieczności zmiany treści Studium, pod warunkiem, że nie zostaną naruszone istotne jego elementy.

7.1. Kierunki i zasady rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę.

7.1.1. Istniejące ujęcia wody i wodociągi.

Istniejące ujęcia wody i wodociągi.

Gmina Hajnówka jest zwodociągowana prawie w 100 %. Wg danych otrzymanych od Urzędu Gminy Hajnówka na dzień 31.12.2014 r. do sieci wodociągowej było podłączonych 1.595 gospodarstw domowych. Łączna długość sieci wodociągowej wynosi 104,82 km.

Ujęcia wody zlokalizowane są w miejscowościach:

- wodociąg "Orzeszkowo" - obsługuje wsie: Orzeszkowo, Borek, Pasieczniki, Łozice, Olszyna, Topiło;
- wodociąg "Nowoberezowo" - obsługuje wsie: Nowoberezowo, Nowokornino, Trzywieża, Kotówka, Wasilkowo, Rzepiska, Borysówka, Smolany, Sadek, Przechody, Nowosady, Sorocza Nózka, Skryplewo, Bielszczyszna, Puciska, Wygoda, Czyżyki, Dubicze Osoczne, Chytra, Progale, Mochnate i Stare Berezowo;
- wodociągu miejskiego zasilanego z ujęcia w mieście Hajnówce obsługiwane są wsie: Lipiny, Dubiny, Postołowo, Sawiny Gród, Skryplewo,
- Budy Leśne – zasilane są z sieci wodociągowej z Gminy Białowieża.

Ponadto na terenie Gminy Hajnówka istnieją nieczynne wodociągi zakładowe:

- na terenie gospodarstwa rolnego Mineral sp. z o.o. w Nowoberezowie (baza po byłym PGR),
- na terenie bazy SKR w Nowosadach, wydajność 1392 m³/d,
- Leśniczówka Czerlonka, wydajność 480,0 m³/d,
- Jednostka Wojskowa w Hajnówce 1488 m³/d. Pobór wody razem wynosi 726 m³/d, Rezerwa wydajności sumarycznej wodociągów wynosi 80%.

W wodociąg wyposażone są wszystkie miejscowości Gminy Hajnówka z wyłączeniem Sacharewa i Czerlonki Leśnej.

Eksploatacją wodociągów Gminy zajmuje się Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o w Hajnówce.

Gminne ujęcia wody na terenie Gminy Hajnówka:

Tabela 32. Gminne ujęcia wody na terenie Gminy Hajnówka.

Lp.	Oznaczenie w studium	Lokalizacja Ujęcia wody	Wydajność rzeczywista urządzeń do ujmowania i uzdatniania wody, średnia dobową[m ³ /d]
1.	WZ1	Nowoberezowo	4008,0 m ³ /d,
2.	WZ2	Orzeszkowo	2016,00 m ³ /d,

Tabela 33. Urządzenia sieciowe. Wodociągi.

	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
URZĄDZENIA SIECIOWE						
Wodociągi						
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	101,2	101,2	101,2	101,2	104,5
przylączya prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1577	1577	1583	1588	1594
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	106,7	71,7	70,2	75,9	66,4
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	3437	3387	3357	3320	3296
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m3	25,8	17,7	17,5	19,1	16,8
zużycie wody w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca	m3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m3	25,8	17,7	17,5	19,1	16,8
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności						
ogółem						
wodociąg	%	83,9	83,9	83,9	84,0	84,0

źródło : <https://bdl.stat.gov.pl/>

Tabela 34. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku.

	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku						
ogółem	dam3	115,9	79,8	78,2	81,7	75,1
ogółem w hm3	hm3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
eksploatacja sieci wodociągowej	dam3	115,9	79,8	78,2	81,7	75,1
eksploatacja sieci wodociągowej - gospodarstwa domowe	dam3	106,7	71,7	70,2	75,9	66,4
zużycie wody na 1 mieszkańca	m3	28,3	19,8	19,6	20,7	19,1

źródło : <https://bdl.stat.gov.pl/>

7.1.2. Kierunki i zasady rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę.

Dostosowanie systemów zaopatrzenia w wodę do potrzeb wynikających z rozwoju gminy i zapewnienie wody odbiorcom w sposób ciągły, o jakości zgodnej z obowiązującymi normami sanitarnymi i w ilości pokrywającej pełne ich potrzeby oraz zabezpieczenie przeciwpożarowe poprzez:

- utrzymanie w należytym stanie technicznym z ewentualną modernizacją i rozbudową istniejących komunalnych ujęć wody wraz ze stacjami wodociągowymi w Orzeszkowie i Nowymberezowie,
- zwiększenie pewności i sprawności dystrybucji wody oraz zmniejszenie ilości sytuacji awaryjnych w wyniku diagnozowania stanu technicznego sieci wodociągowej i wymiany niesprawnej armatury oraz odcinków sieci o dużej awaryjności, które są przyczyną przerw w dostawie wody, jej ubytków, okresowego pogorszenia jakości i strat ekonomicznych,
- rozbudowę sieci wodociągowej w gminie w zakresie umożliwiającym podłączenie do niej całej zwartej zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej istniejącej i projektowanej, oraz w miarę zgłaszanych potrzeb, zabudowy rozproszonej, rozwój sieci wodociągowej w gminie z wykorzystaniem istniejących wodociągów we wsiach zwodociągowanych, w zakresie umożliwiającym podłączenie całej zabudowy mieszkaniowej oraz podłączenie wsi dotychczas niezwodociągowanych.

7.1.3. Wykaz planowanych inwestycji gminnych dotyczących zaopatrzenia w wodę:

- Modernizacja ujęcia wody w Orzeszkowie, lub podłączenie sieci wodociągowych obsługiwanych z ujęcia w Orzeszkowie do stacji wodociągowej w Nowoberezowie.
- Zwodociągowanie miejscowości Czerlonka Leśna i Sacharewo.
- Rozbudowa uzbrojenia osiedla mieszkaniowego w Lipinach (dla nowej zabudowy).

7.2. Kierunki i zasady rozwoju systemu odprowadzenia i oczyszczania ścieków sanitarnych i wód opadowych

7.2.1. Istniejący system gospodarki ściekami.

Skanalizowanie Gminy Hajnówka jest dość wysokie. Wg danych Urzędu Gminy Hajnówka na 31.12.2014r. zbiorcza sieć kanalizacji sanitarnej wynosiła 63,02 km, podłączonych było 1192 budynków (gospodarstw), funkcjonowała 1 oczyszczalnia ścieków w Mochnatym.

Na terenie Gminy Hajnówka skanalizowane są miejscowości: Mochnate, Stare Berezowo, Dubicze Osoczne, Nowoberezowo, Dubiny, Lipiny, Orzeszkowo, Nowosady, Bielszczyzna, Wygoda, Postołowo, Sawiny Gród, Zwodzieckie, Przechody, Rogale, Czyżyki, Puciska.

Z miejscowości: Stare Berezowo, Mochnate, Dubicze Osoczne, Nowoberezowo, Czyżyki, Puciska - ścieki odprowadzane są gminnej oczyszczalni ścieków w Mochnatem.

Część sieci kanalizacji sanitarnej z terenu Gminy Hajnówka jest podłączona do istniejącej kanalizacji sanitarnej w mieście Hajnówka, t.j. wsie: Dubiny, Lipiny, Orzeszkowo, Nowosady, Bielszczyzna, Wygoda, Postołowo, Sawiny Gród, Zwodzieckie, Przechody.

Na terenie Gminy Hajnówka funkcjonują jeszcze przydomowe oczyszczalnie ścieków, które zostały wybudowane przy wsparciu Urzędu Gminy Hajnówka t.j. w 2013r. – 44 sztuk, a w 2014r. – 46 sztuk.

Pozostałe nie podłączone do kanalizacji gospodarstwa zbierają ścieki w szambach. Jednak ich stan techniczny pozostawia wiele do życzenia. Są nieszczelne i powodują zanieczyszczenie wód gruntowych. Właściciele powinni szamba okresowo opróżniać i wywozić ścieki do oczyszczalni.

Istniejąca oczyszczalnia ścieków w Mochnatem:

Gminna oczyszczalnia ścieków w Mochnatem (o przepustowości 120 m³/d) wyposażona jest w urządzenia oczyszczające:

- punkt zlewny ścieków dowożonych
- piaskownik pionowo-wirowy zlokalizowany w zbiorniku retencyjno-uśredniającym
- zbiornik retencyjno-uśredniający z mieszałem, poletko ociekowe piasku
- reaktory biologiczne SBR - BpV AC - szt. 6
- stacja dozowania PIX
- kanał ścieków oczyszczonych
- urządzenia do odwadniania osadu typu DRAIMAD (workownice)

Osady najpierw magazynuje się w workach foliowych na terenie oczyszczalni w specjalnie do tego przeznaczonym pomieszczeniu a następnie wywozi się na wysypisko śmieci.

Na wysypisko kierowane powinny być ustabilizowane komunalne osady ściekowe - zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 09 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U.2014.1923). Eksploatacją sieci kanalizacyjnych i wodociągowych oraz oczyszczalni zajmuje się Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o w Hajnówce.

Tabela 35. Istniejące oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy Hajnówka.

Lp.	Oznaczenie w studium	Lokalizacja		Rok budowy	Przepustowość rzeczywista [m ³ /d]
		Oczyszczalnie czynne			
1.	K1	Mochnate	Mechaniczno-biologiczna	1998	120

		Oczyszczalnie nieczynne			
2.	K2	Szkoła w Dubinach	Biologiczna - obecnie nieczynna	1999	11
3.	K3	Nieznany Bór (teren osiedla mieszkaniowego przy Jednostce Wojskowej)	mechaniczno-biologiczna - obecnie nieczynna		

Tabela 36. Dane statystyczne dotyczące gospodarki ściekowej na terenie Gminy Hajnówka.

	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW						
Oczyszczalnie komunalne						
biologiczne	szt.	1	1	1	1	1
Wielkość (przepustowość) oczyszczalni wg projektu						
biologiczne	m ³ /dobę	120	120	120	120	120
Równoważna liczba mieszkańców						
ogółem	osoba	1000	1000	1000	1000	1000
Ścieki oczyszczane w ciągu roku						
odprowadzone ogółem	dam ³	38,0	73,0	79,0	89,0	115,0
odprowadzane w czasie doby do kanalizacji	dam ³	0	0	0,2	0,2	0,3
oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi	dam ³	56	49	46	55	42
oczyszczane razem	dam ³	38	73	79	89	115
oczyszczane biologicznie	dam ³	14	49	46	55	42
oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam ³	24	24	33	34	73
oczyszczane biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ludność korzystająca z oczyszczalni wg lokalizacji						
ogółem	osoba	1414	1943	2526	2767	2742
na wsi	osoba	1414	1943	2526	2767	2742
Ludność korzystająca z oczyszczalni						
ogółem	osoba	1414	1943	2526	2767	2742
biologiczne	osoba	810	1080	1080	1249	1240
z podwyższonym usuwaniem biogenów	osoba	604	863	1446	1518	1502
z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ludności	%	14,7	21,4	36,2	38,4	38,3

Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu						
BZT5	kg/rok	629	295	250	194	135
ChZT	kg/rok	2464	1927	3195	1812	2811
zawiesina ogólna	kg/rok	226	271	114	715	177
Osady wytworzone w ciągu roku						
ogółem	t	2	2	1	1	1
stosowane w rolnictwie	t	0	2	1	1	1
magazynowane czasowo	t	2	0	0	0	0
NIECZYSTOŚCI CIEKŁE						
Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych						
zbiorniki bezodpływowe	szt.	469	469	469	379	:
oczyszczalnie przydomowe	szt.	2	2	2	91	:
stacje zlewne	szt.	1	1	1	1	:
ogółem (w miastach i na wsi)	ha	15,3	15,3	15,3	15,30	15,30
las gminne						
powierzchnia						
ogółem (w miastach i na wsi)	ha	2,1	2,1	2,5	2,58	2,58
ZUŻYCIE WODY I OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW						
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku						
ogółem	dam3	115,9	79,8	78,2	81,7	75,1
ogółem w hm3	hm3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
eksploatacja sieci wodociągowej	dam3	115,9	79,8	78,2	81,7	75,1
eksploatacja sieci wodociągowej - gospodarstwa domowe	dam3	106,7	71,7	70,2	75,9	66,4
zużycie wody na 1 mieszkańca	m3	28,3	19,8	19,6	20,7	19,1
Przemysłowe i komunalne oczyszczalnie ścieków						
oczyszczalnie						
ogółem	szt.	1	1	1	1	1
przepustowość						
ogółem	m3/dobę	120	120	120	120	120
ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich						
ogółem	osoba	1414	1943	2526	2767	2742
z podwyższonym usuwaniem biogenów	osoba	604	863	1446	1518	1502
Wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM						
ogółem	osoba	1000	1000	1000	1000	1000
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku						
ogółem	dam3	38,0	73,0	79,0	89,0	115,0
ogółem na 1 mieszkańca	m3	9,3	18,1	19,8	22,5	29,3
ogółem na 1 km2	dam3	0,1	0,2	0,3	0,3	0,4

powierzchni						
oczyszczane razem	dam3	38	73	79	89	115
oczyszczane biologicznie	dam3	14	49	46	55	42
oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam3	24	24	33	34	73
oczyszczane biologicznie, chemicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków wymagających oczyszczania	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

źródło : <https://bdl.stat.gov.pl/>

Tabela 37. Dane statystyczne dotyczące istniejącej sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie Gminy Hajnówka.

	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
URZĄDZENIA SIECIOWE						
Wodociągi						
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	101,2	101,2	101,2	101,2	104,5
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1577	1577	1583	1588	1594
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	106,7	71,7	70,2	75,9	66,4
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	3437	3387	3357	3320	3296
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m3	25,8	17,7	17,5	19,1	16,8
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m3	25,8	17,7	17,5	19,1	16,8
Kanalizacja						
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	21,7	21,7	21,7	21,7	21,7
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	590	590	606	614	638
ścieki odprowadzone	dam3	38	73	79	89,0	115,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1198	1243	1255	1252	1308
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności						
ogółem						
wodociąg	%	83,9	83,9	83,9	84,0	84,0
kanalizacja	%	29,2	30,8	31,4	31,7	33,4
gaz	%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
na wsi						

wodociąg	%	83,9	83,9	83,9	84,0	84,0
kanalizacja	%	29,2	30,8	31,4	31,7	33,4
gaz	%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i z kanalizacji wg lokalizacji						
ogółem	%	54,7	53,1	52,5	52,3	:
w miastach	%	0,0	0,0	0,0	0,0	:
na wsi	%	54,7	53,1	52,5	52,3	:
Sieć rozdzielcza na 100 km2						
ogółem						
sieć wodociągowa	km	34,5	34,5	34,5	34,5	35,7
sieć kanalizacyjna	km	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4
sieć gazowa	km	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
na wsi						
sieć wodociągowa	km	34,5	34,5	34,5	34,5	35,7
sieć kanalizacyjna	km	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4
sieć gazowa	km	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Woda dostarczona do wodociągu na terenie gminy w czasie doby w badanym roku						
woda dostarczana do wodociągu	dam3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
woda sprzedana z wodociągu	dam3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
ogółem						
woda sprzedana z wodociągu gospodarstwom domowym	dam3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Przedsiębiorstwa świadczące usługi w gminie w badanym roku						
przedsiębiorstwa świadczące usługę (dostarczające wodę)	ob.	2	1	1	1	1
Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej						
ogółem	-	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

źródło : <https://bdl.stat.gov.pl/>

7.2.2. Kierunki i zasady rozwoju systemu odprowadzenia i oczyszczania ścieków sanitarnych i wód opadowych.

- 1). Przyjmuje się rozdzielczy system kanalizacji w gminie, składający się z niezależnego systemu kanalizacji sanitarnej z odprowadzeniem ścieków bytowych i przemysłowych do oczyszczalni ścieków w części w Mochnatym, oraz w części do oczyszczalni na terenie miasta Hajnówka, oraz oddzielny system dla kanalizacji deszczowej, z urządzeniami podczyszczającymi, do odprowadzenia wód opadowych z utwardzonych nawierzchni w terenach zabudowanych (wg lokalnych rozwiązań).
- 2). Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w gminie powinna być prowadzona w zakresie umożliwiającym podłączenie do niej całej zwartej zabudowy mieszkaniowej, usługowej oraz produkcyjnej - istniejącej i projektowanej.
- 3). Wszystkie ścieki sanitarne i produkcyjne zebrane z terenu gminy winny być skierowane na gminną oczyszczalnię ścieków, utrzymywaną w należyтым stanie technicznym i właściwie eksploatowaną. Z chwilą zbliżenia się ilości ścieków dopływających do oczyszczalni do jej przepustowości, należy dokonać rozbudowy urządzeń oczyszczających.
- 4). Scentralizowane systemy kanalizacji sanitarnej na terenie gminy powinny być realizowane z uwzględnieniem priorytetów wynikających z następujących kryteriów:

- w miejscowościach o największym w skali gminy procencie ludności w ogóle, a produkcyjnej w szczególności, a także o najprężniejszej gospodarce, co stworzy, większe niż w innych wsiach, szanse na uzyskanie od mieszkańców partycypacji finansowych w kosztach inwestycji, a także najefektywniejsze jej wykorzystanie,
- w miejscowościach zwodociągowanych,
- w miejscowościach, w których zlokalizowane są lub będą zakłady obsługi ludności, generujące znaczne w skali lokalnej ilości ścieków takie jak: szkoła, ośrodek zdrowia, zlewnia mleka itp.,
- w miejscowościach, w których przewiduje się rozwój mieszkalnictwa, sektora gospodarczego, turystyki.

5). Na obszarach zabudowy rozproszonej, gdzie nieracjonalna jest budowa systemów scentralizowanych, przewiduje się lokalne rozwiązania z preferowaniem przydomowych oczyszczalni ścieków w budownictwie mieszkaniowym, a dla ewentualnych zakładów produkcyjnych kontenerowe oczyszczalnie ścieków. Należy dążyć do eliminowania odprowadzania ścieków do szczelnych zbiorników bezodpływowych, gdyż jest to rozwiązanie uciążliwe dla użytkowników i nie zapewnia ochrony środowiska, zwłaszcza wód gruntowych. Zbiorniki szczelne należy traktować jako rozwiązanie przejściowe, na terenach jeszcze nieuzbrojonych, ale przewidzianych do objęcia kanalizacją zbiorczą.

6). Wody opadowe i roztopowe z utwardzonych szczelnych nawierzchni terenów przemysłowych, usługowych, dróg, ulic i parkingów o znacznym stopniu zanieczyszczenia zawiesiną i substancjami ropopochodnymi, ujęte w szczelne, otwarte lub zamknięte, systemy kanalizacji deszczowej powinny być oczyszczone przed wprowadzeniem do wód lub do ziemi w taki sposób, aby spełniały wymogi ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

7.2.3. Planowane przedsięwzięcia do realizacji na terenie Gminy Hajnówka w latach 2015-2020.

1). Planowana budowa oczyszczalni w Trywieży.

Zakres projektowanej inwestycji: budowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Trywieży, typu SBR o przepustowości $Q_{d\dot{s}r}=80 \text{ m}^3/\text{dobę}$ z możliwością rozbudowy do $Q_{d\dot{s}r}=120 \text{ m}^3/\text{dobę}$, wraz z obiektami towarzyszącymi i odprowadzeniem oczyszczonych ścieków do pobliskiego cieków wodnego (rzeka Łoknica) oraz na budowie kanalizacji sanitarnej tłocznej oraz grawitacyjnej wraz z przepompowniami i niezbędnym wyposażeniem. Oczyszczalnia zostanie zlokalizowana na działce ozn. nr geod. 86 obręb Trywieża w miejscu istniejącej nieużytkowanej obory, która zostanie częściowo zaadaptowana na potrzeby projektowanej oczyszczalni ścieków. Cały teren będzie ogrodzony, a na terenie oczyszczalni zostanie zasadzona zieleń ozdobna i izolacyjna. Planowana oczyszczalnia ścieków została przewidziana do obsługi ok. 750 RLM.

Podstawowymi elementami oczyszczalni ścieków będą:

- 1) pompownia ścieków,
- 2) zbiornik retencyjny ścieków dopływających z kanalizacji,
- 3) zbiornik retencyjny ścieków i osadów dowożonych,
- 4) budynek oczyszczalni ścieków z:
  - a) pomieszczeniem technologicznym z urządzeniami:
    - zintegrowanym urządzeniem do usuwania skratek i piasku (sito + piaskownik),
    - stacją mechanicznego odwadniania osadów ściekowych – prasa filtracyjna,
  - b) częścią socjalną,

- c) halą reaktorów, w której zlokalizowane zostaną następujące urządzenia:
  - zbiornik reaktorów SBR (4 szt.) - 2 reaktory o poj. $V=30 \text{ m}^3$,
  - 2 zbiorniki stabilizacji tlenowej osadu (STO) – o poj. 15 m^3 ,
  - dmuchawy napowietrzania SBR i STO,
- 5) wiata osłaniająca miejsce gromadzenia osadu,
- 6) pomieszczenie agregatu prądotwórczego,
- 7) automatyczna stacja zlewca do przyjmowania ścieków i osadów dowożonych

Związana z w/w inwestycją będzie planowana budowa kanalizacji sanitarnej we wsiach gm. Hajnówka: Borysówka, Olchowa Kładka, Golakowa Szyja, Rzepiska, Wasilkowo, Trywieża, Kotówka i Nowokornino.

- sieć kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej Ø200 i Ø160 o łącznej długości ok. 11364mb,
- sieć kanalizacji tłocznej Ø110 i Ø90 o łącznej długości ok. 8705mb, wraz z przepompowniami w ilości 12 szt.

Projektowany przebieg sieci kanalizacyjnych usytuowany będzie na trasie istniejących ciągów komunikacyjnych dróg, oraz na terenach do nich przyległych.

2). Wykaz planowanych inwestycji gminnych z zakresu gospodarki ściekowej.

Tabela 38. Wykaz planowanych inwestycji gminnych z zakresu gospodarki ściekowej.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia - planowane zadania
1.	Budowa oczyszczalni ścieków w Trywieży i kanalizacji sanitarnej we wsiach: Trywieża, Nowokornino, Kotówka, Wasilkowo, Rzepiska, Borysówka, Olchowa Kładka.
2.	Budowa kanału tłoczego kanalizacji sanitarnej Chytra – Hajnówka.
3.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Progalach.
4.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w zabudowie kolonijnej.
5.	Odciążenie oczyszczalni ścieków w Mochnatem poprzez przełączenie ścieków z kilku miejscowości i podłączenie części kolektorów kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni w mieście Hajnówka.
6.	Jako rozwiązanie alternatywne w przypadku braku możliwości realizacji oczyszczalni w Trywieży - planuje się podłączenie do miejskiej oczyszczalni ścieków w Hajnówce następujących miejscowości: Trywieża, Nowokornino, Rzepiska, Borysówka, Kotówka, Wasilkowo, Olchowa Kładka, Golakowa Szyja.

7.3. Kierunki rozwoju systemu usuwania i unieszkodliwiania odpadów stałych.

7.3.1. Istniejący system gospodarki odpadami w oparciu o Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2012 – 2017.

Na terenie Gminy Hajnówka gospodarka odpadami prowadzona jest zgodnie z obowiązującymi ustaleniami „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017” - przyjętym przez Sejmik Województwa Podlaskiego Uchwałą Nr XX/233/12 z dnia 21 czerwca 2012 r.

Wraz z przyjęciem ww uchwały Sejmik Województwa Podlaskiego podjął Uchwałą Nr XX/234/12 z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie wykonania przedmiotowego Planu.

Gmina Hajnówka funkcjonuje w ramach zakładu ZZO Dubiażyn – Hajnówka – Siemiatycze – w Regionie Południowym:

Planowany system gospodarowania odpadami komunalnymi wg obowiązującego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2012 – 2017 .

Schematy podziału na regionu wg w/w planu pokazano poniżej (wyciąg z planu j.n):

Region Południowy

Region obejmuje 26 gmin, zamieszkałych przez 150 350 osób (stan na 2011 r.) – patrz poniższa tabela .

Tabela 39. Wykaz gmin Regionu Południowego.

L.p.	Gmina	Powiat	Typ gminy
1.	Bielsk Podlaski	bielski	M
2.	Bielsk Podlaski	bielski	W
3.	Boćki	bielski	W
4.	Brańsk	bielski	M
5.	Brańsk	bielski	W
6.	Orla	bielski	W
7.	Rudka	bielski	W
8.	Wyszki	bielski	W
9.	Białowieża	hajnowski	W
10.	Czeremcha	hajnowski	W
11.	Czyże	hajnowski	W
12.	Dubicze Cerkiewne	hajnowski	W
13.	Hajnówka	hajnowski	M
14.	Hajnówka	hajnowski	W
15.	Kleszczele	hajnowski	MW
16.	Narew	hajnowski	W
17.	Narewka	hajnowski	W
18.	Drohiczyn	siemiatycki	MW
19.	Dziadkowice	siemiatycki	W
20.	Grodzisk	siemiatycki	W
21.	Mielnik	siemiatycki	W
22.	Milejczyce	siemiatycki	W

L.p.	Gmina	Powiat	Typ gminy
23.	Nurzec-Stacja	siemiatycki	W
24.	Perlejewo	siemiatycki	W
25.	Siemiatycze	siemiatycki	M
26.	Siemiatycze	siemiatycki	W

Minimalne wymagania dla instalacji regionalnych w Regionie Południowym:

- Część mechaniczna MBP – 23,5 tys. Mg/rok
- Część biologiczna MBP – 11,5 tys. Mg/rok
- Instalacja przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów – 2,1 tys. Mg/rok
- Składowisko odpadów powstających w procesie mechaniczno – biologicznego przetwarzania
- zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania – 224 tys. Mg (założono)
- gęstość odpadów wynoszącą 250 kg/m³ i wsp. zagęszczenia 2,5-3,5 w zależności od stosowanej technologii).

Jako instalacje regionalne wskazuje się:

1. Instalacja termicznego przekształcania odpadów: Instalacja unieszkodliwiania odpadów metodą pirolizy w Augustowie, gm. Bielsk Podlaski (planowana, wydajność 75 tys. Mg/rok);
2. Instalacja mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów:
  - ZZO w Hajnówce (instalacja istniejąca, zastępcza, RIPOK po rozbudowie - konieczna rozbudowa części biologicznej);
3. Instalacja przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów:
  - ZZO w Hajnówce (instalacja istniejąca, konieczne spełnienie wymagań dla produktów o właściwościach nawozowych [...]);
4. Składowiska odpadów powstających w procesie mechaniczno – biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania:
  - BRAK

Instalacje zastępcze w Regionie Południowym:

1. Instalacja termicznego przekształcania odpadów:
  - w latach 2012-2014:
    - BRAK
  - w latach 2015-2017:
    - Instalacja unieszkodliwiania odpadów metodą pirolizy w Augustowie: zastępcza na czas awarii lub braku wydajności inst. termicznej z regionu Centralnego;
2. Instalacja mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów
  - w latach 2012-2014:
    - ZZO w Hajnówce: inst. zastępcza do czasu rozbudowy do RIPOK oraz zastępcza na czas awarii lub braku wydajności inst. z regionu Centralnego;
  - w latach 2015-2017:
    - ZZO w Hajnówce: zastępcza na czas awarii lub braku wydajności inst. z regionu Centralnego;
3. Instalacja przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów:
  - w latach 2012-2014:
    - ZZO w Hajnówce: zastępcza na czas awarii lub braku wydajności inst. z regionu Centralnego;
  - w latach 2015-2017:

- ZZO w Hajnówce: zastępcza na czas awarii lub braku wydajności inst. z regionu Centralnego;

4. Składowiska odpadów powstających w procesie mechaniczno – biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania (zgodnie z tab. 6.1.5.):

w latach 2012-2014: pozostałe składowiska w Regionie Południowym.

w latach 2015-2017: pozostałe składowiska w Regionie Południowym.

Poniższa tabela przedstawia wykaz regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych w analizowanym regionie oraz instalacji do zastępczej obsługi regionów.

W tabeli przedstawiono stan na koniec czerwca 2012 r., planowany do ujęcia w uchwale w sprawie wykonania „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017”.

Tabela 40. Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w Regionie Południowym i zastępczej obsługi regionu.

Tab. 6.1.-17 Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w Regionie Południowym i zastępczej obsługi regionu

Nazwa regionu gospodarki odpadami komunalnymi	Rodzaj regionalnej instalacji*		Funkcjonujące regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych	Instalacje przewidziane do zastępczej obsługi regionów	
				do czasu uruchomienia lub uzyskania przez regionalne instalacje wystarczającej mocy przerobowej do przetwarzania odpadów komunalnych z regionu	w przypadku gdy regionalna instalacja uległa awarii lub nie może przyjmować odpadów z innych przyczyn
				nazwa instalacji	nazwa instalacji
Region Południowy	A	instalacja MBP	brak	- ZZO w Hajnówce - ZUOK w Hryniewiczach	nie wyznacza się, gdyż nie istnieje regionalna instalacja
	B	kompostownia na odpady zielone	brak	- ZZO w Hajnówce - ZUOK w Hryniewiczach	nie wyznacza się, gdyż nie istnieje regionalna instalacja
	C	składowisko	brak	SOK w m. Augustowo SOK w Narwi SOK w Olchówce SOK w Siemiatyczach SOK w Brańsku SOK w Drohiczyń	nie wyznacza się, gdyż nie istnieje regionalna instalacja

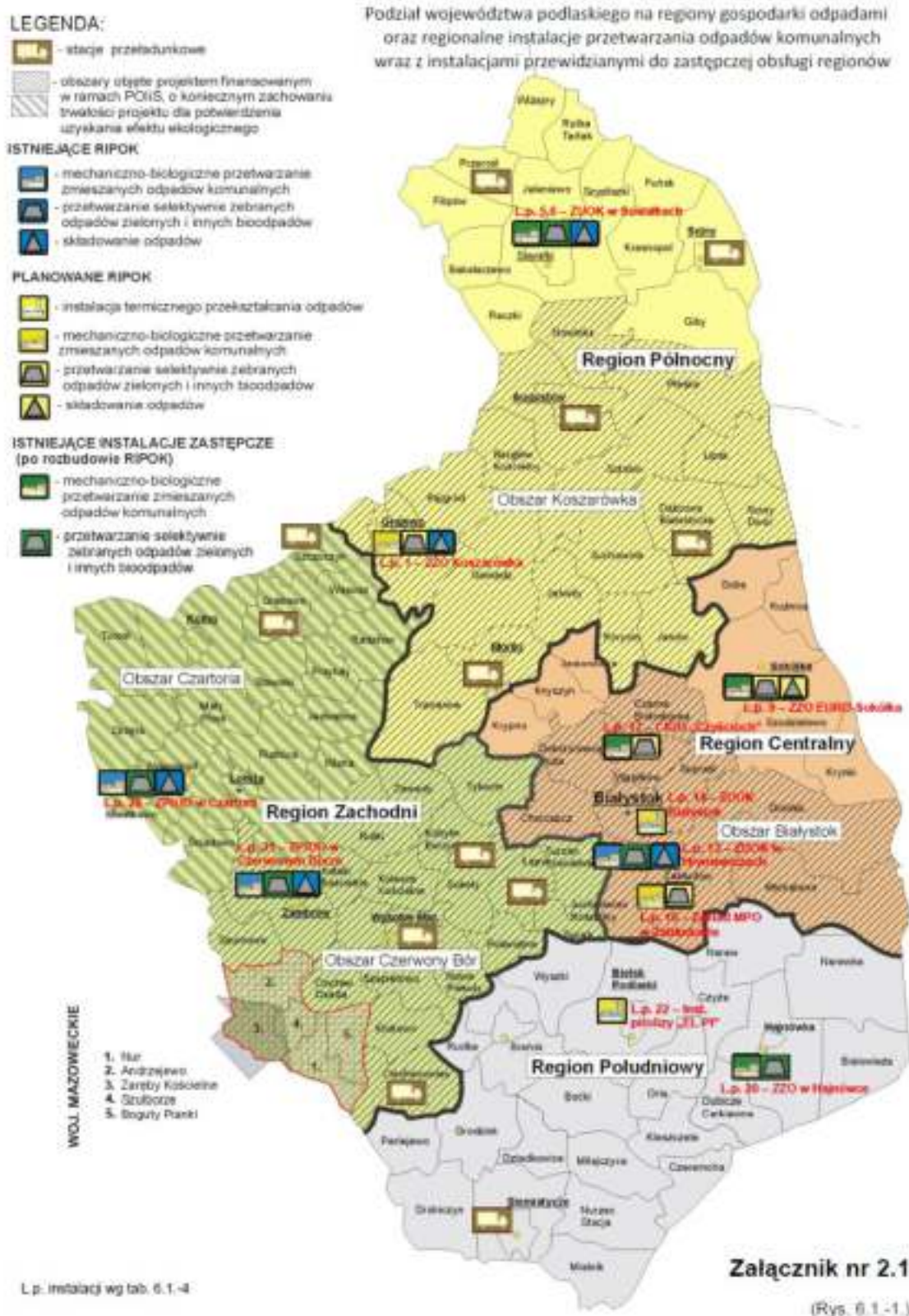
* Używane skróty oznaczają:

A – instalacja MBP: Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielania ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku

B – kompostownia na odpady zielone: Instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzania z nich produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniającego wymagania określone w przepisach odrębnych

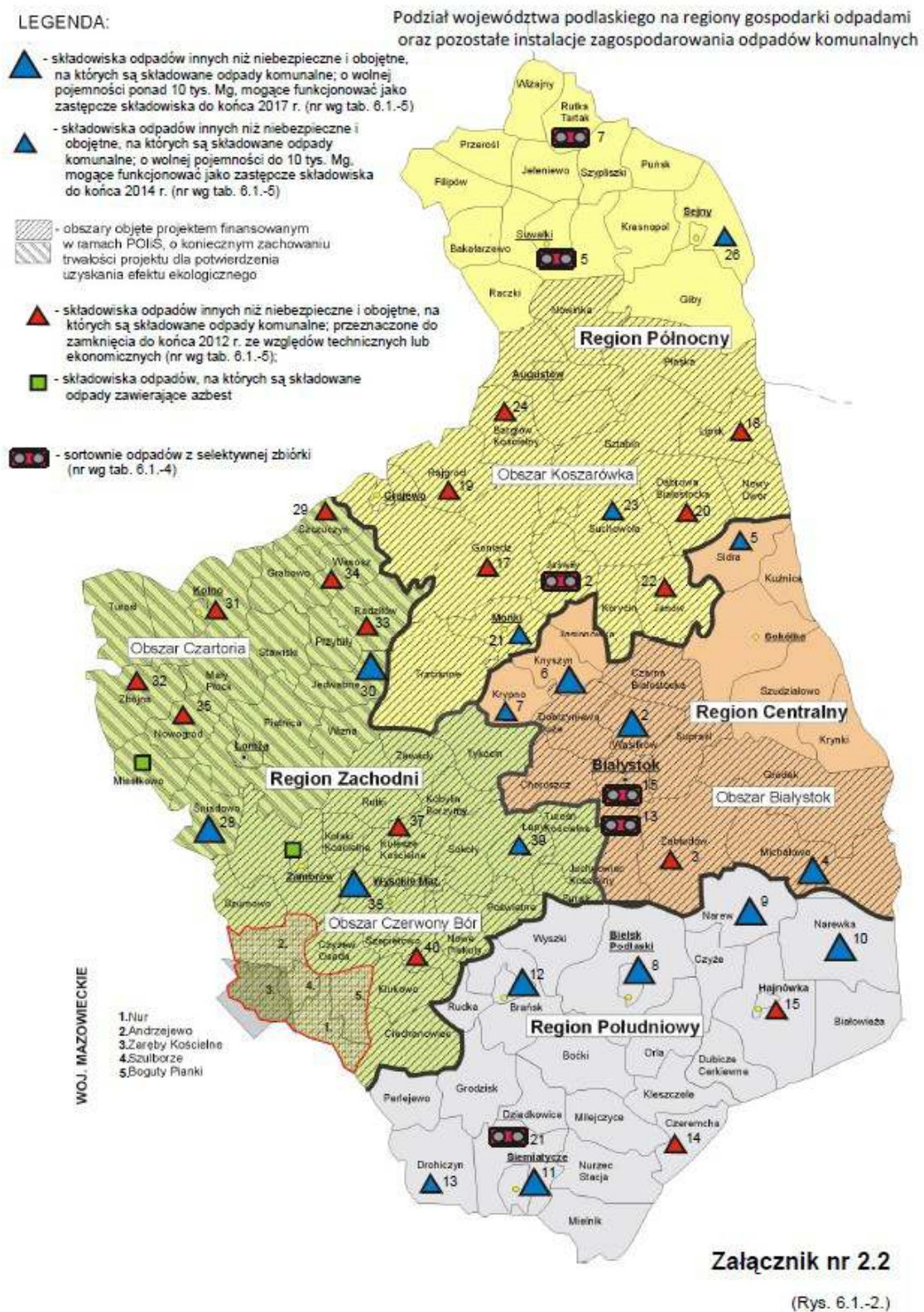
C –składowisko: Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych o pojemności pozwalającej na przyjmowanie przez okres nie krótszy niż 15 lat odpadów w ilości nie mniejszej niż powstająca w instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych

Rysunek 17. Podział województwa podlaskiego na regiony gospodarki odpadami oraz regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych wraz z instalacjami przewidzianymi do zastępczej obsługi regionów.

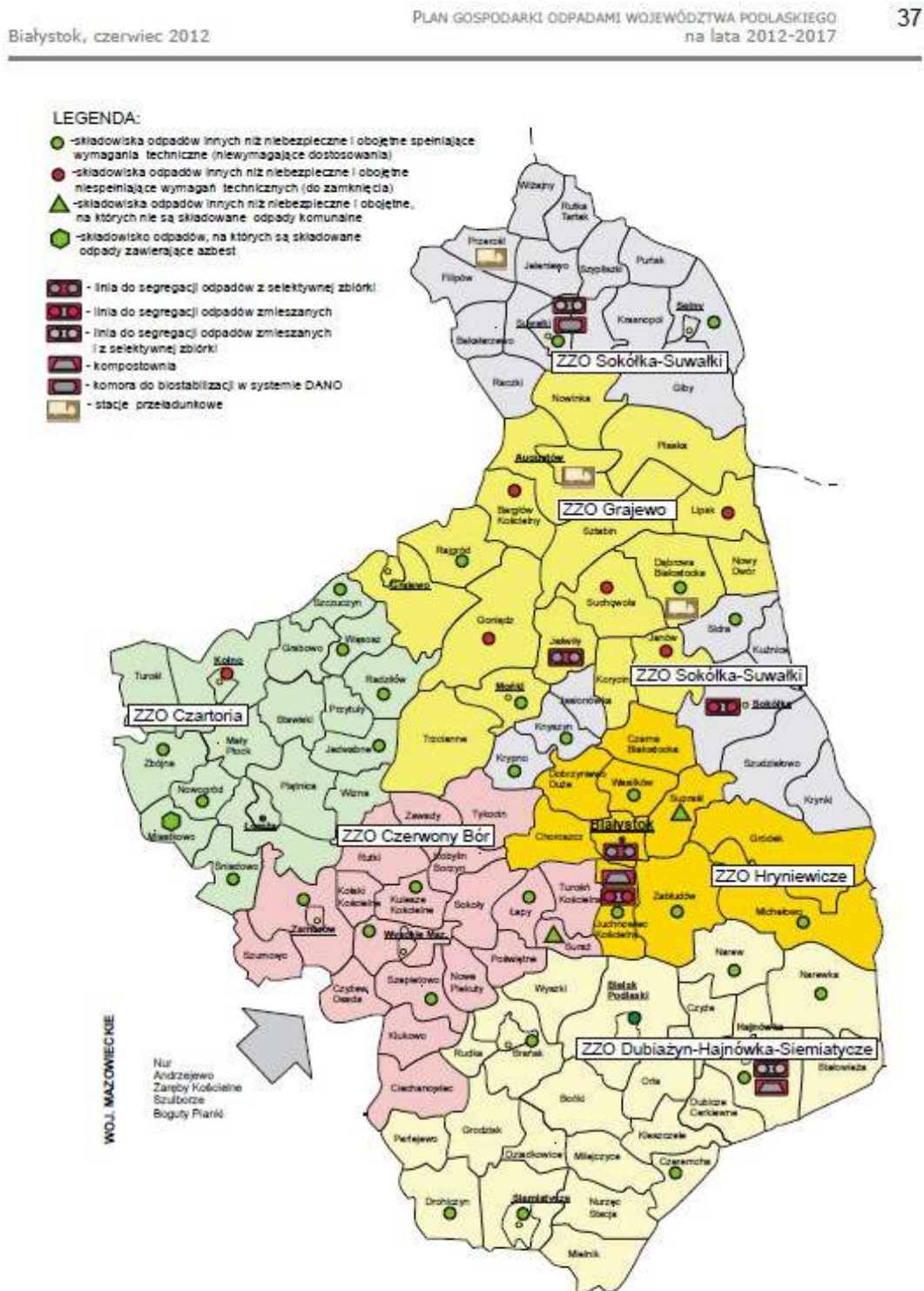

Rysunek 18. Podział województwa podlaskiego na regiony gospodarki odpadami oraz pozostałe instalacje zagospodarowania odpadów komunalnych.

Rysunek 19. Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego.

Rysunek 3.1.-1. Lokalizacja wybranych instalacji do zagospodarowania odpadów na obszarze województwa podlaskiego wg podziału na regiony określonego w „Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009 - 2012 (czynnych wg stanu na dzień 31.12.2010 r.)

7.3.2. Istniejący system gospodarki odpadami w Gminie Hajnówka.

Z terenu gminy Hajnówka do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Hajnówce w 2014 roku trafiło 246,5 Mg odpadów zmieszanych, które trafiły na linię sortowniczą, skąd wydzielone są poszczególne frakcje odpadów. Odpady biodegradowalne zostały poddane kompostowaniu. Odpady zielone na terenie gminy Hajnówka gromadzone są na kompostownikach. Pozostałości z sortowania zostały przerobione na paliwo alternatywne. Ze względu na trwającą rozbudowę ZZO w Hajnówce, część odpadów ulegających biodegradacji zostało zmagazynowane do czasu uruchomienia instalacji. W 2014 roku jedynie 1,2 Mg pozostałości z sortowania nie nadawało się do wykorzystania i została poddana składowaniu na składowisku odpadów w Olchówce. Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania w 2014 roku wyniósł zaledwie TR = 0,27%, przy 50% dopuszczalnym poziomie za ubiegły rok.

W poniższej tabeli przedstawiono ilość odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy (w Mg) w 2014 r., w uwzględnieniu ich rodzaju.

Tabela 41. Ilość odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy (w Mg) w 2014 r.

Lp.	Rodzaj odpadu	Ilość odpadów odebranych z posesji zamieszkaných w Mg	Ilość odpadów zebranych z terenu gminy Hajnówka w Mg
1	Niesegregowane odpady komunalne	246,5	28,44
2	Tworzywa sztuczne	4,3	0,0
3	Inne odpady ulegające biodegradacji	12,80	12,74
4	Papier i tektura	7,4	0,15
5	Zmieszane odpady opakowaniowe	67,8	0,46
6	Popiół	52,20	0
7	Zużyte opony	16,80	0
8	Odpady wielkogabarytowe	4,4	0
9	Opakowania z tworzyw sztucznych	1,1	0,86
10	Opakowania ze szkła	56,8	0,62
11	Zużyte akumulatory	0,05	0
12	Odpady z betonu, gruz ceglany, zmieszane odpady z betonu	54,10	0
13	Lampy fluorescencyjne	0,003	0
14	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne: 20 01 35, 20 01 36	5,48	0
15	Urządzenia zawierające freon	1,82	0
16	Opakowania z papieru i tektury	2,3	0

17	Odzież	1,3	0
18	Tekstylia	0,1	0

Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Hajnówka za 2014, Hajnówka, kwiecień 2015

Tabela 42. Ilość odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy 2010-2014 r. - dane statystyczne.

	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
ODPADY KOMUNALNE						
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku						
ogółem	t	204,72	303,71	373,38	323,82	262,56
ogółem na 1 mieszkańca	kg	49,5	75,0	93,2	81,5	66,6
z gospodarstw domowych	t	193,92	276,91	319,26	282,20	218,62
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	46,9	68,3	79,7	71,0	55,5
budynki mieszkalne objęte zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych	szt.	204	958	976	-	-
jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności	szt.	2	2	2	2	1
Dziki wysypiska						
powierzchnia istniejących - stan w dniu 31 XII	m2	12700	12700	12700	0	:
istniejące - stan w dniu 31 XII	szt.	8	8	8	0	:
dziki wysypiska na 100 km2 powierzchni ogółem	szt.	2,7	2,7	2,7	0,0	:
powierzchnia dzikich wysypisk na 100 km2 powierzchni ogółem	m2	4334	4334	4334	0	:

źródło : <https://bdl.stat.gov.pl/>

Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów stałych.

Informacje ogólne dotyczące gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy Hajnówka za 2014 rok, wynikające z art. 3 ust. 2 pkt 9 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 r. poz. 1399 ze zm.)

źródło : www.gmina-hajnowka.pl

1. Podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu gminy Hajnówka (posiadające wpis do rejestru działalności regulowanej):

Tabela 43. Podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu gminy Hajnówka.

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa	Adres
1	MPO Sp. z o.o.	ul. 42 Pułku Piechoty 48 15-950 Białystok
2	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Hajnówce	ul. Łowcza 4 17-200 Hajnówka
3	„Czyścioch” Sp. z o.o.	ul. Gen. Franciszka Kleberga 20 15-691 Białystok
4	MPK PURE HOME Sp. z o.o. sp. k.	ul. Kołobrzeska 5, 07-401 Ostrołęka
5	Przedsiębiorstwo Usługowo – Asenizacyjne „ASTWA” Sp. z o.o.	ul. Kombatantów 4, 15-102 Białystok

2. informacje o miejscach zagospodarowania przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu gminy Hajnówka zmieszanych odpadów komunalnych, pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania:

- Zakład Zagospodarowania Odpadów, Szosa Kleszczelowska 35, 17-200 Hajnówka

3. informacje o osiągniętych przez gminę oraz podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, które nie działają na podstawie umowy, o której mowa w art. 6f ust.1, i nie świadczą takiej usługi w trybie zamówienia z wolnej ręki, o którym mowa w art. 6f ust. 2, w danym roku kalendarzowym wymaganych poziomach recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania

Tabela 44. Informacje o osiągniętych przez gminę oraz podmioty odbierające odpady komunalne wymaganych poziomach recyklingu.

Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania w 2014 r. [%]	$T_R = 0,27 \%$
Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w 2014 r. [%]	$T_R = 0,27 \%$
Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w 2014 r. [%]	$P_{br} = 58,45 \%$

4. informacje o punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych:

- Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów w Starym Berezowie, 17-200 Hajnówka

5. informacje o zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych, o których mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym:

- Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów w Starym Berezowie, 17-200 Hajnówka

7.3.3. Kierunki rozwoju systemu usuwania i unieszkodliwiania odpadów stałych:

1. System gromadzenia, usuwania i unieszkodliwiania odpadów stałych powinien gwarantować ochronę środowiska, maksymalne wykorzystanie wtórne składników użytkowych i spełniać wymogi nowych przepisów prawnych, ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, oraz przepisów wykonawczych do tych ustaw i przepisów Unii Europejskiej.
2. Gospodarka odpadami z terenu gminy Hajnówka w oparciu będzie o regionalny zakład zagospodarowania odpadów ZZO Dubiażyn – Hajnówka – Siemiatycze, z wywożeniem odpadów z terenu gminy do Zakładu Pomocniczego w Hajnówce, zgodnie z obowiązującymi ustaleniami Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2009 – 2017,
3. po likwidacji gminnego składowiska odpadów w Starym Berezowie i jego prawidłowa, zgodna z założeniami projektowymi rekultywacja,
4. kontynuacja zorganizowanego wywozu odpadów stałych ze wszystkich terenów wiejskich o zwartej zabudowie poprzez wyposażenie gospodarstw w pojemniki ewentualnie worki plastikowe lub ustawienia we wsiach kontenerów na surowce wtórne i odpady do unieszkodliwiania,
5. Określenie warunków techniczno-ekonomicznych ewentualnego przetwarzania surowców wtórnych oraz zachęt do rozwoju tego typu działalności.
6. prowadzenie w sposób ciągły edukacji proekologicznej i pracy ze społeczeństwem, szczególnie z dziećmi i młodzieżą, w zakresie propagowanego systemu selektywnej zbiórki odpadów.
7. zorganizowanie i wdrażanie systemu odbioru odpadów niebezpiecznych i wielkogabarytowych z gospodarstw domowych oraz dalsze wdrażanie planu usuwania azbestu,
8. wprowadzenie systemowych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami ściekowymi,
9. likwidacja nielegalnych składowisk tzw. „dzikich wysypisk”,
10. zintensyfikowanie działań skierowanych na zapobieganie zanieczyszczaniu odpadami lasu i innych terenów miasta.

7.4. Kierunki rozwoju systemu elektroenergetycznego.

7.4.1. Elektroenergetyka - Stan obecny zaopatrzenia gminy w energię elektryczną.

Dostawcą energii dla Gminy Hajnówka jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok, ul. Elektryczna 13, 15-950 Białystok.

W skład systemu elektroenergetycznego (SEE) Gminy Hajnówka wchodzi: sieci średniego i niskiego napięcia (nn). Gmina Hajnówka zasilana jest w energię elektryczną z GPZ 110/15 kV Hajnówka zlokalizowanego na terenie miasta Hajnówka.

Z danych (na rok 2012) przedstawionych przez PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok wynika, że na terenie Gminy Hajnówka zlokalizowane są:

- odcinki linii WN-110 kV relacji Orla – Hajnówka, WN-110 kV Hajnówka – Lewkowo - o długości około 15,2 km,
- linie średniego napięcia (SN) o długości 146,2 km,
- linie niskiego napięcia o długości 85,23 km,
- 72 stacje transformatorowe 15/0,4 kV.

W tabeli przedstawiono charakterystykę GPZ zasilającego Gminę Hajnówkę w energię elektryczną.

Tabela 45. GPZ zasilający Gminę Hajnówkę.

Nazwa GPZ	Napięcie transformacji	Ilość transformatorów	Moc transformatorów (MVA)
GPZ Hajnówka	110/15 kV	2	16 MVA

Źródło: PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok

Podstawowym zadaniem stacji GPZ (Główny Punkt Zasilania) jest przetworzenie energii elektrycznej i „wprowadzenie” jej w lokalną sieć rozdzielczą średniego napięcia 15 kV zasilającą odbiorców przemysłowych i komunalnych. Stąd lokalizacja stacji, a także moc znamieniowa transformatorów, jest ściśle związana z zapotrzebowaniem na energię elektryczną na danym obszarze.

Tabela 46. Obciążenie szczytowe stacji 110/15 kV w okresie zimowym.

Nazwa GPZ	2008	2009	2010	2011	2012
Hajnówka	17,6 MW	16,8 MW	16,1 MW	15,4 MW	15,2 MW

Źródło: PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok

7.4.2. System zasilania gminy Hajnówka - charakterystyka sieci WN, SN i nN:

W układzie normalnym zasilanie odbiorców zlokalizowanych na terenie Gminy Hajnówka odbywa się na średnim napięciu 15 kV liniami napowietrznymi i kablowymi oraz sieciami niskiego napięcia, zasilanymi ze stacji elektroenergetycznej WN/SN 110/15kV zlokalizowanej na terenie miasta Hajnówka, która stanowi własność PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok.

Na terenie Gminy Hajnówka zlokalizowane są także istniejące oraz będące własnością i w eksploatacji PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok linie sieci rozdzielczej:

- linie napowietrzne i kablowe średniego napięcia (SN) 15 kV,
- linie napowietrzne i kablowe niskiego napięcia (nN),
- stacje transformatorowe SN/nN.

Zgodnie z „Informacja o dostępnych mocach przyłączeniowych dla źródeł wytwórczych w sieci PGE Dystrybucja SA zaktualizowana za IV kw.2013 r.” (Lublin 2013), wartości łącznej dostępnej mocy przyłączeniowej [MW] dla źródeł przyłączanych do sieci 110 kV na obszarze PGE Dystrybucja SA, wynoszą dla Grupy Białystok, w której znajduje się Gmina Hajnówka w 2013 r., 0 MW.

Natomiast zestawienie wartości łącznych dostępnych mocy przyłączeniowych, zgodnie z Planem Rozwoju PGE Dystrybucja SA na lata 2013 – 2018, dla grupy Białystok prezentuje następująco tabela:

Tabela 47. Zestawienie wartości łącznych dostępnych mocy przyłączeniowych PGE Dystrybucja SA.

Nazwa Grupy	Rok					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Grupa Białystok	0	0	0	0	0	0

Źródło: „Informacja o dostępnych mocach przyłączeniowych dla źródeł wytwórczych w sieci PGE Dystrybucja SA zaktualizowana za IV kw.2013 r.” (Lublin 2013)

Zestawienie długości linii elektroenergetycznych napowietrznych i kablowych na terenie Gminy Hajnówka zawiera poniższa tabela.

Tabela 48. Wykaz długości linii 15/04kV zasilających teren gminy.

Rok	LINIE 15 kV		LINIE 0,4 kV	
	Napowietrzne [km]	Kablowe [km]	Napowietrzne [km]	Kablowe [km]
2007	140,66	4,14	81,7	3,33
2008	140,66	4,14	81,7	3,33
2009	140,66	4,14	81,7	3,33
2010	140,66	4,14	81,8	3,33
2011	140,66	5,65	81,8	3,33
2012	140,66	5,65	81,9	3,33

Źródło: PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok

Powyższe dane pokazują, że długości linii napowietrznych 15 kV w latach 2007 – 2012 nie zmieniła się. Długość linii napowietrznych o napięciu 0,4 kV wzrosła w tym czasie o 0,24% natomiast linii kablowych o napięciu 0,4 kV nie zmieniła się.

Niniejsza sytuacja świadczy o niekorzystnej tendencji rozbudowy sieci energetycznych. Ze względu na awaryjność energetycznych sieci napowietrznych, konieczna jest stopniowa modernizacja linii i urządzeń oraz zastępowanie ich energetycznymi liniami kablowymi.

Ponadto w związku z powstawaniem nowych budynków mieszkalnych na terenie Gminy Hajnówka, konieczna jest także dalsza rozbudowa sieci energetycznej.

Poniżej zaprezentowano liczebność odbiorców lokalnej sieci energetycznej oraz sumaryczną ilość zużytej przez nich energii elektrycznej.

Tabela 49. Ilość odbiorców w rozbiciu na indywidualnych i przemysłowych oraz sumaryczna ilość zużytej przez nich energii elektrycznej w latach 2005-2011.

Rok	Odbiorcy indywidualni		Odbiorcy przemysłowi	
	Ilość	Zużycie energii GWh	Ilość	Zużycie energii GWh
2008	2160	3,013410	182	3,349830
2009	2146	3,009774	188	3,363104
2010	2130	3,209332	205	2,894468
2011	2126	3,226757	185	2,334842
2012	2106	3,160878	170	3,241238

Źródło: PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok

Na koniec 2012 roku na terenie Gminy Hajnówka z energii elektrycznej dostarczanej przez PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok, korzystało 2 106 odbiorców indywidualnych oraz 170 odbiorców przemysłowych.

Zużycie energii elektrycznej w 2012 roku wyniosło 3,160878 GWh wśród odbiorców indywidualnych, natomiast wśród odbiorców przemysłowych 3,241238 GWh. Analizując zużycie energii elektrycznej w latach 2008 – 2012, można zaobserwować systematyczny wzrost jego poziomu.

Zużycie energii wzrosło od 2008 roku wzrosło o 4,89 % wśród odbiorców indywidualnych.

Natomiast analizując dane dotyczące odbiorców przemysłowych można zaobserwować spadek zużycia energii w porównaniu z rokiem 2008 o 3,24%. Na terenie działania PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok, obowiązuje taryfa dla energii elektrycznej, przesyłu i dystrybucji, opłata za obsługę handlową, opłata abonamentowa. Z informacji uzyskanych przez PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok, wynika, że sieć znajdująca się na terenie Gminy Hajnówka pokrywa obecne zapotrzebowanie na energię elektryczną mieszkańców oraz daje możliwość rozwoju dla obszaru Gminy.

Przez modernizację (w ostatnich latach) dwóch linii 110 kV zasilających stację 110/15 kV Hajnówka tj. linii 110 kV Hajnówka – Lewkowo i Hajnówka – Orla – Bielsk Podlaski w znaczący sposób poprawiona została niezawodność zasilania stacji 110/15 kV Hajnówka i tym samym poprawione zostały warunki zasilania odbiorców gminy Hajnówka”.

Mimo podejmowanych działań, stan sieci i linii energetycznych na terenie Gminy wymaga dalszej modernizacji, dotyczy to zwłaszcza starych linii. Ponadto, konieczność budowy i przebudowy linii energetycznych jest jednym z działań jakie Gmina określiła w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Hajnówka.

Na terenie Gminy Hajnówka funkcjonuje oświetlenie uliczne, na które składa się 736 szt. lamp sodowych we wszystkich miejscowościach na terenie Gminy. Stan techniczny istniejącego oświetlenia oceniany jest jako bardzo dobry (modernizacja w 2008r.).

W przyszłości Gmina Hajnówka planuje rozbudować się oświetlenia ulicznego w następujących miejscowościach: Sorocza Nóżka, Lipiny, Borysówka oraz Sacharewo. Planowana długość sieci do rozbudowy wynosi 4 km.

Ponadto, w celu zwiększenia efektywności energetycznej na terenie Gminy planowana jest w latach 2015 – 2020 wymiana oświetlenia na bardziej energooszczędne we wszystkich miejscowościach Gminy Hajnówka.

7.4.3. Plany rozwojowe przedsiębiorstwa energetycznego.

W najbliższych dziesięciu latach zmiany w zakresie zapotrzebowania na energię elektryczną, mogą być podyktowane głównie inwestycjami prowadzonymi na terenie Gminy Hajnówka w zakresie budownictwa jednorodzinnego oraz produkcyjnego.

Wpływ na zmniejszenie zapotrzebowania na energię elektryczną będzie miało coraz powszechniejsze stosowanie energooszczędnych świetlówek kompaktowych w miejsce dotychczas stosowanych żarówek do oświetlenia mieszkań i obiektów użyteczności publicznej.

Niemniej jednak, z uwagi na ciągły rozwój cywilizacyjny nastąpi wzrost konsumpcji energii elektrycznej spowodowany:

- wzrostem ilości odbiorców,
- wzrostem ilości odbiorników zainstalowanych u poszczególnych odbiorców,
- rozwojem przemysłu i usług,
- ewentualnie szerszym wykorzystaniem energii elektrycznej do celów grzewczych.

Wzrost ten będzie nieco wyhamowywany poprzez wymianę części stosowanych już urządzeń na nowe, energooszczędne, ale zwiększenie ogólnej liczby odbiorców i odbiorników, zgodnie z globalnymi tendencjami, spowoduje zwiększenie zużycia energii elektrycznej.

Zgodnie z danymi uzyskanymi od PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok, na terenie gminy wiejskiej Hajnówka przewiduje się w kolejnych latach średnioroczny wzrost zużycia energii elektrycznej na poziomie 4%.

Inwestycje planowane do realizacji na terenie Gminy Hajnówka w zakresie rozbudowy systemu energetycznego zostały przedstawione w tabeli j.n.

Tabela 50. Plany rozwojowe przedsiębiorstwa energetycznego na terenie Gminy Hajnówka.

Planowany okres realizacji	Zakres planowanej inwestycji
2014 - 2019	Modernizacja: 11,3 km linii SN 1 stacji transformatorowej 15/0,4 kV oraz 0,7 km linii NN
2016 - 2017	Modernizacja stacji 110/15 kV Hajnówka

Źródło: PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok

Aktualnie obowiązującym dokumentem w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną jest Plan Rozwoju na lata 2011-2015, który został uzgodniony przez Prezesa URE. Przedsiębiorstwo energetyczne PGE Dystrybucja S.A., przedstawił do zatwierdzenia Plan Rozwoju na lata 2014 – 2019, w którym zawarte są ww. inwestycje.

7.4.4. Prognoza zapotrzebowania na energię elektryczną.

Prognoza zużycia energii elektrycznej przez odbiorców indywidualnych

Wg opracowanego „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Hajnówka” sporządzonego w 2014r. na podstawie prognozy liczby ludności, sporządzono kalkulacje w zakresie zapotrzebowania na energię elektryczną w latach 2014-2029 na potrzeby odbiorców indywidualnych. Wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną spowodowany będzie głównie prognozowanym wzrostem liczby ludności na terenie Gminy. Założono, że wzrost zapotrzebowania na energię spowodowany większym wykorzystaniem sprzętów elektrycznych w gospodarstwach domowych będzie zrównoważony poprzez coraz powszechniejsze stosowanie energooszczędnego sprzętu RTV i AGD. Ponadto wzrastające koszty energii elektrycznej mobilizują do oszczędnego zużycia energii i stosowanie energooszczędnych rozwiązań w gospodarstwach domowych.

PGE Dystrybucja Oddział Białystok nie posiada prognozowanych danych dotyczących liczby odbiorców na terenie Gminy Hajnówka oraz poziomu zużycia przez nich energii elektrycznej.

Prognoza zużycia energii elektrycznej na terenie Gminy Hajnówka w latach 2014-2029 została sporządzona na podstawie danych GUS przedstawiających zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca w województwie podlaskim na obszarze wiejskim oraz zaprognozowanej liczby mieszkańców Gminy w analizowanym okresie.

Zgodnie z danymi GUS wskaźnik zużycia energii elektrycznej na 1 mieszkańca wsi w województwie podlaskim w roku 2012 wynosił 884,5 kWh.

Tabela 51. Zapotrzebowanie na energię elektryczną.

Lata	Liczba odbiorców	Zużycie energii elektrycznej przez odbiorców (kWh)	Liczba mieszkańców w	Zużycie energii elektrycznej przez mieszkańców (kWh)
2013	1 553	3 343 300,2	3 929	3 474 851,3
2014	1 526	3 284 618,9	3 860	3 413 861,1
2015	1 497	3 222 413,7	3 787	3 349 208,2
2016	1 469	3 161 893,9	3 715	3 286 307,1
2017	1 441	3 101 986,9	3 645	3 224 042,9
2018	1 413	3 041 926,7	3 574	3 161 619,4
2019	1 386	2 983 398,6	3 506	3 100 788,4
2020	1 359	2 925 023,8	3 437	3 040 116,7
2021	1 332	2 866 495,7	3 368	2 979 285,7
2022	1 306	2 810 572,3	3 303	2 921 161,8
2023	1 280	2 755 108,6	3 237	2 863 515,7
2024	1 254	2 699 185,2	3 172	2 805 391,8
2025	1 229	2 644 334,3	3 107	2 748 382,7
2026	1 204	2 590 402,7	3 044	2 692 329,0
2027	1 178	2 535 245,3	2 979	2 635 001,4
2028	1 154	2 482 845,9	2 918	2 580 540,1
2029	1 129	2 429 527,1	2 855	2 525 123,4

Źródło: „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Hajnówka”.

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że zapotrzebowanie na energię elektryczną na terenie Gminy Hajnówka będzie systematycznie spadało, co jest efektem prognozowanego spadku liczby mieszkańców Gminy w latach 2014 – 2029, w związku z tym prognozuje się spadek zapotrzebowania na energię elektryczną w związku ze spadkiem liczby ludności.

7.4.5. Kierunki rozwoju systemu elektroenergetycznego.

Kierunki rozwoju systemu elektroenergetycznego na obszarze gminy to:

- 1). Dostosowanie systemu poprzez modernizacje i rozbudowę do potrzeb wynikających z długofalowego rozwoju zagospodarowania województwa i gminy oraz dostarczenie energii elektrycznej w normatywnym standardzie jakościowym i ilościowym w sposób ciągły.
- 2). Zmniejszenie uciążliwości urządzeń systemu dla otoczenia.

Realizacja wyznaczonych kierunków wymagać będzie rozbudowy systemu, a w tym:

- 1). budowę linii WN 110 kV relacji RPZ Hajnówka – RPZ Czeremcha,
- 2). modernizację i rozbudowę istniejących sieci SN 15 kV na obszarze gminy, w tym:
  - budowę linii SN 15 kV od RPZ Hajnówka do projektowanej stacji transformatorowej Zakładu Ceramiki Budowlanej w Trywieży (zasilanie podstawowe),
  - budowę linii SN 15 kV, jako odgałęzienia od istniejącej linii Hajnówka – Trywieża, do projektowanej stacji transformatorowej na terenie Zakładu Ceramiki Budowlanej w Trywieży (zasilanie rezerwowe),
  - modernizacja istniejącej linii napowietrznej SN 15 kV Hajnówka – Trywieża wraz z przebudową odcinka istniejącej linii SN 15 kV, kolidującego z projektowanym zagospodarowaniem terenu Zakładu Ceramiki Budowlanej,
- 3). budowy linii elektroenergetycznych w sposób niekolizyjny z długofalowym rozwojem osadnictwa oraz chronionymi elementami środowiska przyrodniczego,
- 4). preferowanie rozwiązań technicznych powodujących zmniejszenie zajętości terenu przez urządzenia elektroenergetyczne.

Zmniejszenie uciążliwości urządzeń elektroenergetycznych dla otoczenia

Należy osiągać to poprzez:

- budowę linii energetycznych w sposób nie kolizyjny z długofalowym rozwojem osadnictwa oraz chronionymi elementami środowiska przyrodniczego,
- stosowanie, w przypadku konieczności prowadzenia linii napowietrznych WN w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowo-usługowej, rozwiązań technicznych i normatywnych stref ochronnych, zmniejszających do minimum wpływ w/w linii na ludzi i środowisko,
- stosowanie do przesyłu energii elektrycznej w zakresie SN 15 kV - linii kablowych na terenach intensywnej zabudowy, objętej ochroną konserwatorską i ekologiczną
- stosowanie układów dwutorowych linii SN na terenach intensywnego zainwestowania,
- wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań technicznych w budowie linii SN, NN i telefonicznych umieszczając je na wspólnych słupach w celu racjonalnego wykorzystania terenów,

- utrzymanie rezerw terenów pod urządzenia elektroenergetyczne, a w szczególności określenia w planach miejscowych ich przeznaczenia i warunków zagospodarowania.
- dla istniejących jednotorowych linii WN-110kV – ustala się pas ochronny o szerokości 40m (po 20m z każdej strony linii - licząc od osi linii), gdzie dopuszczalna jest lokalizacja nowej zabudowy pod warunkiem uzgodnienia planowanej lokalizacji budynków i obiektów z PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok. Z powodu zbyt małej skali (1:25000) załącznika graficznego do studium – w części graficznej nie pokazano w/w pasów ochronnych. Na etapie szczegółowego planowania inwestycji należy takie strefy uwzględnić w przygotowywanych dokumentacjach technicznych.

Przy opracowywaniu Miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy:

- zwrócić się do PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok, Rejon Energetyczny w Bielsku Podlaskim - o wytyczne w zakresie zasilania w energię elektryczną oraz uwzględnić w planie zgłaszane urządzenia, rezerwując pod nie niezbędne tereny (linie napowietrzne i kablowe 15 kV, stacje transformatorowe 15/04 kV, linie napowietrzne i kablowe NN),
- opracowywać plany na mapach umożliwiających szczegółową lokalizację urządzeń elektroenergetycznych,
  - sieci elektroenergetyczne służące do zasilania planowanych obiektów będą realizowane zgodnie z ustawą Prawo energetyczne,
  - uwzględniać przebieg istniejących urządzeń elektroenergetycznych, ograniczając do minimum konieczność ich przebudowy,
  - w przypadku kolizji projektowanych obiektów z urządzeniami elektroenergetycznymi należy je dostosować do projektowanego zagospodarowania terenu, zgodnie z obowiązującymi normami i przepisami – przebudowa powinna być realizowana kosztem inwestora inwestycji podstawowej, dotyczy to również wykonania odpowiednich obostrzeń i uziemień; prace te powinny być realizowane w drodze umowy między zainteresowanymi PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok; warunki przebudowy należy uzyskać w PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok, Rejon Energetyczny w Bielsku Podlaskim
- sposób zagospodarowania działek w sąsiedztwie linii WN-110kV podlega uzgodnieniu z PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok, a w sąsiedztwie linii SN i NN z PGE Dystrybucja S.A., Oddział Białystok, Rejon Energetyczny w Bielsku Podlaskim.
- W przypadku wszelkich projektowanych na obszarze gminy obiektów o wysokości równej lub większej od 50 m npt. każdorazowo przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę istnieje wymóg zgłoszenia do Szefostwa Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP – zgodnie z § 2.2 rozporządzenia ministra infrastruktury z dnia 25 czerwca 2003r. w sprawie sposobu zgłaszania i oznakowania przeszkód lotniczych (Dz.U. Nr 130 z 2003r., poz.1193, z późn.zm.).
- Na terenach przeznaczonych pod odnawialne źródła energii – należy rezerwę terenu pod urządzenia elektroenergetyczne umożliwiające odbiór energii elektrycznej. Możliwości ich przyłączenia będą mogły być rozpatrywane po złożeniu wniosków o przyłączenie źródła do sieci dystrybucyjnej, a w przypadku powyżej 2MW, na podstawie opracowywanych w tych przypadkach ekspertyz wpływu przyłączenia ich na system elektroenergetyczny – wg przepisów odrębnych.

7.5. Kierunki rozwoju ciepłownictwa.

7.5.1. Stan zaopatrzenia Gminy w ciepło - stan obecny.

Sieć ciepła.

Na terenie Gminy nie istnieje centralny system ciepłowniczy i nie działają przedsiębiorstwa ciepłownicze.

Budynki mieszkalne jednorodzinne i wielorodzinne, budynki użyteczności publicznej, podmioty gospodarcze, zlokalizowane na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego ogrzewane są za pomocą indywidualnych systemów grzewczych, w których dominującym paliwem stosowanym w procesie spalania jest węgiel, ze względu na brak dostępu do gazu przewodowego.

W kilku zakładach stolarskich występują kotłownie węglowe służące do suszenia drewna. Jedyna większa kotłownia na terenie gminy służy do zaopatrywania w ciepło mieszkańców osiedla po byłym PGR w Nowobereźowie.

Na terenie Gminy Hajnówka energia ciepła wykorzystywana jest:

- do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budownictwie mieszkaniowym;
- do przygotowania posiłków w gospodarstwach domowych;
- do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania c.w.u., na potrzeby technologiczne (w kuchniach) w szkołach i innych obiektach usługowych.

Budynki przeznaczone na pobyt ludzi ogrzewane są głównie z indywidualnych źródeł ciepła, jednym z poniższych sposobów:

Budynki posiadające instalację centralnego ogrzewania z kotłowni.

Budynki nie posiadające instalacji c.o. – piecami węglowymi.

W chwili obecnej na terenie Gminy Hajnówka montowane są instalacje solarne dla 147 gospodarstw domowych w ramach udzielanych dotacji ze środków udostępnionych przez NFOŚiGW.

Tabela 52. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Hajnówka.

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012
Zasoby mieszkaniowe wg form własności						
mieszkania	mieszk.	1872	1873	1968	-	-
izby	izba	7300	7306	7685	-	-
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	147309	147477	155414	-	-
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne						
wodociąg	mieszk.	1534	1535	1632	1645	1665

ustęp splukiwany	mieszk.	1004	1006	1288	1301	1321
łazienka	mieszk.	1079	1081	1197	1210	1230
centralne ogrzewanie	mieszk.	743	745	832	845	865
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań						
wodociąg	%	81,9	82,0	82,9	83,0	83,2
łazienka	%	57,6	57,7	60,8	61,1	61,5
centralne ogrzewanie	%	39,7	39,8	42,3	42,7	43,2

Źródło: Dane GUS

Z danych statystycznych zaprezentowanych w tabeli wynika, iż w 2010 r. na terenie Gminy Hajnówka było 1 968 mieszkań o łącznej pow. 155 414 m². W tym samym roku analizy 832 mieszkania (42,28% ogółu mieszkań) było wyposażone w centralne ogrzewanie, a 1 632 mieszkania (82,93% ogółu mieszkań) było wyposażone w instalację wodociągową. Z danych z powyższej tabeli wynika również, iż w latach 2008 – 2010 odnotowano systematyczny wzrost ilości mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie, łazienkę oraz wodociąg. Powszechne stosowanie węgla kamiennego oraz drewna wynika z jego dość atrakcyjnej ceny w stosunku do innych paliw oferowanych na rynku oraz wysokiej dostępności na rynku.

Budynki użyteczności publicznej zaopatrywane są w ciepło z indywidualnych kotłowni. Wykaz budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Hajnówka wraz ze wskazaniem źródła ciepła oraz ilości zużywanego paliwa prezentuje tabela

Tabela 53. Wykaz obiektów użyteczności publicznej i istniejący sposób ogrzewania.

Lp.	Nazwa obiektu	Rodzaj paliwa używany do ogrzewania budynku	Rodzaj instalacji	Czy budynek wymaga termomodernizacji? (TAK/NIE)
1.	Świetlica Wiejska we wsi Borek	węgiel i drewno	piece kaflowe	TAK
2.	Świetlica Wiejska we wsi Borysówka	węgiel i drewno	piece kaflowe	TAK
3.	Świetlica Wiejska we wsi Chytra	węgiel i drewno	piece kaflowe	TAK
4.	Świetlica Wiejska we wsi Czyżyki	energia elektryczna	piece akumulacyjne	TAK
5.	Zlewnia Mleka we wsi Czyżyki	bd	bd	TAK

6.	Świetlica Wiejska we wsi Dubicze Osoczne (nieczynna)	węgiel i drewno	piece kaflowe	TAK
7.	Gminny Ośrodek Kultury w Dubinach	drewno i energia elektryczna	ogrzewanie kominkowe i piece akumulacyjne	NIE
8.	Zespół Szkół w Dubinach	gaz propan	zbiorniki	NIE
9.	Centrum Ekumeniczno-Etnograficzne w Dubinach	energia elektryczna	grzejniki elektryczne	NIE
10.	Cerkiew pw. Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny w Dubinach	energia elektryczna	bd	TAK
11.	Cerkiew Cmentarna pw. Św. Proroka Eliasza	bd	bd	TAK
12.	Sklep wielobranżowy w Dubinach ul. Główna 26	bd	bd	TAK
13.	Świetlica Wiejska we wsi Kotówka	węgiel i drewno	piece kaflowe	TAK
14.	Świetlica Wiejska we wsi Lipiny	energia elektryczna	grzejniki elektryczne	NIE
15.	Cerkiew pw. Św. Braci Machabeuszów w Lipinach	bd	bd	TAK
16.	Kompleks Jednostki Wojskowej w Nieznany Borze	bd	bd	bd
17.	Świetlica Wiejska we wsi Mochnate	węgiel, drewno i energia elektryczna	piece kaflowe i piece akumulacyjne	TAK
18.	Zlewnia mleka we wsi Mochnate	energia elektryczna	piec akumulacyjny	TAK
19.	Świetlica Wiejska we wsi Nowoberezowo	energia elektryczna	grzejniki elektryczne i piece akumulacyjne	NIE
20.	Gminny Ośrodek Zdrowia w Nowoberezowie	gaz propan-butan	zbiorniki	NIE
21.	Cerkiew pw. Wniebowstąpienia Pańskiego w Nowoberezowie	bd	bd	TAK

22.	Cerkiew pw. Jana Teologa w Nowoberezowie	energia elektryczna	bd	TAK
23.	Cerkiew Cmentarna pw. Przemienienia Pańskiego w Nowoberezowie	bd	bd	TAK
24.	Świetlica Wiejska we wsi Nowokornino	energia elektryczna	piece akumulacyjne	NIE
25.	Sklep Wielobranżowy w Nowokorninie	bd	bd	TAK
26.	Szkoła Podstawowa w Nowokorninie	węgiel i drewno	kocioł c.o.	NIE
27.	Świetlica Wiejska we wsi Nowosady	energia elektryczna	grzejniki elektryczne	NIE
28.	Sklep Wielobranżowy w Nowosadach	bd	bd	TAK
29.	Kompleks RSP w Nowosadach	bd	bd	TAK
30.	Świetlica Wiejska we wsi Orzeszkowo	węgiel, drewno i energia elektryczna	piece kaflowe i piece akumulacyjne	TAK
31.	Szkoła Podstawowa w Orzeszkowie	węgiel i drewno	kocioł c.o.	TAK
32.	Sklep Wielobranżowy w Orzeszkowie	bd	bd	TAK
33.	Cerkiew pw. Wniebowstąpienia Pańskiego	energia elektryczna	bd	NIE
34.	Świetlica Wiejska we wsi Pasieczniki Duże	węgiel i drewno	piece kaflowe	TAK
35.	Zlewnia mleka w Pasiecznikach Dużych	bd	bd	TAK
36.	Świetlica Wiejska we wsi Rzepiska	węgiel i drewno	piece kaflowe	TAK
37.	Świetlica Wiejska we wsi Stare Berezowo	drewno i energia elektryczna	ogrzewanie kominkowe i piece akumulacyjne	NIE
38.	Sklep Wielobranżowy w Starym Berezowie	energia elektryczna	bd	TAK

39.	Zlewnia mleka w Starym Berezowie	energia elektryczna	piece akumulacyjne	TAK
40.	Sklep Wielobranżowy w Topile	bd	bd	TAK
41.	Świetlica Wiejska we wsi Trywieża	węgiel i drewno	piece kaflowe	TAK

Źródło: Urząd Gminy Hajnówka.

Wg opracowanego „Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Hajnówka” sporządzonego w 2014r. Przez firmę „WEST-MOR CONSULTING”:

Zestawienie zaprezentowane w tabeli potwierdza znaczące wykorzystanie węgla kamiennego na potrzeby cieplne budynków użyteczności publicznej zlokalizowanych na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego. Znaczące wykorzystanie niniejszego paliwa wynika z jego wysokiej dostępności oraz przystępnych cen, a także znaczących ograniczeń technicznych wykorzystania gazu ziemnego (brak sieci gazowej) oraz ciepła sieciowego (brak sieci ciepłowniczej).

Ponadto, do ogrzewania obiektów użyteczności publicznej na terenie Gminy Hajnówka wykorzystuje się także drewno oraz energię elektryczną.

Kolejnym paliwem stosowanym do ogrzewania budynków użyteczności publicznej jest gaz propan (zbiornikowy), którego wykorzystanie jest minimalne w stosunku do wszystkich budynków – wykorzystywane zaledwie w jednym obiekcie.

W chwili obecnej na terenie Gminy Hajnówka nie jest wykorzystywany olej opałowy do ogrzewania budynków.

Na terenie Gminy Hajnówka istnieją dwa budynki wielorodzinne, które wykorzystują do ogrzewania paliwa stałe takie jak węgiel.

Z danych udostępnionych przez Urząd Gminy Hajnówka wynika, że te dwa obiekty zlokalizowane w miejscowości Nowoberezowo 1 i 2 wymagają termomodernizacji.

Gmina Hajnówka jest gminą wiejską na obszarze której nie występują znaczące podmioty przemysłowe.

Należy zauważyć, że zgodnie z obecnymi prognozami spadku zasobów oraz zużycia węgla konieczne jest podejmowanie systematycznych zadań mających na celu stopniowe zastępowanie kotłów węglowych kotłami zasilanymi odnawialnymi źródłami energii, takimi, jak drewno i pellet oraz biomasa, na terenach wiejskich zwłaszcza z rolnictwa, co jednocześnie będzie zgodne Polityką Energetyczną polski do roku 2030.

7.5.2. Prognoza zapotrzebowania na ciepło.

Na podstawie opracowanego „Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Hajnówka” sporządzonego w 2014r. dynamika wzrostu zapotrzebowania na moc i energię cieplną ma ścisły związek z dynamiką rozwoju ludności i jej dążenia do poprawy warunków funkcjonowania, co pociąga za sobą rozwój budownictwa mieszkaniowego, usługowego i przemysłu w gminie. Na terenie Gminy znajdują

się obszary, które mogą zostać przeznaczone pod działalność gospodarczą, pod lokalizację infrastruktury mieszkaniowej oraz usługowej.

Prognoza liczby mieszkańców Gminy, sporządzona w oparciu o prognozę GUS dla obszarów wiejskich powiatu hajnowskiego, wskazuje iż przyrost liczby ludności w Gminie (łącznie z migracją) będzie przyjmował wartości ujemne.

Z punktu widzenia odbiorców ciepła pożądane są działania zmierzające do obniżenia zużycia ciepła, które w Polsce jest wyższe niż w krajach rozwiniętych. W warunkach klimatu Polski można przyjąć, że budynek jest ciepły, jeżeli zużywa na ogrzewanie ok. 30-40 kWh/m³ energii w ciągu sezonu grzewczego.

Na terenie Gminy działania termomodernizacyjne przeprowadzane są w zakresie dostosowanym do możliwości finansowych mieszkańców. Przyjęcie Ustawy termomodernizacyjnej obejmującej program kredytowania takich przedsięwzięć pozwoliło na ożywienie tempa prac. Opłacalność i zakres termomodernizacji zwłaszcza w przypadku budownictwa wielorodzinnego, powinny być określone w audycie energetycznym, który jest podstawą do udzielenia kredytu. Praktyka wskazuje, że najlepsze efekty oszczędzania energii w budynkach uzyskuje się poprzez ocieplenie stropodachów, ścian zewnętrznych i stropów piwnic, wraz z regulacją i automatyką systemu grzewczego budynku. Wymianę okien i drzwi na nowe o zwiększonej izolacyjności cieplnej i szczelności dokonywane jest, gdy stare są w złym stanie technicznym. Opłacalny zakres termorenowacji musi określić audyt energetyczny w oparciu o ocenę kosztów i oszczędności poszczególnych elementów działań termomodernizacyjnych. Według wstępnych oszacowań stopień termomodernizacji zasobów mieszkaniowych gminy nie przekracza kilku procent.

W horyzoncie czasowym do 2029 roku przewiduje się dalsze prace termomodernizacyjne, mające na celu również poprawienie standardu życia mieszkańców. W związku z wzrastającymi kosztami ogrzewania budynków mieszkalnych, obserwowane jest coraz większe zainteresowanie wykonaniem prac termomodernizacyjnych. W związku z tym założono stopniowe wykonywanie prac termomodernizacyjnych w poszczególnych budynkach mieszkalnych na terenie Gminy. Po wykonaniu usprawnień termomodernizacyjnych zakłada się, że przegrody termomodernizowanych budynków będą spełniały wymogi w zakresie współczynnika przenikania ciepła U, co zapewni zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło średnio o 30%. Spodziewany efekt zabiegów termomodernizacyjnych, to łączne zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną w docieplonych budynkach mieszkalnych oraz użyteczności publicznej rzędu 13,32%.

Niniejsza prognozowana oszczędność zapotrzebowania na energię cieplną na terenie Gminy Hajnówka przyczyni się do realizacji krajowego celu w zakresie oszczędnego gospodarowania energią wyznaczającego do 2016 roku oszczędności energii finalnej w ilości nie mniejszej niż 9% średniego krajowego zużycia energii w ciągu roku, przy czym uśrednienie obejmuje lata 2001-2005 (Art. 4, ust. 1 Ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej).

Prognozowane zmiany zapotrzebowania energii cieplnej wskutek opisanych wyżej czynników do roku 2029 w odniesieniu do budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej przedstawiono w kolejnych tabelach.

Tabela 54. Zapotrzebowanie na ciepło - gospodarstwa domowe.

Lata	Zużycie energii cieplnej do ogrzewania pomieszczeń	Zużycie energii cieplnej do wytwarzania ciepłej wody użytkowej	Zużycie energii cieplnej podczas przygotowania posiłków	Łączne zużycie energii cieplnej [GJ]
2013	133 506,46	15 714,42	6 123,64	155 344,52
2014	132 780,24	15 438,60	6 016,15	154 235,00
2015	132 056,31	15 146,22	5 902,22	153 104,75
2016	131 202,26	14 861,76	5 791,37	151 855,39
2017	130 615,41	14 580,18	5 681,64	150 877,23
2018	130 030,91	14 297,88	5 571,64	149 900,43
2019	129 448,80	14 022,79	5 464,44	148 936,02
2020	127 677,19	13 748,41	5 357,52	146 783,11
2021	125 250,91	13 473,31	5 250,31	143 974,53
2022	123 971,97	13 210,45	5 147,88	142 330,31
2023	122 791,08	12 949,76	5 046,30	140 787,13
2024	121 612,89	12 686,90	4 943,87	139 243,66
2025	120 437,44	12 429,09	4 843,40	137 709,93
2026	119 264,73	12 175,60	4 744,62	136 184,94
2027	118 094,80	11 916,34	4 643,59	134 654,73
2028	116 927,66	11 670,05	4 547,62	133 145,33
2029	115 787,56	11 419,44	4 449,96	131 656,95

Źródło: „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Hajnówka”.

Na zapotrzebowanie na ciepło gospodarstw domowych oprócz ogrzewania pomieszczeń wchodzi również zużycie energii cieplnej do wytwarzania ciepłej wody użytkowej oraz zużycie energii cieplnej podczas przygotowania posiłków. Planowane prace termomodernizacyjne niniejszych gospodarstw domowych znacząco wpłyną na ograniczenie w poszczególnych latach zużycia ciepła na ogrzewanie pomieszczeń, co znajdzie również odzwierciedlenie w łącznym zużyciu energii cieplnej w GJ.

Poniżej przedstawiono zapotrzebowanie na ciepło w odniesieniu do budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Hajnówka.

Z danych uzyskanych od pracowników Urzędu Gminy Hajnówka wynika, że na terenie Gminy w ciągu roku w budynkach użyteczności publicznej zużywa się następujące ilości paliw na potrzeby ogrzewania budynków:

- w Zespole Szkół w Dubinach - 63 703 l gazu propan,
- w budynku Ośrodka Zdrowia w Nowobereźowie - 3650 l gazu propan-butan,
- w budynku Świetlicy Wiejskiej w Nowobereźowie - 5 524 kWh energii elektrycznej,
- w budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Dubinach - 6 m³ drewna opałowego i 4 t węgla kamiennego,
- w pozostałych obiektach użyteczności publicznej na terenie gminy Hajnówka zużywa się średni 3 m³ drewna opałowego i 2 t węgla kamiennego.

Powyższe wartości zostały ujęte w kalkulacjach zapotrzebowania na ciepło dla budynków użyteczności publicznej.

Ponadto, uwzględniono także zapotrzebowanie na termomodernizację tych budynków.

Tabela 55. Zapotrzebowanie na ciepło - budynki użyteczności publicznej.

Lata	Budynki użyteczności publicznej
2013	7802,42
2014	7 802,42
2015	7 752,02
2016	7 752,02
2017	7 701,62
2018	7 626,02
2019	7 626,02
2020	7 626,02
2021	7 550,42
2022	7 550,42
2023	7 525,22
2024	7 525,22
2025	7 525,22
2026	7 500,02
2027	7 500,02
2028	7500,02
2029	7500,02

Źródło: „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Hajnówka”.

Zgodnie z informacjami udostępnionymi przez Urząd Gminy Hajnówka na terenie Gminy nie funkcjonują żadne zakłady przemysłowe, w związku z czym nie uwzględniano ich w wyliczeniach.

Budynki użyteczności publicznej zlokalizowane na terenie Gminy Hajnówka wymagają podjęcia działań termomodernizacyjnych, w związku z czym władze gminy przewidują tego rodzaju inwestycje do roku 2029.

Tabela 56. Łączne zapotrzebowanie na energię cieplną.

Lata	Łączne prognozowane zużycie energii cieplnej [GJ]
2013	163 146,94
2014	162 037,42
2015	160 856,77
2016	159 607,41
2017	158 578,85

2018	157 526,45
2019	156 562,04
2020	154 409,13
2021	151 575,35
2022	149 880,73
2023	148 337,55
2024	146 768,88
2025	145 235,14
2026	143 710,16
2027	142 154,75
2028	140 645,35
2029	139 156,97

Źródło: „Projekt założeń do planu zaopatrzenie w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Hajnówka”.

W wyniku planowanych prac termomodernizacyjnych budynków na terenie Gminy Hajnówka oraz przy uwzględnieniu prognozy liczby mieszkań na terenie Gminy, przewiduje się, że łączne prognozowane zużycie energii cieplnej w 2029 roku w porównaniu z rokiem 2013 zmniejszy się o 14,70%.

7.5.3. Plany rozwojowe przedsiębiorstw ciepłowniczych.

Na terenie Gminy Hajnówka nie funkcjonują obecnie przedsiębiorstwa ciepłownicze, brak również planów i prognoz dotyczących powstania takich przedsiębiorstw w przyszłości. Ze względu na rolniczy charakter obszaru Gminy oraz znaczne rozproszenie zabudowy, stosunkowo niewielkie zapotrzebowanie na ciepło, realizacja przedsięwzięcia związanego z uruchomieniem przedsiębiorstwa ciepłowniczego obsługującego mieszkańców Gminy, byłoby ekonomicznie nieuzasadnione.

7.5.4. Kierunki rozwoju Gminy Hajnówka w zakresie zaopatrzenia w ciepło.

Zaopatrzenie Gminy Hajnówka w ciepło, ze względu na dominujący charakter zabudowy jednorodzinnej, odbywa się poprzez lokalne kotłownie przydomowe.

Przyjmuje się, że:

1. na obszarze Gminy promowane i rozwijane będą systemy bazujące na źródłach wykorzystujących paliwa nie powodujące ponadnormatywnego zanieczyszczenia środowiska takie jak: olej opałowy, gaz płynny-propan, energia elektryczna, drewno, pompy ciepła, baterie elektryczne itp.,
2. na obszarze Gminy promowane i rozwijane będą systemy bazujące na źródłach wykorzystujących paliwa niepowodujące ponadnormatywnego zanieczyszczenia środowiska takie jak gaz ziemny (przewodowy),
3. promowane i rozwijane będzie wykorzystanie biopaliw takich jak: słoma, zrębki drzewne, (wierzba energetyczna), brykiety, biogazu,
4. promowane i rozwijane będzie wykorzystanie odnawialnych źródeł na potrzeby energetyczne: energia cieplna (np. kolektory słoneczne, energia cieplna pozyskiwania w kogeneracji w biogazowni) oraz energia elektryczna (np. ogniwa fotowoltaiczne, małe turbiny wiatrowe – MEW),

5. promowane i sukcesywnie przeprowadzane będą zadania termomodernizacyjne istniejącej zabudowy,
6. nowa zabudowa na terenie Gminy, a w szczególności budynki mieszkalne, realizowane będą jako obiekty energooszczędne,
7. Wybór rodzaju paliwa i systemu powinien wynikać z analizy opłacalności oraz związanego z tym rodzaju zabudowy.

Podstawowe kierunki rozwoju ciepłownictwa w gminie to:

1. sukcesywnie zwiększanie udziału proekologicznych nośników energetycznych dla zmniejszenia zanieczyszczeń środowiska, takich jak: gaz, energia elektryczna, olej opałowy oraz energia słoneczna czy biomasa,
2. zmniejszenie strat ciepłych w konstrukcji nowych budynków i poprzez modernizację starych o złych warunkach termoizolacyjnych,
3. wprowadzenie nowych rozwiązań technicznych i technologicznych dla nośników energetycznych, zwiększających efektywność ich wykorzystania i ułatwiających obsługę i zmniejszających w efekcie koszty eksploatacji – dotyczy to instalacji wewnętrznych grzewczych, a w szczególności sprawności kotłów energetycznych i różnych rodzajów instalacji grzewczych, a także stopnia automatyzacji obsługi oraz sprawności dostaw nośników energetycznych.
4. ekologizacja nośników energetycznych powinna być prowadzona w pierwszej kolejności (o ile to możliwe ze względów technicznych) w większych źródłach, tj. lokalnych obiektach użyteczności publicznej (np. szkoły) i większych zakładach produkcyjnych, w których występują lokalne systemy ogrzewania scentralizowanego.

7.6. Kierunki rozwoju systemu gazowniczego.

7.6.1. Stan obecny zaopatrzenia Gminy Hajnówka w gaz.

Na terenie gminy nie ma zaopatrzenia w gaz przewodowy.

W Gminie Hajnówka brak jest systemu zaopatrzenia w gaz sieciowy. Pewna liczba gospodarstw korzysta z gazu płynnego, zaopatrując się indywidualnie w funkcjonujących w gminie punktach sprzedaży gazu płynnego. Planowana jest w przyszłości budowa gazociągu do miasta Hajnówka. Po jego wybudowaniu będzie możliwe zgazyfikowanie gminy.

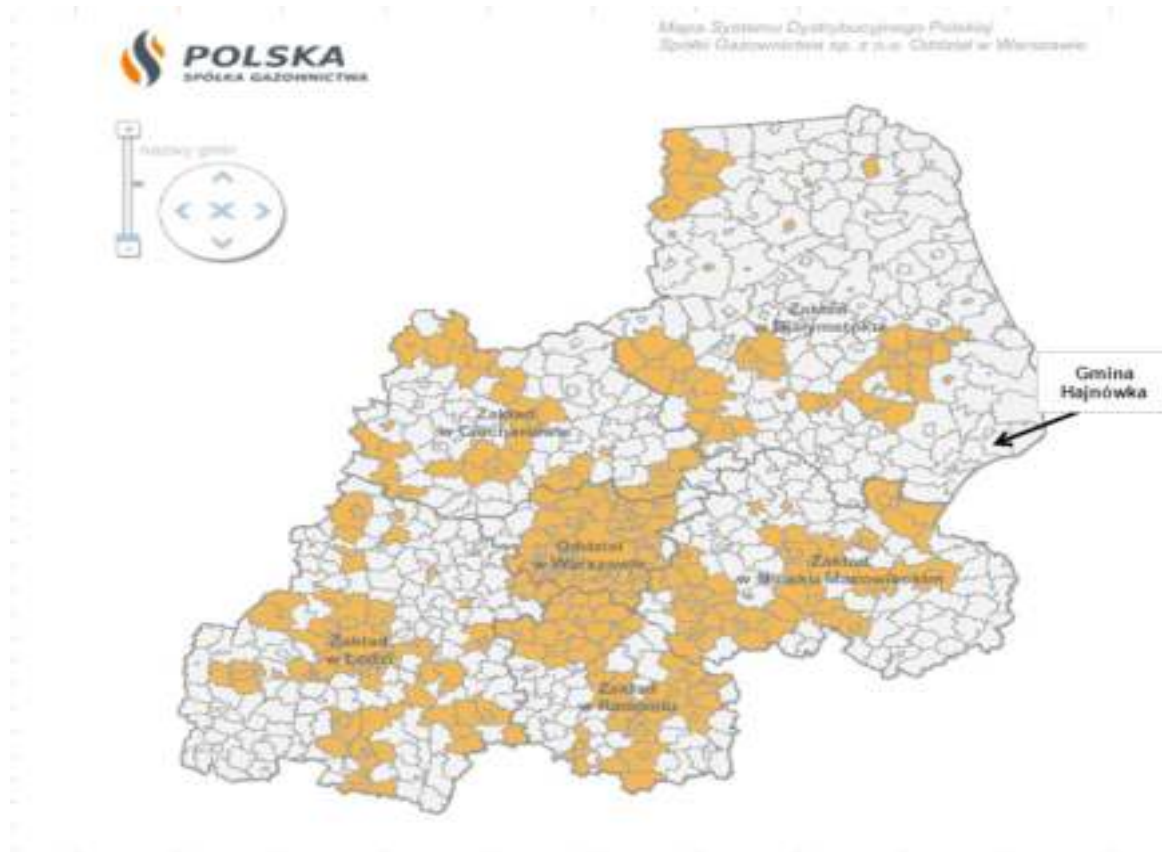
Zgodnie z danymi z GUS oraz informacji udostępnionych przez Polską Spółkę Gazownictwa Oddział w Warszawie Zakład w Białymstoku Spółka nie prowadzi usługi dystrybucji paliwa gazowego oraz nie posiada sieci gazowej na terenie Gminy Hajnówka.

Aktualnie zaopatrzenie województwa podlaskiego w gaz zapewniają:

- północno – wschodni układ gazu importowanego z Rosji DN 1000/700 Wysokoje – Hołowczyce – Rembelszczyzna. Z układu tego, gazociągiem odgałęźnym DN 100 Mielnik – Siemiatycze zasilana jest i będzie południowa część województwa,
- gazociąg DN 500/250 relacji Rembelszczyzna – Nieporęt – Wyszaków – Białystok – Bobrowniki, zasilający środkową część województwa, w tym Białystok i Łomżę. Dostawy gazu do tego gazociągu realizowane są z dwóch kierunków, a mianowicie:
  - z kolektora tłocznego tłoczni Rembelszczyzna o ciśnieniu 5,0 – 5,5 MPa,
  - z punktu rozliczeniowo – pomiarowego Bobrowniki zlokalizowanego na granicy Polski i Białorusi. Ilość gazu oraz ciśnienie w w/w punkcie uzgadniane są w ramach corocznych kontraktów.

Mapa Systemu Dystrybucyjnego Mazowieckiej Spółki Gazownictwa oraz dane Spółki dotyczące stopnia gazyfikacji poszczególnych miejscowości na terenie Gminy potwierdzają, iż żadna z miejscowości nie została dotychczas zgazyfikowana.

Rysunek 20. Stopień gazyfikacji Gminy Hajnówka wg Mapy Systemu Dystrybucyjnego Mazowieckiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o.

Źródło: Strona internetowa Mazowieckiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o.; <http://mapa.msgaz.pl/>

7.6.2. Plany rozwojowe dla systemu gazowniczego na terenie Gminy.

W najbliższych latach zmiany w zakresie zapotrzebowania na gaz ziemny, mogą być podyktowane głównie inwestycjami prowadzonymi na terenie Gminy Hajnówka w zakresie budownictwa mieszkaniowego oraz produkcyjnego. Ponadto, obecnie na terenie Gminy występuje duże zainteresowanie mieszkańców wykorzystaniem gazu przewodowego jako głównego źródła energii do przygotowywania posiłków, przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz do ogrzewania budynków.

Z dokumentów strategicznych Gminy Hajnówka wynika konieczność budowy gazociągu wysokiego ciśnienia, gazociągu średniego ciśnienia do wsi Trywieża oraz gazociągów niskiego ciśnienia w większych miejscowościach położonych w granicach Gminy Hajnówka. Zapisy w dokumentach strategicznych Gminy są podyktowane dużym zainteresowaniem w zakresie wykorzystania gazu ziemnego i wysokim zapotrzebowaniem na gaz zgłaszanym przez mieszkańców Gminy, a także potrzebą zapewnienia niskoemisyjnych źródeł energii na terenie Gminy. Strategia Gminy zmierza do poprawy jakości powietrza na tym terenie oraz zmiany struktury wykorzystywanych nośników energii, stąd potrzeba budowy sieci gazowej na terenie gminy.

Zgodnie ze studium programowym możliwości rozwoju gazyfikacji województwa

białostockiego wykonanego przez Gazoprojekt Wrocław w 1995 r. Hajnówka miałaby być zasilana gazem ziemnym wysokometanowym gazociągiem zasilającym DN 200 relacji Łapy-Bielsk Podlaski - Hajnówka. W/w gazociąg jest odgałęzieniem gazociągu w/c relacji Bobrowniki - Białystok - Zambrów - Wyszaków - Nieporęt.

W 1996 r. została opracowana przez Gazoprojekt Wrocław koncepcja programowa gazyfikacji m. Hajnówki. Do zasilania miasta przewidziano stację 1° zlokalizowaną na końcówce gazociągu Łapy - Bielsk Podlaski - Hajnówka na terenie miasta Hajnówka (w zachodniej części miasta). Stacja ta winna stanowić punkt zasilania również dla wsi z terenu gminy Hajnówka oraz dla miejscowości z terenu gminy Białowieża.

Koncepcja gazyfikacji została wykonana w sposób umożliwiający etapowanie realizacji systemu. Mimo braku planów budowy sieci dostarczającej gaz ziemny na terenie Gminy Hajnówka przez Polską Spółkę Gazownictwa Oddział w Warszawie, PSG Sp. z o.o. dysponuje Koncepcją gazyfikacji gminy Hajnówka, która opiera się na istniejącym gazociągu wysokiego ciśnienia, którego końcówka znajduje się w miejscowości Wyszki w powiecie bielskim.

Na poniższym rysunku przedstawiono mapę zawierającą schemat trasy koncepcyjnego gazociągu.

Rysunek 21. Schemat koncepcyjnej trasy gazociągu na terenie Gminy Hajnówka.

Hajnówka

Źródło: PSG Sp. z o.o. Oddział w Warszawie Zakład Białystok

Gmina Hajnówka posiada opracowany „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Hajnówka” sporządzony w 2014r. Przez firmę „WESTMOR CONSULTING”, w którym oszacowano potencjalne możliwości zapotrzebowania na ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

W /w opracowaniu zapotrzebowanie na ciepło dla budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej określono na podstawie wskaźników kWh/m² powierzchni użytkowej, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 6 listopada 2008 r. w sprawie metodologii obliczania charakterystyki energetycznej budynku stanowiącej samodzielną całość techniczno-użytkową oraz sposobu sporządzania i wzorów świadectw ich charakterystyki energetycznej.

Kalkulując zapotrzebowanie na gaz budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy, posłużono się następującymi wskaźnikami zapotrzebowania na ciepło w zależności od wieku budynku (kWh/m²a):

- do 1966 – 295 kWh/m²a;
- 1967-1985 – 260 kWh/m²a;
- 1984-1992 – 180 kWh/m²a;
- 1993-1997 – 140 kWh/m²a;
- do 1998 – 105 kWh/m²a.

Do kalkulacji przyjęto prognozowaną liczbę mieszkań z podziałem na grupy budynków wg wieku oraz uśrednione wskaźniki zapotrzebowania na ciepło w zależności od wieku budynku (kWh/m²a). Powierzchnia budynku została przyjęta na podstawie wyników badania ankietowego.

W tabelach zaprezentowano wyniki kalkulacji zapotrzebowania na gaz na potrzeby ogrzewania, przygotowywania posiłków oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej.

Tabela 57. Zapotrzebowanie na gaz na potrzeby ogrzewania - budynki mieszkalne.

Wyszczególnienie	2014			
	do 1966	1967- 2002	po 2002	Łącznie
Prognozowana powierzchnia w poszczególnych grupach budynków	5 540,07	3 917,25	4 540,68	13 998,00
Zapotrzebowanie na gaz dla potrzeb ogrzewania pomieszczeń [kWh/m ² a]	1 537 370,05	670 829,28	476 771,03	2 684 970,36
Zapotrzebowanie na gaz dla potrzeb ogrzewania pomieszczeń [GJ/rok]	5 534,53	2 414,99	1 716,38	9 665,89

Źródło: „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Hajnówka”.

Tabela 58. Zapotrzebowanie na gaz na potrzeby ogrzewania - budynki użyteczności publicznej.

	2014			
Wyszczególnienie	do 1966	1967- 2002	po 2002	Łącznie
Łączna powierzchnia	3 884,20	2 746,42	3 183,51	9 814,13
Zapotrzebowanie na gaz dla potrzeb ogrzewania pomieszczeń [kWh/m ² a]	1 077 864,66	470 324,75	334 268,67	1 882 458,08
Zapotrzebowanie na gaz dla potrzeb ogrzewania pomieszczeń [GJ/rok]	3 880,31	1 693,17	1 203,37	6 776,85

Źródło: „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Hajnówka”.

Tabela 59. Zapotrzebowanie na gaz na potrzeby przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz posiłków – budynki mieszkalne.

L.p.	Wyszczególnienie	2014
1	Zapotrzebowanie na gaz do wytwarzania ciepłej wody użytkowej [GJ/rok]	15 440,00
2	Zapotrzebowanie na gaz do przygotowywania posiłków [GJ/rok]	15 216,12

Źródło: „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Hajnówka”.

Wg danych z „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Hajnówka”, z przedstawionych powyżej wyliczeń przeprowadzonych na podstawie ankiet zebranych od mieszkańców oraz informacji pochodzącej od firmy Leier Polska S.A. wynika, że zainteresowanie wykorzystaniem gazu ziemnego na terenie Gminy Hajnówka jest bardzo duże.

Firma Leier Polska S.A. zgłosiła zapotrzebowanie na gaz dla planowanego zakładu ceramiki budowlanej w miejscowości Trywieża na poziomie 5 mln m³ rocznie o ciśnieniu 0,2 -0,5 MPa.

Natomiast zapotrzebowanie na gaz ziemny dla budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej zostało wyliczone na poziomie 1 308 301,87 m³ (przy założeniu kaloryczności gazu na poziomie 0,036 GJ/m³). Łącznie zgłaszane zapotrzebowanie na gaz ziemny na terenie Gminy Hajnówka wynosi 6 308 301,67 m³ gazu/rok.

Decyzja o rozbudowie sieci gazowej na przedmiotowym terenie może zostać podjęta po zbadaniu zainteresowania potencjalnych odbiorców gazu, oraz po wykonaniu analizy technicznej i ekonomicznej.

7.6.3. Kierunki rozwoju systemu gazowniczego dla Gminy Hajnówka w zakresie realizacji infrastruktury gazownicznej to:

- 1). budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Wyszki – Bielsk Podlaski – Hajnówka wraz ze stacją redukcyjno-pomiarową I0 w Hajnówce,
- 2). budowa gazociągów średniego ciśnienia wyprowadzonych ze stacji redukcyjno-pomiarowej I0 w Hajnówce na całym obszarze gminy, w tym – budowa gazociągu średniego ciśnienia relacji Hajnówka – Trywieża (Zakład Ceramiki Budowlanej).

7.7. Kierunki rozwoju telekomunikacji.

Sieć telefoniczna.

Istniejąca sieć telefoniczna jest w części własnością TP S.A., oraz Multimedia. Jest ona rozbudowywana w miarę potrzeb. Z roku na rok rośnie ilość abonentów oraz jakość świadczonych usług.

We wsi Nowosady jest wybudowana wieża telefonii komórkowej.

Ponadto na terenie Gminy Hajnówka wybudowana jest szerokopasmowa sieć ze stacjami (punktami rozdzielczymi) w Borysówce, Pasiecznikach Dużych i Nowoberezowie.

Kierunki rozwoju telekomunikacji to dostosowanie systemu do potrzeb wynikających z rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy, przy zachowaniu odpowiedniego standardu pod względem jakości i ilości świadczonych usług wymagać będzie:

- 1). pełnego wykorzystania możliwości przesyłu istniejących linii telekomunikacyjnych,
- 2). modernizację i rozbudowę infrastruktury teletechnicznej (telefonii stacjonarnej, komórkowej, sieci komputerowych itp.) wg potrzeb mieszkańców – z uwzględnieniem przepisów szczególnych,
- 3). rozbudowy według potrzeb sieci abonenckich na obszarze całej Gminy.
- 4). lokalizowania w miarę potrzeb inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej w rozumieniu przepisów odrębnych.

7.8. Obszary, na których planowana jest lokalizacja instalacji odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW – farm fotowoltaicznych.

Na terenie Gminy Hajnówka na etapie sporządzania studium przeznaczono 4 obszary, w których będzie można lokalizować instalacje odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW - w postaci farm fotowoltaicznych (gdzie wnioskodawcy uzyskali decyzje o warunkach zabudowy oraz pozwolenia na budowę) – zgodnie z oznaczeniem graficznym symbolem EP na planszy „Kierunki...” t.j.:

- 1) w rejonie wsi Nowoberezowo - w ramach działki położonej w obrębie wsi Nowoberezowo (obręb 0012), gm. Hajnówka, oznaczonej numerem ewidencyjnym gruntów: 376/1.

2) w rejonie wsi Czyżyki - w ramach działki położonej w obrębie wsi Czyżyki, gm. Hajnówka, oznaczonej numerem ewidencyjnym gruntów: 313/1.

3) w rejonie wsi Dubiny (w części póln.-wsch.) - w ramach działek położonych w obrębie wsi Dubiny, gm. Hajnówka, oznaczonych numerami ewidencyjnymi gruntów: 1235 i 1234.

4) w rejonie wsi Dubiny (w części zach.) - w ramach działki położonej w obrębie wsi Dubiny, gm. Hajnówka, oznaczonej numerem ewidencyjnym gruntów: 291/1.

Na chwilę obecną (na 2016r.) - na lokalizację w/w farm fotowoltaicznych wnioskodawcy uzyskali decyzje o warunkach zabudowy oraz pozwolenia na budowę – na podstawie obowiązujących na czas uzyskiwania w/w decyzji przepisów odrębnych. Z uwagi na stan faktyczny i prawny (prawa nabyte) w projekcie studium wskazano te tereny jako obszary przeznaczone pod instalacje farm fotowoltaicznych.

Z uwagi na fakt, iż na chwilę obecną brak przepisów prawnych dla wyznaczenia stref ochronnych dla farm fotowoltaicznych (zarówno dla farm, które posiadają już pozwolenia na budowę, oraz planowanych nowych inwestycji) - władze gminy ustaliły, iż dla nowych inwestycji w w/w zakresie muszą być zachowane minimalne odległości dla lokalizowania inwestycji t.j.: farmy fotowoltaiczne - powinny być lokalizowane w odległości co najmniej 200 m od obszaru zwartej zabudowy.

Dopuszcza się lokalizację innych farm fotowoltaicznych na terenie Gminy Hajnówka (po dokonaniu zmiany uchwalonego studium i ustanowieniu nowych obszarów w odrębnym postępowaniu planistycznym) – z tym, że muszą być zachowane minimalne odległości dla lokalizowania inwestycji t.j.: farmy fotowoltaiczne - powinny być lokalizowane w odległości co najmniej 200 m od obszaru zwartej zabudowy.

Lokalizacja przeznaczonych w niniejszym studium 4 obszarów, w których będzie można lokalizować instalacje odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW - w postaci farm fotowoltaicznych – znajduje się poza zwartymi obszarami wsi, poza obszarami chronionymi oraz cennymi przyrodniczo.

Planowane przedsięwzięcia nie leżą na obszarach wymagających specjalnej ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin i zwierząt lub ich siedlisk lub siedlisk przyrodniczych objętych ochroną, w tym obszarach Natura 2000 oraz pozostałych formach ochrony przyrody, oraz nie będą oddziaływały na te obszary

Na etapie prowadzonych postępowań administracyjnych o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia (dla wszystkich 4 obszarów wyznaczonych w studium pod farmy fotowoltaiczne) - stwierdzono brak potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla w/w inwestycji.

8. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.

8.1. Zadania dla realizacji lokalnych celów publicznych.

Przewiduje się następujące zadania dla realizacji lokalnych celów publicznych na terenie Gminy Hajnówka (w najbliższych latach):

Wykaz przedsięwzięć do realizacji na terenie Gminy Hajnówka w latach 2015-2020.

Tabela 60.

Wykaz przedsięwzięć do realizacji na terenie Gminy Hajnówka w latach 2015-2020.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia - planowane zadania
	Inwestycje z zakresu ochrony środowiska (wód i powietrza)
1.	Budowa gazociągu wysokiego ciśnienia oraz sieci gazowej na terenie Gminy Hajnówka (cel ponadlokalny).
2.	Budowa oczyszczalni ścieków w Trywieży i kanalizacji sanitarnej we wsiach: Trywieża, Nowokornino, Kotówka, Wasilkowo, Rzepiska, Borysówka, Olchowa Kładka.
3.	Budowa kanału tłocznego kanalizacji sanitarnej Chytra – Hajnówka.
4.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Progalach.
5.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w zabudowie kolonijnej.
6.	Odciążenie oczyszczalni ścieków w Mochnatem poprzez przełączenie ścieków z kilku miejscowości i podłączenie części kolektorów kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni w mieście Hajnówka.
7.	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Orzeszkowie.
8.	Rekultywacja wysypiska śmieci w Starym Berezowie.
9.	Modernizacja urządzeń melioracyjnych w Nowosadach, Dubinach i Orzeszkowie.
10.	Termomodernizacja gminnych obiektów użyteczności publicznych.
11.	Opracowanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego dla poszczególnych obszarów Gminy, a wcześniej Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Hajnówka.
	Inwestycje z zakresu poprawy dostępności komunikacyjnej:
1.	Budowa lotniska sportowego w Nowosadach (inwestycja celu publicznego).
2.	Budowa drogi łączącej Dubiny i Lipiny (1,5 km).
3..	Budowa drogi w Lipinach (0,7 km)
4..	Budowa drogi w przysiółkach Podtrostyniec i Zatrostyniec (2,8km)
5..	Budowa drogi do Olchowej Kładki od drogi powiatowej.

6..	Przebudowa chodników w miejscowościach Nowoberezowo, Nowokornino, Trywieża, Lipiny, Orzeszkowo (10 km).
7..	Przebudowa dróg żwirowych na terenie Gminy – o długości ok.33 km.
	Inwestycje z zakresu turystyki i rekreacji.
1.	Utworzenie Centrum Edukacji Ekologicznej w Orzeszkowie - na bazie obiektów po byłej Szkole Podstawowej w Orzeszkowie.
2.	Budowa ścieżki rowerowej na przedpolu Puszczy Białowieskiej od drogi Dubiny – Lipiny do Soroczej Nózki (6 km).
3.	Budowa ścieżek rowerowych służących edukacji ekologicznej wraz z małą infrastrukturą w pasach drogowych dróg gminnych (ok. 10 km).
4.	Przebudowa byłej Szkoły Podstawowej w Mochnatem na Ośrodek Edukacji Ekologicznej.
5.	Budowa zbiornika retencyjnego w Orzeszkowie.
6.	Budowa zbiornika małej retencji w Chytrej.
7.	Budowa zbiornika małej retencji w Dubinach.
8.	Budowa zbiornika małej retencji w Nowosadach.
9.	Budowa zespołu boisk przy Zespole Szkół w Dubinach.
10.	Utworzenie obiektu zewnętrznej infrastruktury rekreacyjnej przy budynku GCK w Dubinach.
11.	Tworzenie nowej infrastruktury rekreacyjnej i sportowej na terenie Gminy.
	Inwestycje z zakresu poprawy dostępności do usług publicznych:
1.	Budowa szerokopasmowego internetu – budowa sieci rozdzielczej.
2.	Uzbrojenie w infrastrukturę techniczną nowej zabudowy mieszkaniowej w Lipinach.
3.	Adaptacja budynków użyteczności publicznej do wykonywania opieki nad osobami starszymi.
4.	Adaptacja budynków użyteczności publicznej do wykonywania zadań związanych z okresowym wsparciem ofiar przestępstw.

5.	Tworzenie i rozwój infrastruktury dedykowanej zachowaniu kultury materialnej i niematerialnej obszaru Gminy Hajnówka.
6.	Rewitalizacja obszarów i obiektów osiedla mieszkaniowego po byłym PGR w Nowymberezowie.
7.	Rewitalizacja obszarów i obiektów osiedla mieszkaniowego po Jednostce Wojskowej w Nieznanym Borze.
8.	Adaptacja obiektu po byłej zlewni mleka w Dubiczach Osocznych do funkcji społeczno-gospodarczych oraz obsługi ruchu turystycznego.
9.	Adaptacja obiektów świetlic wiejskich do celów integracji społeczno-kulturalnej.
	Inwestycje z zakresu przedsiębiorczości i kreowania nowych miejsc pracy.
1.	Budowa zakładu ceramiki budowlanej w Trywieży.
2.	Przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę przemysłowo-składową oraz produkcyjno - usługową w obrębie gruntów wsi Dubiny.
	Inwestycje z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii
1.	Budowa kolektorów słonecznych na terenie Gminy – ok.300 szt.
2.	Budowa ogniw fotowoltaicznych i pomp ciepła na obiektach gminnych – ok.10 szt.
3.	Budowa instalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkalnych.
4.	Sukcesywne zwiększanie udziału proekologicznych nośników energetycznych w źródłach ciepła.
5.	Rozwój instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii na obszarze Gminy Hajnówka.

8.2. Zadania dla realizacji lokalnych celów publicznych – obszar (teren) z przeznaczeniem pod budowę lotniska sportowego (inwestycja celu publicznego).

Planowana na wniosek Starostwa Powiatowego w Hajnówce, ul. Aleksego Zina 1, 17-200 Hajnówka - inwestycja celu publicznego t.j. "Budowa lotniska sportowego w powiecie hajnowskim", zlokalizowanego na gruntach położonych w obrębie wsi Nowosady, na działkach oznaczonych numerami geodezyjnymi: 96/3, 170, 172, 228, 245, 97, 171, 190/1, 190/2, 244.

Zgodnie z przedłożonym wnioskiem do projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Hajnówka - planowane przedsięwzięcie będzie polegało na budowie lotniska sportowego (inwestycja celu publicznego) wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną i obejmuje m.in. budowę:

- drogi startowej na kierunkach PN-PD o długości ok. 1200 m i szerokości 30 m wraz z pętlami nawrotowymi,
- drogi kołowania o długości ok. 400 m i szerokości 10,5 m,
- płyty postojowej o pow. ok. 1000 m² o nawierzchni utwardzonej z wykorzystaniem asfaltobetonu,
- stacji paliw kontenerowej,
- dwóch hangarów lotniczych do garażowania statków lotniczych o prostej bryle i konstrukcji stalowej bez podpiwniczenia oraz stalowej konstrukcji dachu płaskiego, o przybliżonych parametrach technicznych: dł. – ok. 30 m, szer. – ok. 30 m, ilość kondygnacji – 1, wys. ok. 7,5 m. Wyposażenie instalacyjne hangarów stanowić będą instalacja elektryczna, oświetlenie ogólne, instalacja uziemiająca, odgromowa, urządzenia ppoż., instalacja kanalizacji deszczowej,
- budynku administracyjno-szkoleniowo-gastronomicznego o przybliżonych parametrach technicznych: dł. – ok. 30 m, szer. – ok. 30 m, ilość kondygnacji – 2, wysokości 8 m, o dachu płaskim,
- budynek OSP,
- ogrodzenia terenu lotniska panelami z drutu stalowego o wysokości 2500 mm i długości około 4200 m,
- 10 domków letniskowych o pow. zabudowy ok. 60 m² każdy,
- placu zabaw dla dzieci,
- miejsca rekreacyjnego z wiatą i miejscem ogniskowym.

Orientacyjne planowane parametry projektowanego lotniska sportowego (sporządzone w oparciu o Kartę informacyjną przedsięwzięcia "Budowa lotniska sportowego w powiecie hajnowskim" - złożoną przez Inwestora t.j. Starostę Hajnowskiego):

1. Rodzaj i charakterystyka przedsięwzięcia:

a) skala przedsięwzięcia i wielkości zajmowanego terenu oraz ich wzajemnych proporcji:

Zakres przedsięwzięcia obejmuje budowę m.in.:

pasa startowego asfaltowo-betonowego, pasa startowego trawiastego, drogi kołowania, budynku administracyjno-szkoleniowego, dwóch hangarów lotniskowych, 10 domków letniskowych oraz kontenerowej stacji paliw i parkingu.

Droga startowa będzie wykonana wraz z pętlami nawrotowymi natomiast droga kołowania będzie podchodziła do placów przed hangarowych i przewidzianej do realizacji stacji paliw. Droga startowa i droga kołowania będzie wykonana jako nawierzchnia utwardzona i wyprofilowana w sposób zapewniający powierzchniowy spływ wód opadowych i roztopowych w granicach nieruchomości objętej wnioskiem. Pas startowy asfaltowo-betonowy będzie miał wymiary 25m x 1200m, pas startowy trawiasty będzie miał wymiary 50m x 1000 m, a wybudowana droga kołowania będzie długości 600 m i szerokości 10,5 m o nawierzchni utwardzonej.

Zakres przedsięwzięcia ponadto obejmuje budowę dwóch hangarów lotniczych o wymiarach długości i szerokości ok. 30m, wysokości 7,5m oraz posadowienie kontenerowej stacji paliw, w wariantcie dwukomorowym o pojemności 10 m³ + 10 m³, która zostanie skomunikowana z drogą kołowania w celu zapewnienia dojazdu statkom powietrznym. Wybudowane zostaną również: budynek administracyjno-szkoleniowy do 3 kondygnacji o wymiarach ok. 25 x 50m, 10 domków letniskowych dwukondygnacyjnych o wymiarach ok. 6

x 10m oraz parking utwardzony o pow. ok. 1000m². Oświetlenie zamontowane zostanie w rejonie płyty postojowej, przy budynku administracyjno-szkoleniowym, domkach letniskowych i parkingu. Teren lotniska będzie ogrodzony siatką metalową o wysokości ok. 2,5m.

Planowane do realizacji lotnisko będzie obsługiwało tylko małe samoloty (2 – 4 osobowe) oraz szybowce. Nie przewiduje się wykorzystywania samolotów turbopropellerowych. Liczbę operacji startów i lądowań w ciągu doby przewidziano średnio na 6 lotów w porze dziennej oraz 0,1 lotów w porze nocnej.

Teren zajęty pod inwestycję zlokalizowany jest w miejscowości Nowosady, gm. Hajnówka. Jako trasa dojazdowa do miejsca inwestycji wykorzystane zostaną istniejące drogi – przewiduje się dojazd drogą wojewódzką Zabłudów – Nowosady i drogą gminną Nowosady – Kotówka. Teren przewidziany pod przedsięwzięcie to głównie pola uprawne, a także w niewielkim stopniu las, zadrzewienia śródpolne, dwa oczka wodne, rozlewisko i drogi nieutwardzone. Sąsiedztwo terenu planowanego lotniska stanowi: od północy – droga wojewódzka nr 685 Zabłudów – Narew – Nowosady – Hajnówka oraz pola uprawne, od wschodu – droga wojewódzka nr 685 Zabłudów – Narew – Nowosady – Hajnówka i zabudowa wsi Nowosady, od południa – pola uprawne, zabudowa wsi Dubińska Ferma, od zachodu – pola uprawne. Najbliższa zabudowa mieszkalna znajduje się w odległości ok. 500m od granicy planowanej inwestycji.

b) powiązania z innymi przedsięwzięciami, w szczególności kumulowania się oddziaływań przedsięwzięć znajdujących się na obszarze, na którym będzie oddziaływać przedsięwzięcie

– teren na którym będzie realizowana inwestycja znajduje się na terenie upraw rolnych oraz w pobliżu zabudowy zagrodowej. Inwestycja nie będzie miała powiązań z innymi przedsięwzięciami, oddziaływanie nie będzie się kumulować z innymi przedsięwzięciami znajdującymi się na obszarze.

c) wykorzystywanie zasobów naturalnych:

– w trakcie eksploatacji przedsięwzięcia nie przewiduje się wykorzystanie zasobów naturalnych poza paliwem do silników statków powietrznych oraz wodą i energią elektryczną.

d) emisja i występowanie innych uciążliwości:

– Inwestycja nie będzie źródłem dużych emisji nie będzie również powodować znacznych innych uciążliwości. Jedynie na etapie realizacji przedsięwzięcia mogą wystąpić negatywne oddziaływania związane z prowadzeniem prac budowlanych. Oddziaływania te będą miały jednak charakter krótkotrwały i odwracalny i ustaną wraz z zakończeniem robót.

Na etapie eksploatacji przedsięwzięcia głównymi emisjami będzie emisja substancji: gazów i pyłów do powietrza oraz emisja hałasu.

Emisja gazów i pyłów będzie związana ze spalaniem paliw w silnikach samolotów podczas startów i lądowań oraz z funkcjonowaniem stacji paliw, wystąpi także emisja niezorganizowana powstająca w wyniku poruszających się po terenie inwestycji samochodów. Uwzględniając wielkości emisji substancji zanieczyszczających wprowadzanych do powietrza w wyniku funkcjonowania lotniska można stwierdzić, iż oddziaływanie na stan powietrza atmosferycznego będzie znikome i nie spowoduje jego znaczącego pogorszenia ani przekroczenia dopuszczalnych wartości stężeń poza terenem inwestycji.

Źródłem hałasu na etapie eksploatacji inwestycji będzie hałas powstający w wyniku operacji startów i lądowań statków powietrznych, a także poruszających się po terenie inwestycji pojazdów. W fazie startu maksymalna moc silnika wykorzystywana jest tylko

podczas rozbiegu statku, a więc w odległości od zabudowań powyżej 500m. W fazie lądowania podejście wykonuje się na zredukowanych obrotach silnika, przejście na maksymalną moc odbywa się tylko i wyłącznie w tzw. manewrze przejścia na drugi krąg. Manewr ten wykonywany będzie bezpośrednio nad lotniskiem, w odległości od zabudowań powyżej 500m. Hałas samolotu przelatującego na wysokości 100 m n. p. t. o poziomie dźwięku 110 dB, po dotarciu do ziemi jest na poziomie ok. 58-60 dB, natomiast samolotu przelatującego na wysokości ok. 200m n.p.t. ok. 52-54 dB. Hałas powodowany przez poruszające się samoloty będzie znikomy. Jak wynika z karty informacyjnej przedsięwzięcia poziom hałasu w obrębie lotniska nie przekroczy 60 dB.

Na etapie realizacji przedsięwzięcia plac budowy wraz z bazami materiałowymi i maszynowymi będzie zlokalizowany z uwzględnieniem minimalizacji zajętości terenu. Miejsca magazynowe, składy i bazy transportowe będą zlokalizowane z dala od terenów zabudowy mieszkaniowej. Pod drogi dojazdowe będzie wykorzystywana istniejąca sieć dróg. Będzie prowadzona prawidłowa gospodarka humusem. Warstwa próchnicza zdjęta na etapie robót ziemnych będzie wykorzystana do rekultywacji terenów po budowie. Będzie wykorzystywany sprawny technicznie sprzęt wyposażony w katalizatory spalin. Ewentualne wycieki z maszyn będą neutralizowane za pomocą sorbentów. Materiały budowlane i substancje chemiczne będą składowane w wydzielonych miejscach na utwardzonym podłożu. Prace budowlane będą prowadzone w porze dziennej. Ścieki bytowe na etapie realizacji będą gromadzone w przenośnych sanitariatach. Będzie prowadzona prawidłowa gospodarka odpadami. Odpady będą magazynowane selektywnie w miejscach do tego przeznaczonych, a następnie będą przekazywane specjalistycznym firmom do unieszkodliwienia i do odzysku.

Na etapie eksploatacji inwestycji ścieki socjalno-bytowe będą odprowadzane do planowanej ekologicznej oczyszczalni przyłotniskowej. Ścieki opadowo – roztopowe: z placu dystrybucji i spustu paliw, po uprzednim podczyszczeniu w separatorze substancji ropopochodnych i w osadniku oraz ścieki opadowo – roztopowe z połaci dachowych będą odprowadzane do istniejącej kanalizacji deszczowej natomiast ścieki opadowo – roztopowe z drogi startowej, drogi kołowania, placów przed hangarowych i parkingów będą odprowadzane powierzchniowo na teren inwestora. Stacja paliw zostanie usytuowana na utwardzonym podłożu z wyprofilowaniem zapewniającym sprawne odwodnienie. Będzie ona wyposażona w monitoring przecieków, zabezpieczenie przed wyparowaniem paliwa, system odprowadzania oparów VRS oraz elektroniczny monitoring poziomu paliwa. Odpady na etapie eksploatacji będą magazynowane selektywnie w miejscach do tego przeznaczonych, a następnie będą przekazywane specjalistycznym firmom do unieszkodliwienia i odzysku.

W wyniku zastosowania w/w rozwiązań przedmiotowe przedsięwzięcie nie będzie znacząco oddziaływać na środowisko.

e) obszary wymagające specjalnej ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin i zwierząt lub ich siedlisk lub siedlisk przyrodniczych objętych ochroną, w tym obszary Natura 2000 oraz pozostałe formy ochrony przyrody:

– Miejsce inwestycji pozbawione jest siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin będących przedmiotem ochrony pobliskiego obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska. Obszar ten tj. obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004, będący jednocześnie projektowanym specjalnym obszarem ochrony siedlisk zatwierdzonym decyzją Komisji Europejskiej oddalony jest o niespełna 600 m od granic obszaru inwestycji. Ponadto orlik krzykliwy gniazduje w kompleksie leśnym, którego najbliższa względem inwestycji strefa ochrony oddalona jest o ok. 2 km. Innym pobliskim obszarem kwalifikowanym jako forma ochrony przyrody, jest Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza Białowieska”, graniczący poprzez drogę wojewódzką z miejscem inwestycji.

9. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 48 UST.1.

9.1. Zadania dla realizacji celów publicznych o znaczeniu ponadlokalnym.

Należy uwzględnić następujące elementy zagospodarowania przestrzennego w późniejszych opracowaniach planistycznych (planach miejscowych):

Zgodnie z otrzymanymi uchwałami Zarządu Województwa Podlaskiego wniesionymi jako wnioski do opracowywanego projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Hajnówka do zadań o znaczeniu ponadlokalnym istotnych dla Gminy Hajnówka należy zaliczyć:

a) zgodnie z Uchwałą Nr 21/2719/06 Zarządu Województwa Podlaskiego z 24 sierpnia 2006r.:

Na obszarach objętych zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Hajnówka należy uwzględnić ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zatwierdzonego uchwałą Nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003 r. (Dz. Urz. W.P. nr 108, poz. 2026), a w szczególności:

1. wdrożenie europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 - Dyrektywa Ptasia i Siedliskowa Puszczy Białowieskiej,
2. ustalenia dotyczące Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszczy Białowieskiej, Transgranicznego Obszaru Chronionego Puszczy Białowieskiej oraz ustalenia Planu ochrony Puszczy Białowieskiej,
3. dostosowanie drogi wojewódzkiej Nr 685 na odcinku Zabłudów - Narew - Nowosady - Hajnówka do parametrów klasy G oraz na odcinku Hajnówka - Kleszczele do parametrów klasy Z,
4. dostosowanie drogi wojewódzkiej Nr 689 na odcinku Bielsk Podlaski - Hajnówka do parametrów klasy G oraz na odcinku Hajnówka - Białowieża do parametrów klasy Z,
5. docelową obwodnicę Nowosad, Dubin i Hajnówki po stronie zachodniej,
6. ochronę budowli inżynierskich - wąskotorowych kolejek leśnych i przystosować ich do przewozów turystycznych,
7. dostosowanie linii kolejowej Siedlce - Czeremcha - Hajnówka - Siemianówka granica państwa do kursowania pociągów z prędkością 100 km/h na odcinku Siedlce-Czeremcha oraz na pozostałym odcinku poniżej 100 km/h,
8. dostosowanie linii kolejowej Hajnówka - Białowieża do kursowania pociągów z prędkością poniżej 100 km/h,
9. elementy istniejącej i projektowanej ponadlokalnej infrastruktury technicznej w zakresie elektroenergetyki, gazownictwa i telekomunikacji,
10. utrzymanie istniejących na terenie Gminy Hajnówka zasobów nieruchomości Skarbu Państwa będących w zarządzie MON lub Lasów Państwowych i znajdujących się w najmie wojska.

b). zgodnie z Uchwałą Nr 53/678/07 Zarządu Województwa Podlaskiego z 4 grudnia 2007r.:

Na obszarze objętym przedmiotowym opracowaniem należy uwzględnić ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, zatwierdzonego uchwałą Nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 108, poz. 2026), a w szczególności:

1). w zakresie komunikacji:

a) drogi wojewódzkie:

- Nr 689 Bielsk Podlaski - Hajnówka klasy G i Hajnówka - Białowieża klasy Z,
- Nr 685 Zabłudów - Hajnówka klasy G i Hajnówka - Kleszczele klasy Z,

b) linie kolejowe:

- nr 31 Siedlce - Hajnówka o znaczeniu państwowym,
- nr 31 Hajnówka - Siemianówka nie zaliczona do państwowych,
- nr 52 Lewki - Hajnówka - Białowieża nie zaliczona do państwowych,

2). w zakresie środowiska przyrodniczego uwzględnić Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza Białowieża, istniejące rezerваты przyrody oraz obszar NATURA 2000 "Puszcza Białowieża" - Dyrektywa Ptasia,

3) w zakresie energetyki i telekomunikacji:

- projektowaną linię WN 110 kV Milejczyce - Hajnówka,
- projektowane gazociągi wysokiego ciśnienia Hajnówka - Narew i Hajnówka Dubicze,
- linie kablowe światłowodowe Dubicze Cerkiewne - Hajnówka, Hajnówka Czyże, Hajnówka - Narewka - Hajnówka - Białowieża,
- istniejące stacje bazowe telefonii komórkowej. istniejącą linię WN 110 kV Bielsk Podlaski - Hajnówka i Hajnówka Lewkowo gm. Narewka.

9.2. Inne zadania dla realizacji celów publicznych o znaczeniu ponadlokalnym:

a) przebudowa linii wysokiego i średniego napięcia:

- linii WN 110 kV relacji RPZ Hajnówka – RPZ Czeremcha,
- modernizację istniejącej linii 110 kV Bielsk Podlaski - Hajnówka
- modernizację istniejącej linii 110 kV RPZ Hajnówka – RPZ Lewkowo,
- modernizację i rozbudowę istniejących sieci SN 15 kV na obszarze gminy,

w tym:

- budowę linii SN 15 kV od RPZ Hajnówka do projektowanej stacji transformatorowej Zakładu Ceramiki Budowlanej w Trywieży (zasilanie podstawowe),
- budowę linii SN 15 kV, jako odgałęzienia od istniejącej linii Hajnówka – Trywieża, do projektowanej stacji transformatorowej na terenie Zakładu Ceramiki Budowlanej w Trywieży (zasilanie rezerwowe),
- modernizacja istniejącej linii napowietrznej SN 15 kV Hajnówka – Trywieża wraz z przebudową odcinka istniejącej linii SN 15 kV, kolidującego z projektowanym zagospodarowaniem terenu Zakładu Ceramiki Budowlanej,

b) budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Wyszki – Bielsk Podlaski – Hajnówka wraz ze stacją redukcyjno-pomiarową I0 w Hajnówce,

c) budowę gazociągów średniego ciśnienia wyprowadzonych ze stacji redukcyjno-pomiarowej I0 w Hajnówce na całym obszarze Gminy, w tym – budowa gazociągu średniego ciśnienia relacji Hajnówka – Trywieża (Zakład Ceramiki Budowlanej),

d) Budowa Zakładu Ceramiki Budowlanej w Trywieży,

e) modernizację i rozbudowę infrastruktury teletechnicznej (telefonii stacjonarnej, komórkowej, sieci komputerowych itp.) wg potrzeb mieszkańców – z uwzględnieniem przepisów szczególnych.

Zarząd Województwa Podlaskiego złożył wniosek wydzielanie z części pasa drogowego drogi wojewódzkiej nr 689 – na odcinku Hajnówka-Białowieża (działka o nr geod. 578, w chwili obecnej działka o nr 578/2) terenu będącego parkingiem leśnym i przeznaczeniu w/w terenu jako miejsce obsługi podróżnych z możliwością wzniesienia obiektów gastronomicznych.

Wniosek został uwzględniony i do projektu studium zostało wprowadzone projektowane przeznaczenie terenu – jako zabudowa usługowa – związana z usługami o charakterze usług gastronomicznych, turystycznych, związanych z obsługą podróżnych.

W chwili obecnej działka o nr 578/2 została przekazana dla Powiatu Hajnowskiego, który ma zamiar realizować tam inwestycję o charakterze usług związanych z obsługą ruchu turystycznego.

10. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000m² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

10.1 Sytuacje w których występuje obowiązek sporządzania planu miejscowego:

Na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.2016.778 j.t., z późn.zm.), są to:

- obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości,
- obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000 m²,
- obszary przestrzeni publicznej (definicja obszaru przestrzeni publicznej - art. 2 pkt 6) - obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne),
- dla terenów górniczych, w tym udokumentowanych oraz występujących w perspektywicznych obszarach górniczych wyznaczonych na rysunku Studium, a także dla innych terenów eksploatacji surowców mineralnych – na podstawie art.95 ust.1 i 2, oraz art.104 ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U.2016.1131, z późn. zm.),
- dla obszarów i zespołów poddawanych ochronie przez Radę Gminy,
- dla obszarów, gdy realizacja inwestycji wymaga uzyskania zgody odpowiedniego organu na przeznaczenie terenów rolnych lub leśnych na cele nierolnicze lub nieleśne, co wynika z art. 7 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U.2015.909 j.t., z późn.zm.),
- w przypadku projektowanych zalesień, w tym na tereny granic polno-leśnych.

10.2. Obszary, dla których przewiduje się sporządzenie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego.

W niniejszym Studium ustalono:

- 1) potrzebę przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości przeznaczonych w dotychczasowych opracowaniach pod zabudowę mieszkaniową, oraz usługową – głównie na terenach niezainwestowanych.
- 2) Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² nie występują. Na terenie Gminy nie przewiduje się realizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedażowej powyżej 2000 m², ale gdyby w przyszłości wystąpiła potrzeba lokalizacji takiego obiektu, wówczas należy dokonać zmiany Studium i opracować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.
- 3) obszary przestrzeni publicznej zostaną szczegółowo opracowane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego - w chwili obecnej nie są określone.
- 4) Na podstawie przepisów odrębnych przeznaczenie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne wymagające zgody na to przeznaczenie dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego – art. 7 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Z ustawy tej nie wynika określony wprost obowiązek sporządzania planów miejscowych, ale określone są czynności bądź sposoby zagospodarowania, uwarunkowane sporządzaniem planu.
- 5) Dla terenów górniczych, w tym udokumentowanych oraz występujących w perspektywicznych obszarach górniczych wyznaczonych na rysunku Studium, a także dla innych terenów eksploatacji surowców mineralnych, w sytuacji gdy przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny objętej koncesją – na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U.2016.1131, z późn. zm.).

Podjęcie opracowanie planu miejscowego wyniknie z konkretnej potrzeby przedsiębiorcy, który zgłosi do Wójta wnioski o opracowanie MPZP.

W chwili obecnej na etapie opracowania Studium takiej potrzeby nie stwierdza się – poza już wyznaczonymi obszarami wcześniej w obowiązującym studium i w MZPZ dla terenów w rejonie wsi Trywieża.

Na terenie Gminy Hajnówka występuje udokumentowane złożo surowców ilastych o zasobach warunkowych "Trywieża" - położone jest w północno-zachodniej części Gminy w okolicy miejscowości Trywieża. Zasoby złoża oceniono na 3672 tys. m³, z uwagi na położenie w obrębie gruntów rolnych chronionych (III i IV klasy bonitacji) eksploatację złoża uznano za warunkową.

Wg stanu obecnego na terenie Gminy Hajnówka w rejonie wsi Trywieża obowiązuje Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego, obejmujący tereny przeznaczone pod kopalnię iłów i zakład ceramiki budowlanej, uchwalony Uchwałą Rady Gminy Hajnówka Nr XXXVII/143/09 z 29 lipca 2009r.

W części graficznej opracowywanego studium wskazano występowanie w/w złoża.

11. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE.

11.1. Obszary, dla których obowiązują na dzień dzisiejszy (czerwiec 2016r.) Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego w Gminie Hajnówka.

Tabela 61. Obszary, dla których obowiązują na dzień dzisiejszy (czerwiec 2016r.) Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego w Gminie Hajnówka.

Lp.	Nr uchwały i data	Pow. terenu objętego zmianą	Cel na który przeznaczono teren	Wnioskodawca
1.	Uchwała nr XIX/96/96 RG Hajnówka z dnia 31.10.1996r.	Obszar o pow. 0,3ha we wsi Mochnate (część działki nr 673)	Teren rolny przeznaczono pod wiejską oczyszczalnię ścieków	Rada Gminy Hajnówka
		Obszar o pow 2,0ha we wsi Mochnate (część działek nr 673, 674 i 675)	Teren rolny pozostawiono jako strefa ochronna oczyszczalni bez prawa do zabudowy	Rada Gminy Hajnówka
		Obszar o pow. 0,35ha we wsi Puciska (działka nr 66)	Teren rolny przeznaczono pod budownictwo mieszkaniowe	Właściciel gruntu
		Obszar o pow. 2,9ha we wsi Dubiny (działki nr 1124/1 i 1124/2)	Teren rolny przeznaczony pod szkołę podstawową i boisko sportowe	Rada Gminy Hajnówka
2.	Uchwała nr IX/48/99 RG Hajnówka z dnia 22.07.1999r. (Dz.Urz.WB Nr 30, poz. 471)	Teren wzdłuż trasy Bielsk Podlaski – Hajnówka, o pow. 6,6221ha.	Ustalono trasę przebiegu gazociągu wysokiego ciśnienia DN-150mm Bielski Podlaski – Hajnówka	Rada Gmina Hajnówka
3.	Uchwała nr XIX/104/2000 RG Hajnówka z dnia 02.08.2000r. (Dz.Urz.WB Nr 24, poz. 244)	Nowosady teren o pow. 1,62ha	Teren figurujący dotychczas jako obszar zabudowy jednorodzinnej przeznaczono pod budownictwo mieszkaniowe zagrodowe	Samorząd wsi Nowosady
		Nowosady działka nr 96/4 o pow. 1,92ha	Teren rolny przeznaczony na inwestycje infrastrukturalne służące wykonaniu zadań własnych gminy	Rada Gminy Hajnówka
		Nowosady działka nr 656/2 o pow. 0,04ha	Teren zabudowy zagrodowej przeznaczono pod funkcję komunikacji publicznej	Rada Gminy Hajnówka
		Dubiny część działki nr 388/11 o pow. 2ha	Teren rolny przeznaczono pod składowisko odpadów	Rada Gminy Hajnówka

			stałych	
		Dubiny działki oznaczone nr geod. 631/4, 631/6, 631/7 o pow. 1,8ha	Teren rolny przeznaczono pod funkcję produkcyjną	Użytkownik i właściciel gruntu
		Dubiny działka nr 673/1 o pow. 1ha	Teren rolny przeznaczono pod parkingi	Samorząd wsi Dubiny
		Dubiny działka oznaczona nr geod. 1267/1 o pow. 0,4ha	Teren rolny przeznaczono pod stację paliw płynnych i gazu	Właściciel gruntu
4.	Uchwała nr XXXII/188/01 RG Hajnówka z dnia 27.12.2001r. (Dz.Urz.WB Nr 3, poz. 55 z 2002r.)	Chytra, teren o pow. 5,7556ha	Teren rolny pod zbiornik wodny małej retencji	Rada Gminy Hajnówka
		Lipiny teren o pow. 1,4439ha	Teren rolny przeznaczony pod zabudowę jednorodzinną i podstawowe usługi nieuciążliwe	Rada Gminy Hajnówka
		Lipiny teren o pow. 0,354ha	Teren leśny przeznaczony pod budownictwo sakralne	Rada Gminy Hajnówka
		Lipiny teren o pow. 4,3853ha	Teren leśny przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną	Rada Gminy Hajnówka
		Mochnate działki nr 382, 383, 284 o pow. 1,54ha	Teren rolny przeznaczony pod rozbudowę cmentarza parafialnego	Rada Gminy Hajnówka
5.	Uchwała nr XIX/109/04 RG Hajnówka z dnia 23.09.2004r. (Dz.Urz.Woj.Podl. Nr 152, poz. 2017; Nr 185, poz. 2441; Nr 193, poz. 2632 z 2004r.)	Lipiny działki oznaczone nr geod. nr 15, od 124/2 do 40 i 126/32, 126/34, 127/1,2, teren o pow. 7,8618ha	Grunty rolne przeznaczono pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z dopuszczeniem usług nieuciążliwych	Rada Gminy Hajnówka
6.	Uchwała nr XXVIII/143/09 RG Hajnówka z dnia 29.07.2009r. (Dz.Urz.Woj.Podl. Nr 161, poz. 1737 z dnia 12.08.2009r.)	Trywieża, położony na południe od drogi powiatowej nr 1622B do granicy z gruntami wsi Nowokornino, na zachód od drogi powiatowej nr 1619B i terenu zabudowy Trywieży do granicy administracyjnej gminy Czyże, pow. 68,9569ha	Grunty rolne przeznaczono na kopalnię iłów i zakład ceramiki budowlanej	Rada Gminy Hajnówka

11.2. Obszary, dla których podjęte są uchwały intencyjne o przystąpieniu do sporządzenia MPZP:

Podjęte przez Radę Gminy Hajnówka uchwały intencyjne o przystąpieniu do sporządzenia MPZP:

- 1). Uchwała Nr XVII/87/12 Rady Gminy Hajnówka z dnia 31 lipca 2012r. w sprawie przystąpienia do sporządzania Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego części gminy Hajnówka w obrębie gruntów wsi: Stare Berezowo, Dubicze Osoczne, Nowoberezowo, Mochnate, obejmujące tereny przeznaczone pod lokalizację elektrowni wiatrowych.

Uwaga: W/w Uchwała – z uwagi na zmianę przepisów dotyczących lokalizacji elektrowni wiatrowych nie będzie realizowana.

- 2). Uchwała Nr XII/40/15 Rady Gminy Hajnówka z dnia 25 września 2015r. w sprawie przystąpienia do sporządzania Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego części gminy Hajnówka w obrębie gruntów wsi Dubiny z przeznaczeniem pod zabudowę przemysłowo-składową oraz produkcyjno-usługową.

11.3. Obszary, dla których przewiduje się sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Przyjmuje się zasadę opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów, których rozwój jest warunkowany reżimami ochronnymi wynikającymi z położenia na terenach prawnie chronionych, lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie oraz dla terenów położonych w strefie intensywnego rozwoju.

Gmina ma zamiar opracować plany miejscowe zagospodarowania przestrzennego dla następujących obszarów:

- a) dla terenów przeznaczonych pod zabudowę przemysłowo-usługową PSU we wsi Dubiny,
- b) dla terenów przeznaczonych pod zabudowę usługową w obrębie wsi Wygoda,
- c) dla obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu;
- d) dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną we wsi Lipiny i w rejonie wsi Postołowo,
- e) dla innych obszarów gminy, dla których zgłoszono wnioski o opracowanie planów, z zastrzeżeniem, że plany te rozstrzygną o możliwości przeznaczenia terenów pod zgłaszane potrzeby inwestycyjne.

Opracowania Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego powinny być opracowane dla następujących obszarów funkcjonalne i jednostki osadnicze (opracowywane sukcesywnie w ramach pojawiających się potrzeb gminy):

- **Obszar funkcjonalny - Strefa B** – obszary preferowane do rozwoju agroturystyki i turystyki z funkcją rolniczą jako uzupełniającą. Obszar funkcjonalny zawierający się

w rejonach - Łozice - Orzeszkowo - droga wojewódzka Nr 695 związany z rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnej na terenach użytkowanych obecnie rolniczo. Obszary te występują na przedpolu Puszczy Białowieskiej - rejon wsi: Orzeszkowo, Łozice.

- **Obszar funkcjonalny Topiło** przewidziany do rozwoju funkcji rekreacyjno – wypoczynkowej - z uwagi na bardzo malownicze położenie.
- **Obszar funkcjonalny obejmujący pasmo miejscowości Dubiny - Nowosady - Zwodzieckie**, będącym już obecnie a także przewidzianym jako strefa intensywnego rozwoju mieszkalnictwa oraz usług i sfery gospodarczej,
- **Obszar funkcjonalny przedpola Puszczy Białowieskiej obejmujący miejscowości Soroczka Nózka - Skryplewo - Postołowo - Lipiny** - użytkowany obecnie rolniczo, przewidziany do rozwoju z przeznaczeniem na funkcję mieszkaniową jednorodzinną przemieszanej z zabudową zagrodową, oraz do rozwoju funkcji rekreacyjno – wypoczynkowej.
- **Miejscowości przewidziane do wielofunkcyjnego rozwoju wsi:** Mochnate - Stare Berezowo, Dubicze Osoczne, Nowoberezowo, Nowokornino,
- Ustala się możliwość lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej na terenach pozostałych miejscowości w granicach istniejącego zainwestowania oraz na terenach bezpośrednio do nich przylegających.

Ponadto, Rada Gminy z własnej inicjatywy, bądź na wniosek Wójta, będzie mogła decydować o potrzebie opracowania Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego na inne tereny, z tym że plan miejscowy musi być zgodny z ustaleniami niniejszego „Studium”. W przypadku niezgodności projektu planu miejscowego ze „Studium” należy dokonać zmiany ustaleń „Studium”.

W tych MPZP niezbędne będzie, przeznaczenie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, w odpowiednim zakresie, w zależności od potrzeb.

12. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.

W granicach Gminy Hajnówka w chwili obecnej nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych.

Na terenie Gminy Hajnówka występuje słabo rozwinięta sieć rzek i strumieni. Główną rzeką jest Leśna Prawa (prawobrzeżny dopływ Bugu) oraz jej dopływy Perebel i Chwiszczej, które spływają w kierunku południowo-wschodnim.

Wody w północno-wschodniej części Gminy zbierane są przez rzekę Łutownia (dopływ Narewki), zaś południowo-zachodnia część gminy należy do dorzecza Orlanki – dopływ Narwi. Rzeki płyną wąskimi dolinami wypełnionymi namulami lub torfami.

W zachodniej części Gminy rzeki zostały włączone w system melioracji odwadniających. W części wschodniej rzeki płyną naturalnymi korytami, w ich dolinach występują mokre łąki, szuwarzyska i torfowiska niskie.

Na terenie Gminy Hajnówka nie występują naturalne zbiorniki wodne. Największym sztucznym akwenem jest zbiornik na rzece Perebel o powierzchni 16,7 ha służący do magazynowania i konserwowania drewna, po oczyszczeniu i może być wykorzystywany do rekreacji. Istnieje również kilka płytkich i zarośniętych przez roślinność szuwarową stawów.

Przy sporządzaniu Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego należy zwrócić szczególną uwagę na tereny przeznaczone pod zabudowę, na których występują urządzenia melioracyjne.

W celu zapewnienia ich prawidłowego funkcjonowania, po zmianie użytkowania gruntów, należy systemowo rozwiązać sprawę przebudowy istniejących urządzeń melioracyjnych.

Ewidencja tych urządzeń znajduje się w Biurze Terenowym WZM i UW w Białymstoku przedstawicielstwo w Bielsku Podlaskim, ul. Wyszyńskiego 20.

Art.65, ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (Dz.U.2015.469. j.t., z późn.zm) zabrania niszczenia lub uszkodzania urządzeń wodnych. W świetle art. 122 ust. 1, pkt 3 ww. ustawy na wykonanie lub przebudowę tych urządzeń należy uzyskać pozwolenie wodnoprawne. Przed wystąpieniem z wnioskiem o wydanie pozwolenia wodnoprawnego dokumentację projektową przebudowy urządzeń melioracyjnych łącznie z operatem wodnoprawnym należy przedłożyć do uzgodnienia do Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku.

13. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.

W granicach gminy w chwili obecnej nie występują w/w obszary.

Na terenie Gminy Hajnówka występuje udokumentowane złoża surowców ilastych o zasobach warunkowych "Trywieża" - położone jest w północno-zachodniej części Gminy w okolicy miejscowości Trywieża. Zasoby złoża oceniono na 3672 tys. m³, z uwagi na położenie w obrębie gruntów rolnych chronionych (III i IV klasy bonitacji) eksploatację złoża uznano za warunkową.

Wg stanu obecnego na terenie Gminy Hajnówka obowiązuje na terenie wsi Trywieża Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego, obejmujący tereny przeznaczone pod kopalnię ilów i zakład ceramiki budowlanej. W/w MPZP został uchwalony Uchwałą Rady Gminy Hajnówka Nr XXXVII/143/09 z 29 lipca 2009r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części gminy Hajnówka obejmującego tereny przeznaczone pod kopalnię ilów i zakład ceramiki budowlanej na gruntach wsi Trywieża.

W momencie budowy i uruchomienia zakładu należy uwzględnić filary ochronne zgodnie z zapisami w w/w MPZP, uwzględniając obowiązujące przepisy odrębne.

14. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (Dz. U. Nr 41, POZ. 412 ORAZ Z 2002R. NR 113, POZ.984 I NR 153, POZ. 1271).

Szczegółowy zapis zawiera Rozdział 5 niniejszego Studium - dotyczący zasad ochrony dziedzictwa kulturowego.

15. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.

1. Po zakończeniu eksploatacji dotychczasowego komunalnego wysypiska śmieci zlokalizowanego na gruntach wsi Stare Berezowo wykonać jego rekultywację.
2. Rekultywować dzikie wysypiska oraz wyrobiska poeksploatacyjne głównie o kierunku leśnym.

3. Zaleca się racjonalną eksploatację surowców mineralnych z zachowaniem wymogów określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2016.1131, z późn.zm.).
4. Wg stanu obecnego na terenie Gminy Hajnówka obowiązuje na terenie wsi Trywieża Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego, obejmujący tereny przeznaczone pod kopalnię iłów i zakład ceramiki budowlanej uchwalony Uchwałą Rady Gminy Hajnówka Nr XXXVII/143/09 z 29 lipca 2009r. W momencie budowy i uruchomienia zakładu należy uwzględnić zapisy dotyczące rekultywacji w/w terenów zgodnie z zapisami w w/w planu miejscowego, uwzględniając obowiązujące przepisy odrębne.

16. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.

Na terenie Gminy Hajnówka do obszarów terenów zamkniętych, o których mowa w art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U.2016.1629 j.t., z późn.zm.), należy zaliczyć:

- 1) tereny kolejowe,
- 2) teren KOMPLEKSU WOJSKOWEGO NR 741.

16.1. TERENY KOLEJOWE.

(Na podstawie Decyzji Nr 3 MINISTRA INFRASTRUKTURY I ROZWOJU z dnia 24 marca 2014r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz.Urz.MiR.2014.25).

Przez obszar Gminy przebiega pierwszorzędna, jednotorowa linia kolejowa Siedlce - Mordy - Czeremcha - Hajnówka - Siemianówka - granica państwa- znaczenia lokalnego, jednotorowa linia kolejowa Hajnówka - Nieznany Bór zaliczone są do linii kolejowych o znaczeniu państwowym.

Ponadto przebiega linia kolejowa Lewki – Hajnówka, na której zawieszono kursowanie pociągów.

Stan techniczny torów linii Siedlce - Mordy - Czeremcha - Hajnówka - Siemianówka - granica państwa jest dobry, natomiast linii Hajnówka – Nieznany Bór - zły.

Zawieszenie kursowania pociągów na linii Lewki - Hajnówka – Białowieża nastąpiło z uwagi na zły stan torów oraz deficytowość przewozów.

Obsługa podróżnych i towarów odbywa się na stacji kolejowej w mieście Hajnówka.

Przeznaczenie terenów pod linie kolejowe

- Tereny kolejowe – linie kolejowe:

- nr 31 - Siedlce-Czeremcha-Hajnówka- Nieznany Bór – o znaczeniu państwowym,
- nr 32 - Hajnówka-Siemianówka-Cisówka-granica państwa – nie zaliczone do państwowych,
- nr 52 - Lewki- Hajnówka- Białowieża – nie zaliczone do państwowych.

Przy realizacji nowych inwestycji w sąsiedztwie linii kolejowych należy uwzględniać w szczególności przepisy:

- a) dla nowych inwestycji należy zachować odległość projektowanej zabudowy od granic działki sąsiedniej na warunkach określonych w Ustawie z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz.U.2015.1297 j.t., ze zm.),

- b) Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 7 sierpnia 2008 r. w sprawie wymagań w zakresie odległości i warunków dopuszczających usytuowanie drzew i krzewów, elementów ochrony akustycznej i wykonywania robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowej, a także sposobu urządzania i utrzymywania zasłon odśnieżnych oraz pasów przeciwpożarowych (Dz.U.2014.1227 j.t.),
- c) Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U.2015.1422 j.t.),
- d) Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U.2014.112 j.t.).

W zestawieniu inwestycji kolejowych przewidzianych do realizacji w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020 w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia – ujęte są prace na liniach kolejowych nr 52 Lewki – Hajnówka i nr 31 Czeremcha – Hajnówka. Decyzja dotycząca ostatecznego zakresu projektów do realizacji leży w gestii władz samorządowych i nastąpi po przyznaniu budżetu przez UE.

16.2. TERENY WOJSKOWE.

Na terenie Gminy Hajnówka w obrębie Lipiny, położony jest teren zamknięty resortu obrony narodowej, stanowiący kompleks wojskowy nr 741.

Kompleks wojskowy nr 741 ustalony terenem zamkniętym MON decyzją Nr 42/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 marca 2016r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz.Urz. MON z 2016r., poz.25 z późn.zm.).

Ze względów potencjalnego zagrożenia dla bezpieczeństwa otoczenia, spowodowanego wykraczaniem poza granice terenu zamkniętego uciążliwości w postaci fali uderzeniowej, która może powstać przy niekontrolowanym wybuchu środków bojowych przechowywanych w obiektach magazynowych usytuowanych na terenie zamkniętym, ustala się strefę ochronną obejmującą nw. działki ewidencyjne:

- 377, 378, 379, 380, 381, 519, 520, 521, 526, 527, 528, 533, 534, 539, 540, 545, 546, 551, 552, 559, 565, 571, 579/2, 580, 581, 582, 583, 589, 652 - właściciel: Skarb Państwa, Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Hajnówka (w całości);
- 665/6 – właściciel: PKP PLK S.A. Warszawa, Zakład Linii Kolejowych w Białymstoku (w części graniczącej z działkami 579/2 i 652).

Wielkość fali uderzeniowej na granicy strefy ochronnej nie będzie większa niż 1kPa.

Strefę ochronną stanowią dwie strefy zagrożenia wielkością fali uderzeniowej, wykraczające poza granicę terenu zamkniętego z zakazem i ograniczeniem inwestycji, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 27 października 2010r. w sprawie pomieszczeń magazynowych i obiektów do przechowywania materiałów wybuchowych, broni, amunicji oraz wyrobów o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (Dz.U. nr 222, poz. 1451) tj.:

- strefa 1 kPa – z zakazem wznoszenia w granicach strefy obiektów użyteczności publicznej, w których gromadzi się duża liczba ludzi, takich jak: miejsce kultu, szpitale, placówki oświatowo-wychowawcze, place i hale targowe, obiekty rekreacyjno-sportowe itp.

- strefa 3 kPa – obejmuje działki nr 539 i 545 z ograniczeniami obowiązującymi dla strefy 1kPa oraz zakazem wznoszenia zabudowy zwartej, budowy autostrad i dróg o dużym natężeniu ruchu.

Strefa ochronna nie wpływa na prowadzenie gospodarki rolnej i leśnej.

Powyższe zakazy nie obowiązują:

- na terenach już zainwestowanych istniejącą zabudową i infrastrukturą – gdzie dopuszcza się możliwość przebudowy, rozbudowy istniejących obiektów,
- na terenie istniejącego pasa drogowego drogi wojewódzkiej Nr 689 Hajnówka - Białowieża - gr. państwa (klasy Z) – gdzie dopuszcza się możliwość przebudowy w/w pasa drogowego w celu poprawienia stanu technicznego,
- na obszarze istniejącego terenu zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – oznaczonego w Studium symbolem MWU - tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej połączone z zabudową usługową (t.j. działki o nr geod.547/3 i 547/4 Obręb Nr 9 Lipiny – teren po byłym osiedlu mieszkaniowym jednostki wojskowej). Teren ten będzie przeznaczony pod zabudowę usługową: działalność hotelarską i gastronomiczną, działalność związaną z turystyką, ochroną zdrowia i pomocą społeczną, działalność rekreacyjną, oraz zabudowę mieszkaniową wielorodzinną.

Granice terenu zamkniętego MON w części rysunkowej „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Hajnówka” - oznaczono symbolem TZ – z opisem w legendzie: „Teren zamknięty MON”.

Na planszach graficznych: w części „Uwarunkowania rozwoju Gminy Hajnówka” oraz w części „Kierunki rozwoju Gminy Hajnówka” zaznaczono – strefy ochronne istniejącego terenu zamkniętego MON - linią przerywaną koloru czarnego.

17. ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z OBRONĄ CYWILNĄ.

W opracowaniach planistycznych, projektach zagospodarowania terenu oraz projektach poszczególnych obiektów należy:

1. W rejonach budownictwa wielorodzinnego przewidywać rezerwę terenów pod budowę ochronną (schrony, ukrycia, szczeliny).
2. W budynkach przemysłowych, usługowych, użyteczności publicznej, mieszkalno-usługowych i mieszkalnych - na etapie sporządzania planów realizacyjnych przewidzieć schrony i ukrycia.
3. W rejonach budownictwa jednorodzinnego przewidywać ukrycia typu II wykonane przez mieszkańców we własnym zakresie w okresie podwyższonej gotowości obronnej Państwa.
4. ukrycia wykonywane będą w budynkach w okresie podwyższonej gotowości obronnej R.P. W przypadkach zaprojektowania obiektu na większą liczbę niż 15 osób obowiązuje wymóg opracowania „Aneksu OC”;
5. Bez względu na typ zabudowy zarezerwować tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej (7,5 I na osobę/ dobę). Odległość studni od budynków mieszkalnych lub zgrupowań ludności powinna wynosić najwyżej 800 m.
6. Istniejące studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych.
7. Oświetlenie zewnętrzne (ulice, zakłady pracy) przystosować do zaciemniania i

wygaszania.

8. Uwzględnić system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń poprzez syreny alarmowe przyjmując promień słyszalności syreny do 300 m.
9. Układ projektowanych i modernizowanych dróg i ulic powinien spełniać następujące warunki:
  - szerokość ulicy powinna uniemożliwić ewentualne zagruzowanie,
  - powinny być połączenia z traktami przelotowymi - zapewniające sprawną ewakuację ludności w okresie zagrożenia,
  - należy wyznaczyć trasy przejazdu dla pojazdów z toksycznymi środkami przemysłowymi,
10. przy opracowaniu miejscowych planów wsi, osiedli w skali 1:1000 należy na przedsięwzięcia obrony cywilnej wykonać aneks do planu,
11. należy zachować istniejące lub projektowane obiekty obrony cywilnej nie dopuszczając do ich likwidacji,
12. wszelkie plany zagospodarowania przestrzennego należy przed ich uchwaleniem przez Radę Gminy, uzgodnić z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

18. ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z OCHRONĄ PRZECIWPÓŻAROWĄ.

1. Należy zachować istniejące obiekty Ochotniczej Straży Pożarnej,
2. Przy realizacji sieci wodociągowej należy przewidywać na terenach zabudowanych odpowiednią ilość hydrantów dla celów przeciwpożarowych w odległości około 150 m od siebie,
3. Przy projektowaniu i modernizacji obiektów przemysłowych i usługowych należy przewidywać drogi pożarowe – dostępne do obiektów - zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi,
4. Dla nowoprojektowanych i modernizowanych budynków mieszkalnych i innych należy przewidywać niepalne pokrycia dachów,
5. Należy dążyć do eliminacji niepalnych pokryć dachów na istniejących budynkach,
6. Budynki mieszkalne i niemieszkalne w miarę możliwości powinny posiadać instalacje odgromowe - zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi,
7. nowoprojektowane, odbudowywane, rozbudowywane, nadbudowywane, przebudowywane obiekty budowlane, a także przy zmianie sposobu użytkowania obiektów, należy wyposażyć w systemy i instalacje bezpieczeństwa, zgodnie z obowiązującymi przepisami.
8. należy uwzględnić ogólne warunki ochrony przeciwpożarowej, tj.:
  - projektować zabudowę zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U.2015.1422 j.t.),
  - zapewnić zaopatrzenie wodne na cele przeciwpożarowe oraz drogi pożarowe, umożliwiające dojazd i dostęp dla jednostek ratowniczo-gaśniczych straży pożarnej, zgodnie z przepisami szczególnymi, obecnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 czerwca 2003 r. w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych (Dz. U. Nr 121, poz. 1139);

- zapewnić właściwą ochronę przeciwpożarową i zabezpieczenie przeciwpożarowe budynków zgodnie z przepisami szczególnymi, obecnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 czerwca 2003 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. Nr 121, poz. 1138);
- dokonywać uzgodnień na podstawie przepisów szczególnych, obecnie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 czerwca 2003 r. w sprawie uzgodnienia projektu budowlanego pod względem ochrony przeciwpożarowej (Dz. U. Nr 121, poz. 1137).

SPIS TABEL I RYSUNKÓW ZAMIESZCZONYCH W OPRACOWANIU:

Spis tabel:

1. Cele gminy Hajnówka.
2. Wskaźniki zabudowy (dla nowej zabudowy) w zagospodarowaniu terenów.
3. Obszary i obiekty prawnie chronione na terenie Gminy Hajnówka.
4. Rejestr obszarów chronionego krajobrazu na terenie Gminy Hajnówka.
5. Elementy ekologicznej sieci krajowej i regionalnej.
6. Korytarze ekologiczne ponadlokalne i lokalne.
7. Zestawienie poszczególnych elementów sieci ekologicznej na obszarze opracowania (dla regionu Puszczy Białowieskiej).
8. Zestawienie form ochrony przyrody w Obszarze węzłowym Puszcza Białowieska (GKPn-2).
9. Korytarze ekologiczne główne.
10. Powierzchniowe zestawienia form ochrony przyrody w poszczególnych elementach sieci ekologicznej na obszarze opracowania (region południowo-wschodni).
11. Formy ochrony przyrody w obrębie projektowanej sieci ekologicznej na obszarze gminy Hajnówka.
12. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq\ D}$ i $L_{Aeq\ N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby.
13. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq\ D}$ i $L_{Aeq\ N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby.
14. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami L_{DWN} i L_N , które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem.
15. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami L_{DWN} i L_N , które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem.
16. Obiekty zabytkowe wpisane do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.
17. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków na terenie Gminy Hajnówka – wg kategorii obiektu i GEZ.
18. Obiekty zabytkowe nie wpisane do rejestru zabytków na terenie Gminy Hajnówka – wg kategorii obiektu i GEZ.
19. Wykaz stanowisk archeologicznych z terenu Gminy Hajnówka.
20. Ewidencja grobów i cmentarzy wojennych.
21. Ewidencja cmentarzy.
22. Pomniki nagrobne.
23. Zarządcy dróg na terenie Gminy Hajnówka.

24. Ruch na drogach krajowych i wojewódzkich w powiecie hajnowskim (2010 r.).
25. Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Hajnówka.
26. Ruch na drogach powiatowych w powiecie hajnowskim (2013 r.).
27. Wykaz dróg zaliczonych do kategorii dróg gminnych na terenie Gminy Hajnówka
28. Wskaźniki miejsc postojowych.
29. Istniejące ścieżki rowerowe.
30. Usytuowanie obiektów budowlanych przy drogach publicznych.
31. Wykaz dróg gminnych do przebudowy na terenie Gminy Hajnówka.
32. Gminne ujęcia wody na terenie Gminy Hajnówka.
33. Urządzenia sieciowe. Wodociągi.
34. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku.
35. Istniejące oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy Hajnówka.
36. Dane statystyczne dotyczące gospodarki ściekowej na terenie Gminy Hajnówka.
37. Dane statystyczne dotyczące istniejącej sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie Gminy Hajnówka.
38. Wykaz planowanych inwestycji gminnych z zakresu gospodarki ściekowej.
39. Wykaz gmin Regionu Południowego.
40. Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w Regionie Południowym i zastępczej obsługi regionu.
41. Ilość odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy (w Mg) w 2014 r.
42. Ilość odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy 2010-2014 r. - dane statystyczne.
43. Podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu gminy Hajnówka.
44. Informacje o osiągniętych przez gminę oraz podmioty odbierające odpady komunalne wymaganych poziomach recyklingu.
45. GPZ zasilający Gminę Hajnówka.
46. Obciążenie szczytowe stacji 110/15 kV w okresie zimowym.
47. Zestawienie wartości łącznych dostępnych mocy przyłączeniowych PGE Dystrybucja SA.
48. Wykaz długości linii 15/04kV zasilających teren gminy.
49. Ilość odbiorców w rozbiciu na indywidualnych i przemysłowych oraz sumaryczna ilość zużytej przez nich energii elektrycznej w latach 2005-2011.
50. Plany rozwojowe przedsiębiorstwa energetycznego na terenie Gminy Hajnówka.
51. Zapotrzebowanie na energię elektryczną.
52. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Hajnówka.
53. Wykaz obiektów użyteczności publicznej i istniejący sposób ogrzewania.
54. Zapotrzebowanie na ciepło - gospodarstwa domowe.
55. Zapotrzebowanie na ciepło - budynki użyteczności publicznej.
56. Łączne zapotrzebowanie na energię cieplną.
57. Zapotrzebowanie na gaz na potrzeby ogrzewania - budynki mieszkalne.
58. Zapotrzebowanie na gaz na potrzeby ogrzewania - budynki użyteczności publicznej.
59. Zapotrzebowanie na gaz na potrzeby przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz posiłków – budynki mieszkalne.
60. Wykaz przedsięwzięć do realizacji na terenie Gminy Hajnówka w latach 2015-2020.
61. Obszary, dla których obowiązują na dzień dzisiejszy (czerwiec 2016r.) Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego w Gminie Hajnówka.

Spis rysunków:

1. Rezerwat Biosfery Obszaru Puszczy Białowieskiej.
2. Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza Białowieska”.
3. Obszar Natura 2000 Puszcza Białowieska (PLC200004) (cz.1/3).
4. Obszar Natura 2000 Puszcza Białowieska (PLC200004) (cz.2/3).
5. Obszar Natura 2000 Puszcza Białowieska (PLC200004) (cz.3/3).
6. Fragment projektowanej sieci ekologicznej na obszarze Województwa Podlaskiego.
7. Fragment projektowanej sieci ekologicznej na obszarze Województwa Podlaskiego.
8. Fragment projektowanej sieci ekologicznej na obszarze Gminy Hajnówka.
9. Fragment projektowanej sieci ekologicznej na obszarze Gminy Hajnówka.
10. Układ dróg krajowych i wojewódzkich w południowej części woj. podlaskiego.
11. Istniejąca komunikacja autobusowa.
12. Istniejące linie kolejowe w województwie podlaskim.
13. Linie kolejowe PKP PLK w powiecie hajnowskim.
14. Planowane do realizacji inwestycje z zakresu transportu w Województwie Podlaskim.
15. Przebieg Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo – fragment w powiecie hajnowskim.
16. Trasy NORDIC WALKING PARK „KRAINA PUSZCZY I ŻUBRA”.
17. Podział województwa podlaskiego na regiony gospodarki odpadami oraz regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych wraz z instalacjami przewidzianymi do zastępczej obsługi regionów.
18. Podział województwa podlaskiego na regiony gospodarki odpadami oraz pozostałe instalacje zagospodarowania odpadów komunalnych.
19. Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego.
20. Stopień gazyfikacji Gminy Hajnówka wg Mapy Systemu Dystrybucyjnego Mazowieckiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o.
21. Schemat koncepcyjnej trasy gazociągu na terenie Gminy Hajnówka.